

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

**PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN COMMUNITY BASED TOURISM
MANAGEMENT OF LUANGPROT-THANLIUM COMMUNITY,
LADKRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN**

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2556

KMITL-2013-AG-M-091-138

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN COMMUNITY BASED TOURISM
MANAGEMENT OF LUANGPROT-THANLIUM COMMUNITY,
LADKRABANG DISTRICT, BANGKOK METROPOLITAN**

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENT FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE PROGRAM IN AGRICULTURAL DEVELOPMENT
FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2013

KMITL-2013-AG-M-091-138

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2013

FACULTY OF AGRICULTURAL TECHNOLOGY

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์
รหัสประจำตัว	51065702
ปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	พัฒนาการเกษตร
พ.ศ.	2556
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิ้มงูร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งให้ความสำคัญกับคนในชุมชนในการมีส่วนร่วมวิจัยกับนักพัฒนาและนักวิจัยที่เป็นคนภายนอก ดำเนินการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ศึกษาสถานการณ์วิเคราะห์ปัญหาชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การจัดเวทีประชุมเสวนาทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การศึกษาดูงาน การระดมสมอง การทดลองปฏิบัติการ การติดตามประเมินผล สรุปบทเรียน และกระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่การรับรู้ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้น ประสาน ดำเนินการระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2552 – สิงหาคม 2555 ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ร่วมกับพันธมิตรเครือข่าย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่อยู่ภายในและรอบชุมชน ผลจากการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่องครั้งแรกพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียนและนักศึกษา อาศัยอยู่ในเขตลาดกระบัง มาท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว ได้รับทราบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ผลประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจำนวน 117 คน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับคือความเข้มแข็ง ความสามัคคี ความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมของชุมชน มีการดูแลสภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชน มีโอกาสหารายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนเป็นที่รู้จักในสังคมและทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสนับสนุนจากเครือข่ายและหน่วยงานภายนอกทั้งด้านงบประมาณและการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ จึงทำให้ชุมชนสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของทุกวันเสาร์-อาทิตย์แรกของเดือน

Thesis	Participatory Action Research in Community Based Tourism Management of Luangprot-Thanlium Community, Ladkrabang District, Bangkok Metropolitan.
Student	Mr.Arthid Chodwiriyawanich
Student ID	51065702
Degree	Master of Science
Programme	Agricultural Development
Year	2013
Thesis Advisor	Assist. Prof. Dr. Panya Mankeb
Thesis Co-Advisor	Assoc. Prof. Dr. Tippawan Limunggura

ABSTRACT

The objective of this research was to study participatory action research in community based tourism management of Luangprot-Thanlium community, Ladkrabang district, Bangkok metropolitan. The action research focused on the involvement of local people to participate in the research process together with the government services and the researcher. The research activities included creating the participatory learning process, studying the community conditions, analyzing the community problems, gathering data concerning with tourism, group discussion, exchanging ideas, exposure field trips, brainstorming, monitoring and evaluation, and summary of lessons. Moreover, the information was disseminated to local communities to make them aware and understood about CBT. The research was conducted during February 2009 – August 2012 with the role of facilitator of the researcher. The research finding was the tourist management pattern, namely Art Market, with corporation of the assembly network from education institutes inside and outside the community. The results from the first experiment revealed that the majority of tourists were students, living in Ladkrabang district, travelling with family, and receiving information from face book social media. The tourist satisfaction was evaluated from 117 people and obtained moderate score ($\bar{X} = 3.45$). The benefits from implementing CBT included the promotion unity and strengthening community, harmonized cooperation in the activities, and environment and community resources caring. Moreover, local people had the opportunity to earn more money from activities related to CBT. The community was widely known. With the assistance and financial supports from network and government, the community finally can make CBT activity on the first Saturday and Sunday monthly.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา หมั่นเก็บ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ ลิมังกูร อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ตลอดจนข้อชี้แนะต่าง ๆ อย่างดียิ่งแก่ข้าพเจ้า ตลอดช่วงเวลาในการศึกษา จนถึงการจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธำรงค์ เมฆโหรา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนก เลิศพานิช และ ดร.ประภาพร ชูสิทธิ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการสอบเล่มวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ คำแนะนำในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ รวมทั้งคณาจารย์เจ้าหน้าที่สาขาพัฒนาการเกษตรที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาการศึกษา จนในที่สุดทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบคุณทีมวิจัยชุมชน คุณอ่อนศรี นิมทรงธรรม คุณอำภา บุญเขต คุณยุพา ทิพยาน คุณอรอนงค์ แยมเกสร คุณเกษม พุ่มเรือง คุณศุภินีย์ พุดใจบุญ คุณสมจิต พุดใจบุญ คุณนางสมจิต สกุนตศรีคุณอรณี เสียงสมใจ คุณวิรัช เขียวสีม่วง และชาวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และคำปรึกษาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์พีรชัย กุลชัย ผู้ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นคณะ เทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝายวิจัยเพื่อท้องถิ่น โดยได้รับทุนสนับสนุนผ่านชุด โครงการ “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร” (Community-Based Research: CBR) ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายขอขอบคุณ พี่ เพื่อน น้องนักศึกษาทั้งหลักสูตรปริญญาตรีและปริญญาโททุกท่านที่มี ส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ โดยเฉพาะ คุณปทิตตา สถาปนาภักดิ์ คุณอन्नวีดา บัษฐ มานันท์ คุณเลิศฤทธิ์ ทรัพย์เฉลิม คุณวรรณนา หล่อนิล และคุณนัทธ์ทศย์ ศิริวิริยะสมบูรณ์ ที่เป็น กำลังใจที่ดีและช่วยเหลือตลอดมา

สำหรับคุณงามความดีอันใดที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้แก่ดวงวิญญาณคุณหลวง พรตพิทยพยัต-ท่านเลี่ยม พรตพิทยพยัต (บุญนาถ) ผู้มอบที่ดินไว้ให้กับชุมชน และขอมอบความดี ให้แก่ชาวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมทุกท่าน ตลอดจนครอบครัวข้าพเจ้าอันได้แก่ บิดา มารดา ซึ่งเป็น ที่เคารพรักรยิ่งของข้าพเจ้า และเหล่าคณาจารย์ในสาขาวิชาพัฒนาการเกษตรที่เคารพทุกท่าน ที่ได้ประ สติธิประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์อันมีค่าให้แก่ข้าพเจ้าและหากความผิดพลาด ประการใดที่เกิดขึ้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอรับไว้และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

อาทิตย์ โชติวิริยวณิชย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VIII
สารบัญภาพ.....	IX
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	2
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.5 นิยามศัพท์.....	3
1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้.....	5
2.1.1 ความหมายการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้.....	5
2.1.2 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก.....	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	14
2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	14
2.2.2 ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม.....	16
2.3 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	17
2.3.1 ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	17
2.3.2 ปรัชญาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	19
2.3.3 หลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	20
2.3.4 จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	21
2.3.5 คุณลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	21
2.3.6 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	21
2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่ม.....	24
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	26
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ.....	27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว.....	28
2.8 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	30
2.8.1 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	31
2.8.2 เป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	31
2.8.3 การบริหารการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	31
2.8.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	32
2.8.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	32
2.8.6 การเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว.....	33
2.9 แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน.....	33
2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
2.10.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.....	34
2.10.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	38
3.1.1 ระยะเวลาหนึ่ง ระยะเตรียมการวิจัย.....	38
3.1.2 ระยะเวลาที่สอง ระยะดำเนินการวิจัย.....	38
3.1.3 ระยะเวลาที่สาม ระยะหลังการวิจัย.....	39
3.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย.....	39
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	40
3.4 การตรวจสอบข้อมูล.....	41
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	43
4.1 บริบทชุมชนและสถานการณ์ชุมชนสภาพทั่วไป.....	43
4.1.1 ประวัติชุมชนหลวงพรต – ทานเลี่ยม.....	43
4.1.2 ลักษณะทางกายภาพ.....	46
4.1.3 การคมนาคม.....	46
4.1.4 ลักษณะทางประชากร.....	46
4.1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม.....	47
4.1.6 ลักษณะทางประเพณีและวัฒนธรรม.....	47
4.1.7 สถานที่สำคัญในชุมชน.....	47

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

4.1.8	สถานที่สำคัญใกล้เคียงชุมชน.....	47
4.1.9	สถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน.....	48
4.1.10	การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	48
4.1.11	แผนงานกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ที่จะเกิดผลกระทบต่อชุมชน.....	50
4.2	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร.....	51
4.2.1	ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการวิจัย.....	51
4.2.2	ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย.....	52
4.2.3	ระยะที่ 3 การประเมินผลการวิจัย.....	81
4.3	ประโยชน์และผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	82
4.3.1	ผลการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชน.....	83
4.3.2	การพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์.....	86
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
5.1	สรุปผลการวิจัย.....	89
5.1.1	ผลการศึกษาบริบทชุมชน.....	89
5.1.2	ภูมิหลังและพัฒนาการของการท่องเที่ยว.....	90
5.1.3	การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	90
5.2	อภิปรายผล.....	94
5.2.1	บริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	94
5.2.2	การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน.....	97
5.2.3	ผลกระทบจากการท่องเที่ยว.....	105
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	108
5.3.1	ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	108
5.3.2	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	111
บรรณานุกรม.....		113
ภาคผนวก.....		120
ภาคผนวก ก	แบบสอบถาม.....	121
ภาคผนวก ข	แบบบันทึกการประชุมกลุ่มย่อย.....	123
ภาคผนวก ค	แบบบันทึกการเก็บข้อมูล.....	170
ภาคผนวก ง	ภาพกิจกรรม.....	182

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

VI

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประวัติผู้เขียน.....188

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	กิจกรรมและผลของกิจกรรมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	52
4.2	การกำหนดตำแหน่งงานผู้ช่วยแต่ละฝ่าย.....	61
4.3	ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน.....	65
4.4	รายชื่อคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	72
4.5	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว.....	78
4.6	ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตลาดนัดศิลปะ.....	79

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1	กรอบแนวคิดของการวิจัย..... 4
4.1	ภาพเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค).....43
4.2	ท่านเลี่ยม พรตพิทยพยัต มอบที่ดินให้กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2500.....44
4.3	เหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เมื่อ พ.ศ. 2541.....45
4.4	ภาพถ่ายทางอากาศบริเวณอาณาเขตชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม.....46
4.5	สถานที่สำคัญและนำเสนอใจของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมและพื้นที่โดยรอบ..... 49
4.6	โครงสร้างบทบาทหน้าที่ในทีมวิจัย.....60
4.7	บรรยากาศที่ทีมวิจัยชุมชนจัดเวทีชี้แจงโครงการ.....63
4.8	นักวิจัยชุมชนศึกษาดูงานกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....70
4.9	แผนภาพการวางแผนการดำเนินงานของทีมวิจัยเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....71
4.10	ศิลปินขณะร่างภาพเหมือนนางแบบ.....73
4.11	ผลงานภาพพิมพ์ของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์.....74
4.12	นักท่องเที่ยวกำลังร่วมทำกิจกรรมปั้นเซรามิค.....74
4.13	ฐานกิจกรรมทำลายรดน้ำ.....75
4.14	ฐานกิจกรรมว่าวไทย.....75
4.15	ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดงานตลาดนัดศิลปะของชุมชน.....76
4.16	โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การจัดงานตลาดนัดศิลปะของชุมชน.....76
4.17	ฐานกิจกรรมของงานตลาดนัดศิลปะ.....77
4.18	ทีมวิจัยชุมชนร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....82
4.19	ทีมวิจัยชุมชนออกร้านจำหน่ายสินค้าของสมาชิกในชุมชน.....83
4.20	ชาวชุมชนร่วมกันทำความสะอาดและทาสีสะพาน.....84
4.21	กิจกรรมรื้อฟื้นการทำว่าวไทยของชาวชุมชน.....84
4.22	ภาพเยาวชนจากชุมชนวัดสุทธาโภชนร่วมทำกิจกรรม.....84
4.23	หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ฅ ตลาดกระบ้ง.....86
4.24	หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ตลาดกระบ้งกำลังดี.....86
4.25	หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ชุมชนคนรักหัวตะเข้.....87
4.26	ผลงานเยาวชนประกวดวาดภาพเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน.....87
4.27	ผลงานเยาวชนที่จัดทำสื่อหนังสือให้กับชุมชน.....88

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	100
5.2 กระบวนการมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	102
5.3 โมเดลการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	104

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เป็นแหล่งรายได้เงินตราต่างประเทศ การสร้างงานและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค โดยมีแนวโน้มสูงขึ้นจาก 323.5 พันล้านบาทในปี 2545 เป็น 547.8 และ 592.8 พันล้านบาท ในปี 2550 และ 2553 ตามลำดับ (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2554) นอกจากนี้ธุรกิจการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการจ้างงานกว่า 2 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 6-7 ของแรงงานทั้งระบบ รวมทั้งการกระจายรายได้และการจ้างงานสู่ชนบทตามสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟูและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้กลับคืนสู่สภาพเดิม พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถานในเชิงกลุ่มพื้นที่และเสริมสร้างเอกลักษณ์ความเป็นไทย ทั้งการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชนและภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่กระบวนการต่อยอดในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมและวิถีชุมชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วในสองทศวรรษที่ผ่านมา และคาดว่าจะเป็นการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่สร้างการมีส่วนร่วมให้แก่ชุมชน สนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างรายได้แก่เศรษฐกิจชุมชนของประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย ในด้านการตลาด การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ยังเป็นกลุ่มเฉพาะ (Niche Market) ที่สนใจอยากศึกษาเรียนรู้ร่วมกับชุมชนในรูปแบบการท่องเที่ยว (สินธุ์ สโรบล, 2556)

ชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง (ตลาดหัวตะเข้) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่เขตชานเมืองชั้นนอกฝั่งตะวันออก มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานกว่า 100 ปี เดิมเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่สำคัญในอดีต ปัจจุบันสภาพสองฝั่งคลองยังคงมีวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมให้เห็น เป็นธรรมชาติของชุมชนริมน้ำ ยังคงมีวิถีเกษตรกรรม อาทิ พันธุ์ไม้ริมน้ำ พันธุ์ไม้เศรษฐกิจ และนาข้าว ซึ่งสิ่งเหล่านี้หาได้ยากในเขตกรุงเทพมหานคร ชุมชนยังคงรักษาวัฒนธรรม มีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน และอนุรักษ์สภาพอาคารบ้านเรือนที่มีความงดงามทางสถาปัตยกรรมในอดีตไว้ นอกจากนี้ชุมชนยังมีสถานที่สำคัญ คือ โรงเจเฮงเฮงตัว ซึ่งมีองค์เขียนแป๊ะไคว้เป็นที่เลื่อมใส และยึดเหนี่ยวจิตใจของคนภายในและภายนอกชุมชน ด้านการคมนาคมขนส่งมีความสะดวกสบาย สามารถเชื่อมต่อกับหลายเส้นทาง ทางบก ได้แก่ ทางรถยนต์ รถไฟ รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงก์ ทางน้ำ และทางอากาศ คือสนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ดังนั้นจึง

ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนชานเมืองฝั่งตะวันออกของ กรุงเทพมหานคร

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งที่มีแนวโน้มให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้มีโอกาสร่วมกันวิเคราะห์ กำหนดปัญหา วางแผน นำแผนไปปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผล ทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง แม้ว่าการดำเนินการวิจัยจะสิ้นสุดลงแล้วก็ตาม (วิสุทธิศักดิ์ หวานพร้อม. 2543) ผลการวิจัยดังกล่าว ประชาชนจะเป็นผู้รับผลและนำผลการวิจัยไปใช้โดยตรง นอกจากนี้ชุมชนยังเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมและเกิดการยอมรับกันในกลุ่ม นอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง (ปิยพร ชุมจันทร์. 2546) การวิจัยนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบมหาวิทยาลัย อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและบริบทด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

1.2.2 เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ศักยภาพพื้นฐานและบริบทการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระยะเวลาการดำเนินการวิจัย 3 ปี 6 เดือน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ได้ข้อมูลที่เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

1.4.2 ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

1.4.3 ได้รูปแบบหรือแนวทางของการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า เอกสารใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4.4 กลุ่มเป้าหมายในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และขยายฐานความร่วมมือในการทำงานของชุมชน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัย

การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง จัดเตรียมรูปแบบและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสมรรถภาพหรือความสามารถของบุคคลอันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) หมายถึง การวิจัยที่สมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยตลอดกระบวนการ ซึ่งได้แก่ การประมวลเหตุการณ์ หลักฐานและข้อมูลเพื่อกำหนดปัญหาวิจัย การเลือกกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ประเมินผล และการเสนอสิ่งที่ค้นพบ จนกระทั่งการกระจายความรู้จากการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ

นักวิจัยชุมชน หมายถึง สมาชิกในชุมชนที่มาร่วมเป็นทีมวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 10 คน

ชุมชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ใน ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตลาดนัด หมายถึง ตลาดที่มีการกำหนดวันเปิดซื้อขายเป็นบางวันหรือบางเวลา ปกติแล้วจะมีลักษณะเป็นตลาดสดซึ่งขายอาหารสดเป็นหลัก ในวันที่มีตลาดนัดจะมีผู้คนคึกคักทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย สินค้าอาจวางขายกับพื้นหรือวางบน โต๊ะหรือแผงที่สร้างขึ้นอย่างหยาบ ๆ

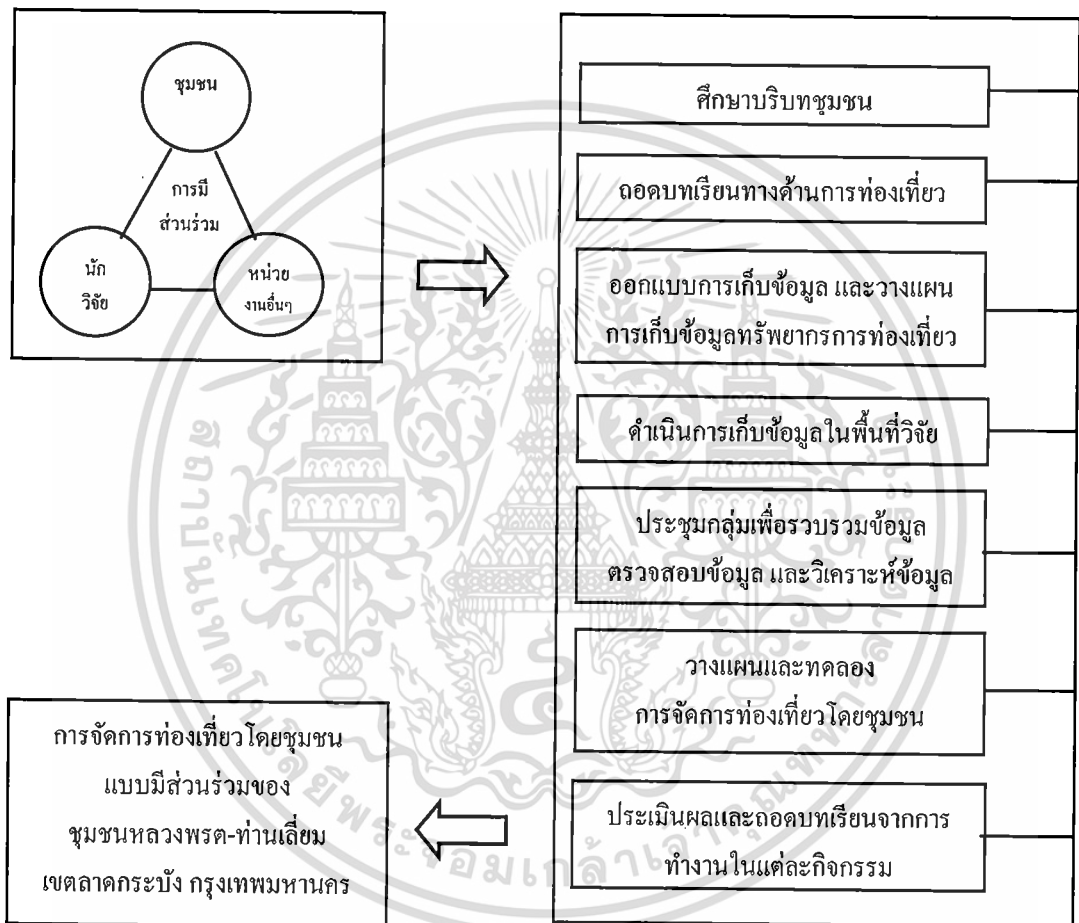
ศิลปะ หมายถึง การกระทำหรือขั้นตอนของการสร้างขึ้นผลงานโดยมนุษย์ ส่วนใหญ่แล้วจะมีความหมายเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ สุนทรียภาพ การสร้างอารมณ์ต่าง ๆ ศิลปะอาจรวมไปถึงงานในรูปแบบอื่น เช่น งานเขียน บทกวี การเต้นรำ การแสดง ดนตรี งานปฏิมากรรม ภาพวาดภาพเขียน การจักสาน เป็นต้น

ตลาดนัดศิลปะ หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวนำร่องที่ชาวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโดยจัดกิจกรรมทุกวันเสาร์-อาทิตย์ต้นเดือน มีการจัดแสดงผลงานศิลปะและเปิด โอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ อีกทั้งมีการออกร้านจำหน่ายสินค้าและบริการของชาวชุมชน และผู้ประกอบการภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6 กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่อาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งสามารถเขียนแผนภูมิกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้ (ภาพที่ 1.1)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร” โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่ม
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว
- 2.8 แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.9 แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน
- 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

2.1.1 ความหมายการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

ได้มีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาให้คำจำกัดความ “การเรียนรู้” ไว้หลายท่าน เช่น Hilgard (1975) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมในการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง สำหรับ กันยา สุวรรณแสง (2542) ได้สรุปว่า การเรียนรู้ คือกระบวนการที่ประสบการณ์ตรง และหรือประสบการณ์ทางอ้อม กระทำให้อินทรีย์เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร แต่ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากเหตุอื่น เช่น วุฒิภาวะ ความเจ็บป่วย ฤทธิ์ยา สารเคมี ฯลฯ ส่วน สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องและเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการฝึกหัด รวมทั้งการเปลี่ยนปริมาณความรู้ของผู้เรียน

นอกจากนี้ วันชัย ตันศิริ (2539) ยังได้ให้ความหมายการเรียนรู้ว่าแตกต่างจากการศึกษา โดยการศึกษาจำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการ ส่วนการเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ มนุษย์เรียนรู้ตลอดเวลาอาจจะเรียนรู้บ่อยเรียนรู้น้อย เรียนรู้จากการแก้ไขปัญหาจากวิกฤติการณ์ของชีวิตและการทำงาน เรียนรู้จากเพื่อนและพี่ จากครูบาอาจารย์และพ่อแม่โดยไม่รู้ตัว ดังนั้น การเรียนรู้จึงหมายถึง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ การสอน ประสบการณ์ การทดลองปฏิบัติ การลงมือปฏิบัติจะด้วยวิธีการใด ๆ ที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น เปลี่ยนจากความไม่รู้เป็นรู้ เปลี่ยนจากการทำไม่เป็น เป็นทำเป็น และเปลี่ยนจากความรู้สึกไม่ดีไม่ชอบ เป็นความรู้สึกที่ดีที่ชอบ เป็นต้น

ทิวีย์วัลย์ สุทิน (2553) ได้ให้ความแตกต่างของการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) ถือว่าความต่างนี้สำคัญมาก เพราะคนอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่กระทำ เป็นต้นว่า นักศึกษาทุกคนที่กำลังอ่านเอกสารประกอบการสอนคงจะทราบว่า การโกงในการสอบนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร แต่นักศึกษาเพียงน้อยคนที่จะทำการโกงจริง ๆ สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท

- 1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำสม่ำเสมอ
- 2) พฤติกรรมที่เรียนรู้แต่ไม่เคยแสดงออกหรือกระทำ
- 3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำเพราะไม่เคยเรียนรู้จริง ๆ

อัจฉรา โพธิยานนท์ (2539) กล่าวว่า การเรียนรู้สามารถจำแนกออกเป็น 2 มิติ คือ มิติการเรียนรู้ระหว่างบุคคล และมิติการเรียนรู้ภายในบุคคลคนเดียวกัน ในมิติการเรียนรู้ระหว่างบุคคล หมายถึงการถ่ายทอดความรู้ ค่านิยม ความชำนาญในลักษณะข่าวสาร ข้อมูลระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรืออาจจะเป็นการถ่ายทอดข่าวสารข้อมูลจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งก็ได้ อาจจะเป็นการสื่อสารทางเดียวหรือการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย ส่วนในมิติภายในบุคคลนั้นเป็นการนำเอาข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ค่านิยม ความชำนาญที่เก็บเกี่ยวได้จากภายนอกมาพิจารณา โดยผ่านกระบวนการ ได้แย้งและใช้เหตุผลที่เหมาะสมภายในตัวบุคคลนั้น เพื่อหาข้อสรุปเพื่อตนเองจะได้ตัดสินใจว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อมูลที่เป็นความรู้นั้น

กระบวนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 3 วิธีหลัก ได้แก่

- 1) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) อาจใช้เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง
- 2) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative Learning) เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เรียนรู้เป็นกลุ่มเล็ก ให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันทรัพยากร ให้กำลังใจกัน สร้างความสำเร็จ ความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความสำเร็จของทุกคน อาจใช้วิธีการเล้ารอบวง มุมสนทนา คู่ตรวจสอบ คู่คิด ปรินาคความคิด กลุ่มร่วมมือ การร่วมมือกันแข่งขัน การร่วมมือกันคิด

- 3) การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivist) ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น หรือได้พบสิ่งใหม่ ๆ จะทำให้เกิดความเจริญงอกงามในความรู้ โดยความรู้เดิมเป็นพื้นฐานสำคัญของความรู้ใหม่ และคุณภาพของการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับบริบทที่เกิดขึ้น โดยจัดกิจกรรมเริ่มจากการปฐมนิเทศ การทำความเข้าใจ การจัดโครงสร้างแนวคิดใหม่ การนำแนวคิดไปใช้และการทบทวน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการเรียนรู้มีหลายรูปแบบ นวัตกรรมใหม่ที่สำคัญ คือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยจิตที่อยากเรียน อยากรู้ และสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ เลือกกิจกรรมได้หลากหลายและยืดหยุ่น เรียนจากสิ่งที่อยู่รอบตัวและเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยใช้วิธีเรียนแบบกลุ่ม ร่วมแรงร่วมใจและริเริ่มสร้างสรรค์ ทั้งนี้ควรจัดการเรียนรู้โดยยึดหลักการและความมุ่งหมายควบคู่กันไป โดยไม่ติดรูปแบบจนลืมนิสัยที่สร้างคน โดยเฉพาะการเรียนรู้ของชาวบ้าน ซึ่ง ประเวศ วะสี (2535) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านว่า ไม่ได้แปลว่าชาวบ้านไปท่องหนังสือ หรือให้มีใครสอนแบบสำเร็จรูป เพราะปัญหาของชาวบ้านยากเกินกว่าที่การท่องหนังสือ หรือการรับความรู้แบบสำเร็จรูป จะแก้ปัญหาได้ ดังที่ว่า การท่องหนังสือคงจะแก้ปัญหาคายากจนไม่ได้ กระบวนการเรียนรู้ต้องเป็นการศึกษาที่ทรงพลังมากกว่านั้น อันได้แก่การวิเคราะห์ปัญหา การวินิจฉัยปัญหา การวิเคราะห์ทางเลือกและการตัดสินใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังได้กล่าวไว้ในยุทธศาสตร์ทางปัญญาของชาติว่า การเรียนรู้ควรไปให้ถึง 3 ระดับ คือ 1) เกิดความรู้ที่รู้ความจริง 2) เกิดปัญญาที่เชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ ได้ 3) เกิดจิตสำนึกเพราะความเข้าใจตัวเองที่สัมพันธ์กับสรรพสิ่งทั้งหลาย

ดังนั้นการเรียนรู้จึงเป็นการจัดกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพและการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติในทางที่ดีขึ้น ค่อนข้างถาวรและเป็นเหตุเป็นผล การเรียนรู้อาจมีการจัดให้หรือเรียนรู้เองจากแหล่งความรู้ที่มีอยู่จริงในสังคมและสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ควรเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาจากวิกฤติของชีวิตและสังคมจริง และเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิดในการเรียนรู้ ซึ่งว่าด้วยการพัฒนาคนและความสัมพันธ์ของการเลือกวิธีการเรียนการสอน ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจของคนในแต่ละช่วงอายุ ปัจจุบันสังคมเริ่มให้ความสนใจกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการชีวิตในระดับผู้ใหญ่มากขึ้น โดยผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีวุฒิภาวะก็มีองค์ประกอบหลายอย่างเป็นตัวแปรสำหรับการเรียนรู้ที่จะได้ผลหรือไม่ได้ผลขึ้นอยู่กับการสนับสนุนของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาจำเป็นต้องจัดให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับพัฒนาตามระดับของวัย และอายุของผู้เรียน

เสรี พงศ์พิศ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า “การช่วยให้ชุมชนเรียนรู้ไม่ได้หมายถึงการช่วยให้พวกเขาหายโง่ หายจน หายเจ็บแบบเดิม ๆ แต่หมายถึงการช่วยให้พวกเขาค้นพบศักยภาพที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาศักยภาพไปสู่การพึ่งตนเอง วิธีการหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ว่านี้เรียกกันว่า “ประชาพิชัย” คือ ชาวบ้านวิจัยตนเอง พวกเขาเรียนรู้จักตนเอง ชุมชนและโลก เรียนรู้ รู้จักเอกลักษณ์และรากเหง้า ความรู้ภูมิปัญญา ทรัพยากรท้องถิ่น เรียนรู้สถานภาพที่แท้จริงของตนเอง ราชรับ ราชจ่าย หนี้สิน สุขภาพสิ่งแวดล้อม รู้ทั้งปัญหาความต้องการและทุนของตนเอง ทุนที่จะช่วยให้พบทางออกได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องรอรัฐช่วย ไม่ใช่ปฏิเสธรัฐ แต่บทบาทของรัฐ คือ การช่วยให้พวกเขาได้เรียนรู้และเติมเต็มให้พวกเขาพึ่งตนเองได้ มากกว่าทำให้พวกเขาขึ้นต่อรัฐบาลแบบผู้นั่งรอรับความเอื้ออาทร ข้อมูลที่ชาวบ้านไปสำรวจตนเอง นำมาวิเคราะห์ ประมวลผล นำไปสู่การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของ เอกสารฉบับนี้ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองอย่างมั่นคง” และได้อ้างใน พรพิไล เลิศวิชา (2532) ว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เป็นกระบวนการที่มีรากฐานจากประสบการณ์และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้แยกแยะระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิตการเรียนรู้และการปฏิบัติเนื้อหา อีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ยังเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเกิดจากท้องถิ่นเพื่อความเหมาะสมท้องถิ่น การปฏิบัติตามแบบอย่างของผู้รู้ การอบรมในบริบทสังคมวัฒนธรรมที่เป็นอยู่จริง ทั้งนี้กระบวนการนั้นได้ถูกปรับเปลี่ยนไป การคมนาคมและการติดต่อที่สะดวกยิ่งขึ้นทำให้การเดินทางติดต่อกัน ทำงานร่วมกันเป็นไปได้ ขณะเดียวกันเนื้อหาและวิธีการหลายอย่างในกระบวนการเรียนรู้นี้ก็ถูกปรับเช่นเดียวกัน ซึ่งเกณฑ์ของการปรับคือความต้องการและสถานการณ์ที่เป็นจริงของชาวบ้านในท้องถิ่นแต่ละแห่ง เพื่อจุดหมายในการพัฒนาตนเองและพึ่งพากันอย่างมีศักดิ์ศรี

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ เจตคติ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่หรือจะเป็นในอนาคตเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จโดยเฉพาะคนในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสูงมาก ไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคม เทคโนโลยี องค์ความรู้ เศรษฐกิจ การเมือง และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ย่อมแสดงว่าได้มีการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้นจึงเรียกกันว่า “กระบวนการเรียนรู้” ดังที่กล่าวว่า “ไม่มีใครที่จะเรียนจบ” มนุษย์จึงต้องมีการติดตามข่าวสารทางวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ หนังสือพิมพ์เอกสาร วารสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้หลายวิธี

สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2541) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นการยกระดับความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ หาทางเลือกของการแก้ปัญหา การตัดสินใจเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหาและสรุปทบทวน เพื่อยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้นในการแก้ปัญหาและพึ่งตนเองและพัฒนาความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ปฐม นิคมานนท์ (2535) พบว่ากระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของมนุษย์ในชุมชนชนบทไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 5 รูปแบบที่สำคัญ คือ

- 1) การสืบทอดความรู้ในลักษณะอาชีพของหมู่บ้าน
- 2) การสืบทอดอาชีพหรือความถนัดเฉพาะอย่างภายในครอบครัว สืบทอดในตระกูล
- 3) การเรียนรู้จากผู้รู้ในลักษณะของการไปอยู่ฝึกงาน ไปอยู่อาศัยหรือบวชเรียนในวัดหรืออาจเป็นการเรียนโดยจ่ายค่าเรียนเป็นการทำงานระบบกลุ่ม หรืออาจมีเจ้าหน้าที่ภายนอกมาจัดสอนให้
- 4) การฝึกฝนด้วยตนเองเกิดจากความรู้สึกรับชอบในสิ่งนั้นตั้งแต่เด็ก การได้เห็นตัวอย่างแล้วทำตาม และการมีผู้ชี้แนะในขั้นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) เกิดขึ้นจากความบังเอิญ เช่น การฝัน หรือมีอำนาจลึกลับมาเข้าสิงทำให้มีความสามารถรักษาโรคบางอย่าง และทำนายทายทักสิ่งต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

ส่วน อุทัย คุลยเกษม และอรศรี งามวิทยาพงศ์ (2540) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ในการศึกษาของชุมชนเกิดขึ้นด้วยวิธีการหลายแบบ ทั้งการสอน การสังเกต การอ่าน การฟัง การถาม การทดลองทำการเลียนแบบ การแลกเปลี่ยน ฯลฯ กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบนี้ส่งเสริมให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพเพราะมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน ความสามารถความถนัดที่ไม่เท่ากันของผู้เรียนและผู้สอนแต่ละคน กระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตนี้มีผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งได้ เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดค่านิยมแบบแผนของวิถีชีวิตบุคคลและชุมชนไปสู่รุ่นต่อไปได้ อีกทั้งยังพัฒนาศักยภาพในการดำรงชีวิตการทำมาหากิน การแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้เรียนด้วย

สอดคล้องกับ ทิศนา แจมมณี และคณะ (2545) กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ ซึ่งวิธีเรียนรู้ที่ใช้ที่พอมองเห็นได้ง่ายจากประสบการณ์ ได้แก่ วิธีการฟัง การอ่าน การตอบโต้กับผู้อื่น การถาม การซัก การเขียน การสังเกต การจดจำ การเลียนแบบ การดูตัวอย่าง การลองทำ การคิด (คิดเปรียบเทียบ คิดวิเคราะห์ คิดไตร่ตรอง) การลงมือทำ ฯลฯ ซึ่งเป็นกระบวนการย่อย ๆ ที่มนุษย์ใช้ในการเรียนรู้ และวิธีเรียนรู้ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น กระบวนการทำงานของสมอง กระบวนการคิด การเกิด เจตคติ ค่านิยม ฯลฯ เป็นต้น โดยทิศนา แจมมณี (2543) ได้นำแนวคิดซึ่งได้แก่ (1) แนวคิดการสร้างความรู้ (2) แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (3) แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือในการเรียนรู้ (4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และกระบวนการ (5) แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบ “CIPPA” กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construction of Knowledge) ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและฟังตนเองแล้ว ยังต้องฟังการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับเพื่อน บุคคลอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการ (Process Skills) ต่าง ๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี หากผู้เรียนอยู่ในสภาพที่มีความพร้อมในการรับรู้ และเรียนรู้ มีประสาทการรับรู้ที่ตื่นตัว ไม่เฉื่อยชา ซึ่งสิ่งที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพดังกล่าวได้ก็คือ การให้มีการเคลื่อนไหวทางกาย (Physical Participation) อย่างเหมาะสม กิจกรรมที่มีลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง และความรู้ความเข้าใจที่เกิดขึ้นจะมีความลึกซึ้งและอยู่คงทนมากขึ้น หากผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้นั้น ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ที่หลากหลาย

ชิปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” นี้สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ซึ่งอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้และได้มีการนำไปทดลองใช้แล้วได้ผลดี ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้ เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียน จากแหล่งข้อมูล หรือแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล ความรู้ที่หามาได้ ผู้เรียนจะต้องสร้างความหมายของข้อมูล ประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเอง เช่น ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม ขั้นนี้เป็นขั้นที่อาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตน รวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของคนให้กว้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมด ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้อย่างง่าย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ หากข้อความที่ได้เรียนรู้มาไม่มีการปฏิบัติ ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อความที่ได้ ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติ และมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วย

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายเพื่อเพิ่มความชำนาญ ความเข้าใจ ความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้น ๆ

หลังจากการประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งก็ได้ หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นตอนตั้งแต่ขั้นที่ 1-6 เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (Construction of Knowledge) ซึ่งครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (Interaction) และฝึกฝนทักษะกระบวนการต่าง ๆ (Process Learning) อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหลากหลายที่มีลักษณะให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวทางกาย

ทางสติปัญญา ทางอารมณ์และทางสังคม (Physical Participation) อย่างเหมาะสม อันช่วยให้ผู้เรียนการคำนวณว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต้นตัว สามารถรับรู้และเรียนรู้ได้อย่างดี จึงกล่าวได้ว่าขั้นตอนทั้ง 6 มีคุณสมบัติตามหลักการ CIPP ส่วนขั้นตอนที่ 7 เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ (Application) จึงทำให้รูปแบบนี้มีคุณสมบัติครบตามหลัก CIPPA

นอกจากนี้ สี่ถาวรณ นาคทรพรพ (2539) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไว้ดังนี้

1) เป็นกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากสมาชิกของครอบครัวและชุมชนได้ร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์ วิจรณ์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ หาแนวทางอื่น ๆ ในการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กระบวนการที่สมาชิกของชุมชนได้มาร่วมกันคิดและทำงานร่วมกันเท่าเทียมกันเป็นการยอมรับความเท่าเทียมกันของสมาชิกที่มาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดพลังของสติปัญญาที่ได้จากการระดมสมอง ได้มีประสบการณ์ของการทดลองในการพึ่งพาตนเองและการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

2) เป็นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นเรื่องของความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง พลวัตของการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ไขเมื่อได้แนวทางแก้ไขแล้วสมาชิกก็นำกลับไปลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการกระทำของบุคคลหรือของกลุ่มก็ได้ แล้วแต่ว่ากรณีปัญหานั้นเป็นเรื่องที่ต้องการพลังกลุ่มหรือไม่ เมื่อมีการทดลองตามแนวทางที่ตกลงกันไว้ในกลุ่มแล้วได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรเกิดขึ้นก็นำกลับมาทบทวนวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไปอีก กระบวนการคิด-ทำ-ทบทวน วิเคราะห์-ทำ จึงหมุนวนไป และส่งผลต่อการยกระดับสติปัญญาของสมาชิกในกลุ่มและชุมชน

3) การเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง และเป็นการเรียนรู้ที่พยายามจะแก้ปัญหที่เกิดขึ้นจริง ๆ การเรียนรู้ของชุมชนจึงไม่ได้หมายความว่าเพียงการยกระดับสติปัญญาของคนในชุมชนแต่ยังหมายถึงการช่วยกันแก้ปัญหาของตนเองได้ อันเป็นผลที่คนในชุมชนเห็นเป็นรูปธรรม เมื่อชุมชนสามารถช่วยกันแก้ปัญหาของตนเองได้ ความมั่นใจในศักยภาพของตนเองก็จะสูงขึ้น และกล้าที่จะริเริ่มคิดค้นและหาทางเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเอง

4) การเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย เครือข่ายเป็นลักษณะความสัมพันธ์แนวราบมากกว่าแนวตั้ง ความเชื่อมโยงระหว่างคนที่เข้ามาสัมพันธ์เป็นเครือข่ายนี้คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันตามความสมัครใจมีการช่วยเหลือกัน มีการติดต่อสื่อสารถึงกันสม่ำเสมอแต่ไม่มีการบังคับบัญชาสั่งการ ไม่มีโครงสร้างอำนาจ เครือข่ายจึงมีลักษณะค่อนข้างหลวม จุบรวมของคนหรือชุมชนที่เข้ามาเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายมักจะได้แก่ การมีแนวคิดคล้ายคลึงกัน มีความสนใจหรือทำงานในเรื่องประเภทเดียวกัน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดชีวิต เป็นกระบวนการอันมีรากฐานอยู่ที่ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้แยกกระหว่างการเรียนรู้กับวิถีชีวิต เกิดขึ้นด้วยวิธีการหลายแบบทั้งการสอน การสังเกต การอ่าน การฟัง การถามการ การค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทดลองทำ การเลียนแบบ การแลกเปลี่ยน ฯลฯ โดยลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน คือเป็นกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริงและการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการเรียนรู้นี้เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสภาพการณ์สังคมที่เปลี่ยนไป ถูกปรับตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

2.1.2 การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนการสอนแบบ “การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning)” ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ภายใต้ความเชื่อว่า ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุดในบรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นบนข้อตกลงร่วมกันและการร่วมมือกัน (Cooperation) มากกว่าการแข่งขันกัน กล่าวคือการเรียนรู้แบบนี้ ไม่ใช่เป็นเพียงเทคนิคที่ใช้ในห้องเรียนเท่านั้น หากแต่ยังเป็นแนวทางที่จะทำงานกับผู้อื่นด้วยการเคารพในความสามารถและมีการสรรคสร้าง (Contributions) ของสมาชิกในกลุ่ม มีการแบ่งปันอำนาจ และความรับผิดชอบระหว่างสมาชิกกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถ ดังนี้ 1) เข้าร่วมในการหาความรู้อย่างแข็งขันและอย่างมีความสร้างสรรค์กับงานหรือปัญหาที่มีความท้าทายและมีความซับซ้อน 2) ใช้เหตุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชัดเจนและมีความสร้างสรรค์บนพื้นฐานของความรู้ที่เป็นองค์รวมและใช้ประโยชน์ได้จริง 3) ติดตามและประเมินความพร้อมของตนเองในการที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ 4) บอกได้ถึงความรู้และทักษะของคนที่ต้องได้รับการพัฒนา และ 5) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้งานสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Duch, Groh and Allen, 2001)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นทั้งวิธีการพัฒนาหลักสูตรและวิธีการสอน ในด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นวิธีการจัดหลักสูตรให้มีกิจกรรมการเรียนรู้โดยอาศัยปัญหาที่เป็นจริงในการปฏิบัติของวิชาชีพนั้นเป็นตัวแกน ส่วนวิธีการสอนเป็นการใช้ปัญหาเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่การแสวงหาความรู้และทักษะด้วยตนเอง โดยผ่านขั้นตอนการแก้ปัญหาที่จัดไว้ให้ และอาศัยทรัพยากรการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกจากผู้สอน อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการที่ผสมผสานเนื้อหาวิชา วิธีการเรียนการสอนและวิธีการประเมินผลโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีหลักสำคัญในการจัดให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้กลไก 3 ประการคือ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) และการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย (Small Group Learning) (โครงการปฏิรูปการเรียนรู้, 2545) มีรายละเอียดดังนี้

1) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning) การใช้ปัญหามาเป็นอันดับหนึ่ง (Problem Comes First) ผู้เรียนจะได้รับโจทย์ปัญหา (Case or Scenario) จากนั้นจะตั้งคำถามหรือปัญหา (Problems) จากโจทย์ ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนไปสืบค้นข้อมูลความรู้มาเพื่อตอบคำถามหรือเพื่ออธิบายปัญหานั้น ๆ ปัญหาหรือคำถามจากโจทย์คือปรากฏการณ์ใดๆ ที่ผู้เรียนไม่สามารถสามารถอธิบายได้ ทั้งนี้จะไม่มีการปูพื้นผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการสอนโดยการบรรยาย หรือ วิธีอื่นใด ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกี่ยวกับข้อมูลความรู้ที่ต้องการเพื่อนำมาอธิบายปัญหาหรือคำถามในโจทย์ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนี้ ผู้เรียนมีความรู้ในเรื่องที่กำลังจะศึกษาน้อย หรือไม่มีเลย แต่เมื่อผ่านกระบวนการการเรียนการสอนนี้แล้ว ผู้เรียนจะได้รับความรู้เหล่านั้นจากการสืบค้นเอง และการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน โดยมีครูคอยให้การสนับสนุน (Facilitate) การเรียน

2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning : SDL) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักนี้ อาศัยกระบวนการแก้ปัญหาเพื่อเรียนรู้โดยตัวผู้เรียนเอง ซึ่ง ศาสตราจารย์ นพ.ทองจันทร์ หงส์คารมณั ได้ให้ความหมายว่า “การเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง” โดยจะต้องมีเวลาสำหรับให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เวลาดังกล่าวจะต้องปรากฏในตารางสอนอย่างชัดเจนทั้งนี้เพื่อเป็นการประกัน (Guaranteed) ว่าได้มีการจัดสรรเวลาให้ผู้เรียนสำหรับการศึกษาดูด้วยตนเองอย่างแท้จริง ทั้งนี้ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึงการที่ผู้เรียนมีความสามารถ ดังนี้ 1) กำหนดความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองว่า ยังขาดความรู้อะไรบ้าง ที่ต้องการในการตอบปัญหาหรือโจทย์ที่กำหนดมาให้ 2) รู้และระบุแหล่งที่จะสืบค้นข้อมูลนั้น ๆ ได้ 3) กำหนดวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและลงมือศึกษาที่จะศึกษาได้และ 4) ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้

3) การเรียนรู้ในกลุ่มย่อย (Small Group Learning) การเรียนรู้โดยการอภิปรายในกลุ่มย่อย (Small Group Session or Tutorial Session) ผู้เรียนจะเรียนรู้โดยการอภิปรายถกเถียงในกลุ่มย่อย ซึ่งเป็นโอกาสในการทำให้เกิดการขยายความให้กระจ่างชัด (Elaboration) ในเนื้อหาที่ได้ศึกษา พร้อมได้มีโอกาสเรียนรู้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนในกลุ่มและได้ฝึกทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เนื่องจากต้องอธิบายคำตอบให้กับเพื่อนในกลุ่มอย่างชัดเจนตามความคิดเห็นที่ตนได้เสนอไว้ และเป็นโอกาสที่ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร ทั้งในฐานะผู้พูดหรือถ่ายทอดข้อมูล (Transmit Message) และในฐานะผู้ฟัง (Receive Message) ฝึกการทำงานเป็นทีม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม เช่น ประธาน เลขาคณเขียนกระดาน และสมาชิกในกลุ่ม มีบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในกลุ่มย่อย โดยผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน เพื่อให้ทุกคนได้มีโอกาสในการทำหน้าที่เป็นผู้นำ และผู้ตาม ส่งผลให้สามารถทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นภา หลิมธรัตน์. 2546)

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีเงื่อนไขในการส่งเสริมการเรียนรู้ 3 ประการ คือ

1) กระตุ้นความรู้เดิม (Activation of Prior Knowledge) ความรู้เดิมเป็นพื้นฐานที่มีประโยชน์ผู้เรียนจะต้องนำความรู้เดิมออกจากความทรงจำให้มากที่สุด โดยมีวิทยากรที่เลี้ยงและเพื่อนสมาชิกในกลุ่มช่วยกระตุ้นให้สมาชิคนำความรู้เดิมออกมาทำงานหรือแลกเปลี่ยนภายในกลุ่ม

2) เสริมความรู้ใหม่ (Encoding Specificity) เป็นการนำความรู้ใหม่มาเสริมความรู้เดิม เพื่อให้เกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

3) ต่อเติมความเข้าใจให้สมบูรณ์ (Elaboration of Knowledge) เป็นการให้ผู้เรียนเสริมความรู้โดยให้ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และอภิปรายกับเพื่อนในกลุ่ม สรุป ตั้งคำถาม และ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิสูจน์สมมุติฐาน การปฏิบัติดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เป็นความรู้ที่เก็บกักไว้ในความทรงจำได้นาน และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว

การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) สามารถแบ่งออกได้เป็น 9 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจ หรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำหรือประเด็นต่าง ๆ ให้เข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาปัญหาและกำหนดปัญหาให้ชัดเจน (Problem Identification)

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและตั้งสมมุติฐาน (Cause of Problem and Set Hypothesis)

ขั้นตอนที่ 4 ให้ข้อมูลเพิ่มเติมโดยวิทยากรที่เลี้ยงและข้อมูลที่ค้นคว้าจากสถานการณ์จริง

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา (Real Cause of Problem)

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Set Learning Objective)

ขั้นตอนที่ 7 ศึกษาค้นคว้า โดย

- ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (Active Learning)

- ศึกษาจากผู้รู้ (Passive Learning)

ขั้นตอนที่ 8 สรุปสาระสำคัญของเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกและกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 9 สรุปผล

- นำเสนอผลการศึกษา

- รายงานเอกสาร

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายการมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน เช่น พัชรินทร์ แก้วขาว (2543) ได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมไว้กว้าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะนำมาซึ่งโอกาสที่จะทำให้สมาชิกของชุมชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วม อีกทั้งมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนาและในการแบ่งสรรผลของการพัฒนาอย่างเป็นธรรม ซึ่งหมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันในประเด็นของการสนับสนุนกระบวนการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม การตัดสินใจในรูปของการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน นโยบาย การวางแผน และการปฏิบัติตาม ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

กฤษณา วงษาสันต์ (2544) ได้กล่าวสรุปถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน จากหลักการของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP) โดยแบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 6 ขั้นตอน คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1) ขั้นตอนที่ 1 ร่วมค้นหา ร่วมเรียนรู้
- 2) ขั้นตอนที่ 2 ร่วมคิด
- 3) ขั้นตอนที่ 3 ร่วมตัดสินใจ
- 4) ขั้นตอนที่ 4 ร่วมปฏิบัติ
- 5) ขั้นตอนที่ 5 ร่วมแก้ไขปัญหา
- 6) ขั้นตอนที่ 6 ร่วมติดตามประเมินผล

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวของประชาชนเอง

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ ควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกในสังคม ในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปของการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอศิน รพีพัฒน์ (2527) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกคือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุเมื่อพบสาเหตุของปัญหานั้น ๆ แล้วก็ร่วมวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนด้วยเงิน แรงงาน หรือวัสดุอุปกรณ์ก็ได้ และต้องร่วมติดตามประเมินผลงานที่ได้ทำไปด้วย

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotion Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย โดยสรุปการมีส่วนร่วม คือ ความรู้สึกร่วมของบุคคลหนึ่งที่อยู่ในกลุ่ม องค์กร หรือชุมชน ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลนั้นกระทำกิจกรรมได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มของตนถ้าสมาชิกกลุ่มทุกคนขาดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของในกิจกรรมใด ๆ แล้ว ก็จะไม่ทำกิจกรรมนั้น เพราะถือว่ามิใช่เรื่องของตน จึงไม่อยากร่วมเกี่ยวข้องและไม่ร่วมรับผิดชอบใด ๆ เนื่องจากมิได้ร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว ทำให้กลุ่มต้องประสบความล้มเหลวในการทำกิจกรรมของกลุ่ม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวทางการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

- 1) ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรม หากกิจกรรมที่จะนำไปให้ชุมชนเป็นเรื่องใหม่ก็ต้องใช้เวลาในการกระตุ้นเร่งเร้าความสนใจ ให้ความรู้ ความเข้าใจจนชุมชนยอมรับความจำเป็น และประโยชน์ในการจัดทำกิจกรรมเหล่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) กิจกรรมต้องดำเนินการโดยลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมที่เห็นแก่ส่วนรวม ทำงานเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

3) แนวทางการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่รับดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรกต้องทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่าโดยสิ้นเชิง ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกเป็นเจ้าของกิจกรรมและต้องสามารถทำต่อไปได้เอง เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง การช่วยตนเองและการพึ่งพาตนเองเป็นหลักสำคัญที่ต้องเริ่มตั้งแต่ต้น

จากหลักการและแนวทางข้างต้น นำไปสู่การกำหนดเป้าหมาย กิจกรรม การดำเนินการ รวมถึงการได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ ดังเช่นเดียวกับงานวิจัยของ อติภา ตรียศตานนท์ (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” พบว่า แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนฯ จะต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิต การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวร่วมกันในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการออกกฏข้อบังคับของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ และความยั่งยืนของการท่องเที่ยวตลาดน้ำวัดไทร ซึ่งโครงการและกิจกรรมต้องมาจากความต้องการของชุมชน

สรุปได้ว่า รูปแบบของการมีส่วนร่วมอาจเกิดจากความต้องการของประชาชนโดยตรง หรือขึ้นเกิดจากการขอความร่วมมือ หรือการแสดงความคิดเห็นจากประชาชน โดยมีกระบวนการของการมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิดวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตาม และร่วมรับผล

2.2.2 ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม

ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสร้างจิตสำนึกและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วม นเรศ สงเคราะห์สุข (2541) ได้สรุปประสบการณ์การทำงานที่ถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

2.2.2.1 ยุทธศาสตร์การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การจัดกระบวนการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
- 2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
- 3) ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ (4) ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2.2.2.2 การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้และความสามารถที่มีอยู่ จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหาหรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

- 1) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
- 2) สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
- 3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

2.3 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.3.1 ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research and Development : R&D) ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาทั้งองค์กร หน่วยงาน และชุมชนเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล รวมทั้งส่งเสริมให้บุคคลมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงองค์กร หน่วยงาน และชุมชนที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ จึงนับเป็นแนวคิดใหม่ของการพัฒนา โดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐที่ผ่านมาจากเดิมที่มีลักษณะเรียกว่าจากบนลงล่าง (Top-Down Approach) มาเป็นการพัฒนาในลักษณะให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงาน ในลักษณะจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Approach) (กมล สูดประเสริฐ, 2540) และได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน อาทิ

อุทัย ดุสยเกษม (2536) ได้กล่าวว่า PAR เป็นรูปแบบการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยกลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการทำวิจัยนั่นเอง โดยการมีส่วนร่วมนี้จะต้องมีตลอดกระบวนการวิจัย นับตั้งแต่การตัดสินใจว่าจะต้องมีการริเริ่มศึกษาวิจัยในชุมชนนั้นหรือไม่ การประมวลเหตุการณ์ หลักสูตรและข้อมูลการกำหนดปัญหาการวิจัย การเลือกกระบวนประเด็นปัญหา การสร้างเครื่องมือ การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอสิ่งที่ค้นพบ จนกระทั่งถึงการกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงมือปฏิบัติ

สุภาพค์ จันทวานิช (2542) ได้อธิบายถึงการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหา การดำเนินการ การติดตามผล จนถึงขั้นประเมินผล และถือว่าชาวบ้านเป็นผู้ที่รู้ดีเท่า ๆ กับนักวิจัยหรือนักพัฒนาในการกำหนดปัญหา และการเลือกปฏิบัติการใด ๆ ก็ตามที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัญหาของการวิจัยจึงเริ่มจากชาวบ้าน ไม่ใช่จากสมมติฐานของผู้วิจัยหรือนักพัฒนาแต่ฝ่ายเดียว จะเห็นว่าทั้งสามฝ่าย คือ ชาวบ้าน นักวิจัย และนักพัฒนา ต่างก็มีบทบาทเท่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหมือนกันในการร่วมกำหนดปัญหา และทางเลือกแนวทางปฏิบัติการ การวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎี และระเบียบวิธีของนักวิจัย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนักพัฒนา และความต้องการกับความรอบรู้ของชาวบ้าน

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบ สถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็น และความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร (2547) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับการพัฒนาหรือแก้ปัญหของคนที่อยู่กับปัญหาในบริบทชุมชน โดยมีผู้เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือชาวบ้าน อันประกอบด้วย แกนนำ กลุ่มผู้ที่อยู่กับปัญหา ฝ่ายที่สอง นักพัฒนาที่มีภารกิจในชุมชน ทั้งที่มาจากหน่วยของรัฐ หน่วยงานพัฒนาเอกชน หรือจากองค์กรศาสนา การกุศลต่าง ๆ ฝ่ายที่สาม นักวิชาการที่เป็นนักวิจัย ผู้ต้องการแสวงหาองค์ความรู้แบบใหม่ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีกระบวนการที่เฉพาะเจาะจง (Specific Paradigm) กับปัญหาหนึ่ง และเชื่อว่าเป้าหมาย คือ การแก้ไข ปัญหาและการพัฒนาใหม่หรือปรับปรุงข้อค้นพบ ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดทฤษฎีที่เหมาะสมกับปัญหา รวมทั้งมีวิธีการวิจัย และจริยธรรมทางการวิจัยที่เหมาะสม ทั้งสามฝ่ายร่วมใช้กระบวนการ PAR เพื่อทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้เกิดการพัฒนาขีดความสามารถในการวิเคราะห์ และจัดการแก้ปัญหาของกลุ่มผู้ที่อยู่กับปัญหาให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จะเน้นการยอมรับ หรือความเห็นพ้องจากชาวบ้านเป็นสำคัญ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้จากปรากฏการณ์ โดยการให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการศึกษาวิจัย ทั้งในด้านการค้นหาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนาให้แก่ชุมชนหรือกลุ่ม รวมถึงเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และศักยภาพให้แก่บุคคลที่ได้ผ่านกระบวนการในกิจกรรมของงานวิจัย ดังเช่นงานวิจัยของ พิระชัย ถีสมนบูรณผล และคณะ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตถาวรวัลย์แดง จังหวัดราชบุรี” พบว่า การประกอบอาชีพของกลุ่มผู้ผลิตถาวรวัลย์แดง ประสบปัญหาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาด้านวัตถุดิบ แรงงาน การตลาด การขนส่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องหาทางแก้ไขกันต่อไปเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ด้วยความสำเร็จอย่างยั่งยืน แต่

ปัญหาที่กลุ่มผู้ผลิตถาวรวัลย์แดงเห็นว่าเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและเร่งด่วนจากเวทีการ
ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชุมได้ข้อสรุปคือ ปัญหาการกักกันทำลายของมอด ที่ทำให้งานผลิตภัณฑ์เสียหาย จึงต้องมีการทดลองแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ และท้ายสุดของการศึกษาแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการหาความรู้และแหล่งความรู้ โดยปรึกษาผู้เชี่ยวชาญที่ภาควิชาชีววิทยามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และห้างหุ้นส่วนจำกัด เชียงไทยเทรดดิ้ง ได้แนะนำให้ทดลองการกำจัด และป้องกันมอดด้วยการใช้สารละลายโบรอนคอมปาวนด์ ผลการทดลองเป็นที่น่าพอใจสามารถป้องกันมอดได้

โดยทั่วไปกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะมีผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยหลายกลุ่มคนดังแนวคิดของ สุภางค์ จันทวานิช (2531) ได้กล่าวถึง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการผสมผสานความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีวิจัยของนักวิจัย และวัตถุประสงค์ของนักวิจัยและนักพัฒนา ควบคู่ไปกับความต้องการความรู้ และประสบการณ์ของผู้ถูกวิจัย ดังนั้นการดำเนินการและผลของการวิจัยจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้ มักจะประกอบไปด้วยบุคคล 3 ฝ่ายประกอบด้วย

1. บุคคลเป้าหมาย อาจเป็นผู้แทนของกลุ่มบุคคลเป้าหมายหรือชุมชนที่จะทำการศึกษา ซึ่งถือว่าคนในชุมชนหรือกลุ่มนั้น ซึ่งเป็นผู้ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับตนเองดีที่สุด
2. นักวิจัย เป็นผู้แทนของนักวิชาการที่มีความสนใจในการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นคนนอก นักวิจัยนี้ เป็นฝ่ายผู้รู้และเชี่ยวชาญเรื่องแนวความคิด ทฤษฎีและระเบียบวิธีการวิจัย
3. นักพัฒนา เป็นกลุ่มผู้มีความรู้และมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ซึ่งมักจะเป็นผู้แทนของฝ่ายรัฐบาลหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งแม้ว่าเป็นคนนอก แต่ก็นับว่าเป็นบุคคลที่ค่อนข้างจะใกล้ชิดกับบุคคลเป้าหมายของการพัฒนาหรือบุคคลกลุ่มแรกมากที่สุด ซึ่งบางครั้งในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นักวิจัยและนักพัฒนาอาจเป็นบุคคลเดียวกันก็ได้

ดังนั้น “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” จึงเป็นการวิจัย โดยใช้วิธีการให้ชุมชนหรือผู้แทนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการแก้ไข หรือพัฒนาโดยมีลักษณะของการศึกษาที่เป็นตามกระบวนการขั้นตอนของการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นถึงการวิเคราะห์ปัญหา และศึกษาหาแนวทางการแก้ปัญหา การวางแผน โครงการ การปฏิบัติตามแผน และการติดตามประเมินผล การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลร่วมกันกับชุมชนหรือผู้แทนทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาในอนาคต

2.3.2 ปรัชญาของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กระบวนการ “วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” เป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อหรือปรัชญาเกี่ยวกับตัวมนุษย์บางประการอันได้แก่

- 1) ชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความสำคัญในฐานะเป็นส่วนร่วมของประเทศ การทุจริตหรือเสียหายของชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่ง หมายถึง ความเสียหายส่วนหนึ่งของประเทศ ดังนั้นการที่นักวิจัยจากภายนอกจะกระทำการใด ๆ กับชุมชน เสมือนที่กระทำกับ “หนูตะเภา” หรือ “วัตถุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับการวิจัย” (Research Object) ตามอำเภอใจโดยที่สมาชิกในชุมชนไม่มีส่วนร่วมด้วยย่อมไม่เป็นการสมควร เพราะนักวิจัยจะไม่สามารถรับผิดชอบต่อผลที่ตนกระทำกับชุมชน

2) ชุมชนท้องถิ่นแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองที่อาจไม่เหมือนกับแห่งอื่น ๆ ที่นักวิจัยเคยรู้จักมาและอาจไม่เหมือนกับที่กล่าวไว้ในตำราเชิงทฤษฎีที่นักวิจัยได้เล่าเรียนมา ดังนั้นนักวิจัยจากภายนอกจะถือว่าความรู้และประสบการณ์ของตนมีมากพอจะกระทำกับชุมชนย่อมไม่สมควร

3) สมาชิกแต่ละคนของชุมชนท้องถิ่นนอกจากจะได้รับการปกป้องตามหลัก “สิทธิมนุษยชน” แล้ว ยังเป็นผู้มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถมีคุณงามความดีจึงควรได้รับการปฏิบัติอย่าง ผู้มีเกียรติ

4) มนุษย์ทุกคนมีความสามารถโดยธรรมชาติในระดับหนึ่งที่จะร่วมคิดร่วมวางแผนเพื่อสร้างสรรค์อนาคตที่ดีของตนเองและของกลุ่มของตน

5) มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์ไม่อาจเจริญรุดหน้าได้มากนักโดยลำพังตนเองที่แยกจากหมู่คณะ มนุษย์จึงจำเป็นต้องร่วมมือกันสร้างความเจริญของชุมชนท้องถิ่นของตนควบคู่กับความเจริญของเอกัตบุคล

6) สิ่งที่เรียกว่า “ความน่าเชื่อถือ” สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่นนั้น จะใช้เกณฑ์จากภายนอกหรือจากต้นแบบทางความคิดเชิงทฤษฎีในตำราวิจัยเพียงด้านเดียวหากไม่พอจำเป็นต้องใช้เกณฑ์ของความเห็นชอบจากสมาชิกในท้องถิ่นด้วยเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิตของเขาและเขาเองก็มีความรู้มีประสบการณ์ในระดับหนึ่ง สำหรับจะใช้ตัดสินใจว่าอะไรควรอะไรไม่ควร

7) “ความยั่งยืน” ของการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น คือ ความคงอยู่ถาวรของทั้งปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ตามแนวคิดเชิงระบบที่กล่าวแล้วในหน่วยก่อน ๆ ดังนั้นการมี PAR เป็นกระบวนการต่อเนื่องและถาวรในชุมชนท้องถิ่นใด จึงเท่ากับมีปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่ยั่งยืนซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลผลิต คือ ความเจริญที่ยั่งยืนของชุมชนท้องถิ่นนั้น

2.3.3 หลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.3.3.1 ให้ความสำคัญและเคารพต่อภูมิความรู้ของชาวบ้าน ตลอดจนระบบการสร้างความรู้ที่แตกต่างไปจากของนักวิชาการ เพื่อเป็นหนทางแก้ปัญหาในการดำรงชีวิต

2.3.3.2 ปรับปรุงความสามารถและศักยภาพของชาวบ้านด้วยการส่งเสริมยกระดับและพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเองของเขาให้สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของเขาเอง

2.3.3.3 ให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่ชาวบ้านและคนยากจน โดยให้สามารถได้รับความรู้ที่เกิดขึ้นในระบบสังคมของเขาและสามารถที่จะทำความเข้าใจ แปลความหมายตลอดจนนำไปใช้อย่างเหมาะสม

2.3.3.4 สนใจในปรีศน์ของชาวบ้าน โดยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยเปิดเผยให้เห็นคำถามที่ตรงกับปัญหาของชาวบ้าน ศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.3.5 ปลดปล่อยความคิด สามารถใช้ความคิดเห็นของตนเองอย่างเสรีในการมองสถานการณ์และปัญหาของตนเอง สามารถใช้วิจารณญาณในการวิเคราะห์ วิจัย ตรวจสอบสภาพเท็จจริงต่าง ๆ สามารถยืนหยัดต่อต้านพลังอิทธิพลจากภายนอก หรือจากอำนาจคดโกงของผู้มีอำนาจ

2.3.4 จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- 2.3.4.1 คำถามวิจัย เกิดจากปัญหาในกลุ่มชุมชน
- 2.3.4.2 เก็บข้อมูลสามเส้า สหวิทยาการ ข้อมูลหลายแหล่ง
- 2.3.4.3 วิเคราะห์ร่วมกันในพื้นที่ทันที ไม่ใช่สถิติซับซ้อน
- 2.3.4.4 นำเสนอผลการตรวจสอบร่วม มีเสนอหลายรูปแบบทุกฝ่ายร่วมเสนอ
- 2.3.4.5 บทบาทนักวิจัย ภายนอก-ภายใน คนในชุมชน และคนนอกชุมชน
- 2.3.4.6 ความเที่ยงตรง

2.3.5 คุณลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- 2.3.5.1 เป็นกระบวนการทางสังคม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาปัจเจกชน
- 2.3.5.2 เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน
- 2.3.5.3 เน้นการปฏิบัติที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของคนในอดีต ศึกษาวิธีปฏิบัติให้ดีขึ้น
- 2.3.5.4 ปลุกจิตสำนึกให้คนคลี่คลายเอาชนะปัญหา
- 2.3.5.5 เน้นการวิพากษ์ สะท้อนตัวเอง
- 2.3.5.6 เป็นวงจรการเรียนรู้ เพื่อการเปลี่ยนแปลง
- 2.3.5.7 ใช้แนวทางผสมผสาน เน้นเทคนิคการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติร่วมกัน

2.3.6 ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พัชนี นาถประชาและอเล็กซานดรา สตีเฟน (Alexandra Stephen) แห่งองค์กร Food and Agriculture Organization of the United Nations Office for Asia and the Pacific ได้เขียนหนังสือ “Taking Hold of Rural Life” เป็นภาษาอังกฤษและแปลเป็นภาษาไทยโดย สุนทร สุนันทชัย และวิศนิตีลิตระกุล (2534) ได้ให้ความหมายของการวิจัยแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการค้นคว้าร่วมกันของเพื่อนร่วมงานวิจัยในการศึกษาสถานการณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงสะท้อนให้เห็นภาพอันถูกต้องและแท้จริงของชีวิตในหมู่บ้าน การวิจัยแบบมีส่วนร่วมยังชี้ให้เห็นวิถีทางในการแก้ไขที่เหมาะสมกว่าได้อีกด้วย

การวิจัยโดยมีส่วนร่วมในการพัฒนา หรืองานวิจัยเพื่อการพัฒนา หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มีการประยุกต์ข้อมูลที่ศึกษาได้เพื่อหาทางแก้ปัญหา และทำกิจกรรมไปพร้อม ๆ กันพอสรุปขั้นตอนสำคัญ ได้ดังนี้

- 1) การพิจารณาหาปัญหา โดยเปิดโอกาสให้ใช้ภูมิปัญญาของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่มีมุมมองและวิธีการวิเคราะห์ปัญหาต่างกัน โดยอาศัยความเข้าใจในคุณค่า ค่านิยม วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ในการประเพณีปฏิบัติของชาวบ้าน หรือกลุ่มเป้าหมาย อาจจะโดยวิธีการอภิปรายกลุ่ม
- ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาการศึกษา การเยี่ยมชมดูงานต่างพื้นที่ การปรึกษาหารือกับผู้อำนวยการ การทดสอบ การทดลอง ตลอดจนการศึกษาจากสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสาร คน สถานการณ์ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและวีดิทัศน์ เป็นต้น

2) การจัดกลุ่มและประเภทของปัญหา เช่น ด้านอาชีพ ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เป็นต้น หรืออาจจะแบ่งประเด็นย่อยออกไปอีกก็ได้ แต่ต้องมีความเชื่อมโยงกับประเด็นใหญ่

3) การเลือกวิธีการและออกแบบการวิจัย โดยเลือกปัญหาและวิธีการวิจัยที่เหมาะสม ผ่านการใช้กระบวนการกลุ่มแบบไม่ชี้นำและให้กลุ่มเป้าหมายหรือชาวบ้านมีส่วนในการออกแบบการวิจัย โดยเฉพาะเครื่องมือวิจัยในรูปแบบ แบบสอบถาม ประเด็นการอภิปรายกลุ่ม ประเด็นการสังเกต หรือ สัมภาษณ์

4) การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล หลังจากมีการทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือวิจัยในสนามแล้ว ก็มีการดำเนินการ ดังนี้

4.1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน โดยอาศัยความร่วมมือ และเรียนรู้กันระหว่างชาวบ้านกับนักวิจัย ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนัก และเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transformation)

4.2) การศึกษาสถานการณ์ที่คาดหวัง ภายใต้อะไรรู้ที่กำหนัดไว้ ในกรณีนี้ผู้เขียนควรเข้าใจว่าข้อมูลแต่ละเรื่องสามารถพิจารณาได้หลายมุมมอง การคว่นสรุปอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาด ฉะนั้น จำเป็นต้องมีใจกว้าง และอดทนต่อการเรียนรู้ของชาวบ้านในการศึกษาสถานการณ์ดังกล่าว

5) การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสภาพปัจจุบัน และที่คาดหวังจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหลากหลาย และการคัดเลือกข้อมูลที่เหมาะสมกลุ่มเป้าหมายต้องใช้ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ และอาจจะต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมอีก

6) การรายงานและนำเสนอ อาจเป็นรูปเอกสารการประชุมชี้แจง แผนภูมิฝาผนัง หรือ แม้แต่การออกรายการวิทยุในชุมชน เพื่อให้ทุกคนในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการได้มีส่วนรับรู้และวิเคราะห์หรือวิจารณ์ต่อเนื่อง

7) การวางแผนอย่างมีส่วนร่วม หลังจากการนำเสนอผลการวิจัยแล้ว กลุ่มวิจัย PAR จำเป็นต้องมีความเห็นสอดคล้องกัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนงานอย่างมีส่วนร่วม อันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

7.1) การจำแนกปัญหา

7.2) กำหนดจุดประสงค์และเป้าหมาย อาจจะเป็นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

7.3) กำหนดทรัพยากร และวางแผนงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้

7.4) เตรียมแผนปฏิบัติ ทั้งด้านกลุ่มเป้าหมาย เวลาสถานที่ เทคนิค กระบวนการ และ

ขั้นตอนของงานธุรการ และวิชาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8) การจัดการและดำเนินการ โดยช่วยให้กลุ่มเป้าหมายมีทักษะในการจัดการ และจะเกิดการตื่นตัว มีความตระหนัก และติดตามงานอย่างใกล้ชิด และมีโอกาสในการเพิ่มศักยภาพในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานอื่น ๆ และการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ดังนั้นกลุ่มเป้าหมาย

8.1) ต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

8.2) มีแรงบันดาลใจ ความสามารถ และความพร้อมที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

8.3) ลดแรงต่อต้านหรือไม่มีแรงต่อต้านต่อสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมดำเนินการที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของเธอ

การจัดการ และดำเนินการกิจกรรมที่กำหนดไว้ มักจะมี 6 ขั้นตอน คือ

- 1) ศึกษาแผนและเตรียมขั้นตอนปฏิบัติ
- 2) ดำเนินการในภาคปฏิบัติ
- 3) ติดตามและทบทวนการปฏิบัติงาน
- 4) แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน
- 5) จัดการผลผลิตและแบ่งสรรผลประโยชน์
- 6) ประเมินผลและรายงานต่อผู้เกี่ยวข้อง

9) การติดตามและประเมินผลอย่างมีส่วนร่วมที่กลุ่มเป้าหมายมีส่วนที่จะให้ข้อมูลย้อนกลับอย่างต่อเนื่องว่ากิจกรรมนั้น ๆ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยครอบคลุมทุกกระบวนการ เช่น กระบวนการทำงาน กิจกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ บัญชีข้อบกพร่องและจำเป็น ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ ผลลัพธ์ที่ได้ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เกี่ยวข้องด้านต่าง ๆ และแม้แต่ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และธรรมชาติ ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมมักมี 5 ขั้นตอน คือ

9.1) กำหนดจัดระบบและลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะติดตามและประเมินผล

9.2) สร้างตัวชี้วัดที่บอกถึงความเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์ของโครงการ เช่น ตัวชี้วัดทางสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

9.3) สร้างเครื่องมือ เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผลและการแบ่งความรับผิดชอบ

9.4) การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลโดยให้โอกาสอย่างเต็มที่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ

9.5) การรายงานและเผยแพร่

โดยสรุปแล้ว PAR เป็นกระบวนการวิจัยที่ให้โอกาสแก่กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา โดยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์หาทางเลือก ตัดสินใจ และดำเนินการแก้ไขปัญหามาที่เลือกไว้ แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นอีกหนึ่งแนวทางการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การออกแบบกระบวนการวิจัย ที่เป็นแนวทางพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของ เอกสารที่กล่าวถึงนี้ ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เกษตรกร เพราะใช้หลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งนักวิจัยชุมชนสามารถที่จะนำกระบวนการและวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ได้ในการทำงานของกลุ่ม รวมถึงการปฏิบัติงานหรือการวางแผนงานของผู้วิจัยเอง

2.4 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่ม

Lewin (1974) อ้างถึงใน บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2535) ให้ความหมายของพฤติกรรมและกระบวนการกลุ่มไว้คือ การศึกษาถึงกระบวนการในการกระทำร่วมกันของคนที่อยู่ในกลุ่มอาจเป็นการกระทำร่วมกันทางกายภาพ หรือทางจิตวิทยา นอกจากนี้ยังรวมไปถึงแบบลักษณะที่เกิดตามมาจากการกระทำร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มด้วยกัน หรือระหว่างสมาชิกกลับกลุ่มทั้งกลุ่ม และศึกษาถึงผลด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มอีกด้วย

ในขณะที่นักจิตวิทยาสังคมได้ให้ความสนใจในแง่กระบวนการกลุ่มมาใช้เป็นพื้นฐานในการสนับสนุนให้บุคคลนั้นได้บรรลุจุดมุ่งหมาย หรือมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปในทิศทางที่ต้องการ กลุ่มสามารถนำมาเป็นวิธีการในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ 3 ประการคือ

1. เป็นตัวกลางในการเปลี่ยนแปลง หมายถึงกลุ่มนั้นเป็นตัวการสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก และสามารถทำให้สมาชิกกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้
2. เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่าเป้าหมายในการนำกระบวนการกลุ่มเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มเปลี่ยนพฤติกรรมตามเป้าหมายจริง
3. เป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมหลายอย่างของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนแปลงนั้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า พฤติกรรมและกระบวนการกลุ่มมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม ซึ่งสามารถเป็นตัวกลางในการเปลี่ยนแปลง เป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงและเป็นตัวนำในการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้การที่สมาชิกในชุมชนซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จากรูปแบบหนึ่งไปเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง กระบวนการกลุ่มมีอิทธิพลสำคัญในการเปลี่ยนแปลง

บัณฑูร อ่อนคำ (2536) ได้กล่าวถึงมิติในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มไว้ 6 ด้าน คือ

1) มิติทางธรรมชาติของกลุ่ม กลุ่มเกิดจากความจำเป็นเนื่องจากพิจารณาในมิติของมนุษย์ทั้งทางชีวภาพและทางสังคม ธรรมชาติและมนุษย์นั้นถือว่าเป็นสัตว์ที่อ่อนแอไม่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ ทางด้านสังคมมนุษย์ถือว่าเป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถอยู่ตามลำพังได้จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ซึ่งอาจเป็นเครือญาติ หรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็นทางด้านสังคม ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

2) มิติทางองค์ประกอบของกลุ่ม ประกอบด้วย

2.1) องค์ประกอบหลัก

2.1.1) ต้องมีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เป็นสมาชิก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2) มีความต้องการร่วมกันหรือมีวัตถุประสงค์เดียวกัน หมายถึง วัตถุประสงค์จะบรรลุไม่ได้ถ้าไม่ร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง วัตถุประสงค์บรรลุด้วยคนคนเดียวไม่ได้

2.1.3) มีกติกากลุ่ม หมายถึง การมารวมกันของสมาชิกจะต้องเข้าใจว่า อาจจะต้องสูญเสียเสรีภาพส่วนบุคคลไปบ้าง จะต้องมีกติกาสิ่งที่ทำให้ได้และทำไม่ได้ เรื่องใดที่มีการละเมิดแล้วกลุ่มอยู่ได้ ตกลงกันได้

2.1.4) มีกิจกรรมของกลุ่มเพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์

2.1.5) มีหัวหน้าหรือผู้นำเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งทำหน้าที่รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกเพื่อให้เกิดการยอมรับก่อน ประเด็นสำคัญของหัวหน้าคือ รับใช้สมาชิก (เสียสละ)

2.2) องค์ประกอบเสริม

2.2.1) กลุ่มจะต้องมีทรัพย์สินหรือต้นทุน

2.2.2) กลุ่มจะต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ

3) มิติทางด้านหน้าที่ของกลุ่มและประเภทของวัตถุประสงค์ของกลุ่ม หน้าที่ของกลุ่ม คือ กลุ่มต้องตอบสนองให้แก่สมาชิก การตอบสนองความต้องการให้แก่สมาชิกพิจารณาได้จาก วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งสามารถจำแนกประเภทของวัตถุประสงค์ของกลุ่มได้ ดังนี้

3.1) เพื่อตอบสนองให้แก่สมาชิกทางด้านสังคม

3.2) เพื่อตอบสนองให้แก่สมาชิกทางด้านเศรษฐกิจ

3.3) เพื่อตอบสนองให้แก่สมาชิกทางการเมือง

ประเภทของวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้น ควรจะเป็นวัตถุประสงค์พัฒนาการ โดยเริ่มจากกลุ่มที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านสังคมก่อน จากนั้นเป็นวัตถุประสงค์ทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ในที่สุด ในอดีตการรวมกลุ่มเป็นการรวมกลุ่มทางสังคมและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มตามความจำเป็น เช่น กลุ่มเหมืองฝาย กลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน เป็นต้น เป็นการรวมกลุ่มที่มุ่งไปที่การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มากกว่าการแก้ปัญหาระยะยาว โดยสรุปคือในอดีตเป็นการรวมกลุ่มเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคมมากกว่าทางเศรษฐกิจ ระยะต่อมาของการวิวัฒนาการกลุ่ม คือ กลุ่มได้รับอิทธิพลจากพลังภายนอก หมู่บ้านหรือชุมชนมากขึ้น ซึ่งพลังภายนอกอาจจำแนกเป็นพลังจากภาครัฐ และ พลังจากภาคธุรกิจ

4) มิติทางด้านเวลา มิติทางด้านเวลาของการรวมกลุ่มที่สำคัญมีดังนี้

4.3) การรวมกลุ่มชั่วคราว เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของสมาชิกที่มีความต้องการใกล้เคียงกันและเมื่อปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไข (บรรลุวัตถุประสงค์) กลุ่มดังกล่าวอาจจะสลายหรือยุบไปในที่สุด

4.2) การรวมกลุ่มตามฤดูกาล เกิดขึ้นในช่วงฤดูกาลบางฤดูกาล เช่น กลุ่มแลกเปลี่ยนแรงงาน กลุ่มจัดงานประเพณี เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3) การรวมกลุ่มอย่างถาวรก่อนข้างจะเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายระยะยาว เช่น การสร้างพลังในการต่อรองของกลุ่มหรืออาจจะเป็นกลุ่มที่มีลักษณะของการรวมกลุ่มเพื่อดำรงไว้ซึ่งการเป็นสังคม เช่น สถาบันครอบครัว กลุ่มเครือญาติ เป็นต้น

5) มิติทางด้านประเภทและขนาด ในความเป็นจริงแล้วทุก ๆ สังคมหรือชุมชนจะประกอบไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่กลุ่มระดับครอบครัว กลุ่มเครือญาติ กลุ่มย่อย หรือ กลุ่มสนใจต่าง ๆ จนถึงกลุ่มที่เป็นสถาบันของหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน การพิจารณาประเภทของกลุ่มโดยใช้ขนาด (สมาชิก) เป็นเกณฑ์จะทำให้ นักพัฒนาได้ทราบว่าในหมู่บ้านมีกลุ่มอะไรบ้าง ตลอดจนความสัมพันธ์ของกลุ่มต่าง ๆ เป็นอย่างไร ซึ่งสามารถจำแนกกลุ่มต่าง ๆ ข้างต้นได้ดังนี้

5.1) กลุ่มย่อยภายในหมู่บ้าน หมายถึง กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน แต่ละกลุ่มไม่ใช่ชาวบ้านเป็นคนทำ แต่เป็นสมาชิกในครอบครัว เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มเครือญาติ เป็นต้น

5.2) กลุ่มระดับหมู่บ้าน หมายถึง กลุ่มนี้ถือว่าเป็นสถาบันหลักของหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการปกครอง การศาสนา การศึกษา เช่น กรรมการหมู่บ้าน กรรมการวัด กลุ่มธนาคารข้าว เป็นต้น

5.3) กลุ่มเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน หมายถึง กลุ่มที่ประกอบด้วยกลุ่มระดับหมู่บ้านตั้งแต่ 2 ประเภทขึ้นไป กลุ่มเครือข่ายเกิดขึ้นเนื่องจากปัญหาบางปัญหาไม่สามารถจะแก้ไขได้ด้วยหมู่บ้านหรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เช่น ปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หลายหมู่บ้านใช้ทรัพยากรดังกล่าว ประเด็นสำคัญจะต้องมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกันของหมู่บ้านที่รวมตัวกันในรูปของเครือข่าย ประเด็นของการรวมกลุ่มเครือข่าย ได้แก่ ปัญหาทางด้านการจัดการทรัพยากรเกษตรผสมผสาน เกษตรทางเลือก รวมถึงเครือข่ายอาชีพ เช่น กลุ่มสตรีทอผ้า กลุ่มหรือองค์กรเครือข่ายในการจัดการทรัพยากร

6) มิติทางด้านกลุ่มในความหมายที่เป็นวิธีการหรือเป้าหมาย อีกมิติหนึ่งในการทำความเข้าใจกลุ่มหรือองค์กร คือมิติทางด้านกลุ่มโดยความหมายที่เป็นมรรคหรือเน้นเป้าหมายกลุ่มบางกลุ่มเป็นการรวมกลุ่ม เช่น การรวมกลุ่มเพื่อรองรับเทคโนโลยีจากภายนอก เป็นต้น

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้หลายท่าน ดังนี้ กุลภัทร วนิกสัมบรรณ (2541) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวัน และการกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานอื่น ๆ (Basic Need) เป็นกิจกรรมที่มนุษย์กระทำเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure) และจัดอยู่ในประเภทกิจกรรมนันทนาการ (Recreation) อย่างหนึ่ง พร้อมทั้งที่กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว (Travel) พร้อมกันไปด้วย

ประเสริฐ วิทยารัฐ (2530) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว โดยเปรียบเทียบผู้ท่องเที่ยว คือ ผู้ซื้อสินค้าทั่วไป ผู้ซื้อต้องมาหาสินค้าตนเองแทนที่สินค้าจะไปหาผู้ซื้อ สินค้าจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมกับราคามีให้เลือกมากมายและหลายราคา สินค้าการท่องเที่ยวเป็นสินค้าที่ผู้ซื้อ ไม่สามารถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อผู้ผู้ใดเห็นประโยชน์ของเอกสารนี้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอาไปเป็นสมบัติของตนเองได้ แต่สินค้าการท่องเที่ยว ผู้ซื้อ ได้ความรื่นรมย์ พอใจ แปลกใหม่ ประเทืองปัญญา พักผ่อนสนุกสนาน ความคุ้มค่าจึงอยู่ที่ความรู้สึกเป็นประเด็นสำคัญ

ลยาศรี หุนทนะเสวี (2534) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจมิใช่เพื่อรับจ้างแต่เพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เพื่อการศึกษา ศาสนา กีฬา เพื่อติดต่อธุรกิจตลอดจนรวมถึงการประชุมสัมมนาและ เยี่ยมญาติพี่น้อง การเดินทางท่องเที่ยวในหลักการแล้วกำหนดเงื่อนไข 3 ประการ คือ ประการแรก เป็นการเดินทางชั่วคราว ประการที่สอง ต้องเป็นความจงใจเป็นความต้องการของผู้เดินทางมิใช่ถูก บังคับ เช่น การเคลื่อนย้าย กำลังทหาร ประการสุดท้าย มิใช่เพื่อรับสินจ้างหรือหารายได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าการท่องเที่ยว คือการเดินทางไปยังที่อื่นเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยสมัครใจมิใช่โดยการรับจ้างหรือการบังคับ เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน (Basic Need) ซึ่งได้ความรื่นรมย์ พอใจ แปลกใหม่ สนุกสนาน ประทับใจ ซึ่งออกมาในรูปธรรม คือ ความรู้สึก

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางน้ำ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2533) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวทางน้ำ คือ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ใช้เส้นทางน้ำเป็นสื่อกลางการท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นเพียงเส้นทางคมนาคม หรือเป็นการท่องเที่ยวแบบเพลิดเพลิน จัดให้กิจกรรมที่มีความสนุกสนาน และพักผ่อนอยู่ในตัวการเดินทางนั้น

แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ คือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่ในลำน้ำหรือบนสองฟากฝั่งของลำน้ำ หรือมองเห็นได้จากเรือ เช่น บ้าน วัด เป็นต้น รูปแบบการท่องเที่ยวทางน้ำสามารถจำแนกออกตามเงื่อนไขต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวที่กำหนดตามคาบเวลาการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวตามคาบเวลายาว การท่องเที่ยวตามคาบเวลาสั้น การท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ หรือ Excursion หรือทัศนจร การพักผ่อนอาจพักบนเรือแพ หรือแวะขึ้นระหว่างทาง
2. การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของการเดินทางน้ำซึ่งต่อเนื่องกับเดินทางวิธีอื่น
3. การท่องเที่ยวที่กำหนดตามลักษณะของพาหนะ ได้แก่ การเดินทางโดยเรือหางยาว เรือคว้น เรือสำราญ เรือลาก แพลก ซึ่งลักษณะพาหนะแต่ละอย่างจะสนองวัตถุประสงค์ และให้บรรยากาศที่แตกต่างกันด้วย

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

Adhikary (1995) ได้เสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว (7-S Model) เพื่อมาปรับใช้กับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุมและขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ของการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งต้องประกอบไปด้วยกลยุทธ์ในการ วางแผน การดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติ

2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กร ซึ่งควรจะเกี่ยวข้องกับการจัดลำดับชั้น และการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะ โครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม โครงสร้างองค์กรยังขึ้นอยู่กับรูปแบบของ RASI ด้วย ซึ่งหมายถึง ความรับผิดชอบ (Responsibility) อำนาจหน้าที่ (Authority) การสนับสนุน (Support) และข่าวสาร ข้อมูล (Information)

3. System หมายถึง ระบบในการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบ การจัดการข้อมูล ระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และระบบอื่น ๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานความร่วมมือ และมีความสัมพันธ์กันในทุก ขั้นตอน

4. Staff หมายถึง บุคลากร ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยคัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ทำงานดีประสบผลสำเร็จและสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. Skill ในการทำงานทุกอย่างจะต้องอาศัยความชำนาญ งานจึงจะดีและมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่างคือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน ความรู้ในงานเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในการที่จะทำให้การทำงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ

6. Style หมายถึง การรวมกันระหว่าง Staff และ Skill แต่ละคนจะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่ต่างกัน โดยปกติแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) การสั่งการจากส่วนบนลงสู่ส่วนล่าง หรือจากผู้บังคับบัญชาลงสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา รูปแบบนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่พอใจเพราะไม่ชอบถูกสั่งให้ทำตามแต่มักจะชอบมัคคุเทศก์ที่มีส่วนร่วมคุยให้คำแนะนำมากกว่า 2) ตรงกันข้ามกับรูปแบบแรก รูปแบบนี้ จะเป็นการร่วมกันในการวางแผน การจัดการได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย จึงมักประสบผลสำเร็จในการจัดการ

7. Share หมายถึง การแบ่งปันเวลา การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นความรู้ ซึ่งนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด นักท่องเที่ยวแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์มากมายที่เป็นประโยชน์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น

ศุคาพร วรพล (2540) ได้สรุปประเด็นสำคัญจากการประชุมนานาชาติ เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ” Internation Confernce on Tourism and Heritage Management ณ เมืองยอกยาร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ไว้ดังนี้

1. มรดกทางวัฒนธรรมประเภท โบราณสถาน ถือเป็นแหล่งทรัพยากรที่เปี่ยมไปด้วยคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ และทางด้านจิตใจของคนในชาติ ดังนั้นจำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่ละเอียดอ่อนรอบคอบ โดยเฉพาะเมื่อจะส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว เพราะหากดำเนินการโดยขาดความระมัดระวังแล้ว จะทำให้เกิดการขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ได้ง่าย

2. สถานที่ที่จะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมได้นั้น จะต้องเป็นแหล่งที่ให้ประสบการณ์ที่ดีแก่ นักท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์อื่น ๆ ที่น่าพึงพอใจ รวมทั้งเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ด้วย

3. ควรให้ภาคเอกชน ซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวขนาดใหญ่มาแล้วได้ เข้ามาให้การสนับสนุนช่วยเหลือแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ในเรื่องของการจัดทำป้ายอธิบายความหมายในแหล่งความรู้ และการจัดการนักท่องเที่ยวด้วย

4. แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมควรได้รับการพิจารณาทั้งในแง่ของการอนุรักษ์ การเป็นแหล่งความรู้และการบริการที่เหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวควบคู่กันไป

5. ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำป้ายอธิบายแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมให้กับประเทศ กำลังพัฒนาซึ่งมีความค้อยในเรื่องของสื่อ การฝึกอบรม วิธีการตลาดจนการจัดการก่อน เนื่องจาก แหล่งมรดกในประเทศเหล่านั้น มักจะยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชน มิใช่สิ่งที่ได้รับการอนุรักษ์สืบทอดกันมาแต่อดีต ดังนั้นจึงควรจะทำแบบป้ายอธิบายให้ดึงดูดใจผู้เยี่ยมชม โดยทำให้มีมิติแทนที่จะให้มองด้วยตาเท่านั้น

นอกจากนี้ในการประชุม Internation Confernce on Tourism and Heritage Management ดังกล่าว ยังได้สรุปถึงแนวทางการบริหารจัดการทางด้านมรดกของชาติกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ไว้ดังนี้

1. ผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นควรมารวมตัวกันเพื่อสร้างข่ายงานด้านมรดกทางวัฒนธรรม แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ สังคมทุกระดับควรจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและ โครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับมรดกประเภทนี้ด้วย

2. ควรเข้าใจว่าชุมชนคือใคร และวิถีทางใดบ้างที่จะสามารถทำให้พวกเขาเข้าใจถึงผลที่จะได้รับ ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อที่ได้หันมาให้ความร่วมมือในการจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม เช่น เมื่อจะมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ใดก็ตามควรมีการเผยแพร่ผ่านสื่อของท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงทุกส่วนในชุมชนด้วย เป็นต้น

3. นักท่องเที่ยวควรได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ตนจะไปเยือนก่อน เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่จะได้รับเมื่อเดินทางไปถึงสถานที่จริง

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจิตสำนึก และเตรียมให้พวกเขาที่มีทักษะพร้อมที่จะเข้าร่วมพัฒนาและปฏิบัติงานทางด้านการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

5. สิ่งที่จะนำไปปฏิบัติต่อการท่องเที่ยวในแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม จะต้องผ่านการยอมรับจากชุมชนท้องถิ่นก่อน เช่น เมื่อมีการบัญญัติกฎหมายใดขึ้นมาต้องประกาศให้ทราบกันทั่วไป และมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง เป็นต้น หากมีการประชาสัมพันธ์ (Public Hearing) เกี่ยวกับโครงการด้านการท่องเที่ยว ผู้ดำเนินการอภิปรายก็ควรวางตัวเป็นกลาง แทนที่จะให้การสนับสนุนการพัฒนาโครงการนั้น

พจนานวน สนวนศรี (2541) ได้เสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถตอบสนองและสามารถพัฒนาสู่กระบวนการพัฒนาสังคมแบบยั่งยืนได้ ภายใต้มิติต่าง ๆ ดังนี้

1. มิติด้านสิ่งแวดล้อม ควรก่อให้เกิดการเรียนรู้ และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด
2. มิติด้านการเมือง ควรเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจในการท่องเที่ยวของชุมชน
3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรม (เมือง-ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นรวมทั้งเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน
4. มิติด้านเศรษฐกิจควรนำไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้เกิดกับชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ภายใต้มิติที่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุป แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในอนาคต ควรผนึกเอาการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยองค์กรท้องถิ่นเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาและจะต้องมีการประสานเข้ากับพื้นที่และการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชน ทั้งนี้รัฐจะต้องกระจายอำนาจ และบทบาทในการบริหารจัดการให้แก่องค์กรในระดับท้องถิ่นให้เขามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรในพื้นที่มากขึ้นด้วย

2.8 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.1 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

2.8.1.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม คือ ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2.8.1.2 ด้านองค์กรชุมชน คือ ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้ที่มีความรู้และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลายมีความรู้ลึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

2.8.1.3 ด้านการจัดการ คือ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้

2.8.1.4 ด้านการเรียนรู้ คือ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งชาวบ้านเองและผู้มาเยือน

2.8.2 เป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2553) หรือ The Thailand Community Based Tourism Institute : CBT-I ได้อธิบายเกี่ยวกับเป้าหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนไว้ ดังนี้

2.8.2.1 เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8.2.2 เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในชุมชน

2.8.2.3 เพื่อการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน

2.8.2.4 เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2.8.2.5 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับแขกผู้มาเยือน

2.8.3 การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2551) ได้อธิบายถึงการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

2.8.3.1 สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การร่วมประชุมระดมสมอง การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการ การแบ่งปันผลประโยชน์และติดตามประเมินผล

2.8.3.2 มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โปร่งใส ยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ เอกสารรวมทั้งมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.3.3 มีกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2.8.3.4 มีการแบ่งปันและกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมและทั่วถึง

2.8.3.5 มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและแก้ไข และพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่เสมอ

2.8.4 ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หากชุมชนสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ ดังนี้

2.8.4.1 ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน รวมทั้งสามารถสร้างให้เกิดความเคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง เป็นแหล่งเรียนรู้และห้องเรียนมีชีวิต ซึ่งจัดเป็นการอนุรักษ์มรดกอันล้ำค่าของชุมชน

2.8.4.2 ด้านการบริหารจัดการ คือ เกิดความรู้สึกร่วมกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจะนำไปสู่ความสามัคคีภายในชุมชน และเกิดความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

2.8.4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม คือ เกิดจิตสำนึกในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จัดการทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้ถูกนำไปใช้ด้วยความระมัดระวังมากขึ้น และมีการคำนึงถึงผลกระทบจากการใช้มากขึ้น

2.8.4.4 ด้านเศรษฐกิจ คือ คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และชุมชนมีรายได้เสริมบนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเหมาะสม

2.8.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย ดังนี้

2.8.5.1 ศึกษาและเที่ยวชมประเพณี พิธีกรรมและกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญของชุมชน

2.8.5.2 ชมการแสดงการเล่นพื้นบ้านที่ถ่ายทอดถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2.8.5.3 เยี่ยมชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2.8.5.4 เยี่ยมชมและเรียนรู้วิถีชีวิตด้านการเกษตร

2.8.5.5 เยี่ยมชมและเรียนรู้ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำอาหาร การจับปลา การปั้น เป็นต้น

2.8.5.6 ศึกษาและเที่ยวชมธรรมชาติ เช่น การเที่ยวป่า น้ำตก ปีนเขา ล่องแก่ง เป็นต้น

2.8.5.7 เยี่ยมชมและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.8.6 การเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

กระบวนการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว มีขั้นตอน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550) ดังนี้

2.8.6.1 ศึกษาความเป็นไปได้ก่อนลงพื้นที่เพื่อเลือกพื้นที่จัดการท่องเที่ยวในชุมชน

2.8.6.2 ศึกษาความเป็นไปได้ร่วมกับชุมชนก่อนการตัดสินใจในการดำเนินการเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.8.6.3 กำหนดวิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการกำหนด ทิศทางทำงานร่วมกันของคนในชุมชน

2.8.6.4 การวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

2.8.6.5 การบริหารจัดการองค์กรในการสร้างองค์การในการบริหารจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน

2.8.6.6 การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว เป็นการนำเสนอภาพกิจกรรมการท่องเที่ยว ของชุมชน

2.8.6.7 สื่อความหมาย เป็นการพัฒนาบุคลากรของชุมชนให้มีความสามารถในการ บอกเรื่องราวของชุมชนให้น่าสนใจ

2.8.6.8 เรียนรู้และทำความเข้าใจ กลไกการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และ องค์ประกอบที่สำคัญในการทำตลาด

2.8.6.9 การทำท่องเที่ยวนำร่องเป็นการทดสอบความพร้อมของชุมชนเพื่อให้ชุมชน ได้ปรับปรุงก่อนการเปิดการท่องเที่ยวจริง

2.8.6.10 การติดตามและประเมินผลทั้งในระดับกิจกรรมและภาพรวมในการทำ ท่องเที่ยวโดยชุมชน

2.9 แนวคิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism)

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา และคณะ (2549) กล่าวถึงการประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดาว่า ที่ประชุมได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มีการป้องกัน และสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมไปถึงการจัดการทรัพยากร เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและงานทางสุนทรียภาพ ในขณะที่ สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศไว้ด้วย”

สร้อยศรี อาสาสรรพกิจ (2543) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ไว้ว่า หมายถึง “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยที่สุด มีความเชื่อมโยง สอดคล้องกับด้านการพัฒนาและด้านการตลาด ที่พานักท่องเที่ยวมาชื่นชมทรัพยากรท่องเที่ยวนั้น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้อย่างประจําสม่ำเสมอ อันจะส่งผลให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ตอบสนองต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง”

อาจสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบน้อยที่สุด และท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม มิใช่เป็นเพียงเป้านิ่งที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาตัดดวงเอาผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียว ดังเช่นที่ผ่านมาในอดีตที่มีการเดินทางมาเป็นกลุ่มใหญ่เพื่อแสพย์สุขจากคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียวแล้วกลับไป ทิ้งปัญหาไว้ให้กับคนในท้องถิ่นแก่ใจต่อ เช่น ขยะมูลฝอย หรือการแปรสภาพของวัฒนธรรมและชุมชนดั้งเดิม เป็นต้น

ดังนั้น การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต้องมียุทธศาสตร์ประกอบ 4 ประการดังนี้ ประการแรกจิตสำนึกหรือความรับผิดชอบที่มีต่อระบบนิเวศ (Ecologically Sensitive) ประการที่สอง เกิดผลกระทบน้อยหรือต่ำ (Low Impact) ประการที่สาม มีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความรู้ (Educational) ประการสุดท้าย กระจายรายได้สู่คนท้องถิ่น (Local Benefit)

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.10.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมพบว่าส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน เช่น ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วย โครงการอาชีพ พบว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแล้วได้นำไปประยุกต์ใช้ในโครงการ มีการปรึกษาค้นในครอบครัวและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น โดยทุกคนในครอบครัวให้ความร่วมมือสนับสนุน นักเรียนมีความคิดเห็นต่อเนื้อหากิจกรรมการเรียนการสอนและครูสอนไปในทางบวกและชุมชนก็มีความคิดเห็นในทางบวกเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กังสาด อยู่เย็น (2544) ที่ได้ศึกษาเรื่องพลวัตชุมชนบ้านเปรี๊ดในภายใต้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกส่วนหนึ่งในชุมชนได้มีความพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและรูปแบบการผลิตตามแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้รูปแบบเกษตรทางเลือกเข้ามาปฏิบัติ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านเปรี๊ดใน คือผู้นำ กลุ่มองค์กร กระบวนการเรียนรู้ ค่านิยม การดำเนินชีวิตด้านสังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และการดำเนินชีวิต

วิสุทธิ์ศักดิ์ หวานพร้อม (2543) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ผลการมีส่วนร่วมของชุมชน ขึ้นวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และร่วมตรวจสอบปัญหาซึ่งกันและกัน ในการวิจัยสามารถระดมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาการวิจัยได้ทุกชั้นของกระบวนการวิจัย ซึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นประโยชน์ในการนำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สอดคล้องกับงานวิจัยของเชิดศักดิ์ ชุมนุช (2540) ที่ได้ศึกษาเรื่องกรณีศึกษาโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ โดยวิธีการทางคุณภาพ โรงเรียนท่ามะขาม ต. ตะนาวศรี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี โดยใช้วิถีชีวิตพื้นฐานวัฒนธรรมและการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการเข้าร่วมกับชุมชนเพื่อรับฟังปัญหาและตอบสนองเป้าหมายของชุมชน พบว่าชุมชนได้มีความรู้สึกที่ดีขึ้นต่อโรงเรียนและการจัดการศึกษาของโครงการ และสอดคล้องกับปิยพร ชุมจันทร์ (2546) ได้ศึกษาการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การผลิตสื่อออก ของโรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า ทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยสามารถระดมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีการประสานงานกันในลักษณะเครือข่ายชุมชน สามารถร่วมกันเขียนเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการสอนโดยการใช้สื่อที่เข้าใจง่าย มีการอธิบายอย่างชัดเจน จนกระทั่งผู้เรียนเข้าใจเป็นอย่างดี นักเรียนที่ผ่านการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นสามารถผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคนและบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น คือมีความรู้ มีทักษะการปฏิบัติงาน และเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังตระหนักเห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในท้องถิ่นตนเอง

จากการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย ทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เห็นความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมและเกิดการยอมรับกันในกลุ่ม อันเป็นการส่งผลดีให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2.10.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2540) ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วที่เดินทางมาท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ส่งผลให้ต้องจัดเตรียมแผนงานและโครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อจัดทำผังแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยว ในกลยุทธ์ฟื้นฟูและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวพัฒนาแหล่งพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะในเมืองและใกล้เมือง เพื่อลดแรงกดดันของประชากรต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การสำรวจเส้นทางลำคลองเพื่อใช้เป็นการท่องเที่ยวได้ ในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนการปรับปรุงสภาพของลำคลอง สวนสาธารณะริมคลอง จัดทำผังเมืองเฉพาะสำหรับเมืองท่องเที่ยวหลัก โดยเฉพาะเมืองที่มีสถานที่ปะปนในตัวเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร อโยธยา เชียงใหม่ เป็นต้น

วิจัย สกุนา (2541) ได้วิจัยศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูภูมิทัศน์ ตั้งแต่สองฝั่งแม่น้ำปิง ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทราบข้อมูล ข่าวสารและประสงค์จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงตกแต่งบริเวณสองฝั่งให้สวยงาม และจากผลวิจัย

เอกลี... ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พบว่า อิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภูมิทัศน์สองฝั่งแม่น้ำปิง ประกอบด้วย ช่วงเวลาในการพักอาศัยเกิน 10 ปี กลุ่มดังกล่าวต้องการให้มีการปรับปรุงมาก การรับรู้ข่าวสารไม่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภูมิทัศน์ กลุ่มนี้มีฐานะทางสังคม ผู้นำ ชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่างมีความต้องการในการฟื้นฟูภูมิทัศน์ การมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจในการเข้าร่วมกันแก้ปัญหา และการพัฒนาโดยใช้เวลาว่างกับการไม่มีค่าใช้จ่ายหรือ ใช้จ่ายน้อยที่สุด จะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด สรุปได้ว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูภูมิทัศน์ โดยจะต้องมี อิสระในการแสดงความคิดเห็น บวกกับต้องมีเวลาว่างในการพัฒนาและที่สำคัญจะต้องไม่มีค่าใช้จ่ายหรือใช้จ่ายน้อยที่สุด จะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมการพัฒนามากยิ่งขึ้น

วีระชัย มงคลพันธ์ (2542) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการและความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นในเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการให้มีการท่องเที่ยวในท้องถิ่น แต่ยังคงขาดความพร้อมในด้านความรู้ และเงินทุน ประชาชนท้องถิ่นมีความต้องการจะได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจะต้องการประกอบธุรกิจในการให้บริการด้านต่าง ๆ ต้องการสิ่งสนับสนุน คือ เงินทุนหรือแหล่งเงินทุนที่เข้ามาใช้ในการเริ่มทำธุรกิจส่วนบริการด้านที่พัก ไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนนี้ เพราะเห็นว่าไม่คุ้มกับที่ลงทุน เนื่องจากจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการเฉพาะฤดูหนาวเท่านั้น และบริการด้านพาหนะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการเข้าร่วมเนื่องจากไม่มียานพาหนะ ถ้ามีการลงทุนจะ ไม่คุ้มและไม่ต่อเนื่อง

เฉลิมชัย ปัญญาดี (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก ตั้งแต่การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการสำรวจและดูแลรักษาสภาพแหล่งท่องเที่ยว และกระบวนการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการดำเนินงานต้องคำนึงถึงบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชน

สุนันทา จันทวารว (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมตัดสินใจอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับต่ำ อาจจะเนื่องจากไม่มีการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งขาดหน่วยงาน ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมเพราะต้องทำงาน และคนในชุมชนคิดว่าตนเองไม่มีรายได้หรือผลประโยชน์ต่าง ๆ จากการท่องเที่ยว ทำให้ไม่รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและการได้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว อาจเนื่องมาจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยยังไม่มี การประสานงานที่ดีทั้งภาครัฐและเอกชน แต่ความคาดหวังของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชาชนยังอยากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่จะนำความเจริญมาสู่ตนและสังคม

มณีวรรณ ศิวานิรม (2547) ได้วิจัยศึกษาเรื่อง พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ จากการศึกษาพบว่า ในด้านผลกระทบต่อชุมชนจะเป็นด้านบวกมากกว่าด้านลบ เพราะการท่องเที่ยวช่วยสร้างงานให้แก่ชุมชน มีส่วนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เนื่องจากมีการปรับปรุงพื้นที่ การคมนาคม สาธารณูปโภคให้ได้มาตรฐาน มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม สร้างชื่อเสียงให้แก่ชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากกว่าให้คนนอกมาจัดการการท่องเที่ยวดังที่เป็นอยู่ เนื่องจากเขาเปรียบนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมาก

อภิรดี ช้วนตัน และคณะ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคด ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล โดยใช้แบบประเมินศักยภาพ 3 รูปแบบ ผลการประเมิน ศักยภาพ พบว่า มีประเด็นในการกำหนดแนวทาง พัฒนาศักยภาพ 15 ประเด็น โดยมีประเด็นที่กำหนดแนวทางให้ชุมชนร่วมมือกับองค์กรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ 6 ประเด็น ได้แก่ ความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศ และวัฒนธรรม การจัดการขยะ ประโยชน์ต่อชุมชนด้านการอนุรักษ์ ประโยชน์ต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ และการจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ส่วนอีก 9 ประเด็นเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่เสนอต่อองค์กร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-
ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน
- 3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งเป็นการผสมผสานการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ตีความข้อมูล พัฒนาปรับปรุงแผน โดยประชาชนในพื้นที่ต้องร่วมคิด ร่วมปฏิบัติควบคู่กับนักวิจัย และนักวิจัยก็ต้องยอมรับความคิดเห็นของประชาชน ภายใต้กรอบความคิดที่ตกลงร่วมกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วางขั้นตอนการวิจัยไว้เป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1.1 ระยะเตรียมการวิจัย (Pre-Research Phase) เป็นระยะในการเข้าสู่ชุมชน เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน และหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่ทำงานในชุมชน ค้นหาข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ของชุมชน ทำความรู้จักกับชุมชน และเตรียมประชาชนในชุมชน และสำรวจข้อมูลชุมชนร่วมกับนักวิจัยชุมชน

3.1.2 ระยะดำเนินการวิจัย (Research Phase) เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

3.1.2.1 ศึกษาบริบทชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เช่น ผู้เข้าร่วมทีมวิจัย เจ้าหน้าที่และหน่วยงานในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบริบทพื้นที่ด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาและด้านอื่น ๆ

3.1.2.2 ทบทวนแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อทบทวนและถอดบทเรียนการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมา รวมทั้งสถานการณ์ปัญหาอุปสรรคทางด้านการท่องเที่ยว

3.1.2.3 ออกแบบการเก็บข้อมูล โดยการออกแบบการเก็บข้อมูลและการวางแผนเก็บข้อมูลในพื้นที่ร่วมกับทีมวิจัย รวมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.2.4 การเก็บข้อมูล ใช้หลายวิธีการโดยพิจารณาร่วมกับทีมวิจัย การสำรวจทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตำแหน่งที่ตั้ง การใช้วิธีสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในประเด็นต่าง ๆ เช่น นโยบายการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยว สถานการณ์การท่องเที่ยว เป็นต้น การวางแผนที่ทรัพยากร เพื่อศึกษาข้อมูลทรัพยากรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน การออกแบบการเก็บข้อมูล การวางแผน ดำเนินการเก็บข้อมูล รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

3.1.2.5 การบันทึกข้อมูล ใช้การจดบันทึกย่อ การอัดเทปบันทึกเสียง ในขณะที่เก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และนำมาขยายความมากขึ้น การเขียนแผนที่แสดงจุดสำคัญของชุมชนตำแหน่งที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดสำคัญต่าง ๆ ในพื้นที่

3.1.2.6 การตรวจสอบข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและรวบรวมมาตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับกรอบแนวคิดหรือไม่ โดยจัดเวทีประชุมเพื่อนำเสนอข้อมูลต่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อความถูกต้องชัดเจน

3.1.2.7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยและทีมวิจัยจะรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กับการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง แล้วจึงเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลต่อชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อความถูกต้องและชัดเจน

3.1.2.8 การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่

3.1.2.9 การออกแบบและการวางแผนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1.2.10 การทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่อง

3.1.2.11 การประเมินผลการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่อง

3.1.2.12 การประเมินผลและถอดบทเรียนจากการทำงานในแต่ละกิจกรรม

3.1.2.13 จัดทำเอกสารสรุปรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชน หลังจากได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียง และนำเสนอต่อชุมชน

3.1.3 ระยะเวลาหลังการวิจัย (Post-Research Phase) ภายหลังกำหนดการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว ผู้วิจัยจะประเมินผลการวิจัย ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร่วมกับชุมชน เพื่อตอบปัญหาการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัย

3.2 กลุ่มประชากรเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากรเป้าหมายคือ ประชาชนในชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กลุ่มผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และกลุ่มนักท่องเที่ยว (ขั้นตอนคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายอยู่ในขั้นเตรียมการของขั้นตอนการวิจัย) โดยให้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิจัยร่วม หรือ เรียกว่า นักวิจัยชุมชน จำนวน 10 คน โดยมีผู้ที่เข้าร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. นางอำภา บุญเขต
3. นางยุพา ทิพยาน
4. นางอรอนงค์ แยมเกษร
5. นายเกษม พุ่มเรือง
6. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ
7. นางสมจิต พุฒใจบุญ
8. นางสมจิต สกุนตศรี
9. น.ส.อรณี เสียงสมใจ
10. นายวิรัช เจียวสีม่วง

ส่วนประชาชนที่ไม่ได้เป็นนักวิจัยชุมชน เป็นผู้ให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรมในกระบวนการวิจัย โดยเลือกจากทุกเพศ ทุกวัย ทุกฐานะ ที่พร้อมจะร่วมมือกับนักวิจัยชุมชน ส่วนจำนวนผู้ร่วมให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรมขึ้นอยู่กับข้อกำหนดในโครงการที่คณะนักวิจัยชุมชนวางแผนไว้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นประสาน (Facilitator) ประชาชนในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้ร่วมคิด วางแผน เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรด-ท่ามเลียม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

3.2.1 แบบสำรวจข้อมูลสภาพจริงของชุมชน รวมทั้งสภาพจริงการเรียนรู้ของคนในชุมชนที่ผ่าน มา โดยผู้วิจัยร่วมกับทีมนักวิจัยชุมชนสร้างแบบสำรวจขึ้น และนักวิจัยชุมชนจะเป็นผู้ใช้แบบสำรวจเก็บข้อมูลในชุมชนของตนเอง

3.2.2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) โดยนักวิจัยและทีมนักวิจัยชุมชนใช้เก็บข้อมูลในขั้นการวางแผนและการปฏิบัติการวิจัยและการประเมินผล

3.2.3 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) คณะผู้วิจัยและนักวิจัยชุมชนใช้ในขั้นปฏิบัติการและการประเมินผล

3.2.4 แบบสัมภาษณ์การประเมินผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักวิจัยชุมชน เพื่อดูผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตลอดกระบวนการทุกขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.2.5 แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยใช้ในการสังเกตนักวิจัยชุมชน และนักวิจัยชุมชนใช้ในการสังเกตผู้เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

3.2.6 แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในระหว่างทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ และที่อยู่ปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	=	5	คะแนน
มาก	=	4	คะแนน
ปานกลาง	=	3	คะแนน
น้อย	=	2	คะแนน
น้อยที่สุด	=	1	คะแนน

จากคะแนนความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้นำมาหาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 5 ระดับตามสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตรอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= (5-1)/5 \\ \text{อันตรภาคชั้น} &= 0.80 \end{aligned}$$

ผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย
มากที่สุด	= 4.21-5.00
มาก	= 3.41-4.20
ปานกลาง	= 2.61-3.40
น้อย	= 1.81-2.60
น้อยที่สุด	= 1.00-1.80

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปของนักท่องเที่ยว เป็นคำถามปลายเปิด

3.4 การตรวจสอบข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อให้มีความครบถ้วน ครบคลุม และตรงวัตถุประสงค์ของการศึกษา สามารถตอบปัญหาการศึกษาได้ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ทำการศึกษาข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลจะกระทำพร้อม ๆ กับการจัดเก็บข้อมูลเป็นการตรวจสอบข้อมูลทันทีในสนาม มีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำแบบบันทึกขึ้นมาโดยเฉพาะ ทำให้มีความสะดวกในการแยกแยะข้อมูลเป็นหมวดหมู่ การตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบลักษณะสามเส้า (Triangulation) เพื่อเสริมความเที่ยงตรงของงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยลดอคติหรือความคลาดเคลื่อนที่เกิดจาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลแหล่งเดียวหรือแง่มุมเดียวในด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบแหล่งข้อมูลที่ได้มา ประกอบด้วย แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และดูว่าข้อมูลที่ได้มาจากจุดต่าง ๆ ตามผู้ที่ให้ข้อมูลนั้น เชื่อถือได้และเป็นข้อมูลจริง ใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งภายใต้วิธีเดียวกัน โดยการสัมภาษณ์คนต่างกลุ่มต่างสถานะในเรื่องเดียวกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ อันประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สมาชิกในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน คณะกรรมการชุมชน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต่างวิธี (Methodological Triangulation) โดยการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และข้อมูลจากเอกสารประกอบ รวมทั้งการนำเสนอผลการวิจัยในชุมชน โดยเสนอต่อที่ประชุมทั้งในกลุ่มที่ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มประชาชนทั่วไปทั้งหมดในชุมชนเพื่อเป็นการตรวจสอบซ้ำ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและบริบทด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งจากข้อมูลมือสอง และจากการเก็บข้อมูลของผู้วิจัย ทั้งจากการสัมภาษณ์ การจัดเวทีประชุม การระดมความคิด โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ และอภิปรายแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัยและชุมชน เพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน หลังจากผ่านกระบวนการตรวจสอบแล้ว

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ในระหว่างการตลาดจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- 1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และที่อยู่ปัจจุบัน วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ
- 2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาแบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

4.1 บริบทชุมชน และศักยภาพการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวง พรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.2.1 ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการวิจัย

4.2.2 ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการวิจัย

4.2.3 ระยะที่ 3 ระยะประเมินผลการวิจัย

4.3 ประโยชน์และผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.1 บริบทชุมชนและศักยภาพการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4.1.1 ประวัติชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมเป็นชุมชนเก่าแก่เดิมเรียกว่า “หัวตะเข้” โดยมีข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ในบทประพันธ์ของสุนทร โวหาร (ภู่) (2417) แต่งบทกลอนครั้งเดินทางค้าขายเรือผ่าน บริเวณนี้เมื่อปี พ.ศ. 2349 เพื่อไปยังเมืองแกลงและพรรณนาถึงย่านนี้ มีใจความว่า

"ถึงชะแวกแยกคลองสองชะวาก ข้างฝั่งปากหัวตะเข้มีมะขาม
เขาสร้างศาลเทพาพยายาม กระจาดสามแผ่นพึงไว้บูชา
ตะลิ่งแลแต่ล้วนลูกจระเข้ โดยกะเนมามากมายทั้งซ้ายขวา
สักสองร้อยลอยไล่กินลูกปลา เห็นแต่ตากับจุมเหมือนตุ๊กแก"

ภาพที่ 4.1 เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (วร บุนนาค)

ที่มา : ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (2550)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากบทประพันธ์ดังกล่าวทำให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นที่มาของคำว่า หัวตะเข้ พื้นที่ดั้งเดิมเป็นทุ่งนา ต่อมาเมื่อมีการขุดคลองประเวศบุรีรมย์ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2556) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ (ภาพที่ 4.1) ให้ขุดต่อจากคลองพระโขนงไปเชื่อมกับคลองด่าน ออกสู่แม่น้ำบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ตั้งแต่ พ.ศ. 2421 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2423 มีความยาวทั้งสิ้น 46 กิโลเมตร ทำให้เป็นเส้นทางสัญจรทางน้ำเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา และสมุทรปราการ ต่อมา มีการปลูกสร้างบ้านเรือนขยายตัวตามแนวคลอง

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมเดิมเป็นส่วนหนึ่งของตลาดหัวตะเข้ มีลักษณะเป็นเรือนแถวไม้ชั้นเดียวปลูกสร้างวางด้วยาวขนานริมคลองทั้งสี่มุมของบริเวณสี่แยกหัวตะเข้ ครอบร้านค้ำมากกว่าร้อยห้อง ด้านหน้าเรือนแถวเป็นชานไม้มีหลังคาคลุมเป็นทางเดินกว้างจรดริมคลอง ซึ่งสามารถใช้เป็นที่จอดเรือ ซื่อขาย ขนถ่ายสินค้าได้ยาวตลอดแนว เป็นจุดศูนย์กลางการค้าขายที่เจริญมากแห่งหนึ่ง ธรรมเนียมที่ดินฝั่งเหนือคลองประเวศของตลาดส่วนใหญ่ อยู่ในความครอบครองของเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ ต่อมาได้ตกทอดเป็นของท่านเลี่ยม บุณนาค ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ก่อตั้งมานานกว่า 80 ปี มีเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่ ที่ดินส่วนใหญ่เดิมเป็นกรรมสิทธิ์ของท่านเลี่ยม บุณนาค ที่ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการจำนวน 1,041 ไร่ เมื่อปี พ.ศ. 2500 โดยมีพลเอกมังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในสมัยนั้นเป็นผู้รับมอบ ดังภาพที่ 4.2 โดยมีวัตถุประสงค์ให้สร้างสถาบันการศึกษา และบางส่วนจัดสรรเป็นพื้นที่ราชพัสดุให้ประชาชนปลูกสร้างที่อาศัย ที่ดินฝั่งใต้คลองประเวศเป็นของเอกชน ซึ่งเปลี่ยนการถือครองมาหลายครั้ง ปัจจุบันอยู่ในความครอบครองของคุณสมบูรณ์ วงศ์อุไร บุตรเขยของตาหยิน แซ่จั้ง ชาวจีนและ เจ้าของตลาดตั้งแต่มีน้ำต่อเนื่องมาจนตลาดบก ซึ่งได้สร้างขึ้นภายหลัง เมื่อมีการตัดถนนลาดกระบัง เรือนร้านค้ำริมน้ำฝั่งใต้แยกออกเป็น 2 ช่วง ตรงกึ่งกลางเรือนแถวมีการสร้างสะพานเชื่อมคลองทั้งสองฝั่ง ร้านค้าฝั่งใต้ด้านซ้ายส่วนใหญ่ขายของสด เช่น ผัก เนื้อต่าง ๆ ด้านริมขวาจรดแยกคลองหัวตะเข้ เป็นโชว์ห่วยขายของอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน เครื่องมือเกษตรและเสื้อผ้า อันแสดงให้เห็นว่าเดิมสถานที่แห่งนี้เคยเป็นย่านพาณิชย์กรรมและชุมชนเกษตรกรรมที่สำคัญมาก่อน (ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม, 2550)

ภาพที่ 4.2 ท่านเลี่ยม พรตพิทยพยัต มอบที่ดินให้กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2500

ที่มา : ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (2550)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมต้องได้รับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เมื่อชุมชนฝั่งด้านทิศใต้ตั้งอยู่บริเวณตลาดอุดมผลต้องประสบกับเหตุการณ์อัคคีภัยครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2541 ดังปรากฏในภาพที่ 4.3 ทำให้เศรษฐกิจและการค้าขายที่เคยรุ่งเรืองเริ่มเสื่อมถอยลงตามลำดับ กลายเป็นสาเหตุให้ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนที่อาศัยในย่านนั้นมากนักในปัจจุบัน ประกอบกับประชาชนบางส่วนย้ายออกจากชุมชนและก่อสร้างบ้านเรือนตามแนวถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง เป็นถนนตัดใหม่มีการคมนาคมขนส่งที่มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมดังกล่าว ทำให้ชาวชุมชนขาดการอนุรักษ์และพัฒนา จึงก่อให้เกิดปัญหาทางกายภาพตามมา เช่น ความเสื่อมโทรมของอาคารเรือนแถวไม้ ขาดสาธารณูปโภคพื้นฐาน เป็นต้น สอดคล้องกับคำบอกเล่าของ นายโชติ สกุนตศรี หรือ เป๊ะเซ่ง เจ้าของร้านข้าวมันไก่ในชุมชนได้กล่าวไว้ว่า

ภาพที่ 4.3 เหตุการณ์ไฟไหม้ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เมื่อ พ.ศ. 2541

ที่มา : ชุมชนคนรักหัวตะเข้ (2556)

“...สมัยก่อนนี้ เป๊ะจะเล่าให้ฟัง ร้านรวงแถวนี้เปิดค้าขายของกันคึกคัก
มันเป็นตลาดเก่าก็เกิดพร้อม ๆ กับคลองสวน หลวงแพ่ง
คนแถวนี้เขาเรียกว่าสี่แยกหัวตะเข้...ถ้าตึงนัง (คนจีน) เขาเรียกว่า...สี่กั๊กหัวตะเข้...
ตรงที่คลองประเวศบุรีรมย์มันตัดกับคลองลำปลาทิวแต่ก่อนนั้นมันเจริญมาก
ไม่มีใครไม่รู้จักที่นี่ ใครจะซื้อของกินของใช้ก็ต้องมานี่มีเรือโดยสาร เรือขนส่งสินค้า
หรือแถวนี้ใคร...มีผัก-ผลไม้...มีปลา...หนมหวาน...ถ้วยเตี๋ย...ก็จะเอาใส่เรือมาขาย
พอมายปี 2541 ตลาดฝั่งโน้นถูกไฟไหม้...เค้าเลยย้ายออกไปอยู่ริมถนนกันมาก
ตลาดฝั่งบ้านเราเลยค่อย ๆ เสียบ...”

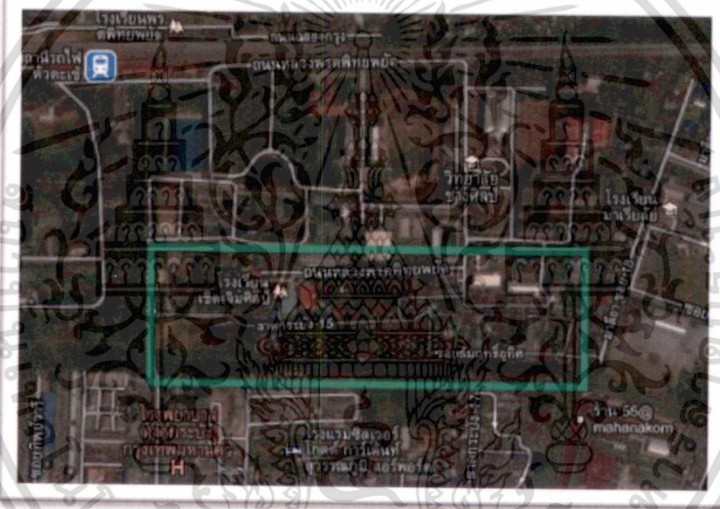
(โชติ สกุนตศรี. สัมภาษณ์ 7 ธันวาคม 2553)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.2 ลักษณะทางกายภาพ

บ้านเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ปลูกสร้างเลียบตามแนวคลองประเวศบุรีรมย์ คลองหนองปรือ และคลองลำปลาทิว แขวงทับยาว มีทางเดินคอนกรีตในชุมชนและใช้สัญจรโดยรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ได้ด้วย บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ รวมถึงตลาดริมน้ำที่ปลูกเป็นห้องแถวไม้ตามแนวคลอง และระยะหลังมีห้องเช่าเพิ่มมากขึ้น มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่น (ภาพที่ 4.4) ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับสถานีรถไฟหัวตะเข้
ทิศใต้	ติดกับคลองประเวศบุรีรมย์
ทิศตะวันออก	ติดกับคลองลำปลาทิว แขวงทับยาว
ทิศตะวันตก	ติดกับคลองรถไฟ และคลองหนองปรือ

ภาพที่ 4.4 ที่ตั้งและอาณาเขตชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ที่มา : Google Earth (2013)

4.1.3 การคมนาคม

อดีตใช้เรือแม่ลำขาว รถไฟสายตะวันออกเป็นหลัก ปัจจุบันรถประจำทาง รถตู้ รถสองแถว ตลอดจนรถจักรยานยนต์รับจ้าง ส่วนเรือหางยาวรับจ้างในปัจจุบันเหลือเพียง 2 ลำที่ให้บริการรับส่งผู้โดยสาร ปัจจุบันเขตลาดกระบังได้รับการพัฒนาระบบการคมนาคม เช่น ถนนมอเตอร์เวย์ (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงก์ และสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นต้น ทำให้ชุมชนได้รับความสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้น

4.1.4 ลักษณะทางประชากร

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมมีจำนวนบ้านเรือน 225 ครัวเรือน และจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 859 คน คือ ประชากรชาย 420 คน หญิง 439 คน ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน เอกสารวิจัยเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2556 โดยฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตลาดกระบัง ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.5 ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ในอดีตการอยู่อาศัยริมคลอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายในชุมชน ต่อมาเมื่อตลาดน้ำริมคลองถูกไฟไหม้ถึง 2 ครั้ง ประกอบกับมีถนนลาดกระบังและถนนตัดใหม่เพิ่มขึ้น การขยายตัวจึงยับยั้งจากคลองไปถนน การใช้เรือลดน้อยลง และหันไปใช้รถยนต์มากขึ้น การค้าขายย้ายจากในชุมชนออกไปนอกชุมชนมากขึ้น โดยรวมประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รongลงมารับจ้าง ทำงานในนิคมอุตสาหกรรม สนามบิน และทั่วไป มีเพียงส่วนน้อยที่รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ ทั้งครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี ความแตกต่างทางสังคมมีไม่มาก เด็กวัยเรียนไปเรียนหนังสือในตอนเช้าและกลับมามาก่อนเย็น ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจะอยู่ดูแลบ้านทำงานบ้าน หรือเลี้ยงหลาน

4.1.6 ลักษณะทางประเพณีและวัฒนธรรม

มีการร่วมกิจกรรมทำบุญตามประเพณี เช่น วันลอยกระทง วันตรุษสงกรานต์ เป็นต้น งานฝีมืออาชีพที่เคยโดดเด่น คือ ทำระหัดวิดน้ำ ต่อเรือ ตีเคียว ซึ่งปัจจุบันแทบสูญหาย มีการสืบทอดเชิงช่าง คือช่างไม้รับจ้างทั่วไป ทำเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้แล้วยังมีการละเล่นของชาวบ้านหลังจากฤดูการทำนา อาทิ เล่นแม่ศรี พิธีขี้ผึ้ง ลิงโลม เป็นต้น

4.1.7 สถานที่สำคัญในชุมชน

4.1.7.1 โรงเรียนเซนต์จิมซิลป์ เปิดสอนในหลักสูตรระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2497

4.1.7.2 โรงเรียนศึกษาพัฒนา เปิดสอนในหลักสูตรระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา

4.1.7.3 ศูนย์สุขภาพชุมชน อยู่ใกล้เคียงกับที่ทำการชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม และเปิดให้บริการด้านสุขภาพทุกวัน อาทิ วัดความดัน ชั่งน้ำหนัก และยาสามัญประจำบ้าน เป็นต้น อีกทั้งภายในศูนย์เป็นที่ตั้งสถานีกระจายเสียงตามสายภายในชุมชนด้วย

4.1.8 สถานที่สำคัญใกล้เคียงชุมชน

4.1.8.1 โรงเจเฮงเฮงตัว สถานที่ประดิษฐาน องค์เซียน หรือ พระโพธิสัตว์แป๊ะไคว้ หรือ นายเอี้ยเฮง แซ่เล้า เกิดเมื่อ พ.ศ. 2422 ที่ตำบลก้งเท้า จังหวัดแต้จิ๋ว มณฑลกวางตุ้ง ประเทศจีน เมื่ออายุ 20 ปีได้เดินทางสู่ประเทศไทย และพำนักที่ลาดกระบัง ได้ถือศีลกินเจ สวดมนต์ ภาวนา อยู่ในโรงเจตลาดหัวตะเข้ จนได้มานสมบัติสำเร็จในทำนั้งขัดสมาธิ เมื่อวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 จึงเป็นประเพณีสมโภชองค์เซียนในวันนี้ถึงปัจจุบัน

4.1.8.2 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2500 เปิดสอนระดับหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

4.1.8.3 วิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2519 เปิดสอนในหลักสูตรศิลปกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรศิลปกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ไม่ว่าการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.8.4 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2528 เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา เปิดสอนในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก

4.1.8.5 หอสมุดแห่งชาติ (สี่มุมเมือง) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2536

4.1.9 สถานการณ์การจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เคยมีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนหลายครั้ง มีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวทางน้ำเชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ๆ ตามเส้นทางคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วยสำนักงานเขตลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งได้พยายามเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้ง เพราะเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ แต่การจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานกลับไม่ประสบความสำเร็จ การดำเนินการขาดความต่อเนื่องไม่ยั่งยืน เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญทำให้การจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชนอยู่ในลักษณะชาวชุมชน เป็นเพียงผู้ร่วมทำกิจกรรมเท่านั้น

4.1.10 การวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เพื่อให้เห็นศักยภาพและช่องทางการพัฒนาชุมชนชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนด้วย SWOT Analysis โดยใช้ข้อมูลชุมชน ร่วมกับการสังเกตการณ์ดำเนินกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และข้อมูลจากสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2550) ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (2550) มีรายละเอียดที่จะแสดงดังต่อไปนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. ชุมชนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาโดยมีหลักฐานอ้างอิงตั้งแต่สมัยรัตน โกสินทร์ตอนต้น โดยอาคารบ้านเรือนยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่
2. ชุมชนมีแกนหลัก 10 คนในการศึกษาเรียนรู้และจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และภายหลังกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่น่าพึงพอใจของชาวชุมชนทำให้มีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มเป็น 15 คน ทำให้เกิดกลุ่มที่มีความแข็งแรงขึ้น
3. ชุมชนได้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวให้มีจุดเด่นและมีความแตกต่างจากตลาดน้ำแหล่งอื่นทั่วไปที่ขายสินค้าอุปโภคและบริโภคเท่านั้น โดยมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกวันเสาร์-อาทิตย์ต้นเดือน
4. ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมมีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์เนื่องจากมีอายุกว่า 100 ปี ที่มีคุณค่าทั้งด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้โรงเจที่เป็นที่นับถือของชาวจีนและศาลเจ้าหัวตะเข้ที่ประชาชนทั่วไปนับถือ
5. เป็นชุมชนริมน้ำที่เคยเป็นศูนย์การค้าขาย ชุมชนที่ประกอบด้วยชาติพันธุ์ต่าง ๆ อาทิ ไทย จีน มอญ เป็นต้น

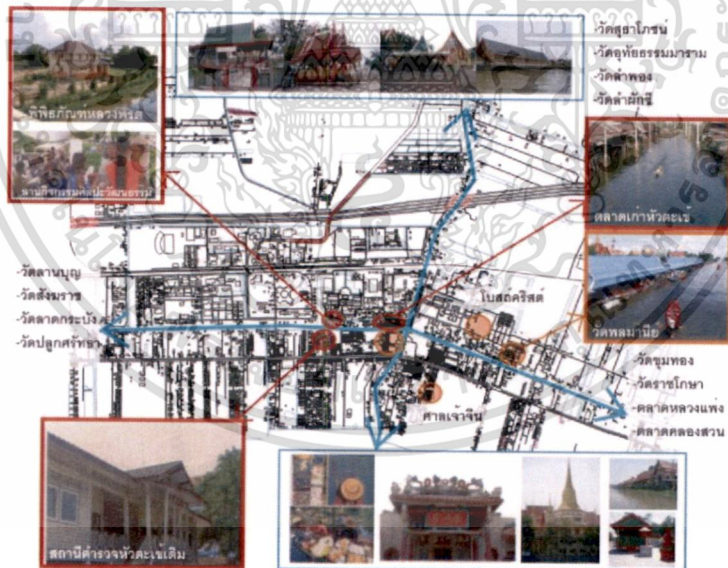
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ชุมชนมีสภาพทางภูมิทัศน์ที่ดีสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ คือ มีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น และมีทรัพยากรแหล่งน้ำที่ยังมีคุณภาพที่ดี

7. ที่ตั้งของชุมชนเป็นศูนย์กลางสามารถเชื่อมสู่แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำจุดอื่นในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ดังที่แสดงในภาพที่ 4.5 รวมทั้งสามารถเดินทางโดยเรือเชื่อมกับจังหวัดฉะเชิงเทราและสมุทรปราการได้อีกด้วย

8. ชุมชนตั้งอยู่ใกล้ศูนย์กลางการสัญจรที่สำคัญในการเชื่อมโยงการคมนาคมได้ดี มีโครงข่ายการสัญจรหลายรูปแบบทั้งทางเดินรถจากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ทางหลวงพิเศษสายตะวันออกกรุงเทพ-ชลบุรี ทางน้ำจากคลองประเวศบุรีรมย์ ทางรถไฟสายตะวันออกและรถไฟฟ้ามหานคร และทางอากาศมีสนามบินสุวรรณภูมิที่ทันสมัยซึ่งอยู่ไม่ไกลจากชุมชน

10. มีสถานศึกษาล้อมรอบอันเป็นแหล่งข้อมูลทั้งศาสตร์และศิลป์ เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โรงเรียนพรตพิทยพยัค โรงเรียนเซนต์จิมซิลปี โรงเรียนศึกษาพัฒนา และวิทยาลัยช่างศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งคณาจารย์ นักเรียน และนักศึกษาจากสถาบันดังกล่าวมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนมานาน มีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา ด้านประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม การจัดผลงานแสดงผลงานของนักศึกษาโดยใช้พื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เป็นประจำ

ภาพที่ 4.5 สถานที่สำคัญและน่าสนใจของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมและพื้นที่โดยรอบ
ที่มา : ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (2550)

จุดอ่อน (Weaknesses)

- 1. สภาพอาคารบ้านเรือนริมน้ำมีความทรุดโทรมขาดการทำนุบำรุงเป็นระยะเวลานาน
- 2. ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งของดีในชุมชนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการฟื้นฟูหรือนำเสนอ

ในการจัดการท่องเที่ยว อาทิ การละเล่นพื้นบ้าน ระหัดวิดน้ำ เฟอ์นเจอร์ไม้ เป็นต้น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. มีความเสี่ยงจากอค์กภัยเนื่องจากอาคารเป็นไม้ ด้านหน้าชุมชนเป็นบ้านไม้ปลูกติดต่อกันเป็นแนวเดียวกันตามแนวของคลองประเวศบุรีรมย์

4. สภาพเศรษฐกิจตกต่ำ การค้าชบเซา หลังจากเกิดไฟไหม้ ประชาชนส่วนใหญ่เปลี่ยนวิถีชีวิตไปทำงานนอกชุมชนมากขึ้น

5. ผู้คนย้ายไปจากชุมชน ที่อยู่อาศัยมีการโอนกรรมสิทธิ์เป็นของคนจากนอกชุมชน บางส่วน ทำให้ขาดการพัฒนาและบำรุงรักษา บ้านบางหลังถูกปล่อยให้อยู่ในสภาพที่ชำรุดจนไม่สามารถใช้งานได้เลย

วิกฤต (Threats)

1. ความนิยมในวิถีชีวิตสมัยใหม่ของคนในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนวิถีชีวิตไปสู่สังคมใหม่ที่ทันสมัยโดยไม่ตระหนักถึงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของชุมชนที่เคยมีมาในอดีต ผู้คนในชุมชนส่วนมากยังไม่ตื่นตัวต่อวิถีชีวิตที่จะเปลี่ยนไปอันจะทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเริ่มสูญหายไป

2. การดำเนินงานพัฒนาชุมชนในด้านการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่องทำให้เกิดความล่าช้าเป็นผลมาจากระบบราชการในพื้นที่ และเลือกที่พัฒนาพื้นที่ในภาพรวมทั้งเขตมากกว่าการพัฒนาเฉพาะรายชุมชน

โอกาส (Opportunities)

1. เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร การคมนาคมสะดวกและอยู่ติดทางหลวงพิเศษ มีโครงการศึกษาจากสถาบันทางการศึกษาและภาครัฐ

2. กระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการสืบสานศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมกำลังเป็นที่นิยม เป็นการสร้างความผ่อนคลายจากความเคร่งเครียดจากการทำงานของคนยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

3. ชุมชนตั้งอยู่ใกล้สนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งโอกาสที่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะแวะมาท่องเที่ยวในช่วงที่พักและรอการเดินทาง โดยเครื่องบิน ชาวต่างชาติส่วนใหญ่ชอบสินค้าที่ทำด้วยมือ (Handmade) รวมทั้งงานศิลปะและสินค้าชุมชน

4. มีการศึกษาความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาพื้นที่ศูนย์ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม (หัวตะเข้) ในเชิงอนุรักษ์ของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร เพื่อรองรับการเจริญเติบโต และการขยายตัวของชุมชนเมืองฝั่งตะวันออก

4.1.11 แผนงานกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ที่จะเกิดผลกระทบต่อชุมชน

จากการเอกสารข้อมูลของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร (2550) ได้วิเคราะห์โดยมีแผนในการวางผังพื้นที่และการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม มีแนวความคิดเพื่อความสอดคล้องกับสถานการณ์การพัฒนาในปัจจุบัน โดยยึดหลักถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาต่อกับวิถีของชุมชนเดิมที่อาศัยอยู่ภายในพื้นที่ ดังสามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

1) เน้นให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาและวิถีชีวิตของชุมชนเดิม ด้วยการอนุรักษ์รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ชุมชนริมน้ำ พร้อมทั้งพัฒนาการเข้าถึงพื้นที่และปรับปรุง ภูมิทัศน์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยรอบเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางการค้ากับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้และส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2) ปรับปรุงภูมิทัศน์และรักษาระบบนิเวศคลองในย่านชุมชนหัวตะเข้ เพื่อรักษาความสมดุลระหว่างการพัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อมชุมชน

3) จัดระเบียบย่านพาณิชย์กรรมบริเวณตลาดหัวตะเข้พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิต และส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน

เพื่อรองรับกับการขยายตัวและการพัฒนาชุมชนในย่านหัวตะเข้ภายในอนาคตที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านประชากร จำนวนยานพาหนะ และจำนวนอาคารสิ่งปลูกสร้าง อันเป็นผลจากการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและการขยายตัวของเมือง การวางผังโครงข่ายคมนาคมและระบบการสัญจร ได้ศึกษารายละเอียดไว้ ดังนี้

1) จากศักยภาพของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ชุมชนจึงได้รับประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่ใกล้ชุมชนในการเป็นศูนย์กลางด้านจุดเปลี่ยนถ่ายการคมนาคมของพื้นที่ต่อเนื่อง ที่สามารถเชื่อมโยงเข้ากับศูนย์ชุมชนอื่น ๆ เช่น ศูนย์ชุมชนหนองจอก ศูนย์ชุมชนประเวศ เป็นต้น หรือเชื่อมต่อไปยังจังหวัดฉะเชิงเทราและภาคตะวันออกรวมทั้งยังมีศักยภาพที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งจากศักยภาพดังกล่าว จึงมีแนวความคิดจัดตั้งศูนย์เปลี่ยนถ่ายคมนาคม (Core Station) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเชื่อมโยงการสัญจรภายในพื้นที่ทั้งจากรถโดยสารทั่วไป รถโดยสารชุมชนและทางเรือ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนบริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์อีกทางหนึ่งด้วย

2) ปรับปรุงและเชื่อมต่อการสัญจรในรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชนให้สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทางรถไฟบริเวณสถานีหัวตะเข้ ท่าเรือบริเวณสวนสาธารณะคลองแขก ย่านชุมชนริมน้ำทางรถยนต์จากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง และศูนย์เปลี่ยนถ่ายคมนาคมในชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

4.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.2.1 ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการวิจัย

4.2.1.1 การเลือกพื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยค้นหาพื้นที่วิจัยโดยการร่วมงานกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวของสำนักงานเขตลาดกระบัง ที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ ขณะที่ลงพื้นที่ได้มีโอกาสสนทนากับ คุณอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม ประธานชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนได้พบเห็นลักษณะ

เอกลักษณ์ของชุมชน คือ มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ คือเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่มานับ 100 ปี การค้าไม่ว่างรณใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อีกทั้งยังคงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมหมู่อาคารห้องแถวโบราณไว้ได้อย่างดี แต่ว่าการท่องเที่ยวที่เคยมีการจัด โดยหน่วยงานจากภาครัฐยังไม่เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวนัก

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัย โดยได้จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับสมาชิกในชุมชน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมในชุมชนในประเด็นการท่องเที่ยวพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีความต้องการที่จะฟื้นฟูชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแต่ยังไม่มีแนวทางการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับชุมชน

4.2.1.2 การค้นหาวิจัยชุมชน

ก่อนที่จะเริ่มต้นทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ต่อเนื่อง 18 ครั้ง มีการจัดเวที การจัดสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชน กรรมการชุมชนและประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับความคิดเห็นและมุมมองต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ชุมชนไม่มีจุดเด่นและของดีในชุมชน คนภายนอกยังไม่ค่อยรู้จักชุมชนเท่าที่ควร รวมทั้งอาคารบ้านเรือนและท่าเรือบางส่วนยังมีสภาพทรุดโทรม จากการลงพื้นที่และจัดเวทีพูดคุยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ทีมวิจัยชุมชนหลัก 10 คน

4.2.2 ระยะเวลา 2 ระยะดำเนินการวิจัย

4.2.2.1 การลงพื้นที่จัดเวทีประชุมนักวิจัยชุมชน นอกจากการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แล้วสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและกระตุ้นให้นักวิจัยชุมชนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก็คือ การที่ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องพูดคุย สัมภาษณ์ ตั้งวงสนทนาทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงกิจกรรมและผลของกิจกรรมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่	ผู้เข้าร่วม	ผลการของกิจกรรม
การจัดเวทีชุมชน	8 ก.พ. 2552	ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทย สามัคคี	ชาวชุมชน 20 คน	1. นักวิจัยแนะนำตัวกับชาวชุมชน 2. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชน 3. ได้ข้อมูลสถานการณ์ทั่วไปในปัจจุบันของชุมชน
การจัดเวทีชุมชน	15 ก.พ. 2552	ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทย สามัคคี	ชาวชุมชน 26 คน	1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสภาพปัญหาของชุมชน 2. ความต้องการที่จะพัฒนาของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในการศึกษาเท่านั้น ไม่อาจ

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่	ผู้เข้าร่วม	ผลการของกิจกรรม
การจัดเวทีชุมชน	22 มี.ค. 2552	ตลาดไม่รีมน้ำ หน้าร้านไทย สามัคคี	ชาวชุมชน 14 คน	1. ได้แนวคิดการจัดท่องเที่ยวโดย ชุมชนในอนาคต (ภาพฝัน) 2. ทราบว่าชุมชนยังขาดข้อมูลพื้นฐาน ของชุมชนในเรื่องการจัดการ ท่องเที่ยว
การจัดเวทีชุมชน	8 มิ.ย. 2552	ตลาดไม่รีมน้ำ หน้าร้านไทย สามัคคี	ชาวชุมชน 15 คน	1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การเก็บข้อมูล ของชุมชน 2. ได้ทราบว่าสมาชิกในชุมชนยังขาด ประสบการณ์เก็บข้อมูลโดยชุมชน
การจัดเวทีชุมชน	30 ส.ค. 2552 20 ก.ย. 2552 4 ต.ค. 2552 18 ต.ค. 2552	ตลาดไม่รีมน้ำ หน้าร้านเจ้าหลี่	ชาวชุมชน 15 คน	1. ชาวชุมชนเดินสำรวจพื้นที่ชุมชน 2. จัดทำร่างแผนที่ทรัพยากรชุมชน 3. จัดทำแผนที่ชุมชน 4. ตรวจสอบความถูกต้องแผนที่ชุมชน
การจัดเวทีชุมชน	13 มิ.ย. 2553 14 มิ.ย. 2553 18 มิ.ย. 2553	ตลาดไม่รีมน้ำ หน้าร้านเจ้าหลี่	ชาวชุมชน 10 คน	1. ชาวชุมชนร่วมเขียนโครงการเสนอ ของบสนับสนุนการวิจัยการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน
การจัดเวทีทีม วิจัยชุมชน	1 ธ.ค. 2553	ตลาดไม่รีมน้ำ ณ บ้านคุณอรอนงค์ แย้มเกษร	ทีมวิจัย ชุมชน 7 คน	1. ทีมวิจัยรับทราบการได้รับสนับสนุน ทุนการวิจัยการจัดการท่องเที่ยว 2. ทีมวิจัยกำหนดบทบาทหน้าที่ 3. แต่งตั้งผู้ดูแลงบประมาณ
การจัดเวทีทีม วิจัยชุมชน	7 ธ.ค. 2553	ตลาดไม่รีมน้ำ ณ บ้านคุณสมจิต สกุณตศรี	ทีมวิจัย ชุมชน 7 คน	1. ทบทวนตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ ของทีมวิจัยและเลือกผู้ช่วยในแต่ละ ตำแหน่งงาน 2. ทีมวิจัยเตรียมความพร้อมในการ เสนอโครงการกับสมาชิกในชุมชน
การจัดเวทีชี้แจง โครงการ (3 ครั้ง)	2 ก.พ. 2554 29 มี.ค. 2554 24 เม.ย. 2554	ตลาดไม่รีมน้ำ ณ บ้านคุณสมจิต สกุณตศรี	ชาวชุมชน ร่วมรับฟัง 138 คน	1. ชาวชุมชนได้รับทราบแนวทางการ ดำเนินงานของทีมวิจัย 2. ได้รับความสนใจจากชาวชุมชน 3. ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ในงานวิจัยเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

“ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

กิจกรรม	วันเดือนปี	สถานที่	ผู้เข้าร่วม	ผลการของกิจกรรม
การจัดเวทีทีม วิจัยชุมชน	17 ก.ค. 2554	ณ บ้านลูกไม้ คุณอ่ำภา บุญเกตุ	ทีมวิจัย ชุมชน 9 คน	1. อบรมการเก็บแบบสอบถาม โดย คุณประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 2. วางแผนออกแบบสอบถามและ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 3. แบ่งทีมการเก็บแบบสอบถาม
การจัดเวทีทีม วิจัยชุมชน	24 ก.ค. 2554 4 ส.ค. 2554 15 ส.ค. 2554	ตลาดไม้ริมน้ำ ณ บ้านคุณสมจิต สกุณตศรี	ทีมวิจัย ชุมชน 9 คน	1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การเก็บข้อมูล 2. สรุปการเก็บข้อมูลชุมชนจากการ สำรวจซึ่งมีข้อมูลที่เป็นทรัพยากร การท่องเที่ยวโดยชุมชน
กิจกรรมทัศน ศึกษาดูงานนอก สถานที่	1-3 ก.ย. 2554	ณ ต.บุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี	ทีมวิจัย ชุมชน 6 คน	1. เรียนรู้ระบบการจัดการท่องเที่ยวของ ชุมชน ต.บุพราหมณ์
การจัดเวทีทีม วิจัยชุมชน	16 ม.ค. 2555 16 ก.พ. 2555 23 ก.พ. 2555 11 มี.ค. 2555 10 เม.ย. 2555 18 พ.ค. 2555 24 พ.ค. 2555	ตลาดไม้ริมน้ำ ณ บ้านคุณสมจิต สกุณตศรี	ทีมวิจัย ชุมชน 10 คน ร่วมกับชาว ชุมชนและ หน่วยงาน	1. เก็บข้อมูลชุมชนเพิ่มเติม 2. วิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชน 3. สรุปรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชน (ตลาดนัดศิลปะ) 4. ออกแบบวางแผนการจัดการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน 5. กำหนดงบประมาณและหน้าที่
การทดลอง จัดการท่องเที่ยว โดยชุมชน (3 ครั้ง)	9-10 มี.ย. 2555 30 มี.ย. 2555- 1 ก.ค. 2555 3-4 ส.ค. 2555	ณ ตลาดไม้ริมน้ำ	ทีมวิจัย ชาวชุมชน หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	1. ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวตามแผน 2. ประเมินผลความพึงพอใจจาก นักท่องเที่ยวจากแบบสอบถาม 3. ปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น 4. สรุปผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนทั้ง 3 ครั้ง 5. พัฒนากิจกรรมให้เกิดขึ้นในชุมชน อย่างต่อเนื่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.1 มีรายละเอียดการดำเนินการ (ภาคผนวก ข และ ภาคผนวก ค) ดังนี้

(1) การจัดเวทีชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 8 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ เพื่อสอบถามข้อมูลประวัติศาสตร์ สถานการณ์ทั่วไปและการท่องเที่ยวของชุมชน

ผลการดำเนินการ มีชาวชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมเวทีเสวนา 20 คน โดยได้มีการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม หรือ ตลาดหัวตะเข้ ชาวบ้านในชุมชนเล่าว่า ชุมชนมีอายุราว 100 ปี เดิมเป็นการค้า จากคลอง 4 แยกหัวตะเข้ถึงคลองแยกที่สำคัญในย่านนี้มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าอย่างคึกคัก แต่ปัจจุบันกลับมีความซบเซา อันเนื่องมาจากการเกิดอภคิภัยเมื่อ พ.ศ. 2541 และประชาชนบางส่วนย้ายออกจากชุมชน มีการก่อสร้างบ้านเรือนตามแนวถนน และมีตลาดใหม่ที่ติดถนน คือ ตลาดอุดมผล ทำให้ที่บ้านเรือนที่เป็นร้านค้าเก่าแก่ถูกแปรสภาพเป็นบ้านพักอาศัยเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีหน่วยงานจากหลายแห่ง เข้ามาในชุมชนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้ง คือ ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตลาดกระบัง มีโครงการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำเขตลาดกระบังทุกปี ชุมชนเป็นจุดหนึ่งที่สำนักงานเขตกำหนดให้นักท่องเที่ยวได้ขึ้นมาทำกิจกรรม เช่น ชมสถาปัตยกรรม พักรับประทานอาหารและเลือกซื้อสินค้าชุมชน สักการะองค์เชียน และชมนิทรรศการหอศิลป์ เป็นต้น แต่หลังจากการดำเนินงานสิ้นสุดลงก็ไม่มีกิจกรรมทำให้ขาดความต่อเนื่องและไม่มีความคืบหน้า สอดคล้องกับคำพูดของยูพา ทิพยานที่ให้ข้อมูลระหว่างเวทีเสวนาว่า

“...ยายก็เห็นเขาเข้ามาจัดท่องเที่ยวให้หลายครั้งก็ดีใจ แต่ตอนนี้ก็เงียบหายไปอีกแล้ว ถ้ามีคนช่วยทำ ยายก็พร้อมช่วยไหนไหนก็รอมานานแล้ว จะรออีกหน่อยจะเป็นไรไม่รู้จะมีโอกาสได้เห็นหรือเปล่า...(หัวเราะ)...บ้านเรือนแถวนี้จะได้มีการปรับปรุง...”

(ยูพา ทิพยาน. สัมภาษณ์ 8 กุมภาพันธ์ 2552)

บทเรียนจากกระบวนการ ผู้วิจัยได้ทราบอาณาเขตที่ตั้งของชุมชนและประวัติความเป็นมาโดยย่อ รวมถึงสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนว่ามีหน่วยงานรัฐเข้ามาสนับสนุนในลักษณะการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำในเขตลาดกระบัง และกำหนดให้ชุมชนเป็นเพียงจุดหนึ่งของการท่องเที่ยวในเส้นทาง

ข้อสังเกต สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นระดับแกนนำของชุมชน คือ คณะกรรมการชุมชน และชาวชุมชนบางส่วน บรรยากาศการประชุมมีการแลกเปลี่ยนสนทนาอย่างเป็นกันเอง เพราะมีการจัดวงสนทนาแบบปูเสื่อนั่งล้อมบริเวณวงริมคลอง หลังจากนั้นมีการนัดหมายครั้งต่อไปในวันอาทิตย์ที่ 15 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี

เอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) การจัดเวทีชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม และกระตุ้นให้ชาวชุมชนตระหนักถึงสภาพปัญหาในชุมชน

ผลการดำเนินการ ชาวชุมชนส่วนใหญ่ให้ความสนใจร่วมประชุม 26 คน โดยสามารถสรุปสาระการประชุมได้ว่า “ต้องการฟื้นฟูและพัฒนาตลาดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ แต่ยังคงขาดความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนา ขาดข้อมูลสินค้าและบริการในชุมชน ชุมชนยังไม่เป็นที่รู้จักของบุคคลภายนอกมากนัก รวมทั้งอาคารบ้านเรือนและท่าเรือบางส่วนยังมีสภาพทรุดโทรม และไม่มั่งคั่งประมาณในการดำเนินงาน” แสดงให้เห็นว่าชุมชนยังขาดความพร้อมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอยู่หลายด้าน

บทเรียนจากกระบวนการ กระบวนการนี้สะท้อนให้ชาวชุมชนมองเห็นถึงสภาพปัญหาภายในชุมชนโดยรวม และสร้างความตระหนักสภาพปัญหาอันจะนำไปสู่การกระตุ้นให้รวมกันคิดเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อสังเกต ชาวชุมชนที่เข้าร่วมประชุมให้ความสนใจการจัดการท่องเที่ยว ยังไม่มีข้อมูลที่สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยว จึงนัดหมายครั้งต่อไปในวันอาทิตย์ที่ 22 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี

(3) การจัดเวทีชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต (โดยใช้กระบวนการให้มองภาพฝันในชุมชน การจินตนาการ หรือความคาดหวังต่ออนาคต)

ผลการดำเนินการ ชาวชุมชนร่วมเวทีเสวนาจำนวน 14 คน ชาวชุมชนมีการระดมความคิดเห็นและนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการ ดังนี้

- 1) การค้าขายทางเรือมีการล่องเรือขายสินค้าและอาหาร
- 2) เดินเที่ยวสะพานทางเท้าริมคลอง
- 3) มีการสร้างบรรยากาศให้นักท่องเที่ยว มีที่นั่งฟังเพลง
- 4) ร้องคาราโอเกะย้อนยุค
- 5) พานักท่องเที่ยวล่องเรือชมทิวทัศน์สองฟากฝั่ง
- 6) ไร่ไทยต้อนรับนักท่องเที่ยว
- 7) สร้างกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น เรือถีบ เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8) คนในชุมชนเป็นผู้จัดการและจัดการท่องเที่ยวเอง

หลังจากชาวชุมชนนำเสนอรูปแบบมาแล้ว ผู้วิจัยจึงแนะนำให้ชาวบ้านวิเคราะห์ต่อว่า หากชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวแล้วชุมชนมีทุนทรัพยากรอะไรบ้าง ชาวชุมชนจึงได้นำเสนอทรัพยากรอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก สินค้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ กล้วยทับ ขนมไทย ขนมเปี้ยะ ขนมใบไม้ ขนมเบื่องสูตรโบราณ อุปกรณ์ตกปลา เครื่องเขียน กรอบรูป เป็ดย่าง บายศรี เฟอร์นิเจอร์ไม้เหลือใช้ งานศิลปะจากวิทยาลัยช่างศิลป์ อาหารและสินค้าทำมือของชาวชุมชน ประการที่ 2 สินค้าที่มีอยู่ในอดีตและเลิกกิจการแล้ว โรงไม้ทำระหัดวิดน้ำที่ดีที่สุดในเมืองไทย เกี่ยวเกี่ยวข้าว อู่อต่อเรือ หลังจากนั้นมีการแลกเปลี่ยนต่อว่าจะเริ่มดำเนินการอย่างไร ระหว่างนั้นชาวชุมชนต่างก็ให้ข้อมูลไปตามความทรงจำของแต่ละบุคคล มีข้อมูลบางส่วนที่ตรงกันบางส่วนก็คลาดเคลื่อน ผู้วิจัยจึงสอบถามว่าชุมชนมีเอกสารข้อมูลชุมชน เคยมีการเก็บรวบรวมและจัดบันทึกไว้หรือไม่

“...ชุมชนเราไม่มีข้อมูลอะไรเลย...”

(อรอนงค์ แยมเกษร. สัมภาษณ์ 22 มีนาคม 2552)

บทเรียนจากกระบวนการ ทำให้ชาวชุมชนมีการจินตนาการเกี่ยวกับความต้องการที่อยากเห็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวและต้นทุนทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนยังขาดข้อมูลในเชิงเอกสารทุกด้าน อาทิ ประวัติความเป็นมาของชุมชน ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการนำไปวิเคราะห์และกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต

ข้อสังเกต บรรยากาศเวทีมีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมลดลง ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนยังขาดข้อมูลต้นทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวรวมถึงด้านอื่นในรูปแบบเอกสาร “มีเพียงคำบอกเล่า” ดังนั้น ผู้วิจัยได้แนะนำให้ชุมชนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน และนัดประชุมเวทีเสวนา วันจันทร์ ที่ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี

(4) การจัดเวทีชุมชนในวันจันทร์ ที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 09.00 น. และวันอาทิตย์ ที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านไทยสามัคคี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ เพื่อแนะนำการเก็บข้อมูลของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมโดยชาวชุมชน ผลการดำเนินการ ผู้วิจัยได้อธิบายเรื่องการทำเก็บข้อมูลโดยชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนเข้าใจนักวิจัยจึงเลือกใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารกับชาวชุมชน และสรุปประเด็นที่จะทำการเก็บข้อมูล ดังนี้ จำนวนครัวเรือน เครื่องญาติ สมาชิกในครอบครัว อาชีพของคนในชุมชน เรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ดำเนินหลวงพรต-ท่านเลี่ยม สภาพที่อยู่อาศัย การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ สถานที่สำคัญ เช่น ศาลเจ้า โรงเรียน เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และสินค้าภายในชุมชน ขณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชาวชุมชนเกิดความสงสัยและเกิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความกังวลใจเนื่องจากเดิมชุมชนไม่เคยมีการเก็บข้อมูลเลย ทำให้บรรยากาศในเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวันนี้ค่อนข้างเงียบเหงา

บทเรียนจากกระบวนการ ผู้วิจัยพบปัญหาการสื่อสารและการทำความเข้าใจในกระบวนการเก็บข้อมูลโดยชุมชนเนื่องจากชาวชุมชนไม่เคยมีประสบการณ์และความรู้เกี่ยวกับการเก็บแบบสอบถามมาก่อนซึ่งเป็นปัญหาสำคัญกับทีมวิจัยชุมชนเป็นอย่างมาก และอาจจะทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่ายและไม่ให้ความร่วมมือในการประชุม ผู้วิจัยจึงเลือกการทำแผนที่ทรัพยากรในชุมชนเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ข้อสังเกต บรรยากาศเวทีมีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมจำนวน 15 คน โดยหลังจากรณีมีการสรุปก็มีการนัดหมายการจัดเวทีครั้งต่อไปในวัน นัดหมายครั้งต่อไปวันอาทิตย์ที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00 น. สถานที่ ณ หน้าหน้าร้านเจ้าหลี่ แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร แผนที่ทรัพยากรชุมชน

(5) การจัดเวทีชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00 น. วันอาทิตย์ที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2552 เวลา 17.00 น. วันอาทิตย์ที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00 น. วันอาทิตย์ที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าร้านเจ้าหลี่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลของชุมชน

เครื่องมือ ผังชุมชนหรือแผนที่ทรัพยากรชุมชน

ผลการดำเนินงาน ผู้วิจัยดำเนินการอธิบายขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการทำเบื้องต้น คือ เริ่มจากการที่ชุมชนเดินสำรวจชุมชน เขียนแบบร่างแผนที่ด้วยดินสอ เพิ่มเติมสัญลักษณ์จุดที่เป็นทรัพยากรชุมชน ระบายสี และเก็บรายละเอียด

หลังจากนั้นวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ชาวชุมชนมีการแบ่งพื้นที่เดินสำรวจโดยเลือกพื้นที่ใกล้บ้านของแต่ละคนเพื่อให้รายละเอียดของแผนที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด และนัดหมายกำหนดแบบร่างแผนที่ชุมชนร่วมกันในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2552 ทีมวิจัยร่วมกันร่างแผนที่ชุมชน โดยร่วมกันนำดินสอกำหนดเส้นลงบนกระดาษร่างแบบเพื่อแสดงอาณาเขตของชุมชนและสถานที่สำคัญภายในชุมชน วันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2552 นำร่างแผนที่มาทำลงบนกระดาษแข็งเพื่อจะได้นำไว้ใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีการร่างรายละเอียดเพิ่มเติม อาทิ บ้าน โรงเรียน ตรอก ซอย ถนน คลองหลัก และคลองซอย วันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2553 เพื่อให้ทีมวิจัยร่วมระบายสีแผนที่ที่มีความสวยงามและดูง่าย วันนี้มีบรรยากาศแตกต่างไปจากทุกครั้งมีเยาวชนในชุมชนหลายคนเข้ามาร่วมระบายสีด้วยทำให้วันนี้มีความคึกคักเป็นพิเศษ

บทเรียนจากกระบวนการ เป็นกระบวนการแรกที่ทำให้ผู้วิจัยและชาวชุมชนได้เก็บข้อมูลเบื้องต้นเพราะเป็นกระบวนการที่ทำให้เห็นภาพของชุมชนเห็นตำแหน่งแห่งหน่ว่าอะไรและใครอยู่ที่ไหน แต่ที่หน้าสนใจกว่า คือ การที่ชาวชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสนุกสนานและมีชีวิตชีวา

เอกลี... ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีในการทำงานร่วมกัน พร้อมกับได้ผลงานที่เป็นข้อมูลจะนำไปสู่การวิเคราะห์ระบบของชุมชนในขั้นต่อไป

ข้อสังเกต ผู้วิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นกับคนทั้ง 3 วัย คือ เด็ก ผู้ใหญ่ และคนชราได้ทำงานร่วมกันจนทำให้แผนที่ทรัพยากรชุมชน ดังแสดงภาพในภาคผนวก ง

(6) ผู้วิจัยเสริมสร้างกระบวนการทำงานเป็นทีม จากความปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดเวทีประชุมทีม ทีมวิจัยชุมชนเกิดความวิตกกังวลเพราะขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลของชุมชน ทำให้ผู้วิจัยต้องปรับแผนการดำเนินงานเพื่อรักษาความสัมพันธ์ในทีมวิจัย เบื้องต้นผู้วิจัยพบสาเหตุของทีมวิจัยดังนี้

- (6.1) ทีมวิจัยยังไม่มีกระบวนการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน
- (6.2) ทีมวิจัยชุมชนมีความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน จึงจำเป็นต้องอธิบายซ้ำหลายครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในระดับเดียวกันของทีมวิจัย
- (6.3) สมาชิกในทีมวิจัยบางคนไม่รู้หนังสือ ไม่สามารถจดบันทึกการเก็บข้อมูลได้ ส่งผลให้ไม่กล้าที่จะลงไปเก็บข้อมูล
- (6.4) ทีมวิจัยยังขาดความรู้วิธีการเก็บข้อมูลชุมชน เนื่องจากทีมวิจัยยังไม่ได้วางแผนและออกแบบสอบถาม
- (6.5) ทีมวิจัยไม่มีงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว
 หนึ่งกระบวนการนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเก็บข้อมูลชุมชนได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะผู้ที่เก็บข้อมูลจะให้ทีมวิจัยชุมชนได้ลงมือปฏิบัติเอง กระบวนการนี้จะทำให้ทีมวิจัย และสมาชิกในทีมวิจัยได้เกิดกระบวนการการเรียนรู้ พบเห็นสภาพข้อเท็จจริงภายในชุมชน และเกิดความตระหนักและความสำคัญของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนจากกระบวนการเก็บข้อมูล สอดคล้องกับ สุนทร สุพันธ์ชัย และวิศนี ศิลตระกูล (2534) ซึ่งกล่าวว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเชิงสะท้อนให้เห็นภาพอันถูกต้องและแท้จริงของชีวิตในหมู่บ้าน การวิจัยแบบมีส่วนร่วมยังชี้ให้เห็นวิถีทางในการแก้ไขที่เหมาะสมกว่าได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับกระบวนการนี้ โดยใช้เวลาประชุมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการเก็บข้อมูลและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับทีมวิจัยชุมชน

(7) การจัดเวทีชุมชนในวันอาทิตย์ ที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น. วันจันทร์ ที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น. วันศุกร์ ที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น.

วัตถุประสงค์ เพื่อแสวงหางบประมาณในการดำเนินกิจกรรม

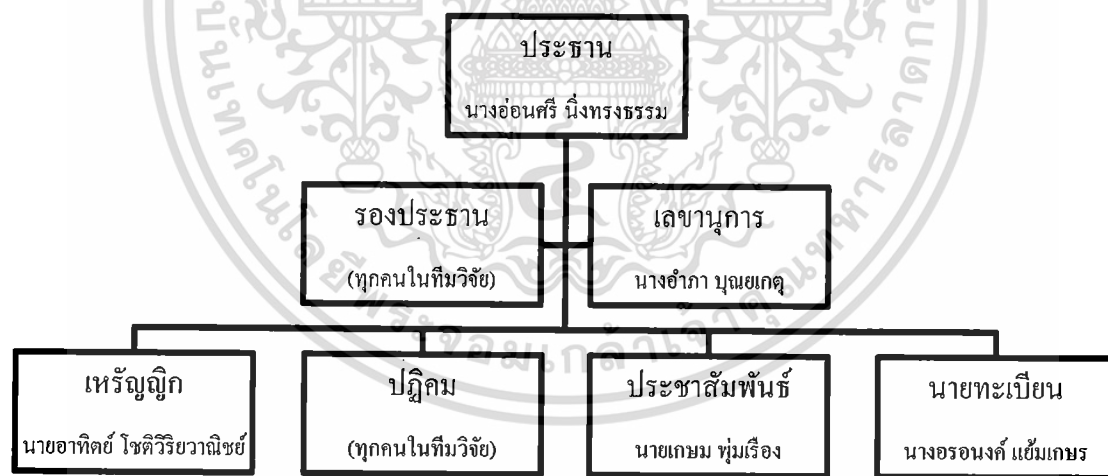
ผลการดำเนินงาน ผู้วิจัยร่วมกับทีมวิจัยชาวบ้านร่วมเขียนโครงการตามเอกสารในภาคผนวก เพื่อเสนอขอของบสนับสนุนการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร (รายละเอียดในภาคผนวก ข)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(8) ประชุมทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมในวันพุธที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2553 เวลา 10.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ ณ บ้านคุณอรอนงค์ แยมเกษร ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตตลาดกระบ้ง กรุงเทพมหานคร เป็นการประชุมครั้งแรกหลังจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 7 คน

วัตถุประสงค์ เพื่อร่วมรับทราบข่าวการได้รับสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น กำหนดตำแหน่งงานและจัดแบ่งหน้าที่ในทีมวิจัยชุมชน

ผลการดำเนินการ สมาชิกในทีมวิจัยรับทราบเกี่ยวกับการได้รับสนับสนุนทุนการวิจัย การจัดการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงิน 205,960 บาท และได้รับเงินงวดแรกจำนวน 60,780 บาทจึงมีการปรึกษาหารือเพื่อดำเนินการเปิดบัญชีธนาคารกรุงไทยเพื่อรับเงินอุดหนุนการทำวิจัย โดยใช้ชื่อบัญชีว่า “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม” มีตัวแทนจากชุมชน 3 คนร่วมเปิด และ 2 ใน 3 จึงมีสิทธิเบิกเงินได้ มีนางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, นางอำภา บุญเขต และนางอรอนงค์ แยมเกษร เพื่อความโปร่งใสในการเบิกจ่าย หลังจากนั้นทีมวิจัยยังได้กำหนดโครงสร้างบทบาทหน้าที่ในความรับผิดชอบในตำแหน่งงานนั้น เพื่อการดำเนินกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีรายละเอียดแสดงในภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 โครงสร้างบทบาทหน้าที่ในทีมวิจัย

หลังจากการกำหนดหน้าที่การทำงานแล้วมีการทบทวนรายละเอียดโครงการ เพื่อจะนำเสนอข้อมูลให้ชาวชุมชนรับทราบร่วมกันในเวทีชี้แจงโครงการซึ่งทีมวิจัยเห็นว่าควรดำเนินการ 3 ครั้ง เพื่อเสนอให้ชุมชนได้รับทราบถึงที่มาและความสำคัญของโครงการ พร้อมทั้งเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นของคนภายในชุมชนอย่างทั่วถึง นอกจากการกำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมวิจัย ยังมีข้อเสนอในที่ประชุมให้มีการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ จัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชี้แจงโครงการ ดังนี้ ใบลงทะเบียน เอกสารรายละเอียดโครงการ กระจายปฏิรูป กระจายจดบันทึก กระจายกาบ ปากกา และสีชอล์ค

ข้อสังเกต บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมลดลงจากครั้งที่ผ่าน ๆ มา มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพียง 7 คน โดยมีสาเหตุมาจากการจัดประชุมในวันพุธ เวลา 10.00 น. ซึ่งทำให้สมาชิกบางส่วนที่ออกไปทำงานนอกบ้านไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยทีมวิจัยมีการนัดหมายประชุมครั้งต่อไปวัน อังคารที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขต ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

(9) ประชุมทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมในวันอังคาร ที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2553 เวลา 17.00 น. ณ ตลาดไม้ริมน้ำ ณ บ้านคุณสมจิต สกุนตศรี ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เป็นการประชุมครั้งที่ 2 หลังจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย ฝ่ายเพื่อท้องถิ่น โดยมีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 15 คน วัตถุประสงค์ ทบทวนตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ของทีมวิจัย และเลือกผู้ช่วยตำแหน่งงานพร้อมจัดแบ่งหน้าที่ในทีมวิจัยชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเสนอโครงการกับสมาชิกในชุมชน

ผลการดำเนินการ สมาชิกในทีมวิจัย ได้ทบทวนตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ของทีมวิจัยที่จะต้องรับผิดชอบตลาดการค้าเนินงาน พร้อมคัดเลือกผู้ช่วย 1 ตำแหน่ง เพื่อให้สมาชิกในทีมวิจัย และสมาชิกในชุมชนได้เกิดการเรียนรู้งานของแต่ละตำแหน่ง และเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการเสนอรายชื่อผู้ช่วย (ตารางที่ 4.2) ดังนี้

ตารางที่ 4.2 การกำหนดตำแหน่งงานผู้ช่วยแต่ละฝ่าย

ตำแหน่ง	ความรับผิดชอบ	ชื่อ-นามสกุล
ผู้ช่วยประธาน	ประสานงานภายในทีม กำกับดูแลแก้ปัญหา	นางอรอนงค์ แยมเกษร
ผู้ช่วยรองประธาน	ทำหน้าที่แทนประธาน	ทุกคน
ผู้ช่วยเลขานุการ	จดบันทึกเก็บเอกสาร รวบรวมข้อมูลจัดรูปเล่ม ประสานงานและสั่งการได้	นางสาวภัสณี พุ่มเรือง
ผู้ช่วยเหรัญญิก	ดูแลการเบิก-จ่ายเงิน ทำบัญชี	นางสาวอรณี เสียงสมใจ
ผู้ช่วยปฏิคม	ดูแลทั่วไป จัดเตรียมดูแลสถานที่และอาหาร	ทุกคน
ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์	ต้อนรับ บอกข่าวสารให้ชุมชนรับทราบ	นางสุนีย์ พุดใจบุญ
ผู้ช่วยนายทะเบียน	ติดตามเอกสาร ตรวจสอบรายชื่อ	นางสมจิต สกุนตศรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ประชุมได้เตรียมการชี้แจงให้ชาวชุมชนได้รับรู้การทำโครงการวิจัย โดยเปิดเวทีใหญ่ในชุมชนครั้งที่ 1 มีการวางแผนการดำเนินกิจกรรมที่จะดำเนินการจัดเวทีชี้แจง โครงการให้กับสมาชิกภายในชุมชนได้ข้อสรุป ดังนี้

9.1 วัตถุประสงค์ เพื่อให้ชาวชุมชนรับทราบว่าทีมวิจัยกำลังดำเนินเรื่องใด

9.2 กลุ่มเป้าหมายและสถานที่ คือ ชาวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม โดยทีมวิจัยจะเป็นผู้เชิญชวนและประชาสัมพันธ์สมาชิกภายในชุมชนประมาณ 150 คน มารับฟังการชี้แจงโครงการ ณ หน่วยงานคุณสมจิต สกุนตศรี ร้านข้าวมันไก่

9.3 วิธีการดำเนินการใช้เอกสาร โครงการและการบรรยาย

9.4 หัวข้อที่จะนำเสนอ

9.4.1 ความเป็นมาของโครงการวิจัย

9.4.2 ที่มาของงบประมาณและจำนวนของงบประมาณ

9.4.3 เป้าหมายและทิศทางของงาน

9.4.4 ระยะเวลาการทำงานและวิธีการทำงาน

9.4.5 แนะนำทีมวิจัย ชุมชน

9.5 กำหนดการชี้แจง (โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่หน้าตลาด กลุ่มหลังตลาด และกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างทั่วถึง) โดยมีกำหนดการ 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1 วันอาทิตย์ ที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 เวลา 17.00-20.00 น.

ครั้งที่ 2 วันอังคาร ที่ 29 มีนาคม พ.ศ. 2554 เวลา 17.30-21.00 น.

ครั้งที่ 3 วันอาทิตย์ ที่ 24 เมษายน พ.ศ. 2554 เวลา 17.30-20.30 น.

9.6 ผู้ดำเนินการนำเสนอโครงการ คือ สมาชิกในทีมวิจัยทุกคน

9.7 แบ่งหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานในการจัดเวทีชี้แจงโครงการ

9.7.1 อาหาร คุณสมจิต พุฒใจบุญ

9.7.2 สถานที่ คุณสมศักดิ์ ทองทิว

9.7.3 ลงทะเบียน คุณอำภา บุญเขต

9.7.4 ต้อนรับ คุณสมจิต สกุนตศรี

9.7.5 น้ำดื่ม คุณพรอมา สกุนตศรี

9.8 งบประมาณ ต่อการจัดเวทีชี้แจงโครงการ 1 ครั้ง (รวม 3 ครั้ง)

9.8.1 ค่าอาหาร 3,000 บาท

9.8.2 เครื่องดื่ม 500 บาท

9.8.3 เครื่องเสียง 500 บาท

9.8.4 เอกสาร 50 บาท

สรุปงบประมาณรวม 4,050 บาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ของนักศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.9 กำหนดการจัดเวทีชี้แจงโครงการ (เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

13.00 น.	ทำความสะอาดและเตรียมสถานที่
14.30 น.	เตรียมพร้อมทุกด้าน
15.00 น.	ลงทะเบียน
15.00-16.00 น.	สันทนาการ
16.00-16.30 น.	เริ่มเปิดเวที
16.30-17.00 น.	เปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
17.00 น. เป็นต้นไป	แจกเอกสารก่อนกลับ

สรุปการเวทีการชี้แจงโครงการตามที่ทีมวิจัยชุมชนได้มีการวางแผนเพื่อชี้แจงโครงการในการที่จะศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าด้วยเรื่องความเป็นมาของโครงการวิจัย ที่มาของงบประมาณและจำนวนของงบประมาณ เป้าหมายและทิศทางของงานระยะเวลาการทำงานและวิธีการทำงาน รวมถึงการแนะนำทีมวิจัย เพื่อให้ชาวชุมชนได้รับทราบ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและให้ความร่วมมือกับทีมวิจัยชุมชน อาทิ การให้ข้อมูลเมื่อทีมวิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าควรจะดำเนินการอย่างไรจึงจะมีความเหมาะสม โดยงานนี้ทีมวิจัยได้รับความสนใจจากชาวชุมชนที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก ครั้งที่ 1 มีผู้เข้าร่วม 51 คน ครั้งที่ 2 จำนวน 50 คน ครั้งที่ 3 จำนวน 37 คน รวม 138 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมาก ทีมวิจัยชุมชนได้ให้เหตุผลที่ต้องจัดเวทีชี้แจงโครงการถึง 3 ครั้ง (ภาพที่ 4.7) เนื่องจากมีความต้องการสมาชิกภายในชุมชนได้รับทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง เพราะการจัดแต่ละครั้งทีมวิจัยมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายแต่ละครั้งให้มีความครอบคลุมพื้นที่ในชุมชนให้มากที่สุด ได้แก่ โชนหน้าตลาด โชนหลังตลาด โชนด้านหลังโรงเรียนพรตพิทยพยัต

ภาพที่ 4.7 แสดงบรรยากาศทีมวิจัยชุมชนจัดเวทีชี้แจงโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลที่เกิดจากการจัดเวทีชี้แจง โครงการการศึกษาเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีดังนี้

1. บรรยากาศโดยทั่วไปของการเสนอแนะเสนอเป็นลักษณะอย่างไม่เป็นทางการ มีความผ่อนคลาย ทำให้ภาพรวมของการจัดครั้งนี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย
2. ทีมวิจัยชุมชนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น มีโอกาสในการนำเสนอแผนการทำงานของการดำเนินการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยพบว่า กระบวนการนี้ทำให้ทีมวิจัยชุมชนมีพัฒนาการพัฒนาตนเอง คือ มีการเตรียมความพร้อมในส่วนของการวางแผนที่จะจัดงาน ทำเอกสารข้อมูลที่น่าเสนอ มีการเปิดโอกาสให้ชาวชุมชนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
3. สมาชิกในชุมชนเริ่มให้ความสนใจการทำงานของทีมวิจัยมากขึ้น พบว่าชาวบ้านบางส่วนมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังจากที่มีการจัดประชุมในแต่ละครั้ง
4. สมาชิกในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานกับทีมวิจัยโดยพร้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินการดังกล่าว

ข้อสังเกต ระหว่างจัดเวทีชี้แจงโครงการ ครั้งที่ 1

มีสมาชิกในชุมชนคนเพศชายท่านหนึ่งอยู่ในสภาพมีนเมา (ชื่อนายเอ นามสมมติ) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ...ชุมชนเราก็คืออยู่แล้ว ความพร้อมอยู่แล้วจะต้องรออะไร ไม่ได้บังคับก็ไม่ต้องปรับปรุงอะไร ก็ดำเนินการจัดเลย ทีมวิจัยจะเอางบประมาณไปทำอะไรอีกล่ะ... ลักษณะของคำพูดมีความไม่มั่นใจการดำเนินงานของทีมวิจัยอาจจะไม่มีความโปร่งใส

คุณอ่อนศรี นิมทรงธรรม หนึ่งในทีมวิจัยจึงต้องตอบคำถามและอธิบายว่า "...การทำงานทุกขั้นตอนของทีมวิจัยชุมชนสามารถตรวจสอบได้ เพราะจะมีคณะกรรมการในทีมหลายคน เรื่องการเงินมีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนในการควบคุมดูแลอยู่ จะมีเอกสารการเบิกจ่ายทุกครั้ง ส่วนที่การท่องเที่ยวนั้นถ้าให้ทีมวิจัยจัดตอนนี้ ทีมวิจัยไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และวางแผนการจัดการท่องเที่ยว..." พร้อมแนะนำผู้วิจัย และพี่เลี้ยงศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้สมาชิกในชุมชนได้รู้จัก ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าทีมวิจัยมีความเข้าใจกระบวนการทำงานมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบข้อสงสัย ข้อโต้แย้ง ข้อสังเกตของชาวชุมชนได้อย่างมั่นใจ

(10) การออกแบบและการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุมให้ทีมวิจัยร่วมกันคิด วิเคราะห์ความต้องการในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลของชุมชน เพื่อนำไปกำหนดประเด็นการเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ทีมวิจัยได้สรุปประเด็นข้อมูลที่ต้องเก็บ ดังนี้ 1) ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี 2) ทรัพยากรธรรมชาติ 3) ทรัพยากรบุคคล 4) บทบาทหน่วยงานภายนอก 5) สถานที่สำคัญ แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 6) สถานที่ตั้งและการเดินทาง 7) กิจกรรมการท่องเที่ยว สถานการณ์ในอดีตถึงปัจจุบัน โดยแบบสอบถามใช้คำถามเดียว คือ "เมื่อก่อนเราอยู่กันอย่างไร?"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การเก็บข้อมูล ทีมวิจัยได้แบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 3 ทีม ดังนี้ ทีมที่ 1 ประกอบด้วย นางสุนีย์ พุฒใจบุญ นาง ยุพา ทิพยาน และนายพิษณุ ไทยแท้ ทีมที่ 2 ประกอบด้วย นางอรอนงค์ แยมเกษร นางสมจิต สกุนตศรี และนางสาวอรณี เสียงสมใจ ทีมที่ 3 ประกอบด้วย นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม นางอำภา บุญยุค และนายสมศักดิ์ ทองทิว

เมื่อมีการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งจะมีการนำข้อมูลมานำเสนอในเวทีของทีมวิจัย เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งและมีการแลกเปลี่ยนและแก้ไขข้อมูลบางอย่างที่ไม่ถูกต้องให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ต่อจากนั้นมีการบันทึกและจัดเก็บเอกสารที่ได้จากการสรุปและเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะมีการนำเอกสารมาตรวจทานในการจัดเวทีครั้งต่อไป พร้อมทั้งมีการวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเก็บข้อมูลเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง โดยทีมวิจัยสามารถลงพื้นที่เก็บข้อมูลได้ประมาณ 67 คน ข้อมูลที่ได้จากเวทีประชุม 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 (รายละเอียดในภาคผนวก ข และภาคผนวก ค) และพบว่าชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย จำแนกเป็นประเภทของภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน

ทรัพยากรบุคคล	ชื่อ-นามสกุล	ปัจจุบัน
1. ด้านงานช่าง		
1.1 ช่างตีเหล็ก เคียวเกี่ยวข้าว มีด ฉมวก ฯลฯ	1. นายวิวัฒน์ บังใจปการกิจ (แป๊ะเว้ง) อายุ 86 ปี (เสียชีวิตแล้ว)	ปิดกิจการ (เก็บรักษาอุปกรณ์)
1.2 ช่างไม้ การทำระหัดวิดน้ำ ต่อเรือมาด สีฝัดข้าวเปลือก	1. นายชูสุน กุลวัฒน์ (เจ้าแก้วโรงไม้) 2. นายบัญญัติ พุฒใจบุญ อายุ 48 ปี 3. นายปัญญา พุฒใจบุญ อายุ 36 ปี	ปิดกิจการ (ลูกจ้างโรงไม้ 2 คนยังอยู่ในชุมชน)
1.3 ช่างเชื่อมเหล็ก ท่อสูบน้ำพญานาค ต่อเรือ ฯลฯ	1. นายเล็ก พจนไพบูลย์ อายุ 70 ปี (เสียชีวิตแล้ว) 2. นายสุภชัย พจนไพบูลย์ อายุ 39 ปี	ดำเนินการ
1.4 ช่างไม้ (งานศิลปะ) กรอบรูป จิ้งเฟรมเขียนภาพ	1. นางสาวสุภาวดี มีชัยศรี อายุ 40 ปี 2. นายสุวัฒน์ พรหมมณีรัตน์ อายุ 46 ปี	ดำเนินการ
1.5 ช่างไม้ (วัสดุเหลือใช้) เฟอร์นิเจอร์ ป้ายยิงปลา	1. นายสมส่วน สาลีผลิน อายุ 57 ปี	ดำเนินการ
1.6 ช่างตัดผม	1. นายยศ ผลงาม (เสียชีวิตแล้ว)	ปิดกิจการ (จัดแสดงอุปกรณ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับครูใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำซ้ำโดยไม่ได้รับอนุญาต การนำเอกสารไปใช้

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ทรัพยากรบุคคล	ชื่อ-นามสกุล	ปัจจุบัน
1.7 ช่างซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้า โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น ฯลฯ	1. นายสนธิ (ไม่ทราบนามสกุล)	ดำเนินการ
1.8 ช่างตัดเย็บ (รับจ้างทั่วไป)	1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม อายุ 54 ปี 2. นางพรอมา สกุลตศรี อายุ 58 ปี 3. นางสมใจ แซ่จิ่ง อายุ 60 ปี 4. นางสาวจินดาภรณ์ รื่นนาม อายุ 60 ปี 5. นางวันเรียม แซ่จิ่ง	ดำเนินการ
1.9 ช่างเย็บลูกหนังโดยใช้มือ (ลูกฟุตบอล)	1. นางมาลี ชาญวิเศษ อายุ 71 ปี 2. นายใช้ แซ่จิ่ง อายุ 63 ปี 3. นางบุญเรือง แซ่จิ่ง อายุ 56 ปี 4. นางอำภา ภูพันธ์ (เสียชีวิตแล้ว) 5. นาย พินิจ ชาญวิเศษ (เสียชีวิตแล้ว)	เลิกกิจการ เนื่องจาก บริษัทฟุตบอลไทย เปลี่ยนรูปแบบการ ผลิต
2. ด้านงานฝีมือ		
2.1 บายศรีดอกไม้สด	1. นางยิ่ง ผลงาม อายุ 84 ปี 2. นายวีระ ผลงาม อายุ 50 ปี 3. นางขวัญใจ พรหมมณีรัตน์ อายุ 44 ปี	ดำเนินการ
2.2 ทำโมบายจากหลอดกาแฟ รูปลักษณะต่าง ฝาตะเพียน นก รูปหัวใจ ฯลฯ	1. นางอรอนงค์ แยมเกษร อายุ 49 ปี	ดำเนินการ
2.3 ทำกระเป๋าผ้า	1. นางพรพรรณ คำเพชร อายุ 49 ปี 2. นางสาวนงนุช รินรัตน์ อายุ 46 ปี 3. นางปราณี ภัคดี	ดำเนินการ
2.4 งานพิมพ์ลาย หรือ สกรีนเสื้อ	1. นายวิทวัช หงษ์สวัสดิ์ อายุ 35 ปี	ดำเนินการ
2.5 งานตัดเย็บหมอนที่ระลึก	1. นางสมจิตร พุฒใจบุญ	ดำเนินการ
2.6 เพ้นท์รองเท้าผ้าใบ	1. ศิลปินนามปาก คุณโจ โจ้ซัง	ดำเนินการ
2.7 ศิลปินวาดภาพศิลปะ	1. นายวิทวัช หงษ์สวัสดิ์ อายุ 35 ปี 2. นายปฏิญญา หงษ์สวัสดิ์ อายุ 40 ปี 3. นายสิทธิ สกุลตศรี อายุ 35 ปี 4. นายสุพจน์ แซ่ไคว่ อายุ 35 ปี	ดำเนินการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรณีใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ทรัพยากรบุคคล	ชื่อ-นามสกุล	ปัจจุบัน
2.8 ว่าวไทยและเล่นเด็ก	1. นายสมบัติ เมคินวุฒิ อายุ 59 ปี (เสียชีวิตแล้ว)	ปิดกิจการ
3. ด้านอาหาร/ขนม		
3.1 ข้าวมันไก่และก๋วยเตี๋ยว (ร้านเป๊ะเซ่ง)	1. นายโชติ สกุนตศรี อายุ 71 ปี 2. นางสมจิต สกุนตศรี อายุ 62 ปี	ดำเนินการ
3.2 เป็ดย่างเปิดพะโล้	1. นายเจ็ญ นาคชูแก้ว อายุ 73 ปี 2. นายอี่ เค่นสุนทร อายุ 75 ปี 3. นายสร้อย แซ่กู อายุ 71 ปี 4. นายเฮาะจิ่ง สุขเจริญ (เสียชีวิตแล้ว) 5. นางสุหาคา สุขเจริญ อายุ 61 ปี	ดำเนินการ
3.3 ร้านทำขนม ขนมแต่งงาน ขนมเป็ยะ ขนมใบไม้ ขนมลูกเต๋า	1. ร้านอึ้งกิมเฮง 2. ร้านพงษ์จิวนิข	ดำเนินการ
3.4 ขนมเบ็องสูตรโบราณ (ใช้เตาถ่าน)	1. นางสาวกฤษดิ์ พุฒิโนบุญ อายุ 53 ปี	ดำเนินการ
3.5 ขนมไหว้เจ้า บ๊ะจ่าง สกก้วย กุยใช้ก้วย อ้วก้วย ไข่เถ่าก้วย ขนมเทียน ขนมข่ง ขนมถั่วฟู ขนมบัวลอย หรือ อี่ ฯลฯ	1. นางสาวพจนาล อัครดาชาติร์กุล อายุ 76 ปี 2. นางมาลี ตั้งประสิทธิภาพ อายุ 60 ปี 3. นางสาวศิริพร กิตติอุดม อายุ 67 ปี	ดำเนินการ
3.6 ขนมไทย (หวาน) และ ขนมเบเกอรี่	1. นางสาวศิริพร กิตติอุดม อายุ 67 ปี 2. นางอำภา นุณยกฤต อายุ 59 ปี 3. นางมาลี สีม่วง อายุ 64 ปี 4. นางสาวภัทรภร ยูวรรณธร อายุ 44 ปี 5. นางสมรวย ช่วงกรุด อายุ 78 ปี	ดำเนินการ
3.7 ขนมไทย (คาว) ขนมสาเกุใส่หมู ข้าวเกรียบปากหม้อ	1. นางพิกุล ฤทธิ์เดช เกิด อายุ 67 ปี	ดำเนินการ
3.8 ทำไอศกรีมปั่นหลอดรส	1. นางสาวภัทรภร ยูวรรณธร อายุ 48 ปี 2. นางรำไพ บุญหลิม อายุ 46 ปี	ดำเนินการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการแข่งขันในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ทรัพยากรบุคคล	ชื่อ-นามสกุล	ปัจจุบัน
4. ด้านอื่น ๆ		
4.1 ร้านอุปกรณ์ทางการเกษตร มีด เลี้ยว จอบ เสียม พลั่ว แห อวน ไซ สวิง อีจู้ เบ็ด หม้อดิน กระถาง เล่าเทง ฯลฯ	1. นางสาวมาลี ศิริพงศ์คิกานนท์ อายุ 68 ปี	ดำเนินการ
4.2 ร้านโชห่วย กระจายให้ทั่วเจ้า	1. นางสาวลัทธินัย ขงเกียรติพานิช อายุ 55 ปี	ดำเนินการ
4.3 ร้านไทยสามัคคี เครื่องเขียน	1. นางสาวศิริพร กิตติอุดม อายุ 67 ปี	ดำเนินการ
4.4 บริการเรือหางยาว	1. นายประเสริฐ นิ่มนวล อายุ 82 ปี 2. นายเชียง นำเจริญสมบัติ อายุ 80 ปี	ดำเนินการ

นอกจากทรัพยากรการท่องเที่ยว ชุมชนยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่ชุมชนยังมีกิจกรรมร่วมกันอยู่ คือ การทำบุญ เช่น วันลอยกระทง วันตรุษสงกรานต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านที่เคยมีในอดีต ประเพณีการเล่นของชาวชุมชนได้แก่ ผีแม่ศรี ผีอีจู้ และผีสิงลม เป็นการละเล่นพื้นบ้านของชาวชุมชนในอดีต ปัจจุบันสูญหายไป นอกจากจะให้คนแก่แก่อายุ 60-80 ปี มาแสดงให้ชม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ผีแม่ศรี วิธีเล่นเข้าผีแม่ศรี ไม่กำหนดจำนวนผู้เล่น ผู้หญิงผู้ชายเล่นรวมกันได้ แต่ก็ไม่ควรเล่นน้อยกว่า 5 คน ถ้ายังมีคนยิ่งสนุกก่อนเล่น ให้ผู้หญิงคนหนึ่งมานั่งกลางวง แล้วเอาผ้าผูกตาไว้ วิธีผูกต้องให้ปิดหูด้วย อย่าให้ตามองเห็น ส่วนหูก็ให้ได้ยินแต่น้อย นั่งประนมมือมีรูป 3 ดอก นอกนั้นยื่นล้อมวง แล้วเดินวนไปทางซ้ายรอบตัวผู้หนึ่งในวง ปรบมือพร้อม ๆ กันร้องเพลงแม่ศรี การปรบมือต้องให้เข้าจังหวะกับทำนองเพลงด้วย เดินวนร้องเพลงไปจนกว่าผีจะเข้าแม่ศรี ถ้าผีเข้าแม่ศรีมือจะสั่นแล้วล้มลงตอนนี้เราก็ถามแม่ศรีว่า มาจากไหน ? มาทำไม ? หรือจะถามอะไรก็ได้ แล้วก็เชิญแม่ศรีเล่นด้วยโดยจะให้รำหรือร้องเพลงอะไรก็ได้ เป็นการสนุกครึกครื้น ถ้าจะเลิกเล่นจะให้ผีแม่ศรีออก ก็ให้แก่มือผูกตาออกแล้วเป่าหูแม่ศรีก็จะล้มลง ผีก็ออกทันที

บทร้องประกอบการละเล่น ...แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาวสะ ยกมือไหว้

พระ ว่าจะมีคนชม ขนคิ้วเจ้าก็ต้อคอเจ้าก็กลม ดูช่างสวยสม ชมแม่ทองศรีเอ๋ย...เมื่อร้องเพลงแม่ศรีนานเข้า ผีก็ไม่ยอมเข้าสักที เราจะต้องเปลี่ยนเพลงใหม่ คือให้ร้องเพลงเชิญผีจึงจะเข้า แต่ถ้าร้องเพลงแม่ศรีแล้วผีเข้า เราก็ไม่ต้องร้องเพลงเชิญ

2) ผีอีจู้ อุปกรณ์การเล่น อีจู้คักปลา 1 ใบ ชุดเสื้อผ้าขาวนา 2 ชุด สากดำข้าว 1 อัน วิธีเข้าผี ใช้ผู้หญิงที่มีอายุ 2 คนเป็นคนเข้าผี เอาสากนอนคู่ เอาอีจู้ตั้งกลาง คนนั่งบนสากหันเอกลหน้าเข้าหากัน มือจับอีจู้ไว้สองมือ อย่าให้หัวแม่มือถูกอีจู้ เดี่ยวผีจะไม่เข้า ถ้าผีเข้าแล้วเกิดหัวแม่มือไม่ไหวกรรมใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไปถูกอีจู้ ผีก็จะออกทันที เข้าผีอีจู้ไม่ต้องมีพี่เลี้ยง แต่ต้องคอยเอาเหล่าหยอดอีจู้ไว้ ผีจะได้เข้าเร็วขึ้น เมื่อผีอีจู้เข้า อีจู้ก็จะเดินทำท่าเมาและลอยเอนไปเอนมา ซ้ายที่ขวาที่ พอแน่ใจว่าผีเข้าแล้ว คนรอบวงก็จะร้องว่า “แทงปลาไหล แทงปลาไหล” ร้องแบบนี้อีจู้จะไปทางน้ำ ถ้าจะให้อีจู้หยุดต้องร้องบอกว่า “จ้อ จ้อ” เวลาจะให้ผีออกก็ให้อาห้วแม่มี้อูกอีจู้ อีจู้ก็จะกระเด็นออกไปเอง

บทร้องประกอบการละเล่น ...มะกะเชียงเอ๊ย มาเต็นมาร่า มากินน้ำคล้ำ สวยจริงงามจริง...

3) ผีสิงลม ผู้เล่น ชาย-หญิง จำนวนไม่น้อยกว่า 6 คน อุปรกรณ์ในการเล่น เชือก 1 เส้น วิธีเล่น มีผู้เข้าผี 1 คน ใช้เชือกผูกที่เอว ต่อเป็นหาง ให้พี่เลี้ยงถือไว้ โดยก้มหน้าหมอบอยู่กับครกที่คว่ำเอาขึ้น แล้วผู้ร่วมเล่นจะช่วยกันร้องเพลงเชิญผีสิงลม ขณะร้องจะปรบมือ ทำจังหวะประกอบไปด้วย ร้องหลายๆ เทียบจนกว่าผีจะเข้า เทียบแรก ๆ จะร้องเพลงเชิญผีช้า ๆ ก่อน แล้วเร่งจังหวะให้เร็วขึ้นเรื่อย ๆ ในที่เกี่ยวท้าย ๆ เมื่อเห็นมือคนทรงสั่น แสดงว่าผีกำลังจะเข้า เมื่อผีสิงลมเข้าแล้ว จะมีอาการลุกตีสูกถน คुकคล้ายกับลิ่งวิ้งได้ว่องไว แล้วไล่ขบกัดคนดู ถ้ามีต้นไม้อยู่ใกล้ ๆ ผีสิงลมจะวิ่งขึ้นลงต้นไม้ได้อย่างแคล่วคล่องว่องไว ถ้าจะให้ผีสิงลมออกไปให้ไปตะ โจนที่หูคนทรงดัง ๆ

บทร้องประกอบการละเล่น ...สิงลมเอ๊ย มาอมข้าวพอง เด็กน้อยทั้งสอง มาตัดดอกจิก เกาหัวเกาหาง เกาข้างหยุกหยิก พญานากพริก พญานากเขา เขิญมาเชิญเจ้า มาเข้าสิงลม...

ประเพณีการเล่นเข้าผีนี้ จะนิยมเล่นกันก่อนถึงวันสงกรานต์ 15 วัน และเล่นในเวลาากลางคืนตั้งแต่หัวค่ำไปจนถึงเที่ยงคืน กลางวันไม่เล่น ผู้เล่นต้องเอาเครื่องรางของขลังออกจากตัวให้หมด ประเพณีการเล่นชนิดนี้ จะเล่นมาจนถึงวันสงกรานต์ เมื่อหมดสงกรานต์แล้วก็จะเลิกเล่น การละเล่นเข้าผีดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องใช้คนจำนวนมาก ยังเป็นการรื่นเริงสนุกสนานครึกครื้นในหมู่ญาติและเพื่อนบ้านใกล้เคียง เป็นการสร้างความรักความสามัคคีระหว่างกันอีกด้วย

ด้านแหล่งท่องเที่ยวและประเพณีการจัดกิจกรรมของชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงกับชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เช่น หอศิลป์ วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเจเฮงเฮงตัว หอสมุดแห่งชาติ (สี่มุมเมือง) ตลาดสดอุดมผล ตลาดหลวงแพ่ง ตลาดน้ำมหานคร วัดหัวคู่วัดลาดกระบัง วัดพลมานิย์ วัดสุทธาโภชน์ และวัดปลูกศรัทธา เป็นต้น ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมเคยมีโอกาสร่วมจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนหลายครั้ง มีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวทางน้ำเชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ตามเส้นทางคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงาน ประกอบด้วยสำนักงานเขตลาดกระบัง และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พยายามเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้งเพราะเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จซึ่งเกิดจากการดำเนินการขาดความต่อเนื่อง และสาเหตุสำคัญเกิดจากการที่ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ชุมชนเป็นเพียงแค่ผู้ร่วมกิจกรรม แต่ไม่ได้คิดกำหนดทิศทางด้วยตนเอง ชุมชนไม่ได้เห็นต้นทุนและศักยภาพของตนเอง ทำให้ไม่เกิดความพร้อมที่จะรองรับและจัดการกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงทั้งชุมชนทำให้ชาวชุมชนบางส่วนไม่ทราบข้อมูล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เลยว่าจะมีนักท่องเที่ยวน่าสนใจ นอกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดโดยหน่วยงานแล้ว ยังมีคณะอาจารย์จากวิทยาลัยช่างศิลป์ได้เข้ามาใช้พื้นที่แสดงผลงานศิลปะของนักศึกษา

สรุปกระบวนการเก็บข้อมูล พบว่า ทำให้ทีมวิจัยชุมชนเกิดการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือแก้ไขข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ประการสำคัญ คือ ชุมชนได้ข้อมูลที่เกิดจากการเก็บเองจึงทำให้เห็นภาพร่วมกัน อันนำไปสู่ความตระหนัก ห่วงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน

(11) การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่

ผู้วิจัยได้ร่วมกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานให้กับทีมวิจัย เพื่อเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ในการทำงานวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในระหว่างวันที่ 1-3 กันยายน 2554 ณ ตำบลนพพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี (ภาพที่ 4.8) เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งสามารถนำชุดความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในเรื่องการวางแผน การเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและการจัดสรรผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว หลังจากนั้นมีการสรุปบทเรียนที่ได้จากการศึกษาดูงาน ในภาคผนวก ข

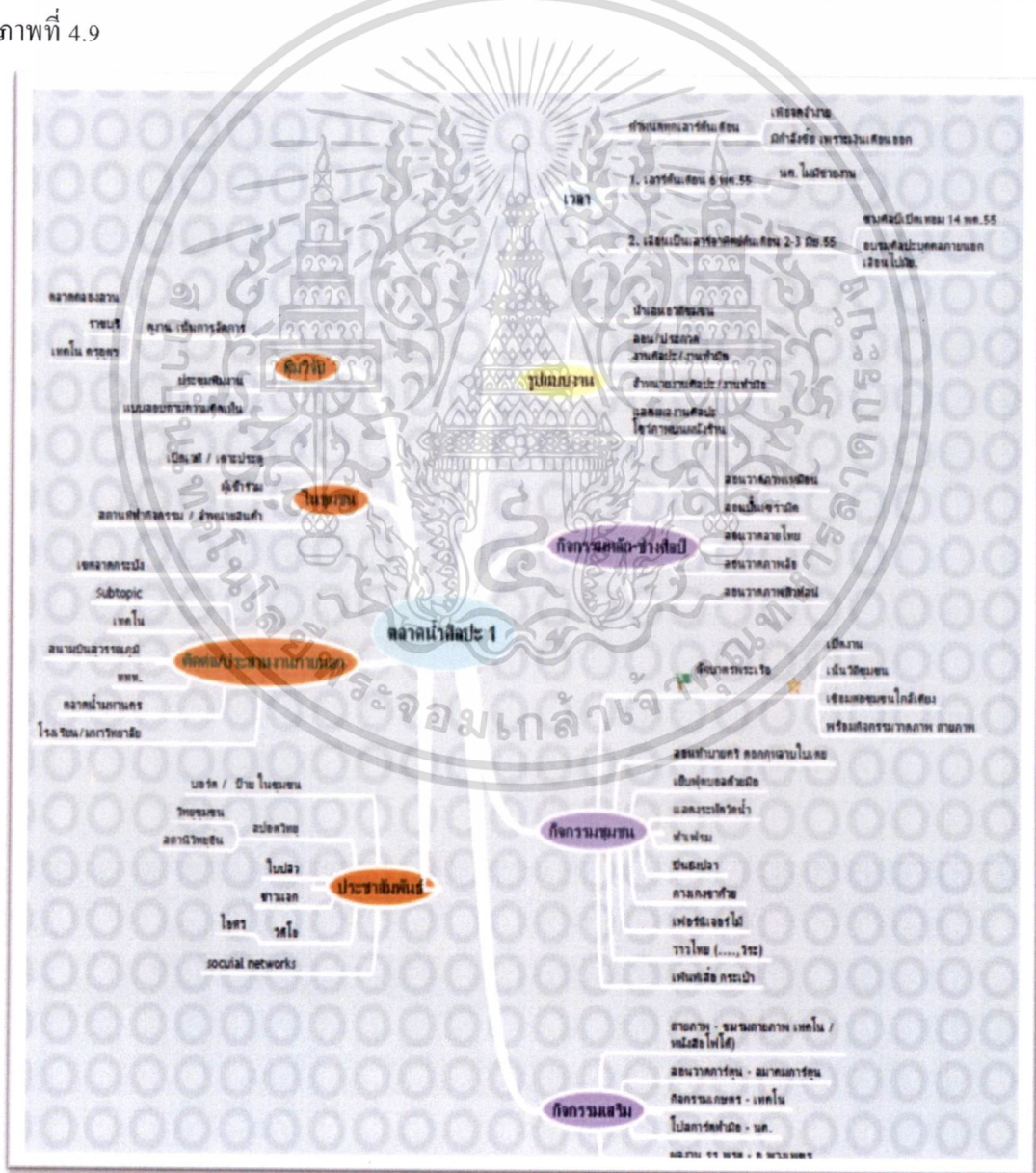

ภาพที่ 4.8 นักวิจัยชุมชนศึกษาดูงานกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ณ ไร่ศิริล้อม ตำบลนพพราหมณ์ อำเภอนาดิ จังหวัดปราจีนบุรี

(12) การออกแบบและการวางแผนจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลทีมวิจัยได้ค้นพบจุดเด่นและศักยภาพของชุมชนที่จะนำมาออกแบบและวางแผนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานฝีมือของชุมชนที่ยังคงเหลือและแฝงอยู่มีเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น การทำบายศรี การทำพอร์นิจอร์ การเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่นำมาตีพิมพ์เผยแพร่ในสื่อมวลชน การไม่ว่าการณ์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ร่องเท้า การเย็บหมอน การทำแฟรมเขียนภาพ วัวไทย การเขียนภาพ การเย็บกระเป๋า และการทำโมบายจากหลอดกาแฟ เป็นต้น ผนวกกับมีนักศึกษาของวิทยาลัยช่างศิลป์ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ยังมีคณาจารย์ของวิทยาลัยช่างศิลป์ก็จะนำนักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรมภายในชุมชนบ่อยครั้ง ได้แก่ การวาดภาพสถาปัตยกรรมของชุมชน การวาดภาพเหมือน การทำลายรดน้ำ และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ชาวชุมชนได้ร่วมกิจกรรมไปด้วย มีการแสดงภาพของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ของบ้านริมน้ำ การออกร้านขายสินค้าของชาวชุมชน โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นที่ชื่นชอบและมีเสียงตอบรับเป็นอย่างดีจากชุมชน ทำให้ทีมวิจัยเริ่มพูดคุยกันและนำประเด็นเรื่องนี้ขึ้นมาเป็นหัวข้อหลัก (Theme) ทั้งระดับชุมชนและเครือข่ายเพื่อพิจารณาในการหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้ชื่อ ตลาดนัดศิลปะ ชุมชน ได้จัดให้มีการประชุมเพื่อวางแผนการจัดงานและจัดการดำเนินงานดังกล่าวที่ 4.9

ภาพที่ 4.9 การวางแผนกิจกรรมการดำเนินงานของทีมวิจัยเพื่อจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(13) การทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่อง

ก่อนการดำเนินการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ทีมวิจัยชุมชน ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการออกแบบและกำหนดกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยว ดังนี้

1. รูปแบบจัดการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” เพื่อเป็นการนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างและมีความสอดคล้องกับบริบทชุมชน และตอบ โจทย์ที่ชาวชุมชนต้องการตลาดน้ำกลับคืนมาในรูปแบบเรียบง่าย สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของสมาชิกในชุมชน โดยจัดกิจกรรมนำร่อง 3 ครั้ง ในวันเสาร์-อาทิตย์ ทุกต้นเดือนตั้งแต่เวลา 09.00-18.00 น. เนื่องจากเห็นว่าประชาชนทั่วไปมีเวลาว่างสามารถนำครอบครัวมาทำกิจกรรมได้ และช่วงต้นเดือนเงินนักท่องเที่ยวจะมีสภาพคล่องทางการเงินในการใช้จ่ายใช้สอยหรือเลือกซื้อสินค้าและบริการ

2. สถานที่ใช้บริเวณชานไม้ริมคลอง เนื่องจากมีความเป็นธรรมชาติเหมาะกับการสร้างผลงานศิลปะ การสร้างบรรยากาศเพิ่มเติมเสียงดนตรีย้อนยุคเพื่อสร้างบรรยากาศที่เข้ากับความเก่าแก่ของบ้านไม้โบราณ นอกจากนี้ชาวชุมชนที่เป็นเจ้าของบ้าน ผู้ขายอาหารและเครื่องดื่ม ร่วมนายแบบนางแบบให้ศิลปินวาดภาพ และเล่าประวัติศาสตร์ชุมชนให้ผู้มาเยือนในแบบผ่อนคลายสบายรอบชุมชน

3. รายชื่อคณะกรรมการดำเนินงานชุดเฉพาะกิจจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 รายชื่อคณะกรรมการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ชื่อนามสกุล	หน้าที่รับผิดชอบ
1. คุณอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม	ฝ่ายประสานงานทั่วไป
2. คุณสมศักดิ์ ทองทิว คณะกรรมการชุมชน	ฝ่ายสถานที่
3. คุณเกษม พุ่มเรือง	ฝ่ายปฏิบัติ
4. คุณอำภา บุญเขต	ฝ่ายข้อมูลและการประชาสัมพันธ์
5. คุณวิรัช เทียวสีม่วง	ฝ่ายควบคุมเสียง
6. คุณสมจิตร สกุลตศรี	ฝ่ายจัดการพื้นที่
7. คุณอรอนงค์ แยมเกสร คุณอรณี เสียงสนใจ	ฝ่ายร้านสินค้าชุมชน
8. กลุ่มเยาวชนในชุมชนจำนวน 4 คน	ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว และเก็บแบบสอบถาม
9. สมาชิกชุมชนทุกคน	ฝ่ายรักษาความสะอาด

เอกสารนี้เป็น **หมายเหตุ**: แต่ละฝ่ายสามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. งบประมาณในการดำเนินงาน 10,000-20,000 บาทต่อครั้ง

4. กิจกรรมโดยชุมชน

4.1 ร้านค้าในชุมชน ได้แก่ ร้านเอเฟรมจำหน่ายกรอบรูป เฟรม ผลงานศิลปะ โดยคุณสุภาวดี มีชัยศรี ร้านคุณโจ้แสดงผลงานและจำหน่ายรองเท้าแฟชั่นลาย ร้านข้าวมันไก่ ก้วยเตี่ยว สูตรโบราณโดยคุณโชติ สกุนตศรี ร้านขนมโกหลิบ๊ะจ่าง สกก้วย ขนมก้วยซ่าย โดยคุณพจนาล อัสดาชาติกรกุล ร้านไทยสามัคคี จำหน่ายเครื่องเขียนและขนมไทย โดยคุณศิริพร กิตติอุดม ร้านตัดผมจัดแสดงอุปกรณ์ตัดผมโบราณและงานบายศรีดอกไม้สด โดยคุณยิ่ง ผลงาม ร้านซ่อมทีวีโบราณ โดยคุณสนิท ร้านข้าวเกรียบปากหม้อโดยคุณพิบูล ฤทธิ์เดช

4.2 การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน อาทิ โมบายหลอดกาแฟ หมอนที่ระลึก ขนมใบไม้ ขนมเป็ยะ กระเป๋าค่า เสื้อพิมพ์ลาย เป็นต้น ผู้ดูแลร้านสินค้าชุมชน คือ คุณอรอนงค์ เข้มเกษร และคุณอรณี เสียงสมใจ โดยมีการหักรายได้ร้อยละ 10 จากการขายสินค้าเป็นกองทุนในการบริหารจัดการ

4.3 ส่วนชาวชุมชนและบุคคลภายนอก สามารถออกร้านจำหน่ายสินค้าทั่วไปโดยให้ประสานงานผ่านคณะกรรมการจัดงาน

5. มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของคณาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ลาดกระบัง เป็นผู้รับผิดชอบงานซึ่งมีทีมงาน 16 คน ประสานงาน อาจารย์สุเมธ พงศ์ชินฤทธิ์ อาจารย์ประจำหมวดวิชาจิตรกรรม และอาจารย์บัณฑิต สิงห์เสนีย์ อาจารย์ประจำหมวดลายรดน้ำ วิทยาลัยช่างศิลป์ โดยที่นักท่องเที่ยวนสามารถเลือกทำกิจกรรมอย่างอิสระตามความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคลจัดกิจกรรม 4 ฐานกิจกรรม ดังนี้

5.1 ฐานวาดภาพเหมือน เป็นกิจกรรมที่เป็นรูปของผู้เป็นแบบ ซึ่งส่วนที่สำคัญที่สุดจะเป็นหน้าและการแสดงออกทางความรู้สึกของผู้เป็นแบบ จุดประสงค์ในการสร้างภาพเหมือนก็เพื่อแสดงความละม้าย บุคลิก หรือแม้แต่อารมณ์ของผู้เป็นแบบ โดยวันงานมีนักท่องเที่ยวนเป็นแบบให้ศิลปินวาดภาพ ดังเห็นได้จากภาพที่ 4.10

ภาพที่ 4.10 ศิลปินกำลังร่างภาพเหมือนนางแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ฐานงานภาพพิมพ์ ภาพพิมพ์มีลักษณะเช่นเดียวกับจิตรกรรมและภาพถ่าย คือ ผลงานมีเพียง 2 มิติ ส่วนมิติที่ 3 คือ ความลึกที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ภาษาเฉพาะของทัศนศิลป์อัน ได้แก่ เส้น สี น้ำหนัก บนพื้นผ้าใบหรือกระดาษ ผลงานจัดแสดงดังภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 ผลงานภาพพิมพ์ของนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์

5.3 ฐานงานเซรามิก สอนพื้นฐานความรู้เรื่องธรรมชาติของดิน ขั้นตอนในการเตรียมดิน นวดดิน การปั้นรูปทรงพื้นฐาน สอนการออกแบบและเทคนิคในการปั้น รวมทั้งขั้นตอนต่อมาคือการเคลือบและการเผาจนเป็นชิ้นงาน ดังภาพที่ 4.12

ภาพที่ 4.12 นักท่องเที่ยวกำลังร่วมทำกิจกรรมปั้นเซรามิก

5.4 ฐานงานภาพลายรดน้ำ สอนการทำลวดลายหรือภาพ รวมไปถึงภาพประกอบลายต่าง ๆ ที่ปิดด้วยทองคำเปลวบนพื้นรัก โดยขั้นตอนการทำสุดท้ายคือการเอาน้ำรด ให้ปรากฏเป็นลวดลาย จึงกล่าวได้ว่า “ลายรดน้ำ” คือ ลายทองที่ล้างด้วยน้ำ ดังภาพที่ 4.13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 งานกิจกรรมทำลายรดน้ำ

6. ฐานว่าวไทย ทีมวิจัยชุมชนประสานงานกับคุณวีระ แจ่มใส วิทยากรว่าวไทยให้นำผลงานมาแสดงในชุมชน เพื่อเป็นการรื้อฟื้นของดีที่สูญหายไปจากชุมชน ดังภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 งานกิจกรรมการประดิษฐ์ว่าวไทย

7. สำนักงานเขตลาดกระบัง ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขตลาดกระบังสนับสนุนการจัดกิจกรรมออกร้านจำหน่ายสินค้าชุมชนในเขตลาดกระบัง ได้แก่ เครื่องประดับ ของที่ระลึกยาสมุนไพร ฯลฯ นอกจากนี้มีบริการนวดแผนไทยและตัดผมฟรีทุกครั้ง

ทีมวิจัยมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจนทั้งคนภายในชุมชนและเครือข่าย ทั้งการประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง เช่น การนำป้ายขนาดใหญ่ไปติดประกาศในสถานที่ต่าง ๆ ดังภาพที่ 4.15 และ 4.16 การประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ และทำความเข้าใจกับคนในชุมชนและคนภายนอก จัดเตรียมสถานที่เรื่องความสะดวกและพื้นที่ทำกิจกรรม กิจกรรมภายในงาน การออกร้านของชาวชุมชนและบุคคลภายนอก การต้อนรับนักท่องเที่ยว การแนะนำนักท่องเที่ยวให้รู้จักสถานที่และกิจกรรมในชุมชน เป็นต้น

เอกสารและทีมงานได้ดำเนินการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

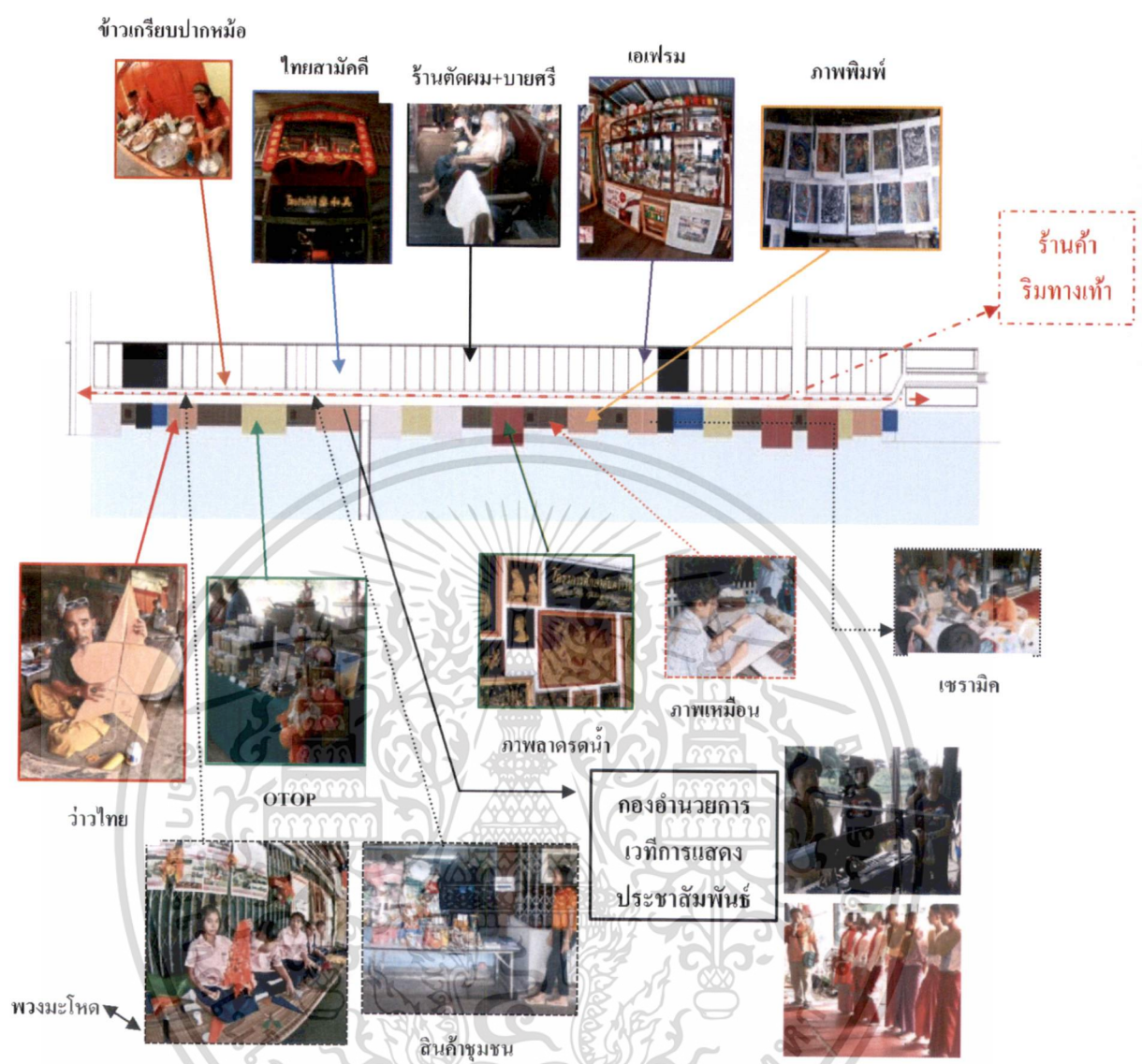
ภาพที่ 4.15 ป้ายประชาสัมพันธ์การจัดการจัดงานตลาดนัดศิลปะของชุมชน

ภาพที่ 4.16 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์การจัดการจัดงานตลาดนัดศิลปะของชุมชน

การทดลองการจัดการท่องเที่ยวนำร่องก่อนที่จะเปิดตัวการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นการประเมินรูปแบบกิจกรรมของการท่องเที่ยวว่ายังมีข้อผิดพลาด หรือขาดตกบกพร่องในเรื่องใดที่สมควรจะปรับแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น ขณะเดียวกันชุมชนโดยคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะได้มีการตรวจสอบการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่องไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งจะทำให้มีความชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยมีการจัดงานครั้งแรกในวันที่ 9-10 มิถุนายน 2555 ภายใต้ชื่อ ตลาดนัดศิลปะ ผลตอบรับจากกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจของคนภายในชุมชนและนักท่องเที่ยวในระดับมาก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่นับว่าดี ที่มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 500 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งแรก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภายในงานมีฐานกิจกรรมดังที่แสดงในภาพที่ 4.17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.17 ฐานกิจกรรมของงานตลาดนัดศิลปะ

(14) การประเมินผลการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่อง

หลังจากมีการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในครั้งแรก ในวันที่ 9-10 มิถุนายน 2555 ภายใต้ชื่อ ตลาดนัดศิลปะ ทีมวิจัยชุมชนได้มีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยว จำนวน 117 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.8 มีอายุ 20-29 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมา 10-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.2 เป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.1 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 86.3 (อาศัยอยู่เขตลาดกระบัง ร้อยละ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

45.3 และเขตอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 41.0 และมาจากต่างจังหวัด ร้อยละ 13.7) ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

N=117

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	40	34.2
หญิง	77	65.8
2. อายุ		
10-19 ปี	33	28.2
20-29 ปี	39	33.3
30-39 ปี	18	15.4
40-49 ปี	13	11.1
50-59 ปี	8	6.9
60 ปีขึ้นไป	6	5.1
3. อาชีพ		
รับราชการ	12	10.3
รับจ้าง	34	29.1
นักเรียน-นักศึกษา	43	36.8
อื่น ๆ	28	23.8
4. ที่อยู่ปัจจุบัน		
เขตลาดกระบัง	53	45.3
เขตอื่นในกรุงเทพฯ	48	41.0
ต่างจังหวัด	16	13.7

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จากการศึกษพบว่าในภาพรวมนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมตลาดนัด ศิลปะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ได้แก่ 1) บรรยากาศโดยรวมของตลาดน้ำศิลปะ 2) ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม 3) การต้อนรับของชาวชุมชน 4) ความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยว 5) ความสะอาดและคุณภาพอาหาร 6) ความเหมาะสมของราคาอาหาร 7) ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว 8) ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม 9) ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 10) ภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 2 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของราคาสินค้าของที่ระลึก 2) ความเพียงพอของกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ Facebook 4) คุณภาพของสินค้าและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 5) ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ 6) ความหลากหลายของอาหารมีให้เลือกหลายชนิด 7) ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว 8) ความเหมาะสมของโปรแกรมการท่องเที่ยว 9) ความหลากหลายของสินค้ามีให้เลือกหลายชนิด 10) การบริการห้องน้ำ ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวตลาดน้ำศิลปะ (N=117)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
1. ท่านสามารถเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมครั้งนี้	10 (8.5)	44 (37.6)	45 (38.5)	15 (12.8)	3 (2.6)	3.37	0.90	ปาน กลาง
2. การต้อนรับของชาวชุมชน	26 (22.2)	46 (39.3)	37 (31.6)	6 (5.1)	2 (1.7)	3.75	0.91	มาก
3. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	9 (7.7)	49 (41.9)	45 (38.5)	12 (10.3)	2 (1.7)	3.44	0.84	มาก
4. บรรยากาศโดยรวมของตลาดน้ำศิลปะ	33 (28.2)	39 (33.3)	37 (31.6)	7 (6.0)	1 (0.9)	3.82	0.94	มาก
5. ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่	7 (6.0)	39 (33.3)	60 (51.3)	11 (9.4)	-	3.36	0.73	ปาน กลาง
6. ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม	21 (17.9)	58 (49.6)	35 (29.9)	2 (1.7)	1 (0.9)	3.82	0.77	มาก
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม	13 (11.1)	48 (41.0)	47 (40.2)	6 (5.1)	3 (2.6)	3.53	0.85	มาก
8. ความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยว	23 (19.7)	50 (42.7)	34 (29.1)	7 (6.0)	3 (2.6)	3.71	0.93	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับนิตยสารใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)			
9. การบริการห้องน้ำ / ห้องสุขา	3 (2.6)	23 (19.7)	77 (65.8)	12 (10.3)	2 (1.7)	3.11	0.68	ปาน กลาง
10. ความเหมาะสมของ ราคาอาหาร	11 (9.4)	63 (53.8)	32 (27.4)	6 (5.1)	5 (4.3)	3.59	0.89	มาก
11. ความสะอาดและ คุณภาพอาหาร	13 (11.1)	58 (49.6)	37 (31.6)	7 (6.0)	2 (1.7)	3.62	0.82	มาก
12. ความหลากหลาย ของอาหารมีให้เลือก หลายชนิด	9 (7.7)	43 (36.8)	41 (35.0)	18 (15.4)	6 (5.1)	3.26	0.98	ปาน กลาง
13. ความเหมาะสมของ ราคาสินค้า / ของที่ ระลึก	13 (11.1)	45 (38.5)	39 (33.3)	15 (12.8)	5 (4.3)	3.39	0.99	ปาน กลาง
14. คุณภาพของสินค้า และเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	9 (7.7)	51 (43.6)	35 (29.9)	16 (13.7)	6 (5.1)	3.35	0.98	ปาน กลาง
15. ความหลากหลาย ของสินค้ามีให้เลือก หลายชนิด	9 (7.7)	35 (29.9)	47 (40.2)	14 (12.0)	12 (10.3)	3.13	1.06	ปาน กลาง
16. ความเหมาะสมของ โปรแกรมการท่องเที่ยว	8 (6.8)	31 (26.5)	58 (49.6)	14 (12.0)	6 (5.1)	3.18	0.91	ปาน กลาง
17. ความหลากหลาย ของกิจกรรมการ ท่องเที่ยว	6 (5.1)	35 (29.9)	57 (48.7)	16 (13.7)	3 (2.6)	3.21	0.84	ปาน กลาง
18. ความเพียงพอของ กิจกรรมการท่องเที่ยว	7 (6.0)	48 (41.0)	47 (40.2)	13 (11.1)	2 (1.7)	3.38	0.83	ปาน กลาง
19. ความน่าสนใจของ กิจกรรมการท่องเที่ยว	13 (11.1)	56 (47.9)	33 (28.2)	13 (11.1)	2 (1.7)	3.56	0.89	มาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งไปใช้สำหรับการดำเนินงานวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่นได้

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	(\bar{X})	(S.D.)	
20. ภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 2 วัน	6 (5.1)	56 (47.9)	40 (34.2)	10 (8.5)	5 (4.3)	3.41	0.88	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม (Grand mean)						3.45	0.88	มาก

3. ปัญหาและอุปสรรคระหว่างการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนำร่อง สามารถสรุปได้ดังนี้

(1) มีเสียงรบกวนจากยานพาหนะและการใช้ทางสาธารณะในชุมชนของเรือยนต์ รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ซึ่งสัญจรอยู่ภายในบริเวณจัดงาน โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ให้คนภายในและภายนอกชุมชนได้ทราบว่ามีการจัดกิจกรรม ณ สถานที่ใด เช่น ทำแผ่นป้าย ประกาศเสียงตามสาย ขอความร่วมมือในการลดและงดใช้ยานพาหนะภายในชุมชนในวันที่จัดกิจกรรม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดงาน

(2) การบริการถังขยะและห้องน้ำยังไม่ดีเท่าที่ควร มีการเสนอขอความอนุเคราะห์สำนักงานเขตลาดกระบังในการจัดหาถังขยะและห้องน้ำ

(3) การจัดการความสะอาด ขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล เช่น มูลสุนัข เป็นต้น แก้ไขโดยมีการควบคุมสุนัขที่มีเจ้าของให้กักบริเวณในวันที่มีการจัดกิจกรรม และให้ทางเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานครเข้ามาจัดการและควบคุมสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ อีกทั้งชุมชนต้องร่วมกันทำความสะอาดก่อนวันที่จะจัดกิจกรรม

(4) การจองพื้นที่ขายของบุคคลภายในและภายนอกชุมชนยังมีความคลาดเคลื่อนและไม่เป็นระเบียบ จึงต้องร่วมกันออกกระเบียบและหาผู้รับผิดชอบในการจองพื้นที่เพื่อความสะดวกและเรียบร้อย อีกทั้งเพื่อให้บริเวณพื้นที่ในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเป็นระเบียบมากที่สุด

(5) การตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเบื้องต้นให้ทีมวิจัยชุมชนเป็นคณะกรรมการหลักก่อนโดยถือว่าเป็นชุดเฉพาะกิจ ซึ่งหลังจากนี้จะมีการจัดตั้งกรรมการชุดใหม่อีกชุดเพื่อความสะดวกในการขับเคลื่อนนโยบายและดำเนินงานกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอนาคต

4.2.3 ระยะที่ 3 ระยะประเมินผลการวิจัย

หลังจากการจัดกิจกรรมที่วิจัยและสมาชิกในชุมชน 15 คน (ภาพที่ 4.18) ได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อถอดบทเรียนวิเคราะห์ข้อดีในการจัดงาน ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาปรับปรุงหรือเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสริมกิจกรรมอื่น ๆ การปรับเปลี่ยนเวลาเริ่มงานและปิดงาน การหาเครือข่ายชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนคลองมอญ ชุมชนมาเรียมลัย ชุมชนวัดปลุกศรัทธา เป็นต้น เข้ามาร่วมกิจกรรม การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สื่อมวลชน สมาคมการ์ตูนไทย วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเรียนเซนต์จิมคิลป์ โรงเรียนพรตพิทยพยัต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และภาคเอกชน ตลาดน้ำมหานคร และตลาดอุดมผล เป็นต้น ชุมชนได้มีการวางแผนที่จะจัดกิจกรรมทุกต้นเดือนที่เป็นวันเสาร์-อาทิตย์ โดยจะมีการจัดอีก 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 2 วันที่ 30 มิถุนายน 2555 – 1 กรกฎาคม 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 4-5 สิงหาคม 2555 หลังจากจัดกิจกรรมแล้วจะมีการวิเคราะห์ผลการจัดและจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์เพื่อชี้แจงให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินกิจกรรมตลอดงานวิจัย

ภาพที่ 4.18 ทีมวิจัยชุมชนร่วมสรุปผลการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การประเมินผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ผู้วิจัยได้จัดเวทีถอดบทเรียนถึงผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อชุมชนและนักวิจัยชุมชน รายละเอียดดังหัวข้อที่ 4.3

4.3 ประโยชน์และผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลังจากมีการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง ครั้งแรก วันที่ 9-10 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ครั้งที่ 2 วันที่ 30 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 และ ครั้งที่ 3 วันที่ 4-5 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ผู้วิจัย ทีมวิจัยชุมชน สมาชิกชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง ได้ร่วมจัดเวทีถอดบทเรียนในวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ณ ตลาดไม้ริมน้ำชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม หน้าร้านข้าวมันไก่ เพื่อสรุปผลจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบต่อชุมชน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3.1 การเปลี่ยนแปลงของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

(1) คนภายในชุมชนมีความสามัคคีและมีความสุขมากขึ้น คนภายในชุมชนมีอาชีพมากขึ้น ซึ่งเกิดจากได้ร่วมทำกิจกรรมของชุมชนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นซึ่งไม่เคยพบเห็นจากอดีตที่ผ่านมา และพบว่าชุมชนมีการทำงานของคน 3 วัย คือ ผู้สูงอายุออกมาเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาให้นักท่องเที่ยวที่สนใจฟัง วิทยทำงานเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมเยาวชนมีการร่วมกิจกรรมงานศิลปะและเป็นมัคคุเทศก์ต้อนรับและแนะนำนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม และพบว่าสมาชิกในชุมชนบางส่วนริเริ่มทำการค้าขายอาหาร ของที่ระลึก และสินค้าเบ็ดเตล็ด

(2) ชาวชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น สืบเนื่องมาจากมีการพูดคุยและอธิบายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน

(3) ชุมชนข้างเคียงเกิดความตื่นตัวและสนใจในกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินอยู่ พบว่า มีความพยายามในการขอเข้าร่วมพูดคุย สังเกตการณ์ และยินดีจะเข้าร่วมกิจกรรมด้วย มีตัวแทนผู้บริหารจากตลาดสดอุดมผล เข้ามาสังเกตการณ์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยแต่เดิมนั้นไม่ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญเท่าที่ควร

ภาพที่ 4.19 ทีมวิจัยชุมชนออกร้านจำหน่ายสินค้าของสมาชิกในชุมชน

(4) สมาชิกในชุมชนและชุมชนข้างเคียงมีความพยายามร่วมกันสนับสนุนและผลักดันให้เกิดกองทุนเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ ร้านก๋วยเตี๋ยว ร้านข้าวมันไก่ ร้านเอเฟรม และร้านค้าอื่น ๆ อันเป็นผลมาจากการขายสินค้าได้มากขึ้นพร้อมทั้งมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นด้วยทำให้มีแนวความคิดที่จะพัฒนาพื้นที่ด้านสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ ร้านสินค้าชุมชนจำหน่ายของฝากของที่ระลึก (ภาพที่ 4.19) สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีความพยายามของคณะกรรมการชุดเฉพาะกิจร่วมกับสมาชิกในชุมชนจัดกิจกรรมเพื่อแสวงหางบประมาณที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะนำมาใช้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน คือ การเปิดร้านกิจกรรมปลูกโปง พัฒนาว่าวไทยเป็นสินค้าชุมชน

ชาวชุมชนได้ซ่อมแซมและปรับปรุงและทำความสะอาดพื้นที่บริเวณจัดงานตลาดนัดศิลปะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (ภาพที่ 4.20) และได้รื้อฟื้นการทำว่าวไทยด้วยการนำวิทยากรภายนอกเข้ามาถ่ายทอดความรู้และวิธีการประดิษฐ์ จนกระทั่งปัจจุบันชุมชนสามารถพัฒนาว่าวไทยให้กลับมาเป็นสินค้าชุมชน (ภาพที่ 4.21) รวมไปถึงการประสานเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนมอญ วัดสุทธาโภชน์ ดังที่แสดงในภาพที่ 4.22

ภาพที่ 4.20 ชาวชุมชนร่วมกันทำความสะอาดและทาสีสะพาน

ภาพที่ 4.21 กิจกรรมรื้อฟื้นการทำว่าวไทยของชาวชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ใช้เฉพาะในวงชุมชนที่จัดกิจกรรมว่าวโปง ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ภาพที่ 4.22 ภาพเยาวชนจากชุมชนวัดสุทธาโภชน์ร่วมทำกิจกรรม
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(5) คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกชุมชนเริ่มต้นตัวในการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น โครงสร้างอาคาร ทางเท้า แก้วใสสะอาด เป็นต้น โดยชุมชนมีการขออนุญาตซ่อมแซมตัวอาคารที่เป็นส่วนริมคลองประเวศบุรีรมย์จากกรมชลประทาน

(6) สมาชิกในชุมชนรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีต่อทีมวิจัยมากขึ้น มีการให้กำลังใจจากสมาชิกในชุมชนและขอเข้าร่วมจัดกิจกรรม นอกจากนี้ชุมชนได้รับการประสานงานเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายท้องถิ่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเรียนพรตพิทยพยัต โรงเรียนเซนต์จิมศิลป์ โรงเรียนศึกษาพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตราชบุรี สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสมาคมการ์ตูนไทย ฯลฯ และชุมชนยังได้เข้าร่วมกับเครือข่ายการท่องเที่ยวภาคประชาสังคม สังกัดกรุงเทพมหานคร

(7) ชุมชนเริ่มมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานมากขึ้น พบเห็นได้จากเมื่อดำเนินกิจกรรม 3 ครั้งคณะจัดงานได้สรุปว่าควรจัดกิจกรรมไปดูงานนอกสถานที่เพราะกิจกรรมของชุมชนเริ่มเป็นที่ยอมรับแล้วแต่ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น มีการสร้างสรรค์กิจกรรมให้มีความหลากหลาย อาทิ วาดภาพเหมือน วาดภาพล้อเลียน วาดภาพทิวทัศน์ ทำภาพพิมพ์ ลายรดน้ำ ทำหัวโขน บั้นเชรามิค ทำว่าวไทย หนังสือเล่มเล็ก บายศรีดอกไม้สด และสินค้าชุมชน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดโดยชุมชนร่วมกับหน่วยงานโดยรอบชุมชน มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการมากขึ้น พบเห็นได้จากความพยายามในการพัฒนารสชาติ คุณภาพ และความหลากหลายของอาหาร เช่น มีอาหารมอญจากเครือข่ายการท่องเที่ยว คือ ชุมชนคลองมอญ มีผู้ประกอบการจากภายนอกเข้ามาขอร่วมกิจกรรมมากขึ้น โดยพบจากการจองพื้นที่เพื่อทำการค้าขายของที่ระลึก และอาหาร เป็นต้น

(8) บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สนับสนุนการจัดการและปรับปรุงแก้วใสไว้รองรับนักท่องเที่ยวมูลค่า 100,000 บาท บริษัทสีเอกชนแห่งหนึ่ง (ไม่ประสงค์ออกนาม) เข้ามาสังเกตการณ์พร้อมมอปีและเงินจำนวน 6,000 บาท เพื่อให้ทำกิจกรรมศิลปะในชุมชน โดยมีคณะกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุดเฉพาะกิจเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน

(9) ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาลัยช่างศิลป์ สำนักงานเขตลาดกระบัง สมาคมการ์ตูนไทย สำนักงานกองทุนสนับสนุนสุขภาพ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ฯลฯ และชุมชนใกล้เคียงร่วมกันสนับสนุนให้มีการดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน โดยมีการกำหนดกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อให้กิจกรรมมีความต่อเนื่องเป็นประจำ หากกิจกรรมใดยังไม่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร ชุมชนจะมีการพัฒนาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมให้มีความเหมาะสมต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

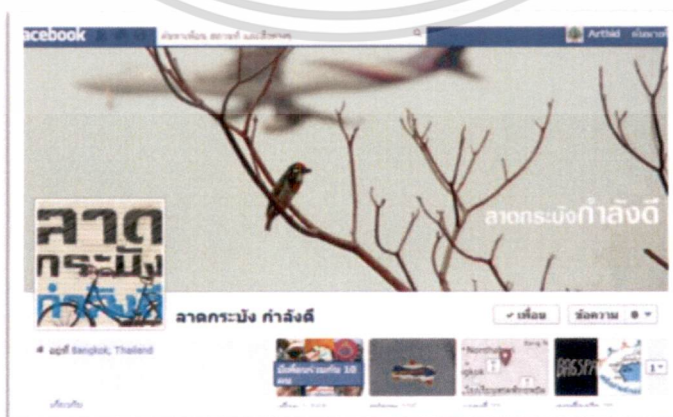
4.3.2 การพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ผลจากการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยพบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจ รวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดการงาน โดยชุมชน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อใช้เป็นช่องทางการสื่อสารของชุมชน ไปยังนักท่องเที่ยวให้รู้จักและเข้ามาใช้บริการมากขึ้น

(1) มีการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ผ่านทางสังคมออนไลน์ คือ Facebook เฟสบุ๊ก 3 หน้าต่าง ชื่อ ณ ลาดกระบัง ลาดกระบังกำลังดี และชุมชนคนรักหัวตะเข้ ดังภาพที่ 4.23 ภาพที่ 4.24 และภาพที่ 4.25 เป็นช่องทางในการสื่อสารซึ่งถือได้ว่านักท่องเที่ยวที่มานั้นได้รับข่าวสารมาจากช่องทางนี้มากที่สุดเพราะเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วในปัจจุบัน ซึ่งให้หน้าเวปมีการลงภาพประวัติศาสตร์ ภาพกิจกรรมการจัดตลาดนัดศิลปะ ผู้วิจัยพบว่า ภาพในประวัติศาสตร์บางภาพที่ทีมวิจัยไม่สามารถพบได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชน แต่มีหลังจากที่มีชุมชนสร้างสื่อสังคมออนไลน์ขึ้นมาทำให้มีบุคคลภายนอกนำภาพมาโพสต์ลงเป็นจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นอีกช่องทางที่ทีมวิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลของชุมชนได้

ภาพที่ 4.23 หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ก ณ ลาดกระบัง
ที่มา : ณ ลาดกระบัง (2556)

ภาพที่ 4.24 หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ก ลาดกระบังกำลังดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกาที่ **มา : ลาดกระบังกำลังดี (2556)** อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.25 หน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ชุมชนคนรักหัวตะเข้
ที่มา : ชุมชนคนรักหัวตะเข้ (2556)

(2) มีสัญลักษณ์เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์สด อันเกิดจากกิจกรรมที่เยาวชนในชุมชนสร้างสรรค์ผลงานด้วยการประกวดวาดภาพหัวตะเข้ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของหัวตะเข้และร่วมกันเลือกจากชุมชนและนักท่องเที่ยว ผลงานที่ได้รับเลือก คือ ผลงานหมายเลข เก-10 หัวตะเข้ชื่อทองหยอด นอกจากนี้ยังมีผลงานแบบร่างหนังสือเล่มเล็กฉบับการ์ตูน ดังภาพที่ 4.26 และภาพที่ 4.27 ที่เกิดจากเยาวชนในชุมชนซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสมาคมการ์ตูนไทย โดย คุณลลิตทิพร กุลวโรตตมะ หรือ ครูอ้อ เป็นผู้จัดกิจกรรมให้เยาวชนในชุมชนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์

ภาพที่ 4.26 ผลงานเยาวชนประกวดวาดภาพเพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์ของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.27 ผลงานเยาวชนที่จัดทำสื่อหนังสือให้กับชุมชน

(3) ชุมชนได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเข้ามาทำข่าวมากขึ้น ได้แก่ รายการแม่ช้อยนางรำออกอากาศทางช่องโมเดิร์นไนน์ รายการคนท้ายซอยของเนชั่น สัมภาษณ์ที่มาของตลาดนัดศิลปะและการทำงานของชุมชนรายการตลาดสดสนามเป้าออกอากาศทางช่อง 5 รายการหลวงกรุงช่องไทยพีบีเอส ตอนเสน่ห์ไทย ออกอากาศวันที่ 18 พฤศจิกายน 2555 รายการทุ่งแสงตะวันออกอากาศทางช่อง 3 ตอน ตลาดหัวตะเข้ ออกอากาศวันที่ 1 กันยายน 2555 หนังสือพิมพ์ข่าวสด ข่าวเยาวชน ตลาดหัวตะเข้ เรื่องเล่าเล่มเล็ก ฉบับวันที่ 31 สิงหาคม 2555 เอเอสทีวีผู้จัดการออนไลน์ นิตยสารกุลสตรี สกู๊ปข่าวรอบบ้านเรา ตอนตลาดไม้ริมคลอง ฉบับ 997 เดือนกรกฎาคม 2555 นิตยสารบ้านและสวน เทียวบ้านชมเมือง ตลาดหัวตะเข้ ชุมชนเปี่ยมเสน่ห์ที่รอการฟื้นฟูให้กลับมาสวยงามอีกครั้ง และสื่อจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพได้ให้ทุนทำสื่ออาสาเพื่อสร้างสื่อให้กับท้องถิ่นย่านลาดกระบังโดยโครงการลาดกระบังกำลังดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและบริบทด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หลวงพรต-ท่านเลี่ยม และ 2) เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งมีนักวิจัย ชุมชนหรือนักวิจัยชาวบ้านที่เป็นแกนหลักจำนวน 10 คน โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การเก็บข้อมูล การศึกษาดูงาน การจัดเวทีประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็น ทางการ การทดลองปฏิบัติการจัดการท่องเที่ยว และการประเมินผล โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้น ประสาน (Facilitator) เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทดลองทำ ร่วมติดตาม และประเมินผล นำข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดระบบ แยกแยะ เชื่อมโยง ทำ ความเข้าใจ และสรุปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (สุถางค์ จันทวานิช, 2543) ส่วนข้อมูลที่ได้จากการ จัดเวที ทำการวิเคราะห์ในเวทีการประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากเวที ผลการศึกษาสรุปได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการศึกษาบริบทชุมชน

สภาพทางกายภาพ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เดิมชื่อชุมชน “หลังตลาด” ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เพื่อเป็น อนุสรณ์แด่หลวงพรต พิทยพยัคฆ์ และท่านเลี่ยม ผู้เป็นภรรยา ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดิน ในอดีตพื้นที่แห่งนี้เป็น พื้นที่ทำนา ต่อมาเมื่อมีการขุดคลองประเวศบุรีรมย์ ทำให้มีการขยายตัวตามแนวคลอง มีการก่อสร้าง ตลาดริมน้ำ เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยน เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างกรุงเทพมหานคร ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ เรียกว่า “หัวตะเข้” เป็นจุดศูนย์กลางการค้าขายที่เจริญมากแห่งหนึ่ง เป็นชุมชนเก่าแก่ ก่อตั้งมานานกว่า 100 ปี มีเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่ ที่ดินส่วนใหญ่เดิมเป็นกรรมสิทธิ์ของท่านเลี่ยม บุนนาค ที่ได้มอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สร้างสถาบันการศึกษาขึ้นในท้องที่นี้ บ้านเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ปลูกสร้างเลียนแบบแนวคลองประเวศบุรีรมย์ คลองหนองปรือ และคลองลำ ปลายาว แขวงทับยาว มีทางเดินคอนกรีตในชุมชน ใช้สัญจรโดยรถจักรยานและรถจักรยานยนต์ บ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ชั้นเดียว และบ้านครึ่งตึกครึ่งไม้ รวมถึงตลาดริมน้ำที่ปลูกเป็นห้องแถวไม้ ตามแนวคลอง และต่อมามีการแบ่งเป็นห้องเช่าเพิ่มมากขึ้น ด้านการคมนาคม อดีตเดินทางด้วยรถไฟ เรือ แม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันมีรถไฟสายตะวันออก รถประจำทาง รถตู้ รถสองแถว ตลอดจนรถจักรยานยนต์รับจ้าง ส่วนเรือหางยาวนั้นเหลือเพียง 2 ราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สภาพเศรษฐกิจและสังคม ในอดีตการอยู่อาศัยริมคลอง ทำให้มีวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ต่อมาเมื่อตลาดน้ำริมคลองถูกไฟไหม้ 2 ครั้ง คือ ช่วงปี พ.ศ. 2541 ประกอบกับมีถนนลาดกระบังและถนนตัดใหม่เพิ่มขึ้น การขยายตัวจึงขยับจากคลองไปถนน การใช้เรื่อน้อยลง หันไปใช้รถยนต์มากขึ้น การค้าขายจึงย้ายออกจากชุมชน ไปอยู่นอกชุมชนมากขึ้น ปัจจุบันมีประชากร 225 ครัวเรือน และจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร 859 คน ประชากรวัยทำงานส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย รองลงมารับจ้าง ทำงานในนิคมอุตสาหกรรมสนามบิน และรับจ้างทั่วไป มีเพียงส่วนน้อยที่รับราชการ รัฐวิสาหกิจ ทำให้แบบแผนการดำเนินชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ ทั้งครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี ความแตกต่างทางสังคมมีไม่มาก เด็กวัยเรียน ไปเรียนหนังสือในตอนเช้าและกลับมามตอนเย็น ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพจะอยู่ดูแลบ้าน ทำงานบ้าน หรือเลี้ยงหลาน ส่วนอาชีพที่เป็นงานฝีมือในชุมชนที่โดดเด่น คือทำระหัดวิดน้ำ ต่อเรือไม้ และตีเคียว ปัจจุบันแทบสูญหาย แต่มีการสืบทอดเชิงช่าง คือ ช่างไม้รับจ้างทั่วไป ทำเฟรมชิงภาพ เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้ที่เหลื่อใช้ และการต่อเรือเหล็ก

ประเพณีวัฒนธรรมที่ชุมชนยังมีกิจกรรมร่วมกันอยู่คือการทำบุญ เช่น วันลอยกระทง วันตรุษสงกรานต์ นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านที่เคยมีในอดีต เป็นการละเล่นที่ชาวบ้านว่างเว้นจากการทำนาแล้ว ชาวบ้านจะมานั่งล้อมวงรอบกองไฟเล่นผีตลก โสฬส และแม่ศรี อย่างสนุกสนาน เพราะสมัยนั้นยังไม่มีละคร ภาพยนตร์ ปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุบางท่านกล่าวถึงเท่านั้น

5.1.2 ภูมิหลังและพัฒนาการของการท่องเที่ยว

การพัฒนาการของการท่องเที่ยวชุมชน พบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2550 มีหลายหน่วยงาน เข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการจัด โปรแกรมท่องเที่ยวทางน้ำเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆ ตามเส้นทางคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ประกอบด้วยสำนักงานเขตลาดกระบัง และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาพื้นที่ของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ที่กำหนดให้ชุมชนเป็นพื้นที่อนุรักษ์ในด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม แต่การจัดการท่องเที่ยวดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ ขาดความต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากที่ผ่านมามีชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น เป็นเพียงแค่ผู้ร่วมกิจกรรม จึงไม่เห็นความสำคัญ ต้นทุนและศักยภาพของตนเอง ไม่มีความพร้อมที่จะรองรับและจัดการกับกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ชาวชุมชนบางส่วนไม่ทราบข้อมูล จึงไม่ได้ให้ความสนใจ และไม่สิ่งจูงใจในการทำงานด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตนเอง

5.1.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(1) การค้นหาที่วิจัยและพัฒนาโจทย์การวิจัย ก่อนที่จะเริ่มต้นทำการวิจัย ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับชุมชน มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ต่อเนื่อง 18 ครั้ง มีการจัดเวที การจัดสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ทั้งแบบเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการและไม่เป็นทางการ จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชน กรรมการชุมชนและประชาชนทั่วไป เกี่ยวกับความคิดเห็นและมุมมองต่อการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะให้มีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน แต่ชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ชุมชนไม่มีจุดเด่นและของดีในชุมชน คนภายนอกยังไม่ค่อยรู้จักชุมชนเท่าที่ควร รวมทั้งอาคารบ้านเรือนและท่าเรือบางส่วนยังมีสภาพทรุดโทรม จากการลงพื้นที่และจัดเวทีพูดคุยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยได้ทีมวิจัยชุมชนหลัก 10 คน ที่จะเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

หลังจากนั้นทีมวิจัยเริ่มพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีคำถามการวิจัยคือ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมที่เหมาะสมควรมีรูปแบบอย่างไร โดยทีมวิจัยได้มีการจัดเวทีชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนเกี่ยวกับสถานการณ์ ปัญหา และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 3 ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ 1 วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 17.30-20.00 น. มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด จำนวน 51 คน ครั้งที่ 2 วันที่ 29 มีนาคม 2554 เวลา 17.30 – 21.00 น. มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด จำนวน 43 คน และครั้งที่ 3 วันที่ 24 เมษายน 2554 เวลา 17.30 – 20.30 น. มีผู้เข้าร่วมทั้งหมด จำนวน 46 คน สมาชิกของชุมชนส่วนใหญ่รับทราบถึงจุดประสงค์การดำเนินกิจกรรมและลักษณะการดำเนินงานของทีมวิจัย และพร้อมให้ความร่วมมือและสนับสนุนกับทีมวิจัยในการดำเนินการครั้งนี้

(2) การออกแบบและการเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้จัดเวทีประชุม เพื่อให้ทีมวิจัยร่วมกันคิด วิเคราะห์ออกแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลรวมทั้งความต้องการในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลสำหรับการวางแผนและจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ 1) ประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม 2) ฐานทรัพยากรธรรมชาติ 3) ทรัพยากรบุคคล 4) บทบาทหน่วยงานภายนอก 5) สถานที่สำคัญหรือแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง 6) สถานที่ตั้งและการเดินทาง 7) สถานการณ์และกิจกรรมการท่องเที่ยวในอดีตถึงปัจจุบัน

การเก็บข้อมูล ทีมวิจัยได้แบ่งทีมวิจัยออกเป็น 3 ทีม มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยแต่ละครั้งจะมีการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำเสนอในเวทีการประชุมของทีมวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียน มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล หลังจากนั้นจะมีการบันทึกและจัดเก็บในรูปแบบของเอกสาร ซึ่งจะมีการนำเอกสารมาตรวจทานในการจัดเวทีการประชุมครั้งต่อไป พร้อมทั้งมีการวางแผนเพื่อเก็บข้อมูลในส่วนที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือบางทีมที่เก็บข้อมูลเสร็จแล้วก็จะไปช่วยเพื่อนในทีมอื่นที่เก็บข้อมูลยังไม่เสร็จ

(3) การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงาน ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานให้กับทีมวิจัย เพื่อเพิ่มเติมความรู้และประสบการณ์ในการทำงานวิจัยด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในระหว่างวันที่ 1-3 กันยายน 2554 ณ ตำบลบุพราหมณ์ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม ทีมวิจัยสามารถนำชุดความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ทั้งในเรื่องการวางแผน

การเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการ การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและการจัดสรรผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

(4) การออกแบบและการวางแผนจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การกำหนดกิจกรรมและการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว ชุมชนจะต้องพิจารณาคัดเลือกกิจกรรมที่โดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนภูมิปัญญาของชุมชน และสร้างความทรงจำให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว จากการรวบรวมข้อมูล การสำรวจทุนหรือของดีของชุมชนทั้งภูมิปัญญา วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ ที่จะนำมาเสริมสร้างความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ในด้านภูมิปัญญาชุมชน พบว่างานฝีมือที่ยังคงเหลือในชุมชน ได้แก่ การทำบายศรี การทำเฟอร์นิเจอร์ การปั้นเครื่องเท้า การเย็บหมอน การทำเฟรมเขียนภาพ การเขียนภาพ วาวไทย การเย็บกระเป่า และการทำโมบายจากหลอดกาแฟ เป็นต้น พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยช่างศิลป์เข้าพักอาศัยอยู่ในชุมชน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมของคณาจารย์วิทยาลัยช่างศิลป์ ได้นำนักศึกษามาทำกิจกรรมภายในชุมชนเป็นประจำ ได้แก่ การวาดภาพสถาปัตยกรรมของชุมชน การวาดภาพเหมือน การทำลายรดน้ำ และกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมาย ทำให้ชาวชุมชนได้ร่วมกิจกรรมไปด้วย มีการแสดงภาพเขียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยช่างศิลป์ของบ้านริมน้ำ มีการออกร้านขายของของชาวชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นที่ชื่นชอบและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากชาวชุมชน จากการระดมสมองของทีมวิจัย ชุมชน เครื่อง่ายของสถาบันการศึกษา จึงนำเรื่องนี้นำขึ้นมาเป็นหัวข้อหลัก (Theme) ของการกำหนดโปรแกรมรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน ภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ซึ่งสอดคล้องกับบริบทชุมชน ต้นทุนของดีในชุมชน และตอบโจทย์ของชุมชนที่ต้องการตลาดน้ำกลับคืนมาในรูปแบบเรียบง่าย สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไปที่มาท่องเที่ยวเป็นครอบครัว และผู้สนใจงานศิลปะตลอดทั้งพร้อมที่จะเรียนรู้วิถีชุมชน

(5) การทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง การทดลองการจัดการท่องเที่ยวนำร่องก่อนที่จะเปิดตัวการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อเป็นการประเมินรูปแบบกิจกรรมของการท่องเที่ยวว่ายังมีข้อผิดพลาด หรือขาดตกบกพร่องในเรื่องใด ที่สมควรจะปรับแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น ขณะเดียวกันชุมชนโดยคณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะได้มีการตรวจสอบการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่องไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งจะทำให้มีความชัดเจน และครอบคลุมยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยร่วมกับทีมวิจัยประชุมและจัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ทั้งคนภายในชุมชนและเครื่อง่าย มีการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง มีการทำความเข้าใจกับคนในชุมชนและคนภายนอก จัดเตรียมสถานที่เรื่องความสะดวกและพื้นที่ทำกิจกรรม กิจกรรมภายในงาน การออกร้านของชาวชุมชนและบุคคลภายนอก การต้อนรับนักท่องเที่ยว การแนะนำนักท่องเที่ยวให้รู้จักชุมชน การจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน โดยมีการจัดงานครั้งแรกในวันที่ 9-10 มิถุนายน 2555 ภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ผลตอบรับจากกิจกรรมเป็นที่น่าพอใจของคนภายในชุมชนและนักท่องเที่ยวในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่นับว่าดีที่มี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 500 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนมากสำหรับการจัดกิจกรรมครั้งแรก โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักเรียนนักศึกษา ครอบครัว ชาวต่างชาติ พระภิกษุ และประชาชนทั่วไป

หลังจากการทดลองจัดกิจกรรมท่องเที่ยวนำร่องครั้งนี้ ได้มีนักวิจัยชุมชนสมัครเข้าร่วมเป็นทีมวิจัยหลักเป็น 15 คน และทีมวิจัยได้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนการจัดกิจกรรมครั้งนี้ อภิปรายถึงข้อดีปัญหาและอุปสรรค นอกจากนี้ยังพบว่ามีเครือข่ายชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมสังเกตการณ์ และร่วมกิจกรรมครั้งนี้ด้วย เช่น ชุมชนคลองมอญ ชุมชนมาเรียลัย ชุมชนวัดปลูกศรัทธา นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานกองทุนการสนับสนุนสุขภาพ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สื่อมวลชน สมาคมการ์ตูนไทย วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเรียนเซนต์จิมศิลป์ โรงเรียนพรตพิทยพยัต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และภาคเอกชน เช่น ตลาดน้ำมอญนคร และตลาดอุดมผล ดังนั้นจึงได้มีการวางแผนที่จะจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทุก ๆ ต้นเดือนที่เป็นวันเสาร์-อาทิตย์ โดยได้กำหนดการจัดเพิ่มอีก 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 2 วันที่ 30 มิถุนายน 2555 - 1 กรกฎาคม 2555 ครั้งที่ 3 วันที่ 4-5 สิงหาคม 2555

(6) การประเมินผลการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(6.1) การประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

จากการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง ครั้งที่ 1 วันที่ 9-10 มิถุนายน 2555 ทีมวิจัยได้มีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่จำนวน 117 คน ผลการประเมินมีรายละเอียด ดังนี้

(1) ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.8 มีอายุ 20-29 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมา 10-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.2 เป็นนักเรียนนักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.8 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 29.1 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 86.3 (อาศัยอยู่เขตลาดกระบัง ร้อยละ 45.3 และเขตอื่น ๆ ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 41.0) และมาจากต่างจังหวัด ร้อยละ 13.7

(2) จากการศึกษาพบว่าในภาพรวมนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมตลาดนัด ศิลปะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1) บรรยากาศโดยรวมของตลาดน้ำศิลปะ 2) ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม 3) การต้อนรับของชาวชุมชน 4) ความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยว 5) ความสะอาดและคุณภาพอาหาร 6) ความเหมาะสมของราคาอาหาร 7) ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว 8) ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม 9) ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว 10) ภาพรวมของกิจกรรมทั้ง 2 วัน ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ได้แก่ 1) ความเหมาะสมของราคาสินค้าของที่ระลึก 2) ความเพียงพอของกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) การเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมครั้งนี้ ซึ่งส่วนใหญ่ทราบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ Facebook 4) คุณภาพของสินค้าและเอกลักษณ์ของที่อิงถิ่น 5) ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ 6) ความหลากหลายของอาหารมีให้เลือกหลายชนิด 7) ความหลากหลายของ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมการท่องเที่ยว 8) ความเหมาะสมของโปรแกรมการท่องเที่ยว 9) ความหลากหลายของสินค้ามีให้เลือกหลายชนิด 10) การบริการห้องน้ำ

6.2 ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง

(1) มีเสียงรบกวนจากยานพาหนะและการใช้ทางสาธารณะในชุมชน ของรถยนต์ รถจักรยาน รถจักรยานยนต์ ซึ่งสัญจรอยู่ภายในบริเวณจัดงาน โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ให้คนภายในและภายนอกชุมชนได้ทราบว่ามีกิจกรรม ณ สถานที่ใด เช่น ทำแผ่นป้าย ประกาศเสียงตามสาย ขอความร่วมมือในการลดและงดใช้ยานพาหนะภายในชุมชน ในวันที่จัดกิจกรรม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจัดงาน

(2) การให้บริการทั้งถึงขยะและห้องน้ำยังไม่ดีเท่าที่ควร คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงได้มีการขอความอนุเคราะห์และสนับสนุนจากสำนักงานเขตลาดกระบัง

(3) การจัดการความสะอาด ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล เช่น มูลสุนัข แก้ว โดยมีการควบคุมสุนัขที่มีเจ้าของให้กักบริเวณในวันที่มีการจัดกิจกรรม และขอความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่กรุงเทพมหานคร เข้ามาดำเนินการควบคุมสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ นอกจากนี้ให้คนในทั้งชุมชนร่วมกันทำความสะอาดก่อนวันที่จะจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

(4) การจองพื้นที่ขายสินค้าของบุคคลภายในและภายนอกชุมชนยังมีความคลาดเคลื่อนและไม่เป็นระเบียบ จึงต้องร่วมกันออกระเบียบและหาผู้รับผิดชอบในการจองพื้นที่เพื่อความสะดวกและเรียบร้อย อีกทั้งเพื่อให้บริเวณพื้นที่ในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเป็นระเบียบมากที่สุด

(5) การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเบื้องต้นชุมชนได้มีมติให้ทีมวิจัยชุมชนเป็นคณะกรรมการหลักก่อน โดยถือว่าเป็นชุดเฉพาะกิจ ซึ่งหลังจากนี้จะมีการจัดตั้งกรรมการชุดใหม่อีกชุดเพื่อความสะดวกในการขับเคลื่อนนโยบายและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอนาคต

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาวิจัยได้นำประเด็นสำคัญเพื่อการอภิปรายผล ดังนี้

5.2.1 บริบทและศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(1) บริบทชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมมีศักยภาพที่เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การคมนาคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาและทรัพยากรการท่องเที่ยว และการสนับสนุนขององค์กรท้องถิ่น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1.1) ด้านภูมิศาสตร์ ชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยมเป็นชุมชนริมน้ำบ้านเรือนในชุมชนส่วนใหญ่ปลูกสร้างเลียบตามแนวคลองประเวศบุรีรมย์ คลองหนองปรือ และคลองลำปลาทิว มีความสวยงามทางสถาปัตยกรรม และมีเอกลักษณ์ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

(1.2) ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน ชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เป็นชุมชนเก่าแก่เดิมสถานที่แห่งนี้เคยเป็นศูนย์กลางด้านพาณิชย์กรรม และชุมชนเกษตรกรรมที่สำคัญในอดีต กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเจ้าพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์ ต่อมาได้ตกทอดเป็นของท่านเลี่ยม บุนนาค และพื้นที่ชุมชนได้รับการจัดสรรให้ผู้คนย้ายนี้เข้าอยู่อาศัยและประกอบอาชีพสืบมาถึงปัจจุบัน

(1.3) ด้านการคมนาคม พบว่า ชุมชนมีโครงข่ายการสัญจรในการเข้าถึงและเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ข้างเคียง หลากหลายรูปแบบทั้งทางเดินรถจากถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง ถนนมอเตอร์เวย์ ทางน้ำจากคลองประเวศบุรีรมย์ ทางรถไฟสายตะวันออก และชุมชนยังมีที่ตั้งใกล้สนามบินสุวรรณภูมินักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาเยี่ยมชมได้อย่างสะดวกทั้งทางเรือ รถยนต์ รถไฟ และเครื่องบิน

(1.4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนมีสภาพทางภูมิทัศน์ที่ดีสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ คือ มีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมของบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น และมีทรัพยากรแหล่งน้ำที่ยังมีคุณภาพที่ดี

(1.5) ด้านภูมิปัญญาและทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวหลากหลาย อาทิ ด้านงานช่าง ด้านงานฝีมือ ด้านอาหารและงานศิลปะ เป็นต้น ปัจจุบันชุมชนยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่ชุมชนยังมีกิจกรรมร่วมกันอยู่ คือ การทำบุญ เช่น วันลอยกระทง วันตรุษสงกรานต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการละเล่นพื้นบ้านที่เคยมีในอดีต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(1.6) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานและองค์กร ชุมชนได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยแต่ละหน่วยงานจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามาสนับสนุนหรือหนุนเสริมกิจกรรมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง

จากบริบทชุมชนด้านต่าง ๆ พบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องใช้ปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ (2540) มธุรส ปราบไพรี (2543) ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2544) และพจนารถ กริ่งไกร (2545) ได้ข้อค้นพบตรงกันว่า ชุมชนแต่ละแห่งล้วนมีทรัพยากรการท่องเที่ยว และถ้าชุมชนอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ก็สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดรายได้แล้วยังทำให้ชุมชนเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

(2) การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า ชุมชนใช้กระบวนการมีส่วนร่วมตั้งแต่ การร่วมทำงานทีมวิจัยชุมชนเพื่อศึกษาหาแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนด้วยทุกขั้นตอน เมื่อมีการทดลองจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสมาชิกในชุมชนส่วนมากให้สนับสนุนทุนในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยส่วนใหญ่จะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นทุนแรงงานช่วยเหลือให้การรักษาความสะอาด จัดสถานที่ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว รวมถึงการจำหน่ายสินค้าและบริการ ชุมชนมีการจัดประชุมระดับทิมวิจัย ระดับชุมชน ระดับหน่วยงาน องค์กร และเครือข่าย เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงานและเครือข่ายของชุมชน ที่ผ่านมามีเยาวชนในชุมชนทำหน้าที่เป็นมัลคฤเทศก์ความร่วมมือ ในการต้อนรับและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ทิมวิจัยและคณะกรรมการการท่องเที่ยวชุดเฉพาะกิจพร้อมกับหน่วยงานซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนส่วนน้อย ทำหน้าที่สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในกระบวนการคิดตัดสินใจ และกำหนดแนวทางนโยบาย และแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนในอนาคต และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในวิธีการและแนวทางการปฏิบัติในเรื่องการท่องเที่ยว ส่วนประชาชนที่เหลือส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการรับฟังเพื่อทราบมากกว่าการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดีในการพัฒนาพื้นที่ของชุมชน ด้วยการยึดถือเอามติการตัดสินใจของชุมชนเพื่อกำหนดทิศทางเป้าหมายของการดำเนินงาน และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น (วิระพล ทองมา และ ประเจต อำนวย. 2547) เป็นการสร้างให้ชุมชนต้องรู้จัก ต้องรักและหวงแหนเห็นคุณค่าของทรัพยากรในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ทั้งนี้แล้วชุมชนต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ ตลอดจนมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องแนวคิด พื้นฐานทางด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการจัดการในพื้นที่ได้ด้วย

นอกจากนี้จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยพบว่า มีอาสาสมัครในชุมชนและอาจารย์นักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์ ร่วมกันทำกิจกรรม ทำความสะอาดถนนสาธารณะ การซ่อมทางเท้าและชานไม้ริมคลองบางส่วนที่ชำรุด ทาสีสะพาน ปรับปรุงท่าเรือ แก้อัศจรรย์ระดับประทศสัมพันธ์ โดยให้เยาวชนในชุมชนวาดภาพประกวดคำขวัญการอนุรักษ์คลอง เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีของคนในชุมชนร่วมพัฒนาพื้นที่ให้พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของ อดิภา ตรียศดลนันทน์ (2548) การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้นำท้องถิ่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายที่มุ่งเน้นการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิต การสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมร่วมกันในชุมชน มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และการออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและความยั่งยืนของการท่องเที่ยวตลาดซึ่งโครงการและกิจกรรมต้องมาจากความต้องการของชุมชน

(3) การพัฒนาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(3.1) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนภายใต้ชื่อ **“ตลาดนัดศิลปะ”** ได้รับความประสบความสำเร็จ เห็นได้จากระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชนอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมประกอบด้วย สมาชิกในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และมีสำนักงานเขตตลาดกระบี่ให้การสนับสนุน ซึ่งการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะนี้สอดคล้องกับการกำหนดรูปแบบในการบริการและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตตลาดกระบี่ เพื่อให้การส่งเสริม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมีความยั่งยืน (นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัย ซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ ระหว่างนักวิจัย และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็น และความต้องการของตน ทรัพยากรที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

(3.2) การจัดสรรรายได้ จากการศึกษพบว่า รายได้จากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม คือ ผู้ประกอบการทั้งภายในและภายนอก ซึ่งระหว่างที่มีกิจกรรมการจัดงาน “ตลาดนัดศิลปะ” ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์นี้โดยตรงจากการขายสินค้าและบริการ ปัจจุบันคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุดเฉพาะกิจ มีแนวคิดที่จะดำเนินการแสวงหาและจัดสรรรายได้ให้กับมัคคุเทศก์ และตั้งกองทุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเห็นได้ว่ามีการจัดสรรส่วนหนึ่งเข้าสู่กองทุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ พงณา สวนศรี (2546) ว่า แม้สมาชิกทุกคนในชุมชนจะ ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว แต่ก็ควรได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ในส่วนงานสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องจัดสรรเงินจากผลการดำเนินงานออกมาในรูปกองทุนสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

5.2.2 การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ยั่งยืน

(1) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้ชื่อ “ตลาดนัดศิลปะ” สอดคล้องกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2550) ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการทำงานเป็น 10 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาความเป็นไปได้ก่อนลงพื้นที่เพื่อเลือกพื้นที่จัดการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่และลงพื้นที่ ศึกษาความเป็นไปได้กับชุมชน

2. ศึกษาความเป็นไปได้ร่วมกับชุมชนก่อนการตัดสินใจในการดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และค้นหานักวิจัยชุมชน พร้อมทั้งพัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับชุมชน

3. กำหนดวิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการกำหนดทิศทางทำงานร่วมกันของคนในชุมชน นักวิจัยและชุมชน ได้ร่วมเขียน โครงการเพื่อขอสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น จนกระทั่งได้รับทุนสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นจำนวนเงิน 205,960 บาท

4. การวางแผน เพื่อเตรียมความพร้อมชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หลังจาก ได้เงินสนับสนุนทีมวิจัยชุมชน ได้มีการจัดเวทีชี้แจงโครงการให้สมาชิกในชุมชนได้รับทราบโดยทั่วถึงและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่กระบวนการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดแผนการดำเนินงานการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

5. การบริหารจัดการองค์กร ในการสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทีมวิจัยชุมชนได้ร่วมจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจและแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจนเพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

6. การจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว เป็นการนำเสนอภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อชุมชนได้วิเคราะห์ข้อมูลจากชุมชนแล้วจึงได้นำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมกับศักยภาพที่ชุมชนมีอยู่และสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของชาวชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “ตลาดนัดศิลปะ”

7. สื่อความหมาย เป็นการพัฒนาบุคลากรของชุมชนให้มีความสามารถในการบอกเรื่องราวของชุมชนที่น่าสนใจ ทีมวิจัยชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยได้มีชาวชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมด้วย อาทิ เยาวชนในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์นำนักท่องเที่ยวชมบรรยากาศในงานและแนะนำกิจกรรมที่มีอยู่ในชุมชน ชาวชุมชนที่เป็นผู้ประกอบการได้นำสินค้าที่มีอยู่ในชุมชนออกมาจำหน่าย มีการตั้งร้านค้าสินค้าที่รวบรวมจากในชุมชน เป็นต้น

8. เรียนรู้และทำความเข้าใจ กลไกการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว และองค์ประกอบที่สำคัญในการทำตลาด ทีมวิจัยชุมชนได้ทดลองจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเบื้องต้น 3 ครั้งเพื่อจำลองสถานการณ์ให้นักท่องเที่ยวแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงและแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของคนภายในชุมชน

9. การทดลองจัดการท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อเป็นการทดสอบความพร้อมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ปรับปรุงก่อนการเปิดการท่องเที่ยวจริง ชุมชนได้ทดลองจัดการท่องเที่ยวจำนวน 3 ครั้ง และพบว่ามียกนักท่องเที่ยวได้เข้ามาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ชาวชุมชนก็ให้ความสนใจและเข้าร่วมจัดกิจกรรมและมีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

10. การติดตามและประเมินผลทั้งในระดับกิจกรรมและภาพรวมในการทำท่องเที่ยวโดยชุมชน ทีมวิจัยได้เก็บแบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมแล้วได้รับความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยว

(2) องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พบว่าสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว 4 ด้าน อันจะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียด ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เป็นหลัก มีธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งทรัพยากร ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงมีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

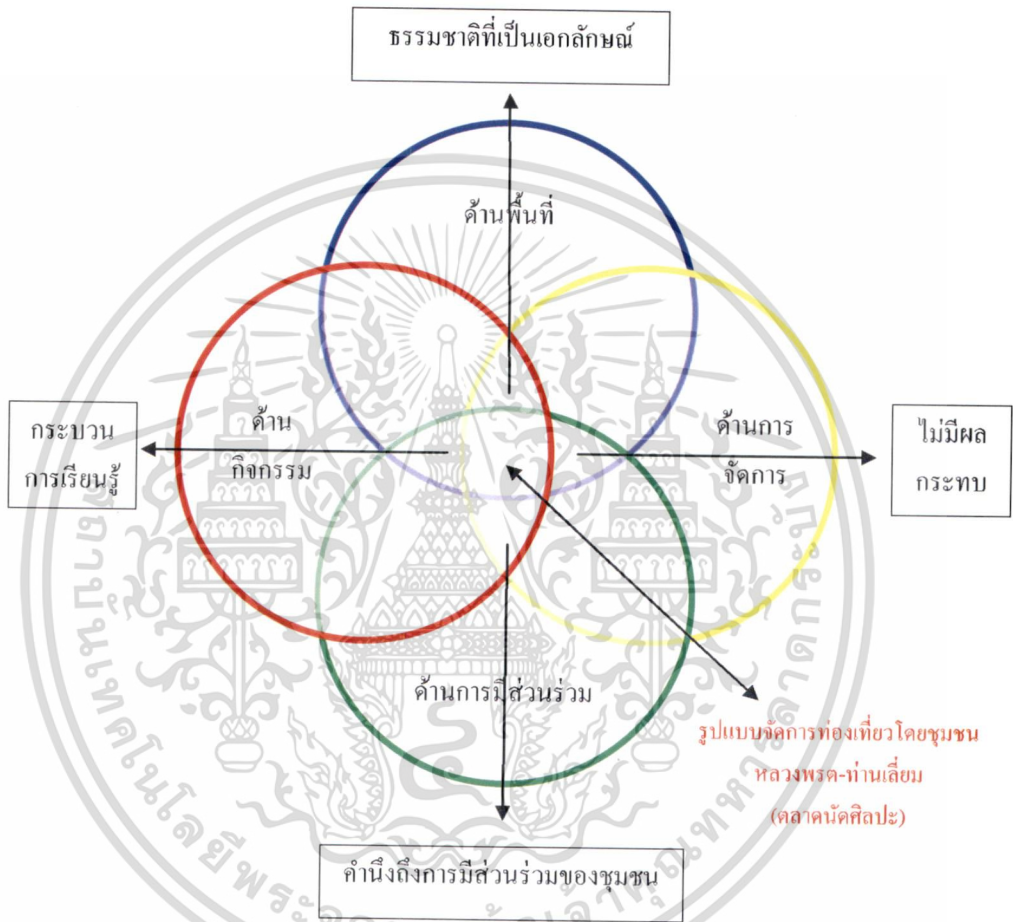
ด้านองค์ประกอบด้านพื้นที่ เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลวงพระด-ท่านเลียม เป็นที่ยอมรับจากคนภายในชุมชนและนักท่องเที่ยว ชุมชนใช้สถานที่ตลาดเก่าริมคลองซึ่งมีความสวยงามและมีสภาพบรรยากาศดี มีการสร้างความตระหนักเพื่อให้เกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนและพื้นที่โดยรอบ ใช้หลักการบริหารที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมชุมชนและพื้นที่โดยรอบชุมชนให้น้อยที่สุด ชาวชุมชนได้ซ่อมแซมและปรับปรุงและทำความสะอาดพื้นที่บริเวณจัดงานตลาดนัดศิลปะเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และได้รื้อฟื้นการทำว่าวไทยด้วยการนำวิทยากรภายนอกเข้ามาถ่ายทอดความรู้และวิธีการประดิษฐ์ จนกระทั่งปัจจุบันชุมชนสามารถพัฒนาว่าวไทยให้กลับมาเป็นสินค้าชุมชน รวมไปถึงการประสานเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่อาทิ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนมอญ วัดสุทธาโกชน

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบและจะต้องไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ ควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน ควรเป็นการตั้งคณะกรรมการจากคนภายในชุมชนเพราะจะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจถึงสภาพและปัญหาของชุมชนมากที่สุด รวมทั้งคนในชุมชนต้องได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวร่วมกัน คือ การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

ด้านการจัดการมีโครงสร้างการจัดการอย่างชัดเจน คือ การจัดการภายใน มีคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุดเฉพาะกิจ และมีคณะที่ท้องถิ่น มีการวางระบบการจัดการท่องเที่ยวโดยคนภายในชุมชนเป็นหลัก มีการจัดการเรื่องความสะอาดพื้นที่ทั้งชุมชน มีการจัดหาถังขยะและห้องสุขาไว้บริการ มีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่สนใจกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสามารถจองพื้นที่ขายสินค้าได้อย่างทั่วถึง พบว่า สมาชิกในชุมชนได้ออกมาขายสินค้าทั้งอาหาร เครื่องดื่ม และสินค้าที่ระลึกอย่างมากมาย ทำให้เกิดการสร้างรายได้ให้สมาชิกในชุมชน ส่วนการจัดการภายนอกมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยว เช่น สถาบันทางการศึกษา สำนักงานเขตลาดกระบัง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน คณะกรรมการชุมชนได้จัดสรรพื้นที่ให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ให้การศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ สร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อาจกล่าวได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตามควรคำนึงถึงประชาชนในชุมชนเป็นหลัก อาจมีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ อาทิ เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการสร้างองค์ความรู้จากภูมิปัญญาของคนในชุมชน

ด้านกิจกรรม มีการสร้างกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ เช่น การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้อย่างอิสระตามความสนใจ อาทิ การวาดภาพเหมือน การทำภาพพิมพ์ การทำภาพลายรดน้ำ การปั้นเซรามิก การทำว่าวไทย เป็นต้น การเปิดให้เข้าชมและเลือกซื้อสินค้าจากร้านที่มีความเก่าแก่ เช่น ร้านไทยสามัคคี ร้านตัดผมโบราณ เป็นต้น มีการจัดการด้านมรดกเทศก์ท้องถิ่นโดยใช้เยาวชนในชุมชนต้อนรับและแนะนำสถานที่ให้กับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ซึ่งท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้าจนถึงภาครัฐ เช่น สำนักงานเขตลาดกระบัง เป็นต้น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสีย เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน มีกิจกรรมที่จะทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคีและทำงานร่วมกันได้ จะทำให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี จากหลักการได้แก่ 1) ร่วมใจ คือ การสร้างความ
เอกสร เป็นเอกลักษณ์ที่ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามัคคีของคนในชุมชน 2) ร่วมคิด คือ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของชุมชน 3) ร่วมแก้ปัญหา คือ การหาวิธีการแก้ปัญหาของชุมชน 4) ร่วมทำ คือ การทำงานร่วมกันของคนในชุมชน 5) ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน คือ การรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวโดยชุมชน

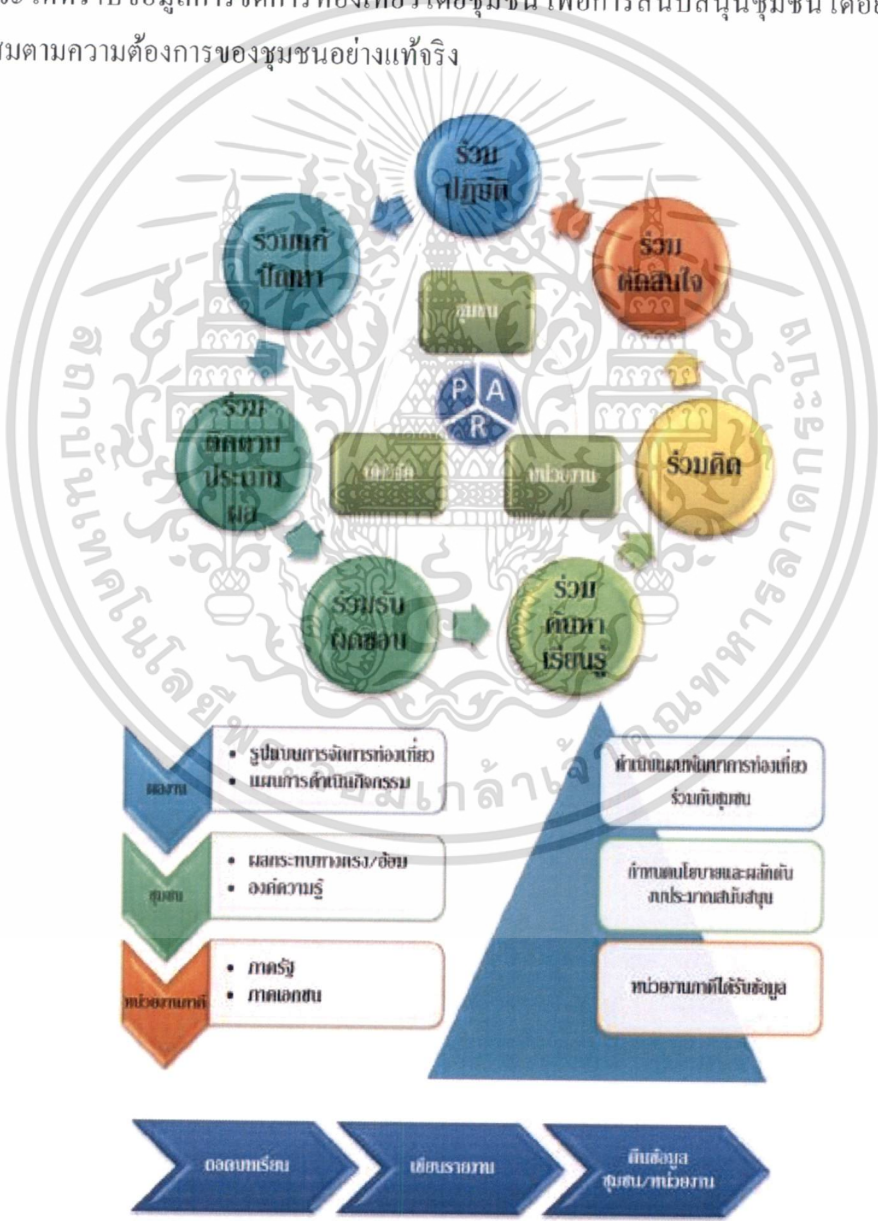
ค้ำองค้ประกอบด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ชุมชนได้มีกระบวนการทำงานที่มีลักษณะเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมมาโดยตลอดดังจะเห็นได้จากรายละเอียดภาพที่ 5.1 ซึ่งได้กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ชุมชนได้จัดทำแบบสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพของชุมชน โดยจะนำไปแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวให้เหมาะสม

(3) กระบวนการมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

จากการศึกษากระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยพบว่า ทีมวิจัยชุมชนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ลงมือปฏิบัติและทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา โดยการรวมกลุ่มนั้นจะเป็นการเพิ่มทักษะในการบันทึกข้อมูล การพูด การนำเสนอข้อมูล และเป็นการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ให้กับทีมวิจัยชุมชน ซึ่งในกระบวนการแก้ไขปัญหาบางครั้งต้องอาศัยความร่วมมือ ร่วมใจ ของทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการเรียนรู้และเสริมสร้างทักษะในการจัดกิจกรรมและร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างองค์ความรู้โดยพัฒนาจากฐานความรู้เดิมและสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยเชื่อมโยงภูมิปัญญาเดิมและวิทยาการสมัยใหม่อย่างบูรณาการให้เหมาะสมกับชุมชน มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ พร้อมทั้งมีชุดข้อมูลองค์ความรู้จากการจัดงาน ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาเพื่อต่อยอดการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนในระดับต่อไป จากทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถสร้างกระบวนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ (ภาพที่ 5.2) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ อำภา บุญเกตุ (สัมภาษณ์) ที่กล่าวไว้ว่า สมาชิกในทีมวิจัยชุมชนได้แสดงความเห็นหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ช่วงเริ่มต้นทำงานพัฒนา โจทย์วิจัยนั้นกระบวนการดำเนินงานค่อนข้างยากจนเกินไป แต่ภายหลังจึงเข้าใจว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ทีมวิจัยชุมชนมีการรับรู้และเข้าใจสภาพปัญหาของชุมชนในทิศทางเดียวกัน ซึ่งต้องยอมรับว่าคนในทีมวิจัยนั้นมาจากคนในชุมชน ซึ่งมีความหลากหลายและมีความรู้ไม่เท่ากัน จึงต้องมีการสร้างความสมดุลในระดับความคิดเพื่อขับเคลื่อนการทำงานไปพร้อมกัน การที่ทีมวิจัยชุมชนมีความร่วมมือในการวางแผนในทุกกระบวนการก่อนการทำงานทุกอย่างทำให้ทีมมีความสามัคคีมากขึ้น จนกระทั่งการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ออกแบบวางแผนการจัดการท่องเที่ยว การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และประเมินผล ทำให้ทีมวิจัยชุมชนมองเห็นสภาพของชุมชนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากผ่านกระบวนการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง มีการเปลี่ยนบทบาทหน้าที่เพื่อปรับตัวในการทำงานให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน รู้สึกว่าทีมวิจัยชุมชนสามารถจัดการท่องเที่ยวได้จริง ส่งผลให้สมาชิกในชุมชนบางส่วนอาสาเข้าร่วมทำงานกับทีมวิจัยมากขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ ก็เข้ามาสังเกตการณ์และสอบถามข้อมูลจากทีมวิจัยเพื่อที่จะหาช่องทาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เลือกจัดงานที่ไม่เกินขีดความสามารถของชุมชน แล้วค่อย ๆ ปรับแผนการทำงานให้มีความเหมาะสม จุดเด่นในการทำงานในทีมวิจัยชุมชนที่จัดงานตลาดนัดศิลปะ คือ เริ่มต้นจัดกิจกรรมขนาดเล็ก ประสานงานในชุมชนและหน่วยงานภายนอกโดยอาศัยความสัมพันธ์ของชุมชนและหน่วยงาน ที่ได้เคยทำกิจกรรมร่วมกันมาก่อน เพราะทีมวิจัยชุมชนไม่เคยมีประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยว และมีงบประมาณในการดำเนินงานที่จำกัด สุดท้ายทีมวิจัยได้รูปแบบจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมแล้วจะคืนข้อมูลให้กับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรรหาคณะกรรมการรับผิดชอบเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยตรงเพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงานในอนาคต ในส่วนของภาครัฐและเอกชนจะได้ทราบข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการสนับสนุนชุมชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

ภาพที่ 5.2 กระบวนการมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

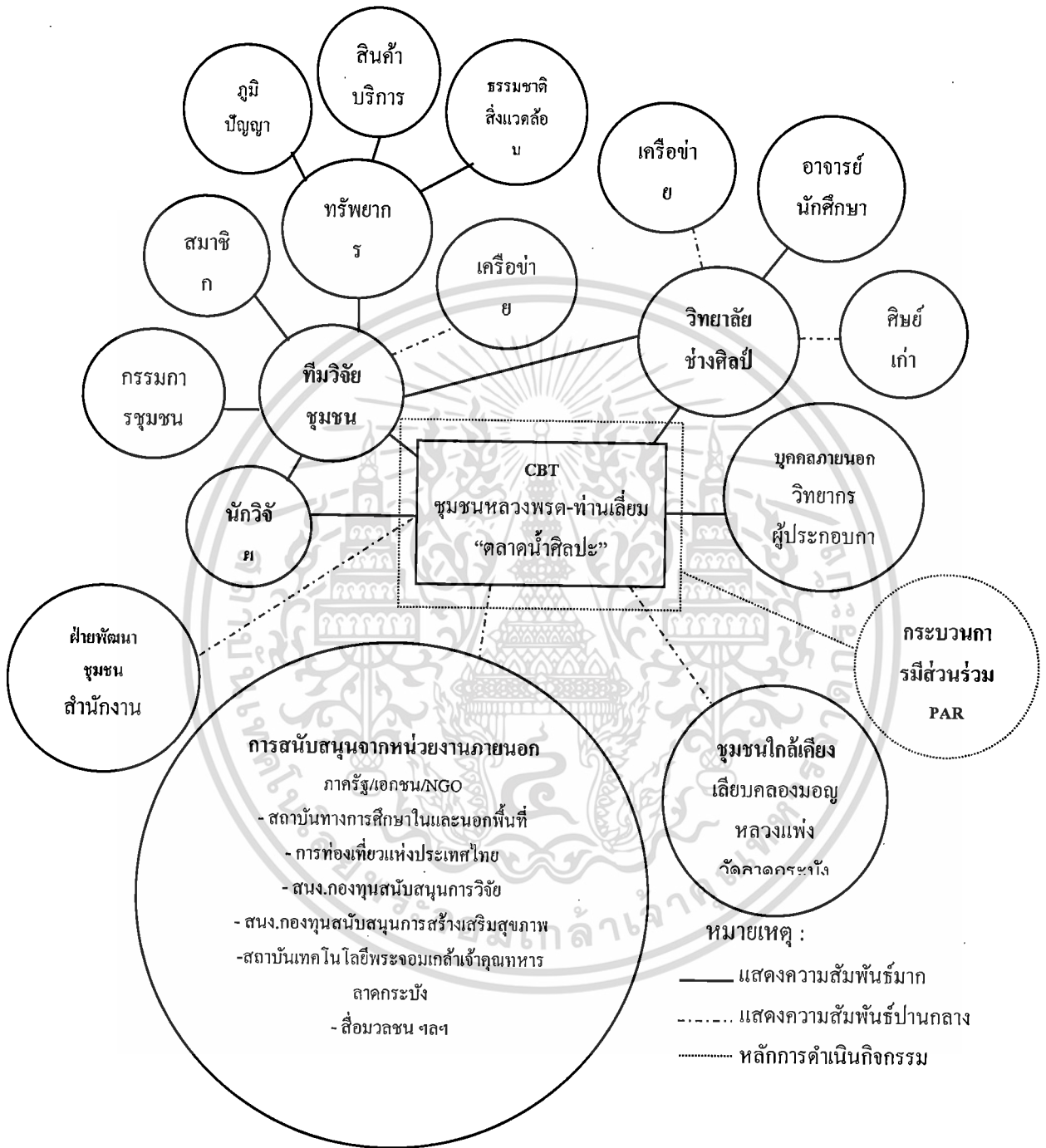
นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ บดินทร์ สิงหนเสนีย์ (สัมภาษณ์) อาจารย์ประจำหมวดหลายรศนำ ตัวแทนอาจารย์และนักศึกษาจากวิทยาลัยช่างศิลป์ ที่ได้แสดงความเห็นว่า คณาจารย์จากวิทยาลัยช่างศิลป์ 4-5 ท่านได้ร่วมดำเนินกิจกรรมกับชุมชนและความสัมพันธ์ที่ดีตลอดมา ได้พานักศึกษามาทำกิจกรรมอยู่ เสมอเพราะบรรยากาศของชุมชนเอื้อต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ปัจจุบันสนับสนุนและจัดกิจกรรม การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทุกครั้ง โดยภาพรวมแล้วถือว่ารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนโดย ใช้ชื่อว่า “ตลาดนัดศิลปะ” ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เพราะมีความสนใจในการทำกิจกรรมทางศิลปะเนื่องจากที่อื่นไม่มี และการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จะถือว่าการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มก็ว่าได้

อย่างไรก็ตามชุมชนยังต้องมีการปรับรูปแบบของกิจกรรม ด้วยการดึงเอาอัตลักษณ์ของ ชุมชนออกมาแสดงให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ การฟื้นฟูสิ่งที่สูญหายไปจากชุมชน เช่น ระหัดวิดน้ำ การ ต่อเรือไม้ การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น โดยอาจจะนำเสนอในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสวัฒนธรรมของชุมชนซึ่ง เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในยุคสมัยนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนในอนาคตชุมชน จะต้องมีความระมัดระวังกลุ่มคนภายนอกที่จะเข้ามาดำเนินธุรกิจทางตรงหรือทางอ้อมซึ่งอาจจะ ไม่มี ความเข้าใจในรูปแบบการดำเนินงานของชุมชน และสร้างปัญหาให้กับชุมชน นอกจากนี้ชุมชนต้อง พัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เพราะปัจจุบันนี้พื้นที่ในชุมชนที่ใช้จัดแสดงงานยังมีอยู่ จำกัด บางพื้นที่ไม่สามารถใช้งานได้เนื่องจากการชำรุดและยังไม่ได้รับการซ่อมแซม ซึ่งงานศิลปะต้อง ใช้พื้นที่ค่อนข้างมากในการจัดแสดงผลงาน และชุมชนต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้ทั้งคนภายในและ ภายนอกที่ประสงค์จะมาทำกิจกรรมในชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งจากการ จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (บดินทร์ สิงหนเสนีย์, สัมภาษณ์)

จากองค์ประกอบแต่ละส่วนเป็นข้อกำหนดที่ชัดเจนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน โดยที่ชุมชนมีองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านอย่างครบ สมบูรณ์ ดังนั้นอนาคตการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมจะประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับความสามารถของชุมชนที่นำความรู้จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปประยุกต์เพื่อ พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงนำเสนอโมเดลการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมซึ่งได้จากผลการดำเนินงานของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการ จัดการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคต

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ซึ่งใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนจนกระทั่งมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากสมาชิกใน ชุมชนในเบื้องต้นที่ร่วมกันพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่จัดกิจกรรม มีการประสานความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกทั้งภายในและนอกชุมชน รวมถึงคณาจารย์และนักศึกษาจากวิทยาลัยช่างศิลป์ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่

ดีกับชุมชนมาโดยตลอด ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวในชื่อ “ตลาดน้ำศิลปะ” และใช้ทรัพยากรบุคคลจากชุมชน อาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์เป็นหลัก

ภาพที่ 5.3 รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนหลวงพระบาง-ท่านเลียม

นอกจากนี้ชุมชนได้ประชาสัมพันธ์การจัดการท่องเที่ยวให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกได้เข้าร่วมกิจกรรมทุกวันเสาร์-อาทิตย์เป็นแรกของเดือน ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิง นวัตกรรมเพื่อการศึกษาใช้ นวัตกรรมที่เห็นถึงประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมุนเวียนสลับเปลี่ยนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมอาชีพ ชุมชนเลี้ยงคลองมอญ ฝ่ายพัฒนาชุมชน สำนักงานเขต ลาดกระบัง สถาบันทางการศึกษาในและนอกพื้นที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) และสื่อมวลชนจากหลายแขนง (ภาพที่ 5.3) ทำให้การจัดกิจกรรมของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว มีการพัฒนารูปแบบกิจกรรม เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว พัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เกิดความแตกต่างจากการท่องเที่ยว แหล่งอื่นจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวชุมชน ใช้ทรัพยากรภายในชุมชนและฟื้นฟู ทรัพยากรชุมชนที่เคยมีมาก่อน และร่วมรับผิดชอบดูแลความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ชุมชนมี การจัดกิจกรรมต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

โดยสรุป พบว่าการที่คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุดเฉพาะกิจสามารถดำเนิน กิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้รับการยอมรับของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่ได้เดินทาง มาเรียนรู้และเข้าทำกิจกรรมในชุมชนโดยตลอด ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่าง ต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จแล้วในเบื้องต้น ซึ่งเกิดจาก การดำเนินงานของทีมวิจัยมีความพยายามที่จะศึกษาเรียนรู้ตามขั้นตอนตั้งแต่เริ่มพัฒนาโจทย์ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนและทดลองจัดการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลความพึง พอใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ และบริบทของชุมชน ทีมวิจัยชุมชนมีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพปัญหาของชุมชน โดยตรงจากการที่ได้ ลงมือปฏิบัติงานจริงทุกขั้นตอน และได้ประชุมเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มาโดยลำดับ อัน เป็นผลที่นำไปสู่การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สืบไป

5.2.3 ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

(1) ผลกระทบทางบวก

ประโยชน์ด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน จากผล การศึกษา พบว่า การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวของ ชุมชนช่วยให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคีกันและเกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมในชุมชนมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนสามารถดูแลป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสถานที่ สาธารณะ ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสในการทำงานมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีโอกาหารายได้จากกิจกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและทำให้เกิดการพัฒนาชุมชน ทำให้ชุมชน มีการกระจายรายได้อย่างกว้างขวางขึ้นและทำให้เกิดอาชีพเสริมในเวลาว่าง ทำให้ชุมชนได้รับการ สนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) ผลการเปลี่ยนแปลงต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากมีการจัดกิจกรรม ตลาดนัดศิลปะ คณะผู้วิจัยและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมจัดเวทีถอดบทเรียน สามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางบวกจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

1.1) สมาชิกภายในชุมชนมีความสามัคคี และมีโอกาสหารายได้เพิ่มมากขึ้น จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสใกล้ชิดกัน มีการพูดคุยกันมากขึ้น ซึ่งในอดีตที่ผ่านมามีโอกาสเช่นนี้น้อยมาก การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนครั้งนี้จึงพบการทำงานของคน 3 วัย คือ ผู้สูงอายุออกมาเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาให้นักท่องเที่ยวที่สนใจฟัง วัยทำงานเป็นคณะกรรมการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมงานศิลปะและเป็นมัคคุเทศก์ คอยต้อนรับและแนะนำนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม พบว่าสมาชิกในชุมชนบางส่วนริเริ่มทำการค้าขายอาหาร ของที่ระลึก และสินค้าเบ็ดเตล็ด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอภิรดี ช้วนตัน และคณะ (2554) พบว่าการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ คนในชุมชนสามารถดูแลป้องกันความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ คนในชุมชนมีโอกาสในการทำงานมากขึ้น ชุมชนมีโอกาสหารายได้ที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการท่องเที่ยว เกิดความร่วมมือกันทำกิจกรรมในชุมชน ทำให้ชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและเกิดการพัฒนารวมชุมชน นอกจากนี้ยังเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกันในที่สุด

1.2) สมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น สืบเนื่องมาจากมีการพูดคุย อธิบายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวและได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลและสรุปบทเรียนทุกครั้งของการดำเนินการในแต่ละครั้ง ส่งผลให้ชุมชนข้างเคียงเกิดการตื่นตัวและสนใจในกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินอยู่ พบว่า มีตัวแทนของชุมชนอื่นเข้ามาร่วมพูดคุย สังเกตการณ์ และร่วมทำกิจกรรมด้วย ผู้บริหารจากตลาดสดอุดมผลเข้ามาสอบถามรายละเอียดข้อมูลการจัดงาน ซึ่งเป็นโอกาสอันดีหากหลายฝ่ายมีการประสานและได้ทำงานร่วมกัน

1.3) การตั้งกองทุนเพื่อการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สมาชิกในชุมชนและชุมชนข้างเคียงได้มีการพูดคุยและมีความพยายามที่จะร่วมกันสนับสนุนและผลักดันให้เกิดกองทุนเพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ยังมีร้านค้าเอกชน เช่น ร้านกล้วยเดี่ยว ร้านข้าวมันไก่ ร้านเอเฟรม และร้านค้าอื่น ๆ ได้มีการปรึกษาหารือกันที่จะพัฒนาพื้นที่ด้านสิ่งแวดล้อม ปรับภูมิทัศน์ จัดหาของฝาก ของที่ระลึก สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวชุดเฉพาะกิจร่วมกับสมาชิกในชุมชนเพื่อจัดหางบประมาณ เช่น เปิดร้านปลูกโป่งเพื่อหารายได้เข้าชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิรดี ช้วนตัน และคณะ (2554) พบว่ารายได้ส่วนหนึ่งจากการท่องเที่ยวจะมีการจัดสรรเข้ากองทุนเพื่อการบริหารงานและพัฒนาชุมชน ซึ่งใกล้เคียงกับการจัดสรรรายได้ เช่น จากการศึกษาของ เฉลิมชัย ปัญญาดี (2543) พบว่าการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถ้ำลอด อำเภอปางมะพร้าว จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทั่วไปรายได้ของกลุ่มต่าง ๆ จะถูกหักสะสมเข้ากองทุนพัฒนาหมู่บ้านร้อยละ 10 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวและชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อไป นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ พงนา สวนศรี (2546) ที่กล่าวไว้ว่า แม้สมาชิกทุกคนในชุมชนจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว แต่ก็ควรได้รับการจัดสรรผลประโยชน์ในส่วนงานสาธารณะประโยชน์ของชุมชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องจัดสรรเงินจากผลการดำเนินงานออกมาในรูปกองทุนสนับสนุนกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน

1.4) สมาชิกในชุมชนและหน่วยงานมีทัศนคติที่ดีต่อทิมวิจัยมากขึ้น มีการให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเสมอ ชุมชนได้รับการประสานงานเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานและองค์กร อาทิ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยฝ่ายท้องถิ่น (สกว.) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาลัยช่างศิลป์ โรงเรียนพรตพิทยพยัต โรงเรียนเซนต์จิมศิลป์ โรงเรียนศึกษาพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตราชบุรี สำนักงานเขตลาดกระบัง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสมาคมการ์ตูนไทย นอกจากนี้ชุมชนยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกับเครือข่ายการท่องเที่ยวภาคประชาสังคม ทำให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน จากผลดำเนินการจัดการท่องเที่ยวนาร่องไปแล้ว 3 ครั้ง พบว่า กิจกรรมที่จัดชุมชนเริ่มเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว แต่ควรปรับปรุงรายละเอียดและพัฒนารูปแบบของการนำเสนอของกิจกรรมมีความหลากหลายและน่าสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

1.5) คณะกรรมการชุมชนและสมาชิกชุมชนดำเนินการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงโครงสร้างอาคาร ทางเท้า ม้านั่งสาธารณะ โดยชุมชนได้ขออนุญาตซ่อมแซมตัวอาคารที่เป็นส่วนริมคลองประเวศบุรีรมย์จากกรมชลประทาน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างความสามัคคีให้กับคนชุมชนและเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนด้วย ในขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น (นำชัย ทนผล, 2543) นอกจากนี้ยังได้มีการพูดคุย วางแผนในการฟื้นฟูภูมิปัญญาชุมชนเดิมให้คงอยู่ ขณะนี้ได้ดำเนินการไปแล้ว เช่น การฟื้นฟู ว้าวไทย จนสามารถพัฒนาเป็นสินค้าชุมชน เป็นต้น

1.6) ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน โดย บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด มอบเงินให้ปรับปรุงเก้าอี้ไว้รองรับนักท่องเที่ยวมูลค่า 100,000 บาท และบริษัทสีแห่งหนึ่งซึ่งไม่ประสงค์ออกนาม เข้ามาสังเกตการณ์จัดกิจกรรมของชุมชนพร้อมมอบสีและเงินจำนวน 6,000 บาท เพื่อใช้ทำกิจกรรมศิลปะในชุมชน โดยมีคณะกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนชุดเฉพาะกิจเป็นผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน

(2) การพัฒนาช่องทางการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

ชุมชนเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยพบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งให้กำลังใจรวมถึงข้อเสนอแนะใน

การดำเนินงานโดยชุมชน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อใช้เป็นช่องทางการสื่อสาร การท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ไปยังนักท่องเที่ยวให้รู้จักและเข้ามาใช้บริการมากขึ้น ดังนี้ มีการผลิตสื่อและประชาสัมพันธ์ผ่านทางสังคมออนไลน์ มีตราสัญลักษณ์ (Logo) ของชุมชนเพื่อใช้ ประชาสัมพันธ์ช่องทางการตลาด และพบว่าชุมชนได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเข้ามาถ่ายทำรายการ จำนวนมาก

(2) ผลกระทบทางลบ

ผลกระทบทางลบด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนได้รับจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน จาก การศึกษา พบว่า

(1) ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบางส่วนเสื่อมโทรมอันเกิดจาก นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ทรัพยากรในชุมชนทำให้มีปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นจนอาจก่อให้เกิดมลพิษ

(2) การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหากไม่มีหลักการบริหารจัดการที่ดี อาจทำให้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนเปลี่ยนแปลงจะสร้างความขัดแย้ง ในอนาคตหากไม่มีการจัดการด้าน ผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ผลประโยชน์และผลกระทบดังกล่าวสอดคล้องกับ ตรีสวัสดิ์ อาสาสมัครพิกิจ (2543) ได้ให้ ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสังคมน้อยที่สุด มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับด้านการพัฒนาและด้านการตลาด ที่พา นักท่องเที่ยวมาชื่นชม ทรัพยากรท่องเที่ยววนั้น ๆ ได้อย่างประจำสม่ำเสมอ อันจะส่งผลให้เกิดการ หมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ ตอบสนองต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและสังคมอย่างต่อเนื่อง อาจสรุปได้ว่าการ ท่องเที่ยวในลักษณะนี้ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบน้อยที่สุด และท้องถิ่น ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม ไม่ให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ แสวงผลประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมและการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของชุมชนหลวง พรต-ท่านเลี่ยม เขตตลาดกระบี่ กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) ระดับนโยบาย ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควร ส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการดูแลทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การสร้างกระบวนการ เรียนรู้ภายในชุมชนและระหว่างนักท่องเที่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน จะต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์และความเหมาะสมที่สอดคล้องกับ ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนหลวงพระด-ท่านเลียม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

(2) ระดับพื้นที่ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อจัดทำ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในระยะต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น รวมทั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลอดกระบวนการ และมี ส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาการท่องเที่ยว

(3) ควรมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนมากขึ้น

(4) ควรมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในเขตลาดกระบัง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และเชื่อมโยง โดยมีการขยายพื้นที่กิจกรรมไปรอบนอกชุมชน เช่น ชุมชนเลียบคลองมอญ พื้นที่ เกษตรกรรมของชาวบ้านที่อยู่ใกล้ชุมชน การขยายพื้นที่การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวส่วน อื่น ๆ นอกชุมชน เช่น โรงเจเฮงฮงตัว ตลาดหลวงแพ่ง ชุมชนชาวมอญ (วัดสุทธาโชน) เพื่อก่อให้เกิด การกระจายนักท่องเที่ยว กระจายรายได้และการสร้างงานอาชีพต่าง ๆ แก่ชุมชนใกล้เคียงอย่างเป็น เครือข่าย

(5) ควรให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับต้นทางและปลายทาง เช่น การใช้วัสดุในการห่อสินค้าที่ปลอดภัยกับสิ่งแวดล้อม เช่น ปิ่นโต ใบตอง มีค่าขวัญและตรา สัญลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อช่วยลดปัญหาภาระหนี้ที่ใช้อยู่แล้วทั้ง เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้น ทาง และการจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

(6) ควรมีการพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยวของชุมชน อย่างต่อเนื่อง เช่น จัดฝึกอบรม และศึกษาดูงาน ของคณะกรรมการ แกนนำชุมชน และมีหลักสูตรน้อย เพื่อพัฒนาทักษะทั้งด้านการสื่อ ความหมาย การบริหารจัดการ

5.3.1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวง พระด-ท่านเลียม ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะต่อองค์กรต่าง ๆ ดังนี้

(1) คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(1.1) ส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นร่วมกับการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น การรื้อฟื้นการเล่นพื้นบ้าน การอนุรักษ์ฟื้นฟูอาชีพที่ชาวชุมชนเคยประกอบมาในอดีต อาทิ การ ต่อเรือ การทำระหัดวิดน้ำ การทำว่าวไทย การตีเคียวเกี่ยวข้าว และพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ชุมชนในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ชุมชน

(1.2) กำหนด กฎ ระเบียบ กติกา บทลงโทษที่เข้มงวดของชุมชนและแหล่ง ท่องเที่ยวร่วมกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1.3) มีการจัดการด้านความสะอาด เช่น หาผู้รับผิดชอบเรื่องการจัดการขยะ สิ่งปฏิกูล และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน รวมทั้งจัดหาถังขยะให้เพียงพอ มีการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมในการปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชน เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหนแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

(1.4) จัดทำป้ายสัญลักษณ์สื่อความหมาย ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ฐานกิจกรรม คำขวัญเพื่อสร้างจิตสำนึก รวมถึงแผ่นพับประชาสัมพันธ์ชุมชน

(1.5) ส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและทั่วถึง เช่น การพัฒนาคุณภาพของสินค้าที่ระลึก และการกระจายรายได้สู่ชุมชนในรูปแบบกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชน เป็นต้น

(1.6) กำหนดแผนการติดตามและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

(1.7) จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการและให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการ คณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มัคคุเทศก์ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ เรือจ้างและชุมชน

(1.8) ปรับเปลี่ยนโปรแกรมการนำเที่ยวให้เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว และให้ความสำคัญเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและชุมชน เช่น การซ่อมบำรุงทางเท้าและสถานที่จัดงาน มีการเตรียมความพร้อมเฝ้าระวังจุดเสี่ยงในชุมชน การจัดหาเสื้อชูชีพหากนักท่องเที่ยวมีการทำกิจกรรมทางเรือ

(1.9) จัดให้มีอาคารห้องสุขา ห้องน้ำสาธารณะเพิ่มให้มีความเพียงพอและจัดเวรดูแลรักษาความสะอาด

(1.10) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวและเอกลักษณ์ของชุมชน

(2) กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกชุมชน

(2.1) ให้ความร่วมมือในการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน และให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยวด้วยความเป็นมิตรในฐานะเจ้าของพื้นที่

(2.2) ร่วมรับผิดชอบและเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเก็บขยะ การรักษาสิ่งแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว คุคลอง และบริเวณภายในชุมชน เป็นต้น

(2.3) แจ้งจำนวนนักท่องเที่ยวให้ตรงกับความเป็นจริงกับคณะกรรมการจัดงาน เพื่อการเตรียมความพร้อมและประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของชุมชน

(2.4) ชี้แจงรายละเอียด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อห้ามต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวก่อนนำนักท่องเที่ยวทำกิจกรรมภายในชุมชน

(2.5) ร่วมประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในทีมงานภายในอย่างต่อเนื่อง

(2.6) จัดหาอุปกรณ์การรักษาความปลอดภัยให้ครบถ้วนและมีมาตรฐาน เช่น เสื้อชูชีพเมื่อนักท่องเที่ยวมีการทำกิจกรรมทางเรือ เป็นต้น

(3) ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเขตลาดกระบัง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3.1) ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน และร่วมพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและนักท่องเที่ยว

(3.2) ร่วมประชุมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน เพื่อหาแนวทางการช่วยเหลือหรือสนับสนุนการเตรียมความพร้อม ทั้งด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบ

(3.3) ให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นระบบ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมภูมิปัญญาการนวดแผนไทย

(3.4) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่คณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชนสมาชิกในชุมชนที่สนใจ ผู้ประกอบการ มีคู่แข่งท้องถิ่น เพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน

(3.5) นำคณะกรรมการการท่องเที่ยวของชุมชนไปศึกษาดูงานเพื่อนำความรู้มาพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน

(3.6) ร่วมพัฒนาและเชื่อมขยายพื้นที่จัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวออกไปยังพื้นที่ต่างๆ ของชุมชนและเพิ่มกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

(4) ข้อเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษา

(4.1) คณาจารย์และนักศึกษา ของสถาบันใกล้เคียงชุมชน ควรเข้ามาศึกษาและทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น พร้อมทั้งการนำความรู้ที่มีมาช่วยพัฒนาชุมชนในด้านที่ยังบกพร่อง อันเป็นการบริการความรู้ทางวิชาการให้แก่ชุมชนอีกด้วย

(4.2) ปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนที่อยู่ในห้องเรียน โดยใช้พื้นที่ของชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระเพื่อก่อให้เกิดการสร้างสรรคและพัฒนาชุมชน

(4.3) ส่งเสริมให้เยาวชนมีพื้นที่การแสดงออกในด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาในเชิงลึกถึงแนวทางที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของชุมชนอย่างถูกต้องและสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) ควรศึกษาบทบาทของหน่วยงานในท้องถิ่นรวมทั้งประชาชนเจ้าของพื้นที่ที่มีต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ทราบถึง ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนหรือ ขัดขวางต่อการแสดงบทบาทในการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวให้นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

(3) ควรมีการวิจัยการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวในเขตลาคกระบ้ง โดยมีชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมเป็นแม่ข่าย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ รอบนอกแขวงลาคกระบ้ง เช่น ชุมชนตลาดหลวงแพ่ง ชุมชนคลองมอญ วัดสุทธาโภชน์ ชุมชนวัดลาคกระบ้ง ชุมชนวัดลานบุญ ซึ่งมีศักยภาพพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความหลากหลายในเชิงพื้นที่ เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางน้ำ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ เขตลาคกระบ้ง เริ่มมีโครงการเอกชนเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยว อาทิ ตลาดน้ำห่านคร และตลาดบกเวียงพระนคร ซึ่งนับว่าเป็นโอกาสที่ดีที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของเขตลาคกระบ้งให้โดดเด่นต่อไป

(4) ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดสรรผลประโยชน์ที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

(5) ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เช่น วาวไทย เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กมล สุดประเสริฐ. 2540. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการทรัพยากรมนุษย์.
- กฤษณา วาษาสันต์. 2544. “เอกสารประกอบการบรรยาย กรอบความคิดในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR).” สุรินทร์ : สถาบันราชภัฏสุรินทร์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2550. คู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2554. แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559. [Online]. Available: http://marketingdatabase.tat.or.th/ewt_news.php?nid24&filename=index [1/03/2556].
- กังสดาล อยู่เย็น .2544. พลวัตชุมชนบ้านเป็ดในภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กันยา สุวรรณแสง. 2542. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- กุลภัทร วนิกสัมบรรณ. 2541. “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำโดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ระบบตารางกิจกรรมเชิงนิเวศวิทยา กรณีศึกษา พื้นที่เกาะเกร็ดจังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- โครงการปฏิรูปการเรียนรู้. 2545. “การประยุกต์นวัตกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) และแบบ Constructivism.” ใน เอกสารประกอบการประชุมโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ วันที่ 22-23 สิงหาคม 2545. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และอภินันท์ รพีพัฒน์. 2527. สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ของทรัพยากรชนบท. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ. 2540. การประเมินสถานภาพองค์ความรู้ จังหวัดอุดรดิตต์. อุดรดิตต์ : ม.ป.ท.
- เจ็ดศักดิ์ ชุมนวม. 2540. การนิเทศโดยใช้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์โดยวิธีการทางคุณภาพ โรงเรียนบ้านท่ามะขาม ต.ตะนาวศรี อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี. กรุงเทพฯ : เนติการพิมพ์.
- เฉลิมชัย ปัญญาดี. 2543. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์. 2545. “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชุมชนคนรักหัวตะเข้. 2556. ตัวอย่างหน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ชุมชนคนรักหัวตะเข้. [Online]. Available : <http://www.facebook.com/LoveHuatakhe> [01/01/2556].

ชูสิทธิ์ ชูชาติ. 2544. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.

โชติ สกุนตศรี ให้สัมภาษณ์, 7 ธันวาคม 2553. อาทิตย์ โชติวิริยวาณิช ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ณ ลาดกระบัง. 2556. ตัวอย่างหน้าต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ณ ลาดกระบัง . [Online]. Available : <http://www.facebook.com/inladkrabang> [01/01/2556].

ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ทิพย์วัลย์ สุทิน. 2553. การเรียนรู้กับบุคคลิกภาพ. [Online]. Available : <http://webhost.wu.ac.th/stipawan/index/chapter/chapter3/index.html>. [10/11/2553].

ทิสนา เขมมณี. 2543. “การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา.” หน้า 15-17. ใน ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิสนา เขมมณี และคณะ. 2545. กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).

นเรศ สงเคราะห์สุข. 2541. กรอบความคิดเพื่อส่งเสริมเพื่อการพัฒนา : การมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

นภา หลิมรัตน์. (2546). **Problem-Based Learning (PBL): รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน.** เอกสารประกอบการอบรมสัมมนาอาจารย์ใหม่ ประจำปี 2546 เรื่อง การจัดการเรียนการสอน. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2550 จาก [http://vdo.kku.ac.th/mediacenter/mediacenter-uploads/libs/html/1043/problembased_learning\(PBL\).pdf](http://vdo.kku.ac.th/mediacenter/mediacenter-uploads/libs/html/1043/problembased_learning(PBL).pdf)

นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2544. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม.” วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 27(2) : 61-62.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.” หน้า 118. ใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (ผู้รวบรวม). การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบายและกลวิธี. กรุงเทพฯ : ศึกษาานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- นำชัย ทนุผล. 2543. รายงานผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัณฑิตร์ สิงหนเสนีย์ ให้สัมภาษณ์, 6 เมษายน 2556. อาทิตย์ โชติวิริยวานิชย์ ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- บัณฑิร อ่อนคำ. 2536. กระบวนการปรับปรุงและพัฒนากลุ่ม/องค์กรประชาชนเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา และคณะ. 2549. ระเบียบวิธีวิจัยทางการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : บริษัท เพลส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์. 2535. “จิตวิทยาสังคมกับการสาธารณสุข.” เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยา การแพทย์. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปฐม นิคมานนท์. 2535. การค้นหาความรู้และระบบถ่ายทอดความรู้ในชุมชนประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ประเวศ วะสี. 2535. “องค์กรชุมชนกับกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนหัวใจของการพัฒนา.” รวมบทความวิชาการพัฒนาสังคม: แนวคิดและปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปิยพร ชุมจันทร์. 2546. “การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การผลิตสื่อออกของโรงเรียนนาหนังพัฒนศึกษา อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย.” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงมา สวนศรี. 2541. “การจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน”. จุลสารการท่องเที่ยว 2. (เมษายน-มิถุนายน).
- _____. 2546. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- พจนารด กริ่งไกร. 2545. “การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม : กรณีศึกษา ตำบลโป่งงาม อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พีระชัย ลีสมบูรณ์ผล, เทวี สวรรยาธิปิติ, ชัชวาล แอ่อมหล้า, สลัด สุขชี และสมาชิกกลุ่มผู้ผลิต. 2547. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้ผลิตถาวรวัลย์แดงจังหวัดราชบุรี.” สำนักบริหารวิชาการและฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. 2527. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนา
ปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโยบาย
สาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง. 2550. หัวตะเข้ : วิถีชุมชนริมคลองในแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน.
กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารการพิมพ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบัน
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

มณีวรรณ ผิวนิม และ ประรณนา จันทร์พันธ์. 2547. พัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณี
ศึกษาชุมชนตลาดน้ำ. นนทบุรี : โรงพิมพ์ พี เอส พรินต์.

มรุส ปราบไพรี. 2543. “ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว กรณีชุมชนไทยทรงดำบ้าน
เขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี”. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ยุพา ทิทยาน ให้สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552. อาทิตย์ โชติวิริยวาณิช ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพุด-ท่าน
เถี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2534. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บางกอกบล็อก.

ระพีพรรณ ทองหล่อและคณะ. 2551. รายงานการวิจัย เรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ลยาศรี หุนชนะเสวี. 2534. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : มปท.

ลาดกระบังกำลังดี. 2556. ตัวอย่างหน้าตาต่างเวปเพจเฟสบุ๊ค ลาดกระบังกำลังดี. [Online]. Available :
[http:// www.facebook.com/latkrabang.sogood](http://www.facebook.com/latkrabang.sogood) [01/01/2556].

วันชัย ต้นศิริ. 2539. โฉมหน้าการศึกษาไทยในอนาคต : แนวคิดและบทวิเคราะห์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. คลองประเวศบุรีรมย์. [Online]. Available : [https://th.wikipedia.org/wiki/](https://th.wikipedia.org/wiki/คลองประเวศบุรีรมย์)
คลองประเวศบุรีรมย์ [05/04/2556].

วิชัย สกุนา. 2541. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟื้นฟูภูมิทัศน์ลุ่มน้ำปิงภายในเขต
เทศบาลนครเชียงใหม่”. ภาคนิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิสุทธิศักดิ์ หวานพร้อม. 2543. “การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของ
เด็กปฐมวัย”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและสถิติการศึกษา บัณฑิต
วิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ทางไปรษณีย์ขอไปเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วีระชัย มงคลพันธ์. 2542. “ความต้องการและความพร้อมของประชาชนท้องถิ่นในการเข้าร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตอุทยานแห่งชาติแม่ปิง อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน”. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2553. คู่มือการฝึกอบรมเครื่องมือการสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยว “พี่เลี้ยงชุมชน...การท่องเที่ยวโดยชุมชน” ปีที่ 3 วันที่ 24-26 มิถุนายน 2553 ณ ชุมชนบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. กรุงเทพฯ : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2533. การวางแผนทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำประเภทแม่น้ำลำคลอง (กรุงเทพมหานครและภาคกลาง). กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

_____. 2540. รายงานสรุปผลการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2540. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2554. รายงานประจำปี 2554. [Online]. Available : <http://www.thailandtourismcouncil.org/th/about.php> [1/03/2556].

สร้อยดี อาสาสรรพกิจ. 2543. “การศึกษาเพื่อหาปัจจัยในการกำหนดความพร้อมของผู้ประกอบ ธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศในภาคเหนือตอนบน”. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สิทธิชัย ประพุทธนิตินสาร. 2547. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

สินธุ์ สโรบล. 2556. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. [Online]. Available : http://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=105:2011-03-10-10-56-41&catid=34:research-digest&Itemid=145 [25/03/2555].

สีลาภรณ์ นาคทรพร. 2539. การศึกษากับการวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย : การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

_____. 2541. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย : ระดับกลุ่มชุมชนในการพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุดาพร วรพล. 2540. “การจัดการการท่องเที่ยวและมรดกวัฒนธรรมของชาติ”. จุลสารการท่องเที่ยว 2. (เมษายน--มิถุนายน).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สุนทร สุนันท์ชัย และวิศนี ศิลตระกูล. 2534. **หยั่งรากชีวิตชนบท**. กรุงเทพฯ : กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- สุนทรโวหาร (ภู่) พระ. 2417. **นิราศเมืองแกลง**. พระนคร : โรงพิมพ์ครุสมิทบางคอแหลม
- สุนันทา จันทวารา. 2545. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหาดคูเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุภางศ์ จันทวานิช. 2531. **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2542. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ ไคว่ตระกูล. 2544. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ. 2549. **ร้อยคำที่ควรรู้**. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา.
- สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. 2550. **การวางแผนพัฒนาพื้นที่อุทยานนครขานเมืองตะวันออกของกรุงเทพมหานคร ในโครงการวางผังพัฒนาเมืองใหม่หนองจอก (Garden City) รายงานขั้นสุดท้าย**. กรุงเทพฯ : มปท.
- อรอนงค์ แยมเกสร ให้สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2552. อาทิตย์ โชติวิริยวาณิช ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อรอนงค์ แยมเกสร ให้สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2553. อาทิตย์ โชติวิริยวาณิช ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อดิภา ตริยดลานนท์. 2548. “แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาตลาดน้ำวัดไทร แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- อภิรดี ช้วนตัน เสาวลักษณ์ รุ่งตะวันเรืองศรี และชนิษฐา ชูสุข. 2554. การประเมินศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาถ้ำภูผาเพชร และถ้ำเจ็ดคด ตำบลปาล์มพัฒนา อำเภอมะนัง จังหวัดสตูล. **วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. 17(1): 47-74.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อัจฉรา โพธิยานนท์. 2539. การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : 9119 เทคนิค
พริ้นต์.
- อุทัย ดุลยเกษม (บรรณาธิการ). 2536. **คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา**. ขอนแก่น: สถาบันวิจัย
และพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทย์พงส์. 2540. **ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบความคิดและข้อเสนอเพื่อการวิจัย**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว).
- อำภา บุญยกฤต ให้สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2555. อาทิตย์ ไซตวิริยวาณิช ผู้สัมภาษณ์. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี
ส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนหลวงพุด-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร.” บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Adhikary, M. 1995. **Management of Ecotourism**. Bangkok : Srinakharinwirot University,
(Mimeograph).
- Duch, B. J., Groh, S. E., and Allen, D. E. (Eds.). 2001. **The power of problem-based learning**.
Sterling, VA: Stylus.
- Google Earth. 2013. Google Earth 7.0.3.8542 on Microsoft Windows [Online]. Available :
<http://www.google.com/earth/index.html> [1/03/2556].
- Hilgard, E. R. 1975. **Introduction to Psychology**. 3 rd. edition. New York : Harcourt Brace and
World Inc.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามความพึงพอใจตลาดน้ำศิลปะ

ระหว่างวันที่ 9-10 มิถุนายน 2555 จัด โดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมร่วมกับวิทยาลัยช่างศิลป์

ภายใต้โครงการ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของ

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ชื่อ.....เพศ.....อายุ.....เบอร์โทร.....

อาชีพ.....วันที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรม.....

ที่อยู่.....

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำศิลปะ

ประเด็นวัดความพึงพอใจ	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การเข้าถึงสื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมครั้งนี้					
2. การต้อนรับของชาวชุมชน					
3. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว					
4. บรรยากาศโดยรวมของตลาดน้ำ					
5. ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่					
6. ความเหมาะสมสถานที่จัดกิจกรรม					
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม					
8. ความปลอดภัยจากปัญหาอาชญากรรมในการเที่ยวชม					
9. การบริการห้องน้ำ / ห้องสุขา					
10. ความเหมาะสมของราคาอาหาร					
11. ความสะอาดและคุณภาพอาหาร					
12. ความหลากหลายของอาหารมีให้เลือกหลายชนิด					
13. ความเหมาะสมของราคาสินค้าของที่ระลึก					
14. คุณภาพของสินค้าและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
15. ความหลากหลายของสินค้ามีให้เลือกหลายชนิด					
16. ความเหมาะสมของโปรแกรมการท่องเที่ยว					
17. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
18. ความเพียงพอของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
19. ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
20. ภาพรวมของกิจกรรมทั้งวันที่ 1 และวันที่ 2					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 1
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอาทิตย์ ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 09.00-12.00 น.

บรรยากาศระหว่างการแลกเปลี่ยนเวทีมีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 22 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 20 คน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2 คน ดังรายชื่อแนบท้ายเอกสาร มีประเด็นการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องราวความเป็นมาของตลาดหัวตะเข้ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ชาวบ้านในชุมชนเล่าว่า ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมมีอายุมากกว่า 70 ปี แต่ไม่สามารถระบุว่าชุมชนได้ก่อตั้งเมื่อใด เดิมเป็นย่านพาณิชย์กรรม (จากคลอง 4 แยกหัวตะเข้ถึงคลองแขกข้างคณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล. ในปัจจุบัน) ที่สำคัญในย่านนี้มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าอย่างคึกคัก แต่ปัจจุบันกลับมีความชบเซา อันเนื่องมาจากการเกิดอสังหาริมทรัพย์เมื่อ 10 กว่าปีก่อน และผนวกกับการก่อสร้างถนนอ่อนนุช-ลาดกระบังจึงทำให้ประชาชนบางส่วนย้ายออกจากชุมชน มีการก่อสร้างบ้านเรือนตามแนวถนน และมีตลาดใหม่ที่ติดถนน (ตลาดอุดมผล) ทำให้ตลาดเก่าแก่ (ตลาดหัวตะเข้) ถูกแปรสภาพจากร้านค้าเป็นบ้านพักอาศัยเป็นส่วนมาก โดยได้เช่าถึงมีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาในชุมชนเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้ง แต่หลังจากการดำเนินงานสิ้นสุดลงก็ไม่มีการสานงานต่อทำให้ขาดความต่อเนื่องและไม่มีความคืบหน้า (ผ่านมา 10 ปี) โดยเจ้าหน้าที่ สกว. ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น Node สุวรรณภูมิ (นายเกษม เทียงธรรม) ได้แนะนำเกี่ยวกับหน่วยงาน สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ว่าเป็นหน่วยงานมีโครงสร้าง และมีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องใดบ้าง รูปแบบและกิจกรรมที่จะดำเนินงานกับชุมชนเป็นลักษณะใด โดยได้รับความสนใจ ชาวบ้านบางส่วน และมีการซักถามจากชาวบ้านเกี่ยวกับหน่วยงานถึงประเด็นเรื่อง งานวิจัยคืออะไร การวิจัยชาวบ้านจะมีความรู้ความสามารถทำได้หรือไม่ โดยเจ้าหน้าที่ได้อธิบายและยกตัวอย่าง โครงการงานวิจัยที่เกิดขึ้นจากชุมชนอื่น ๆ และผลการดำเนินงานที่ผ่านมาในการแก้ไขปัญหาโดยชุมชนด้วยงานวิจัย ซึ่งผู้เข้าร่วมเกิดความสนใจและมีการตอบรับเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไป หลังจากกิจกรรมชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิ และนักศึกษา ได้รับประทานอาหารร่วมกัน

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 2) วัน อาทิตย์ ที่ 15 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552 เวลา 09.00-12.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานครคำอาม และประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ปัญหาและความต้องการของชุมชน

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 2
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอาทิตย์ ที่ 15 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 09.00-12.00 น.

บรรยากาศระหว่างการแลกเปลี่ยนเวทีมีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 26 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 23 คน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3 คน ดังรายชื่อแนบท้ายเอกสาร บรรยากาศเวทีวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความสนใจ และมีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นมากกว่าครั้งที่ผ่านมา เป็นเพราะชาวบ้านเริ่มมีความคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่และนักศึกษา โดยมีสาระสำคัญในเวทีแลกเปลี่ยนดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปประเด็นปัญหาและความต้องการของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

1. ความเสี่ยงของการเกิดอัคคีภัยเนื่องจากบ้านเรือนเป็นไม้ ต้องการท่อน้ำดับเพลิงแต่มีความจำกัดเรื่องระเบียบของหน่วยงานรัฐ

2. อยากจัดการท่องเที่ยว แต่ขาดความรู้และแนวทางการพัฒนา

2.1 ต้องการให้เกิดการฟื้นฟูและพัฒนาตลาดน้ำ

2.2 ต้องการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเอง โดยธรรมชาติ

2.3 รูปแบบการท่องเที่ยวที่อยากให้เกิด (การทัศนศึกษา การเรียนรู้จากชุมชน)

2.4 เงื่อนไข / ปัญหา / ข้อจำกัด

2.4.1 ทำเรื่องสำหรับการขึ้นลงเพื่อเข้าสู่ชุมชนและตลาด

2.4.2 ต้องรออนุญาตหน่วยงานรัฐจัดการท่องเที่ยวให้

2.4.3 ชุมชนไม่ใช่ผู้จัดการท่องเที่ยวเอง

2.4.4 สินค้าของชุมชนไม่มีตลาดรองรับ

2.4.5 ขาดความร่วมมือของคนในชุมชน

2.4.6 ไม่ทราบจุดเด่นและของดีในชุมชน

3. ไม่มีกลุ่มแม่บ้านสตรีส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพที่มั่นคง

3.1 ไม่มีกิจกรรมกลุ่มของคนในชุมชน

3.2 ยังไม่รู้จะทำอะไร ขาดแนวทางการดำเนินงาน

3.3 หากผลิตสินค้าจากกลุ่มแล้วจะไปขายให้ใคร

4. ปัญหาหนี้สินภายในชุมชน

หลังจากกิจกรรมชาวน้ำ เจ้าหน้าที Node สุวรรณภูมิ และนักศึกษา ได้รับประทานอาหารร่วมกัน นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 3) วัน อาทิตย์ ที่ 22 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552 เวลา 09.00-12.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ชานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป จะทำการท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมอย่างไรดี ?

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 3

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ชานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 22 มีนาคม 2552 เวลา 09.00-12.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมลดลงจากครั้งที่ผ่าน ๆ มา มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 14 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 11 คน เจ้าหน้าที Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1) นายสมศักดิ์ ทองทิว 2)นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 3) นางอรอนงค์ แยมเกสร 4) นางสมจิต พุดใจบุญ 5) นายบุญส่ง พุ่มเรือง 6) นางสุนีย์ พุดใจบุญ 7) นางซูใจ เครื่องเทศ 8) นางสาวพจนาด อัคราชาติรัฐกุล 9) นางยุพา ทิพยาน 10) นางสุรัตน์ มินยฤทธิ์ 11) นางไพเราะ ดีเถิด 12) นายเกษม เทียงธรรม 13) นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 14) นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการทบทวนเนื้อหาจากเวทีครั้งที่ 1 และ 2 โดยภาพรวมแล้วมีความเป็นไปได้ที่ชุมชนต้องจัดการท่องเที่ยว จึงชวนให้ชาวบ้านชวนคิดว่าถ้าจะจัดการท่องเที่ยวภาพฝันของชาวบ้านอยากจะทำให้จัดในรูปแบบใด โดยสรุปแล้วชาวบ้านได้เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชน ดังนี้

1. การค้าขายทางเรือ มีการล่องเรือขายสินค้าและอาหาร
2. เดินเที่ยวสะพานทางเท้าริมคลอง
3. มีการสร้างบรรยากาศให้นักท่องเที่ยว เช่น มีที่นั่ง ฟังเพลง ร้องคาราโอเกะ (ช้อนยุค)
4. พานักท่องเที่ยวล่องเรือชมทิวทัศน์สองฟากฝั่ง
5. ไร่ไทยต้อนรับนักท่องเที่ยว
6. สร้างกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น เรือถีบ
7. คนในชุมชนเป็นผู้จัดการและจัดการท่องเที่ยวเอง

หลังจากภาพฝันที่ได้ชาวบ้านนำเสนอมาแล้วจึงชวนให้คิดต่อว่า หากชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวแล้วชุมชนมีทุนอะไรบ้าง (1) สินค้าที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ กุ้งทับ ขนมหอย ขนมหอยเป็ด อุปกรณ์ตกปลา เครื่องเขียน กรอบรูป เป็ดย่าง บายศรี (2) สินค้าที่มีอยู่ในอดีตและเลิกกิจการแล้ว โรงไม้ทำระหวัดวิดน้ำที่ดีที่สุด ในเมืองไทย เดียวเดียวข้าว อยู่อริเรือ

จากนั้นมีการพูดคุยต่อว่าจะเริ่มดำเนินการอย่างไร โดยสรุปแล้วชุมชนยังขาดข้อมูลของชุมชน ไม่มีทุนในการดำเนินการ ไม่มีอะไรเลย จึงน่าจะเริ่มจากการทำข้อมูลชุมชนก่อน จากนั้นจึงนำข้อมูลมาหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนว่าจะจัดการท่องเที่ยวให้อยู่ในรูปแบบใด (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เกษตร ภูมิปัญญา อนุรักษ์ ฯลฯ) จึงฝากให้ชาวบ้านได้คิดและนำไปพูดคุยในเวทีต่อไป

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 4) วัน อาทิตย์ ที่ 10 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552 เวลา 10.00-12.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไรริมน้ำ (ซานไรริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร หมายเหตุ เลื่อนนัดเป็นวันจันทร์ 8 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไรริมน้ำ (ซานไรริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป จะสร้างข้อมูลชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมอย่างไร ?

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 4

ณ ตลาดไรริมน้ำ (ซานไรริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ 8 มิถุนายน 2552 เวลา 16.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมามากน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 16 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 13 คน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3 คน ดังรายชื่อดังนี้

1. นางอำภา นุชเขต 2. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 3. นางกุลลาภ มาแขก 4. นายบุญส่ง พุ่มเรือง 5. นายเกษม พุ่มเรือง 6. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 7. นางจุใจ เครื่องเทศ 8. นางสาวพจนาด อัครชาติฤกุล 9. นางประนอม แฉ่งใหญ่ 10. นางยุพา ทิพยาน 11. นางสาวเด่นดวง ยืนยาว 12. นายสมชาย ฤทธิ์เดช 13. นายสมศักดิ์ ทองทิว 14. นายเกษม เทียงธรรม 15. นางสาววรรณมา หล่อนิล 16. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

จากการทบทวนเนื้อหาจากเวทีครั้งที่ 1, 2 และ 3 และพูดคุยในหัวข้อเรื่องการเก็บข้อมูลของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม โดยการเก็บข้อมูลนั้นจะต้องเก็บโดยทีมวิจัยชาวบ้านในชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานในการคิดและเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิเคราะห์สถานการณ์ของชุมชน โดยที่เลี้ยงได้แนะนำว่าการเก็บข้อมูลจะเริ่มเก็บจากเรื่องของเครือข่าย, บ้าน, ลำคลอง, อาชีพ, ภูมิปัญญา (คนกับคน, คนกับธรรมชาติ, คนกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ) ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความสัมพันธ์ของชุมชนเพราะเป็นเรื่องที่คุยง่ายหลังจากนั้นให้อาข้อมูลที่ได้มาเล่าสู่กันฟังในเวทีต่อ ๆ ไปเพื่อจะ ได้ทำการบันทึกไว้เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขชุมชน และการวิเคราะห์แนวทางในการที่จะดำเนินกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

จากนั้นก็ขออาสาสมัครผู้ที่จะเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจและขานชื่อเองที่ละคน ดังรายชื่อ (นักวิจัย ชาวบ้าน) ที่ปรากฏตามลำดับต่อไปนี้ 1. นายบุญส่ง พุ่มเรือง 2. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 3. นางประนอม แฉ่งใหญ่ 4. นางยุพา ทิพยาน 5. นางสาวเด่นดวง ยืนยาว 6. นางซูใจ เครื่องเทศ 7. นายเกษม พุ่มเรือง 8. นายสมศักดิ์ ทองทิว 9. นางกุหลาบ มาแขก 10. นายสมชาย ฤทธิเดช 11. นางอำภา บุญเขต 12. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 13. นางสาว พจนาด อิศดาชาติฤกุล โดยมีนายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ เป็นหัวหน้าทีมวิจัย และนายเกษม เทียงธรรม เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิ เป็นพี่เลี้ยงกำกับดูแลร่วมด้วย

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 5) วัน อาทิตย์ ที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ซานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถาม และประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในการทำงานวิจัยในรอบ ระยะเวลา 1 ปี และงบประมาณที่จะใช้ ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อการเสนอขอทุนดำเนินการ โครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 5

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ซานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ 14 มิถุนายน 2552 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมามีผู้ร่วมเวที แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 15 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 12 คน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาศรีอยุธยา โท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นางยุพา ทิพยาน 3. นายสมศักดิ์ ทองทิว 4. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 5. นางสาว พจนาด อิศดาชาติฤกุล 6. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 7. นางเลน กรานสกุล 8. นางอำภา บุญเขต 9. นายบุญส่ง พุ่มเรือง 10. นางสมจิต พุฒใจบุญ 11. นางสาวเด่นดวง ยืนยาว 12. นายสมชาย ฤทธิเดช 13. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 14. นางสาวสรัญญา เทียงธรรม 15. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์

จากการพูดคุยในเวทีวันนี้พอจะสรุปได้ดังนี้ มีการทบทวนการจัดเวทีครั้งที่ผ่าน ๆ มาและวันนี้มีการ ชี้แจง กิจกรรม และระยะเวลาคร่าว ๆ ในการดำเนินงาน โดยสรุปดังนี้ (1) การเก็บข้อมูล ตัวอย่างเช่น คริวเรือน เครือญาติ สมาชิกในครอบครัว 219 หลังคาเรือนอาชีพของคนในชุมชน, สินค้าชุมชน, สิ่งที่ย้ายไปจากชุมชน พร้อมเหตุผล, ประวัติศาสตร์ชุมชน, แผนที่ชุมชน (2) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (3)วิเคราะห์ข้อมูล และหา แนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับชุมชน (4) สรุปและถอดบทเรียนที่ได้จากการดำเนินการ (5)ระยะเวลา 1 ปี ชาวบ้านต้องการจัดเวทีสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 6) วัน อาทิตย์ ที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 16.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ซานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถาม และประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปอธิบายรายละเอียดกิจกรรมที่จะทำในระยะเวลา 12 เดือน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 6
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ชานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 21 มิถุนายน 2552 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมามากน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 16 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 14 คน เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิและนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางยุพา ทิพยาน 2. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 3. นายสมชาย ฤทธิเดช 4. นางซูใจ เครื่องเทศ 5. นางสาวเด่นดวง ยืนยาว 6. นางประนอม แฉ่งใหญ่ 7. นายเกษม พุ่มเรือง 8. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 9. นางสมจิต พุดใจบุญ 10. นางอำภา บุญเขต 11. นายบุญส่ง พุ่มเรือง 12. นางเลน กรานสกุล 13. นายวิรัช เขียวสีม่วง 14. นายสุชาติ นำเจริญสมบัติ 15. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 16. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช จากการพูดคุยในเวทีวันนี้พอจะสรุปได้ดังนี้ มีการทบทวนการจัดเวทีครั้งที่ผ่าน ๆ มาและวันนี้มีการพูดคุยเรื่องการทำข้อมูลชุมชนโดยร่วมจัดทำแบบสอบถามเพื่อการสำรวจข้อมูลในชุมชนซึ่งวันนี้ชาวบ้านได้ร่วมเสนอประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

เรื่อง	เพื่ออะไร	เก็บอย่างไร	เก็บกับใคร
1. ประวัติศาสตร์ชุมชน	1.ฐานข้อมูล 2.ตรวจสอบความถูกต้อง	ถามตามบ้าน	คนเก่าแก่เกือบทุกบ้าน
2. อาชีพ	1. ฐานข้อมูล 2.ทำแผนดำเนินงาน	ถามตามบ้าน	ทุกหลัง
3. คลอง	1. สภาพปัจจุบัน 2.การใช้ประโยชน์ 3.ปัญหา	เดินสำรวจ	ทีมวิจัย
4. ศาลเจ้า, ด่านานหลวงพรตท่านเลี่ยม	1. ผู้ประวัติศาสตร์ 2.ทราบความเป็นมา	จัดวงน้ำชา	คนเก่าแก่ที่อยู่ในศาลเจ้า
5. ภูมิปัญญาชาวบ้าน	1. พัฒนาอาชีพ	ถามตามบ้าน	ผู้รู้ในชุมชน
6. ความต้องการท่องเที่ยวที่อื่น	1. เขาทำอย่างไร 2. ใช้ศึกษา 3. เามาปรับใช้	ดูงานนอกสถานที่	ที่อื่น เช่น คลองสวน สามชุก
7. องค์กรหรือหน่วยงานสินค้าใน/นอกสถานที่	ส่งเสริมการท่องเที่ยว	เก็บตามแต่ละสถานที่	ร.ร. พรตพิทยพยัต ร.ร. เจริญศิลป์ สำนักงานเขต กลุ่มแม่บ้าน วิทยาลัยช่างศิลป์ วัฒมณู
8. สิ่งแวดล้อมสภาพบ้านเรือน	- สภาพปัจจุบัน - การใช้ประโยชน์ - ปัญหา	- มองดู - สอดส่อง - เข้าไปถาม	สำรวจทุกหลัง

หลังจากนั้นจึงฝากชาวบ้านให้กลับไปทบทวนเพื่อทำข้อมูลเพิ่มเติมนัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 7) วันอาทิตย์ ที่ 30 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ชานไม้ริมน้ำหน้าร้านไทยสามัคคี) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ทบทวนในประเด็นเดิม และประเด็นใหม่ที่ชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 7

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 30 สิงหาคม 2552 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมามากน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 12 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 11 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางยุพา ทิพยาน 2. นายสมศักดิ์ ทองทิว 3. นางอรอนงค์ แยมเกสร 4. นางสาวอมรา อัสดาชาติฤกุล 5. นางสาวสุพัตรา อัสดาชาติฤกุล 6. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 7. นางสมจิต พุฒใจบุญ 8. นางเค้นดวง ยืนยาว 9. นางชูใจ เครื่องเทศ 10. สุจิตรา แซ่อึ้ง 11. นางสาวพจนาด อัสดาชาติฤกุล 12. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช

จากการพูดคุยในเวทีวันนี้พอจะสรุปได้ดังนี้ มีการทบทวนการจัดเวทีครั้งที่ผ่าน ๆ มาและวันนี้มีการพูดคุยเรื่องการทำข้อมูลชุมชน โดยร่วมนักศึกษาชวนคิดในการร่วมทำข้อมูลทั่วไปของชุมชน โดยสังเขปและให้ได้เห็นภาพกว้าง ๆ และแผนผังของชุมชนวันนี้ชาวบ้านจึงร่วมคิดว่าจะนำเสนอในรูปแบบใดที่จะให้ทุกคนได้เห็นภาพไปพร้อม ๆ กัน โดยมีการเสนอว่า ต้องมีการเดินสำรวจ แบ่งพื้นที่กัน และกลับมาพร้อมพูดคุยและทำร่างแผนที่ชุมชนร่วมกัน

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 8) วัน อาทิตย์ ที่ 20 เดือน กันยายน พ.ศ. 2552 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ประเด็นแผนที่ชุมชน ครั้งที่ 1

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 8

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 20 กันยายน 2552 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมามากน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 10 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 9 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นายสมศักดิ์ ทองทิว 3. นายสมชาย ฤทธิเดช 4. ไพเราะ ดีเกิด 5. นางยุพา ทิพยาน 6. นางอรอนงค์ แยมเกสร 7. นางสาวอมรา อัสดาชาติฤกุล 8. นางสาวสุพัตรา อัสดาชาติฤกุล 9. นางสมจิต พุฒใจบุญ 10. นางสาวพจนาด อัสดาชาติฤกุล 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช

ทีมวิจัยร่วมกันร่างแผนที่ชุมชน โดยร่วมกันนำดินสอกำหนดเส้นเพื่อแสดงอาณาเขตของชุมชนและสถานที่สำคัญภายในชุมชน เนื่องจากวันนี้ทีมวิจัยร่วมตัวกันล่าช้ากว่าปกติทำให้ทำงานได้เพียงเล็กน้อย จึงนัดหมายครั้งต่อไปเพื่อดำเนินงานต่อ

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 9) วัน อาทิตย์ ที่ 4 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ประเด็นแผนที่ชุมชน ครั้งที่ 2 ต่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 9

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 4 ตุลาคม 2552 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมาเล็กน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 11 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 10 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นางสาวอมรา อัสดาชาติกุล 3. นางสาวสุพัตรา อัสดาชาติกุล 4. นางสาวพจนาล อัสดาชาติกุล 5. นาย พงศ์ พันธุ์ ศิริพร 6. นางยุพา ทิพยาน 7. นายสมชาย ฤทธิเดช 8. นายสมศักดิ์ ทองทิว 9. นางอรอนงค์ เข้มเกสร 10. นางกุหลาบ มาแขก 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิษฐ์

หลังจากที่มวิจัยร่วมกันร่างแผนที่ชุมชน โดยร่วมกันนำดินสอกำหนดเส้นเพื่อแสดงอาณาเขตของชุมชน และสถานที่สำคัญภายในชุมชน จึงนำร่างแผนที่มาทำลงบนกระดาษแข็งเพื่อจะได้นำไว้ใช้ประโยชน์ในอนาคต โดยมีการร่างรายละเอียดเพิ่มเติม อาทิ บ้าน โรงเรียน ตรอก ซอย ถนน คลองหลัก และคลองซอย เป็นต้น หลังจากนั้นจึงนัดหมายครั้งต่อไปเพื่อระบายสี

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 10) วัน อาทิตย์ ที่ 18 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ประเด็นแผนที่ชุมชน ครั้งที่ 3 ต่อ

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 10

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 18 ตุลาคม 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมาเล็กน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 12 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 11 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นางอรอนงค์ เข้มเกสร 3. นางสาวอรณี เสียงสมใจ 4. นายสมศักดิ์ ทองทิว 5. นายธนศ ทวีสุขเกษม 6. นางซูโจ เครื่องเทศ 7. นางยุพา ทิพยาน 8. นายสมชาย ฤทธิเดช 9. นางสาวอมรา อัสดาชาติกุล 10. นางสาวสุพัตรา อัสดาชาติกุล 11. นางสาวพจนาล อัสดาชาติกุล 12. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิษฐ์

หลังจากที่มวิจัยร่างแผนที่มาทำลงบนกระดาษแข็งแล้วจึงนำมาลงสีเพื่อให้แผนที่มีความสวยงามและดูง่ายขึ้น วันนี้มีบรรยากาศแตกต่างไปจากเดิมเนื่องจากมีเด็กในชุมชนหลายคนเข้ามาร่วมระบายสีด้วยทำให้วันนี้มีความคึกคักเป็นพิเศษจากวันอื่น ๆ นักศึกษามองเห็นภาพการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นกับคนทั้ง 3 วัย คือ เด็ก ผู้ใหญ่ และคนชราได้ทำงานร่วมกันจนทำให้แผนที่ถูกแต่งแต้มด้วยสีสัน แผงความสามัคคีภายในชุมชนที่ได้ร่วมมือกันทำงานจนเสร็จสิ้น หลังจากนั้นมีการพูดคุยเรื่อง งานวิจัยชุมชนว่ามีรายละเอียด และดำเนินงานอย่างไร ชาวบ้านอยากเห็นภาพ โดยพี่นุช (นางอรอนงค์ เข้มเกสร) หนึ่งในทีมวิจัยเสนอให้พาไปดูงานซักครั้งจะได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับงานมากขึ้น เพื่อนำมาดำเนินงานต่อกับงานวิจัยโดยชุมชนจึงมีการนัดหมายครั้งต่อไปเพื่อพูดคุยเรื่องการดูงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 11) วัน อาทิตย์ ที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไป ประเด็นการดูงาน

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 11

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 28 มีนาคม 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมาเล็กน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 12 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 11 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางยุพา ทิพยาน 2. นายสมศักดิ์ ทองทิว 3. นางอรอนงค์ แยมเกษร 4. นางชูใจ เครื่องเทศ 5. นางสมจิต พุฒใจบุญ 6. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 7. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 8. นายสมชาย ฤทธิเดช 9. นางสาวอมรา อัสดาชาติร์กุล 10. นางสาวสุพัศตรา อัสดาชาติร์กุล 11. นางสาวพจนาด อัสดาชาติร์กุล 12. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วันนี้มีการทบทวนความเดิมในการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยสรุป และเปลี่ยนบรรยากาศให้ดูวิถีชีวิตเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในรายการแม่ช้อยนางรำที่ออกอากาศทางช่อง 9 โดยเทปครั้งนี้ได้พามาเที่ยวที่ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ทำให้ชาวบ้านสนใจเป็นอย่างยิ่ง หลังจากนั้นก็ให้ดูวิถีชีวิตเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ สกว. ก็ได้รับความสนใจอีกเช่นกัน จากนั้นนักศึกษาจึงชวนพูดคุยเกี่ยวกับการดูงาน โดยหลายคนก็อยากไปดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อที่จะได้เรียนรู้ เนื่องจากชาวบ้านยังไม่ค่อยเข้าใจกับงานที่จำทำนักศึกษาจึงเสนอให้ไปดูงาน 2 แบบ 1. เกี่ยวกับกระบวนการทำงานงานวิจัยโดยชาวบ้าน 2. เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงคิดร่วมกันและเสนอว่าไปดูงานเกี่ยวกับกระบวนการ นักศึกษาจึงแนะนำที่ชุมชนอัลฟาร์สะห์ ที่หนองจอก เพราะเดินทางสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่าย

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 12) วัน อาทิตย์ ที่ 18 เดือน เมษายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปการการดูงาน และเพื่อนัดพบปะกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง นักศึกษานัดวันเวลาและสถานที่ (ประสานงาน)

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 12

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 18 เมษายน 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากครั้งที่ผ่านมาเล็กน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 11 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 10 คน นักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางยุพา ทิพยาน 2. นายเกษม พุ่มเรือง 3. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 4. นายสมศักดิ์ ทองทิว 5. นางอรอนงค์ แยมเกษร 6. นางสมจิต พุฒใจบุญ 7. นาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยวดี ปทีปพันธ์ 8. นางสาวอมรา อัคราชาตรีกุล 9. นางสาวสุพัตรา อัคราชาตรีกุล 10. นางสาวพจนาด อัคราชาตรีกุล 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์

วันนี้มีการพบปะพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาและจำนวนคนในทีมวิจัยว่ายังอยู่ครบหรือไม่ และการดูงานเพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์กับชุมชนที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการทำข้อมูลชุมชนเพื่อจะเป็นจุดเริ่มต้นหรือเตรียมการชุมชนในการพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านทุกคนเริ่มเห็นความสำคัญที่จะต้องทำข้อมูลของชุมชนก่อน ต่อจากนั้นจึงนัดหมายครั้งต่อไป

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 13) วัน อาทิตย์ ที่ 13 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปกำหนดการการดูงาน พบปะกับอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 13

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ 13 มิถุนายน 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวที โดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมจากครั้งที่ผ่านมาเล็กน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 13 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 10 คน โหนดสุวรรณภูมิ และนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 3 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นายสมศักดิ์ ทองทิว 2. นางอำภา บุญเกตุ 3. นางยุพา ทิพยาน 4. นางกุหลาบ มาแขก 5. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 6. นายเกษม พุ่มเรือง 7. นางอรอนงค์ แยมเกสร 8. นางสมจิต พุฒใจบุญ 9. นางซูใจ เครื่องเทศ 10. นางสาวสุพัตรา อัคราชาตรีกุล 11. นางสาวพจนาด อัคราชาตรีกุล 12. ผศ.พีรชัย กุลชัย 13. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 14. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์

วันนี้มีการทบทวนความเดิมในการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยนายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ หลังจากนั้น ผศ.พีรชัย กุลชัย ผู้ประสานงานศูนย์งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้เกริ่นนำการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ดำเนินงานโดยชาวบ้าน มีพี่เลี้ยงคือ โหนดสุวรรณภูมิ ได้พูดคุยถึงบทบาทหน้าที่การทำงานของแต่ละส่วนอย่างชัดเจน พร้อมแลกเปลี่ยนซักถามถึงข้อสงสัยต่าง ๆ รวมทั้งข้อกังวลที่มีอยู่ในทีม ต่อมาได้ขอรอถามทีมวิจัยอีกครั้งว่าผู้จะร่วมทีมวิจัยมีใครบ้างยังเป็นกลุ่มเดิมอยู่หรือไม่ โดยการขานชื่อที่ละคน ได้รายชื่อทีมวิจัยดังนี้ 1. นายสมศักดิ์ ทองทิว 2. นางอำภา บุญเกตุ 3. นางยุพา ทิพยาน 4. นางกุหลาบ มาแขก 5. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 6. นายเกษม พุ่มเรือง 7. นางอรอนงค์ แยมเกสร 8. นางสมจิต พุฒใจบุญ 9. นางซูใจ เครื่องเทศ 10. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม

หลังจากนั้นมีการทบทวนวัตถุประสงค์ในการทำงานวิจัยครั้งนี้คือ

1. เพื่อศึกษาบริบท ต้นทุน ศักยภาพ การท่องเที่ยวของชุมชน
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ เงื่อนไข และปัจจัยของการจัดการท่องเที่ยวชุมชน
3. เพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลังจากนั้นก็พูดคุยเรื่องทั่วไปพร้อมกับนัดหมายครั้งต่อไป นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 14) วัน จันทร์ ที่ 14 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปแผนการดำเนินงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 14
 ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 วันจันทร์ ที่ 14 มิถุนายน 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมลดลงจากครั้งที่ผ่านมามากน้อย มีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 10 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 8 คน โหนดสุวรรณภูมิ และนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นางอรอนงค์ แย้มเกสร 3. นางสมจิต พุฒใจบุญ 4. นางพิกุล ฤทธิเดช 5. นางอำภา บุญเขต 6. นางสาวสุพัตรา อิศดาชาติฤกุล 7. นางสาวอรณี เสียงสมใจ 8. นางยุพา ทิพพาน 9. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 10. นายอาทิตย์ โชติวิริยวามิษฐ์

วันนี้ได้ชวนพูดคุยประเด็นการทำงานของทีมวิจัยชาวบ้านว่า ภายในระยะเวลาการดำเนินงานของโครงการว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง มีการดำเนินงานอย่างไร เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมควรดำเนินการอะไรบ้าง ได้ข้อสรุปจากเวทีดังนี้

1. ประชุมทีมวิจัยชาวบ้านประจำเดือน
2. การเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
3. เวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย
4. วางแผนและออกแบบการเก็บข้อมูล
5. เก็บข้อมูล
6. เรียบเรียงและตรวจสอบข้อมูล
7. วางแผนหาแนวทางการจัดการท่องเที่ยว
8. การศึกษาดูงาน
9. เวทีรับฟังความคิดเห็นแนวทางการท่องเที่ยว
10. เวทีวางแผนเตรียมความพร้อมการจัดการท่องเที่ยวตามศักยภาพของชุมชน
11. ทดลองจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
12. เวทีวิเคราะห์ผลการทดลองจัดการท่องเที่ยว
13. เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชน
14. เขียนรายงาน

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 15) วัน ศุกร์ ที่ 18 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปแผนการกิจกรรมภายใต้แผนการดำเนินการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 15
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ ที่ 18 มิถุนายน 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมทำครั้งที่ผ่านมามีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 10 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 8 คน โหนดสุวรรณภูมิ และนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นางอำภา บุญเกตุ 2. นางอ่อนศรีนันทวงธรรม 3. นางอรอนงค์ แยมเกสร 4. นายเกษม พุ่มเรือง 5. นางสมฤดี พุฒใจบุญ 6. นางยุพา ทิพยาน 7. นายสุชาติ นำเจริญสมบัติ 8. นางกุหลาบ มาแขก 9. สมจิต พุฒใจบุญ 10. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วันนี้ได้ชวนพูดคุยประเด็นการทำงานจากครั้งที่แล้ว โดยลงรายละเอียดการทำงานในแต่ละขั้นตอนเพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมควรดำเนินการอะไรบ้าง ได้ข้อสรุปจากเวทีดังนี้ (1-8 คูในตารางแผนกิจกรรม)

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 16) วัน จันทร์ ที่ 21 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2553 เวลา 17.00-19.00 น. สถานที่ ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (خانไม้ริมน้ำหน้าร้านเจ้าหลี่) แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร คำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปแผนการกิจกรรมภายใต้แผนการดำเนินการ (ต่อ)

เวทีแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม พัฒนาโจทย์ครั้งที่ 16
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (ศูนย์สุขภาพชุมชน) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ ที่ 21 มิถุนายน 2553 เวลา 17.00-18.00 น.

บรรยากาศเวทีโดยทั่วไปวันนี้มีจำนวนผู้สนใจในกิจกรรมทำครั้งที่ผ่านมามีผู้ร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 9 คน แบ่งเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน 8 คน โหนดสุวรรณภูมิ และนักศึกษาปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อดังนี้ 1. นายเกษม พุ่มเรือง 2. นางอรอนงค์ แยมเกสร 3. นางสาวอรณี เสียงสมใจ 4. นางอ่อนศรีนันทวงธรรม 5. นางยุพา ทิพยาน 6. นายสมศักดิ์ ทองทิว 7. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 8. นางอำภา บุญเกตุ 9. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วันนี้ได้ชวนพูดคุยประเด็นการทำงานจากครั้งที่แล้ว โดยลงรายละเอียดการทำงานในแต่ละขั้นตอนเพื่อหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมควรดำเนินการอะไรบ้าง ได้ข้อสรุปจากเวทีดังนี้ (9-14 คูในตารางแผนกิจกรรม) (ชื่อโครงการ, ทีมวิจัย, หัวหน้าโครงการ และตารางเวลาการทำงาน คูในแผนกิจกรรม)

นัดหมายครั้งต่อไป (ครั้งที่ 17) หุคเวที รอการนัดหมายครั้งต่อไป รอเสนอโครงการคำถามและประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นครั้งต่อไปรอเสนอโครงการเพื่อนำงบประมาณดำเนินการ

ตัวอย่างโครงการโดยสังเขป
โครงการ “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับ
ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร”

ความเป็นมา

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม (ตลาดหัวตะเข้) ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีประชากรทั้งสิ้น 1,296 คน 335 ครัวเรือน เดิมชื่อชุมชน “หลังตลาด” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เพื่อเป็นอนุสรณ์แด่หลวงพรต พิทยพัทธ์ และท่านเลี่ยม บุนนาค ผู้เป็นภรรยา ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินที่ได้บริจาคที่ดินให้คนในชุมชนได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัย ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติยาวนานกว่า 70 ปี มีลักษณะทางกายภาพและสังคมที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การที่มีคลองหลายสาย เช่น คลองประเวศบุรีรมย์ คลองลำปลาทิว คลองหัวตะเข้ ฯลฯ เชื่อมติดต่อกันได้ทำให้สองฝั่งคลองมีการตั้งถิ่นฐานและเกิดวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำ มีลักษณะสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่ผูกพันกับลำน้ำ แต่เดิมเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่มีความสำคัญในอดีต มีการค้าขายทางเรือเป็นสำคัญ เป็นตลาดริมน้ำที่มีการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าอย่างคึกคัก ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมาก ทำให้ชุมชนมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ ทุกคนต่างมีช่องทางในการประกอบอาชีพ ไม่ต้องออกไปทำงานนอกชุมชน แต่ปัจจุบันมีความซบเซาอันเนื่องมาจากการเกิดอศศภัยเมื่อ 10 กว่าปีก่อน ผนวกกับมีการก่อสร้างถนนอ่อนนุช-ลาดกระบัง จึงทำให้ประชาชนบางส่วนย้ายออกจากชุมชนไปก่อสร้างบ้านเรือนตามแนวถนน และมีตลาดใหม่ที่ติดถนน ทำให้ตลาดหัวตะเข้ถูกแปรสภาพจากร้านค้าเป็นบ้านพักอาศัยเป็นส่วนมาก ส่วนบ้านเรือนที่ถูกทิ้งร้าง ส่วนหนึ่งก็มีการแปรสภาพบ้านเรือนให้เป็นห้องเช่าราคาถูกให้คนนอกได้เข้ามาอยู่อาศัย ส่วนใหญ่เป็นแรงงานจากสนามบินสุวรรณภูมิ ทำให้คนในชุมชนประกอบไปด้วยผู้ที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมและผู้ที่ย้ายเข้ามาใหม่ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้คนในชุมชนมีความกังวลในการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากผู้ที่ย้ายเข้ามาใหม่ไม่ได้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ร่วมกัน จึงมีลักษณะเป็นเพียงผู้อาศัยมากกว่าที่จะเป็นเจ้าของบ้าน จึงทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เพราะเกิดช่องว่างระหว่างกันขึ้น ไม่เกิดความผูกพันและความสามัคคีของคนในชุมชน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาชุมชนทางด้านกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจได้

ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม มีลักษณะของพื้นที่เอื้อต่อการพัฒนา เนื่องจากอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่อยู่ในแผนการพัฒนาฝั่งเมืองของกรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก มีการคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางได้ทั้งทางน้ำ ได้แก่ คลองประเวศบุรีรมย์ ทางรถไฟ ได้แก่ ทางรถไฟสายตะวันออก รถไฟฟ้าแอร์พอร์ตลิงค์ ทางอากาศ คือ สนามบินสุวรรณภูมิ ทางบก ได้แก่ ถนนลาดกระบัง และทางหลวงระหว่างเมืองกรุงเทพ-ชลบุรี โดยมีองค์ประกอบของชุมชน คือ การเลี้ยงปลาในกระชังริมคลอง การผลิตอุปกรณ์หาลา (ปิ่นยิงปลา ลอบคักปลา) การผลิตอุปกรณ์ทางการศึกษา (การจึงเฟรม : นักศึกษาวิทยาลัยช่างศิลป์) อาหาร เช่น เป็ดย่าง ขนมปังจ่าง ขนมไทย น้ำพริก ขนมเบื้องโบราณ ร้านจำหน่ายอุปกรณ์ทางการเกษตร การทำดอกไม้จากหลอดกาแฟ สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่ที่ยังคงสภาพเดิมเมื่อครั้งอดีต ความสวยงามของคลองประเวศบุรีรมย์ พิพิธภัณฑ์หลวงพรต-ท่านเลี่ยม วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ องค์กรเขียนที่โรงเจเฮงเสงตัว ศูนย์แสดงงานศิลปะของวิทยาลัยช่างศิลป์ วัดมอญ เป็นต้น จากการทบทวนปัญหาและบทเรียนการพัฒนาที่ผ่านมาของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามาในชุมชนพบว่า ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เคยมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลายครั้ง มีการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวทางน้ำเชื่อมต่อกับชุมชนอื่นๆ ตามเส้นทางคลองประเวศบุรีรมย์ ซึ่งเป็นการดำเนินการ โดยหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วยสำนักงานเขตลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งได้พยายามเข้ามาพัฒนาและส่งเสริมการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวในพื้นที่หลายครั้งเพราะเห็นถึงศักยภาพของพื้นที่ แต่การจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานกลับไม่ประสบผลสำเร็จ การดำเนินการขาดความต่อเนื่อง ไม่ยั่งยืน ซึ่งสาเหตุสำคัญเกิดจากการที่ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ชุมชนเป็นเพียงแค่ผู้ร่วมกิจกรรม แต่ไม่ได้คิด กำหนดทิศทางด้วยตนเอง ชุมชน ไม่ได้เห็นต้นทุนและศักยภาพของตนเอง ทำให้ไม่เกิดความพร้อมที่จะรองรับและจัดการกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นได้ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงทั้งชุมชนทำให้ชาวชุมชนบางส่วนไม่ทราบข้อมูลเลยว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาจริงหรือไม่สนใจ แต่ในมุมมองกลับกันชาวชุมชนได้ให้ข้อมูลมาว่า "ก็มีนักท่องเที่ยวบ้างนะ เห็นฝรั่งเขาสะพายเป้ไปใหญ่เดินเข้ามา แต่คุยกับเขาไม่รู้เรื่อง มากันสองคน บางคนก็เดินมาคนเดียว บ้างก็มาเป็นกลุ่มพวกเขาพากันมาถ่ายรูปกัน (นักศึกษา) บางคนก็เข้ามาถามเรื่องเก่า ๆ" และที่สำคัญมีรายการโทรทัศน์ (แม่ช้อยอร้อยเหาะ ออกอากาศทางช่อง 9) เข้ามาทำรายการเกี่ยวกับชุมชนในมุมมองสถานที่ท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ และอาหาร

จากการที่ผู้นำและคนในชุมชนได้มีโอกาสเข้าร่วมงาน 10 ปี งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นภาคกลาง ตะวันตก ตะวันออก ที่จัดขึ้นที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงมีความสนใจที่จะใช้งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นโดยเฉพาะการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของความเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชุมชนร่วมกันอันจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์และความสามัคคีของคนในชุมชน การสร้างจิตสำนึกและการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน การปรับปรุงฟื้นฟูอนุรักษ์อาคารบ้านเรือนในอดีตของชุมชนให้คงอยู่และคงเอกลักษณ์ไว้ การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

จากการพัฒนาโจทย์ในพื้นที่ ทำให้ทีมวิจัยเห็นต้นทุนของตนเอง แต่ยังพบว่าปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการที่จะกำหนดแนวทางและรูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชน การเติมศักยภาพที่จะทำให้คนในชุมชนมีความพร้อมที่จะจัดการท่องเที่ยวของตนเอง การสร้างจิตสำนึกและสามัคคีของคนในชุมชน ดังนั้นทีมวิจัยจึงสนใจที่จะหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนหลวงพ่อทันใจ เลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในการกำหนดทิศทาง วางแผน จัดการการท่องเที่ยวของตนเอง และนำเสนอผลงานวิจัยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

คำถามวิจัย

รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนหลวงพ่อทันใจ เลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบท ต้นทุน ศักยภาพ การท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพ่อทันใจ เลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ เงื่อนไข และปัจจัยการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนหลวงพ่อทันใจ เลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อค้นหารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมกับชุมชนหลวงพ่อทันใจ เลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเด็นการศึกษา

1. ประวัติศาสตร์ของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยมจากอดีตถึงปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ชุมชน ได้แก่ การตั้งถิ่นฐาน การก่อตั้งชุมชน เหตุการณ์สำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
2. บริบท ต้นทุน ศักยภาพ การท่องเที่ยวของชุมชน
 - 2.1 ลักษณะทางกายภาพ/ชีวภาพของชุมชน
 - 2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ อาชีพ การผลิต (ปัจจัยและทรัพยากร)
 - 2.3 ลักษณะทางสังคม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน
3. สถานการณ์ เงื่อนไข และปัจจัยของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
4. บทเรียนการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในอดีต
5. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสม

ขอบเขตพื้นที่

พื้นที่เป้าหมาย คือ พื้นที่บริเวณชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 1,296 คน คิดเป็นจำนวนครัวเรือน 335 ครัวเรือน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ระยะเวลาดำเนินการ 18 เดือน (งบประมาณ 205,960 บาท)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชุมทีมวิจัยประจำเดือน
2. เวทีเตรียมความพร้อมทีมวิจัย
3. เวทีชี้แจงโครงการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมาย
4. เวทีออกแบบการเก็บข้อมูล
5. การเก็บข้อมูล
6. เรียบเรียงและตรวจสอบข้อมูล
7. ศึกษาดูงาน
8. เวทีวิเคราะห์หาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน
9. เวทีรับฟังความคิดเห็นแนวทางการท่องเที่ยว
10. เวทีวางแผนเตรียมความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยว
11. ทดลองจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
12. เวทีวิเคราะห์ผลการทดลองจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
13. เวทีคืนข้อมูลสู่ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
14. เขียนรายงานความก้าวหน้าและรายงานฉบับสมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 1
ณ ตลาคไผ่ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณอรอนงค์ แยมเกษร) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพุธที่ 1 ธันวาคม 2553 เวลา 10.00 – 12.30 น.

เป็นการประชุมครั้งที่ 1 หลังจาก สกว. ได้ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย เวลาการประชุมวันนี้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นช่วงเย็น วันนี้มีสมาชิกเข้าร่วมประชุม 7 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 5 คน, นศ.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานโครงการฯ 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. นางอำภา บุญเกตุ 2. นายเกษม พุ่มเรือง 3. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 4. นางอรอนงค์ แยมเกษร 5. นายอาทิตย์ โชติวิริยวณิช 6. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 7. นางจกมล พุ่มเรือง โดยมีวาระการประชุมโดยสรุป ดังนี้

1. ทบทวนผลที่ได้รับจากการร่วมสัมมนา จ.ระยอง โดยมีตัวแทนจากทีมวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ไปร่วมด้วย 3 คน คือ นางอรอนงค์ แยมเกษร น.ส.อรณี เสียงสมใจ นายเกษม พุ่มเรือง ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สรุปว่าได้เรียนรู้จากการพบปะชุมชนอื่นๆ พบว่ามีหลายชุมชนที่เพิ่งเริ่มต้นเหมือนชุมชนของเรา และหลายชุมชนได้สะท้อนว่าไม่ง่าย ทำไปทำไมเหลือคนน้อยลงแค่ 2-3 คน แต่อาศัยใจสู้ทำงานในที่สุดมีคนเพิ่มขึ้นและช่วยกันทำงานคำถามที่ถูกถามเสมอ เข้าไปเข้ามาตลอดการสัมมนา คือ ทำไปทำไม คุณเกษมบอกว่าตอบไปตอบมาจนเกิดความเข้าใจจริงๆ ว่าทำไปทำไม

2. สรุปความคืบหน้าของโครงการวิจัยชุมชน คุณประพัฒน์ เจ้าหน้าที่ Node สุวรรณภูมิได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบว่า หลังจากโครงการได้ผ่านความเห็นชอบแล้ว มีการเซ็นสัญญาระหว่าง สกว.กับชุมชนหลวงพรตฯ แล้ว ได้เปิดบัญชีธนาคารกรุงไทยเพื่อรับเงินอุดหนุนการทำวิจัย โดยใช้ชื่อบัญชีว่า “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม” มีตัวแทนจากชุมชน 3 คนร่วมเปิด และ 2 ใน 3 จึงมีสิทธิเบิกเงินได้ มี นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, นางอำภา บุญเกตุ และนางอรอนงค์ แยมเกษร และได้รับเงินงวดแรกจำนวน 60,780 บาท และมีระยะเวลาของโครงการงวดที่ 1 เป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่ ตุลาคม 2553 – กุมภาพันธ์ 2554 และทีมวิจัยได้สมาชิกเพิ่ม 1 คนเพื่อร่วมทำงานกับชุมชนฯ คือ นายอาทิตย์ โชติวิริยวณิช นศ.ปริญญาโท คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

3. กำหนดตำแหน่งงานและจัดแบ่งหน้าที่ในทีมวิจัย ที่ประชุมได้กำหนดตำแหน่งงาน และหน้าที่ในตำแหน่งงานดังกล่าว ดังนี้

หน้าที่ (ตำแหน่ง)	ความรับผิดชอบ	ชื่อ
ประธาน	ใช้มติของทีม, ประสานงานภายในทีม, กำกับดูแลแก้ปัญหา	อ่อนศรี
รองประธาน	ทำหน้าที่แทนประธาน	ทุกคนเป็นได้หมด
เลขานุการ	จดบันทึก, เก็บเอกสาร, รวบรวมข้อมูล, จัดรูปเล่มประสานงาน, ส่งการได้	อำภา
เหรัญญิก	ดูแลการเบิก-จ่ายเงิน, ทำบัญชี (ไม่ถือเงิน)	อาทิตย์
ปฏิคม	ดูแลทั่วไป, จัดเตรียมดูแลสถานที่และอาหาร	ทุกคน
ประชาสัมพันธ์	ต้อนรับ, บอกข่าวสารให้ชุมชนรับทราบ	เกษม
นายทะเบียน	ติดตามเอกสาร, ตรวจสอบรายชื่อ	อรอนงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวชนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. จัดซื้ออุปกรณ์ ถ่ายเอกสาร (1) ใบเขียนชื่อ 100 ใบ (2) ใบเบิกเงิน 100 ใบ (3) แบบฟอร์ม 100 ใบ เอกสารโครงการ 12 ชุด จัดซื้อ (1) กระดาษบรู๊ฟ 100 แผ่น (2) กระดาษA4 2 รีม (3) แฟ้มเก็บเอกสาร 3 อัน (4) ก่อ้งใส 12 ก่อ้ง (5) สมุดจดบันทึก (6) ยาพาคันยูง 1 ท่อ (7) กระดาษกาว 3 ม้วน (8) ที่เย็บกระดาษและลวดเย็บ 1 ชุด (9) อื่น ๆ

5. นัดหมายประชุมครั้งต่อไปวันอังคารที่ 7 ธันวาคม 2553 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 2
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 7 ธันวาคม 2553 เวลา 17.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 15 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 13 คน, นศ.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานโครงการฯ 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญยกคู่ 2. นายเกษม พุ่มเรือง 3. นางสมจิต สกุนตศรี 4. นางยุพา ทิพยาน 5. นางสมจิต แซ่แต้ 6. นายศุภณัฐ สิริจันทน์ 7. นางฐิติรีย์ จุมพิฎกพันธ์ 8. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 9. นางจงกล พุ่มเรือง 10. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 11. นายอาทิตย์ ใจดีวิริยวานิชย์ 12. นางอรอนงค์ แยมเกสร 13. นางสมจิต พุฒใจบุญ 14. น.ส.ภัสณีซ พุ่มเรือง 15. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์

วาระการประชุม

1. ทบทวนตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ของทีมวิจัยฯ และเลือกผู้ช่วย

จากการประชุมครั้งที่ 1 ได้กำหนดตำแหน่งงานและภาระหน้าที่ ได้ทบทวนอีกครั้ง และเลือกผู้ช่วยเพิ่ม 1คนแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้งาน และเปลี่ยนตำแหน่งเมื่อครบวาระ 6 เดือน ให้ทุกคนมีโอกาสได้ทำทุกตำแหน่งงาน ตั้งแต่ 1 ธันวาคม 2553 - 31 พฤษภาคม 2554

หน้าที่ (ตำแหน่ง)	ความรับผิดชอบ	ชื่อ
ประธาน	ใช้มติของทีม, ประสานงานภายในทีม, กำกับดูแลแก้ปัญหา	อ่อนศรี + อรอนงค์
รองประธาน	ทำหน้าที่แทนประธาน	ทุกคนเป็นได้หมด
เลขานุการ	จดบันทึก, เก็บเอกสาร, รวบรวมข้อมูล, จัดรูปเล่มประสานงาน, สั่งการได้	อำภา + ภัสณีซ
เหรียญก	ดูแลกรเบิก-จ่ายเงิน, ทำบัญชี (ไม่ถือเงิน)	อาทิตย์ + อรณี
ปฏิคม	ดูแลทั่วไป, จัดเตรียมดูแลสถานที่และอาหาร	ทุกคน
ประชาสัมพันธ์	ต้อนรับ, บอกข่าวสารให้ชุมชนรับทราบ	เกษม + สุนีย์
นายทะเบียน	ติดตามเอกสาร, ตรวจสอบรายชื่อ	อรอนงค์ + สมจิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การเตรียมการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1

ที่ประชุมได้เตรียมการชี้แจงให้ชาวชุมชนได้รับรู้การทำโครงการวิจัยฯ โดยเปิดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 ได้แลกเปลี่ยนและได้ข้อสรุป ดังนี้

เป้าหมาย - เพื่อให้ชาวชุมชนได้รู้ว่าเราจะทำอะไร

ทำอย่างไร - ชี้แจง และพูดให้ฟัง

ฟังอะไร - ความเป็นมาของโครงการวิจัยฯ

- งบประมาณมาจากไหน เท่าไหร่

- เป้าหมายและทิศทางของงาน

- ทำเมื่อไหร่ ระยะเวลาการทำงาน

- ทำอย่างไร วิธีการทำงาน

- ใครเป็นคนทำ แนะนำทีมวิจัยมีใครบ้าง

ชี้แจงเมื่อไหร่ - วันอาทิตย์ที่ 6 มกราคม 2554 วันทำบุญขึ้นปีใหม่ของชุมชนฯ

ใครชี้แจง - ทีมวิจัยทุกคน

ทำกับใคร - ชาวชุมชน

3. นัดหมายประชุมครั้งต่อไป วันอังคารที่ 22 ธันวาคม 2553 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 3

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดีที่ 6 มกราคม 2554 เวลา 17.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 12 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นส.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานโครงการฯ 2 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 2. นางอำภา บุญยเกตุ 3. นางสมจิต พุดใจบุญ 4. นายเกษม พุ่มเรือง 5. นายสมศักดิ์ ทองทิว 6. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 7. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 8. นางจกมล พุ่มเรือง 9. นางสมจิต สกุนตศรี 10. นางพรอมา สกุนตศรี 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ 12. นายเกษม เทียงธรรม

วาระการประชุม

ที่นัดหมายประชุมครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2553 ที่ผ่านมา ทีมวิจัยติดภารกิจมาไม่ได้ มีเพียง Node และคุณอาทิตย์ นักศึกษามา จึงต้องเลื่อนนัดหมายใหม่

1. กำหนดเงื่อนไขการทำงานของทีม

ทีมวิจัยแสดงความคิดเห็นว่าคนในชุมชนเริ่มสนใจ เข้ามาซักถาม มาร่วมประชุม มาสังเกตการณ์ หลายรูปแบบและไม่ต่อเนื่อง เพื่อให้ทีมมีกรอบการทำงานเหมือนกันทุกคน จึงกำหนดกรอบหรือเงื่อนไข ดังนี้ (1) ห้ามนำเรื่องคนอื่นมาคุยในทีม (2) ห้ามนำเรื่องวิจัยไปคุยให้คนอื่นฟังถ้ายังไม่สำเร็จ (3) ใครสนใจ ออกมาชี้แจงให้เข้ามาร่วมประชุมเอง (4) ทุกอย่างต้องโปร่งใสทั้งการทำงานงบประมาณและกิจกรรม (5) อดทนอย่างน้อย 2 ปี ยึดผู้

2. แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ประชุมได้ร่วมเตรียมการชี้แจงโครงการวิจัยฯ ให้ชุมชนได้รับทราบต่อจากครั้งที่แล้ว

- โดยเปลี่ยนแปลงวันใหม่ เป็นวันอาทิตย์ที่ 11 มกราคม 2554 เวลา 17.00 น. – 20.00 น. หน้าบ้านคุณสมจิต พุฒใจบุญ เป็นบรรยากาศสบายๆ ร่วมรับประทานอาหารเย็น ริมคลอง

- และแบ่งหน้าที่ในวันงาน ดังนี้

อาหาร	- สมจิต พุฒใจบุญ
สถานที่	- สมศักดิ์ ทองทิว
ลงทะเบียน	- อัมภา บุญเขตฤ
ต้อนรับ	- สมจิต สกุนตศรี
น้ำ	- พรอมา สกุนตศรี

3. กำหนดจำนวนชาวชุมชนที่ทีมวิจัยฯ ชักชวนมาร่วมเปิดเวทีฯ ครั้งที่ 1 ที่ประชุมไม่ออกจดหมายเชิญ ใช้การชักชวนและเชิญด้วยตัวเองให้ชาวชุมชนมาร่วมงาน โดยทีมวิจัยที่ร่วมประชุมวันนี้กำหนดแขกของตน มีรายละเอียด ดังนี้ สมศักดิ์ 10 คน / อัมภา 5 คน / สมจิต (พุฒ) 5 คน / จงกล 5 คน / เกษม 7 คน / สมจิต (สกุนต) 5 คน / อรณี 5 คน / รวมทีมวิจัย 11 คน / รวมทั้งหมด 53 คน

4. นัดหมายประชุมครั้งต่อไปวันอังคารที่ 11 มกราคม 2554 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต - ท่านเลี่ยม

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 4
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 11 มกราคม 2553 เวลา 17.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 10 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน. นส.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอัมภา บุญเขตฤ 2. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 3. นางสมจิต พุฒใจบุญ 4. นางจงกล พุ่มเรือง 5. นายสมศักดิ์ ทองทิว 6. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 7. นางสมจิต สกุนตศรี 8. นายพิชญ์ไทยแท้ 9. นางพรอมา สกุนตศรี 10. นายอาทิตย์ ไชติวิริยาณิชย์

วาระการประชุม

1. การเตรียมการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ที่ประชุมทบทวนความพร้อมอีกครั้งก่อนเปิดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 ได้ข้อสรุปเพิ่มเติม ดังนี้

- วิธีการ - พุดคุยแบบประสาชาวบ้าน ไม่เอาวิชาการ ยากๆ
- แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- แจกเอกสารย่อโครงการฯ ก่อนกลับ เพื่อให้สนใจการพูดคุยมากกว่าเอกสาร แต่เอกสารจะทำให้เห็นข้อสรุปและช่วยสื่อสารให้คนที่ไม่ได้มาได้ชัดเจน

เวลา - ที่ประชุมได้ถกเถียงเรื่องเวลาพอสมควร ส่วนใหญ่เห็นว่าพอมืดชาวชุมชนไม่ออกจากบ้าน เรียกว่า เป็นเวลาพักผ่อนเตรียมทำงานวันจันทร์ จึงแก้ไขปรับเลื่อนให้เร็วขึ้น เป็น 15.00 น.

กำหนดคนชี้แจง - คุณอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม และ คุณอรณี เสียงสมใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาหาร	-	คุณสมจิต สกุนตศรี	
	-	ก๋วยเตี๋ยวไก่ (เส้นเล็ก + เส้นใหญ่)	
เครื่องดื่ม	-	คุณพรอมา สกุนตศรี	
	-	น้ำเปล่าและน้ำลำไย	
สถานที่/แสง/เสียง	-	คุณสมศักดิ์ ทองทิว และคุณวิรัช เขียวสีม่วง	
	-	จัดเก้าอี้แบบล้อมวง เพื่อให้พูดคุยได้ทั่วถึงและลดบรรยากาศการประชุมแบบทางการ	
	-	ไม่ต้องมีไฟตกแต่ง เพราะเลื่อนเวลาขึ้นและใช้ไม้เพื่อให้ได้ยินทั่ว	
เอกสาร	-	(อ.อำภา)	
	-	โครงการย่อ 1-2 หน้า	
จำนวนคน	-	เพิ่มเติมจากผู้เข้าประชุมวันนี้อีก 10 คน รวมเป็น 63 คน จากคุณอ่อนศรี 5	
	-	คุณพิษณุ 5 คน	
งบประมาณ	-	อาหาร	3,000 บาท
	-	เครื่องดื่ม	500 บาท
	-	เครื่องเสียง	500 บาท
	-	เอกสาร	50 บาท
	-	สรุปงบประมาณรวม	4,050 บาท
ร่างกำหนดการ (อาจเปลี่ยนแปลงได้)			
	13.00 น.	ทำความสะอาดและเตรียมสถานที่	
	14.30 น.	เตรียมพร้อมทุกด้าน	
	15.00 น.	ลงทะเบียน	
	15.30 – 16.00 น.	สันทนาการ	
	16.00 – 16.30 น.	เริ่มเปิดเวที	
	16.30 – 17.00 น.	เปิดซักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น	
	17.00 น.	เป็นต้นไป แจกเอกสารก่อนกลับ	

2. นัดหมายประชุมครั้งต่อไปวันอาทิตย์ที่ 15 มกราคม 2554 เวลา 15.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ทีมวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 5 งานเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 2 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 17.30 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมงานเปิดเวที

จำนวน 51 คน เป็นชาวชุมชน 43 คน และทีมวิจัย 7 คน

วาระการเปิดเวที

1. ลงทะเบียน
2. ทีมวิจัยชี้แจง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ความเป็นมาโครงการ
4. วิธีการทำอะไร
5. ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไร
6. แนะนำทีมงานวิจัย
7. เปิดให้ซักถามข้อสงสัย
8. รับประทานอาหารร่วมกัน

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 6
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 2 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 17.30 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 11 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นศ.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรีนันทวรรณ 2. นายพิชญ ไทยแท้ 3. นายสมศักดิ์ ทองทิว 4. นางจงกล พุ่มเรือง 5. นางสมจิต สกุนตศรี 6. นางสมจิต พุดใจบุญ 7. นางอรอนงค์ แยมเกสร 8. นางอำภา นุชเขต 9. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช 10. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 11.นางสุนีย์ พุดใจบุญ

วาระการประชุม

1. สรุปการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ทีมวิจัยร่วมกันสรุปผลการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ดังนี้
 - จำนวนผู้มาร่วมกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมาย
 - เวลาการเปิดเวทีช้ากว่ากำหนด ทำให้ผู้เข้าร่วมต้องรอนาน
 - บรรยากาศโดยรวมเป็นไปตามที่กำหนดให้สบายๆ ไม่เป็นทางการ
2. เตรียมการเปิดเวทีชุมชนครั้งที่ 2 คณะทำงานได้ปรับปรุงและเตรียมแผนงาน ดังนี้
 - กลุ่มเป้าหมาย เน้นกลุ่มหลังตลาด ให้คณะทำงานพยายามชักชวนให้มามากขึ้น
 - วัน-เวลา ในวันอาทิตย์ 27 มีนาคม เริ่มลงทะเบียน 17.00 น. และเปิดเวที 18.00 น.
 - สถานที่ ที่เดิม หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดริมน้ำ
3. โดยหน้าที่และความรับผิดชอบ
 - อาหาร ทำถ้วยจืด (คุณอรอนงค์)
 - เครื่องดื่ม (คุณสมจิตต์)
 - สถานที่ (คุณพิชญ)
 - ลงทะเบียน (คุณสุนีย์)
 - ต้อนรับ (ทีมงานทุกคน)
 - แสงเสียง (คุณเป็ยก)
4. เนื้อหาที่จะพูดและผู้พูด
 - ความเป็นมา (คุณอ่อนศรี)
 - ชุมชนจะได้อะไร (คุณอำภา)
 - วิธีการทำอะไร (คุณพิชญ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ชุมชนได้อะไร (คุณอรอนงค์)

จำนวนคนที่เชิญร่วมงาน รวม 50 คน โดยทีมแต่ละคนจะต้องเชิญสมาชิกในชุมชนดังนี้ คุณอ่อนศรี 10 คน / คุณพิชญ 5 คน / คุณอรอนงค์ 5 คน / คุณสมจิต 5 คน / คุณสุนีย์ 5 คน / คุณสมศักดิ์ 5 คน / คุณอำภา 6 คน / คุณสมจิตต์ 5 คน / คุณจงกล 5 คน

5. นัดหมายประชุมครั้งต่อไปเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดเวที ในวันพฤหัสบดี 17 มีนาคม 2554 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม่รีมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 7

สัมมนาเครือข่าย และดูงาน

ณ สถาบันเทคโนโลยีเข้าคุณทหารลาดกระบัง และชุมชนอัลฟาละห์ หนองจอก มีนบุรี

วันที่ 12 – 13 กุมภาพันธ์ 2554

ผู้เข้าร่วมประชุม

1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม
2. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ
3. นายพิชญ ไทยแท้
4. นางอรอนงค์ แยมเกสร
5. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช

ผลการสัมมนาและดูงาน

1. ได้เรียนรู้ปัญหา และการแก้ไขจากชุมชนอื่น ทีมวิจัยทุกคนที่ไปร่วมงานสัมมนาได้ออกเล่าถึงปัญหาของชุมชนอื่น ความยากลำบากในการทำงาน ซึ่งไม่ได้ทำให้ทีมท้อใจ แต่มีกำลังใจ เพราะบางชุมชนมีอุปสรรคมากกว่า
2. ตอกย้ำเป้าหมายการทำวิจัย คุณอรอนงค์ คุณพิชญ รายงานว่าได้รับการถามซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่าทำวิจัยไปทำไม ทำแล้วได้อะไร จากที่ตอบไม่ค่อยคล่องจนตอบได้ดีขึ้น คล่องขึ้น ที่สำคัญทำให้มีความเข้าใจเพิ่มขึ้น
3. เรียนรู้งานของชุมชนที่ได้ทำไปแล้ว และปัญหา จากการตอบคำถามให้ชุมชนอื่น ทำให้ทีมวิจัยที่ตอบตามความคิดเห็น ได้ข้อสรุปชัดเจนขึ้น

งานเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2 และประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 8

ณ ตลาดไม่รีมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอังคารที่ 29 มีนาคม 2554 เวลา 17.30 – 21.00 น.

ผู้เข้าร่วมเปิดเวทีชุมชน

จำนวนรวม 50 คน เป็นชาวชุมชนและชุมชนใกล้เคียง 43 คน ทีมวิจัย 7 คน

วาระการเปิดเวทีชุมชน

1. ลงทะเบียน
2. ทีมวิจัยชี้แจง
3. ความเป็นมาโครงการ
4. วิธีการทำอย่างไร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไร
6. แนะนำทีมงานวิจัย
7. เปิดให้ซักถามข้อสงสัย
8. รับประทานอาหารร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 13 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 11 คน, นศ.ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นายพิษณุ ไทยแท้ 2. นางจกมล พุ่มเรือง 3. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 4. นายสมศักดิ์ ทองทิว 5. นางสมจิต สกุนตศรี 6. นายวิรัชเชียวสิมวง 7. นางสมจิต พุดใจบุญ 8. นางอรอนงค์ แยมเกสร 9. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 10. นายเกษม พุ่มเรือง 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ 12. นาย 13. ประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 14. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม

วาระการประชุม

1. สรุปการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2

วันนี้หลังจากเปิดเวทีครั้งที่ 2 เสร็จเรียบร้อย ชาวชุมชนที่มาร่วมรับฟังรับประทานอาหารแล้วแยกย้ายกันกลับบ้าน ทีมวิจัยได้อยู่ประชุมต่อเพื่อร่วมกันสรุปงานวันนี้พบว่ามีปัญหาที่ต้องแก้ไข ปรับปรุง ดังนี้

- จำนวนผู้มาร่วมกิจกรรมเป็นไปตามเป้าหมาย
- ทีมงานวิจัยมาไม่ครบ
- คนพูดขึ้นเองบางคนยังไม่ค่อยกล้าพูด อาจได้หัวข้อไปแล้วไม่แน่ใจว่าพูดได้หรือเปล่า

เมื่อให้เป็นคะแนน จากคะแนนเต็ม 100 ทีมงานให้คะแนนการเปิดเวทีวันนี้ 70 คะแนน

2. นัดหมายประชุมครั้งต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาก่อนเปิดเวทีครั้งที่ 3 ทบทวนทำความเข้าใจกับโครงการให้ทีมวิจัยอีกครั้ง ในวันที่ 24 เมษายน 2554 เวลา 17.00 น. สถานที่ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 9

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันที่ 17 เมษายน 2554 เวลา 17.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 9 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 8 คน, และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นายพิษณุ ไทยแท้ 2. นางจกมล พุ่มเรือง 3. นางสมจิต สกุนตศรี 4. นางสมจิต พุดใจบุญ 5. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 6. นางอรอนงค์ แยมเกสร 7. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 8. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 9. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม ทีมวิจัยชุมชนมีการเตรียมความพร้อมและซ้อมการพูดในวันเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 3

งานเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 3
และการประชุมทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 10
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันที่ 24 เมษายน 2554 เวลา 17.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมงานเปิดเวที

ชาวชุมชน 37 คน และทีมวิจัย 9 คน รวม 46 คน

วาระการเปิดเวทีชุมชน

ลงทะเบียน

ทีมวิจัยชี้แจง

ความเป็นมา โครงการ

วิธีการทำอะไร

ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไร

แนะนำทีมงานวิจัย

เปิดให้ซักถามข้อสงสัย

รับประทานอาหารร่วมกัน

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 9 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 8 คน, และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นายพิษณุ ไท ยแท้ 2. นางจกกล พุ่มเรือง 3. นางสมจิต สกุนตศรี 4. นางสมจิต พุดใจบุญ 5. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 6. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 7. น.ส.อรณี เสี่ยงสมใจ 8. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 9. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม

วาระการประชุม

ทีมงานร่วมกันทบทวนข้อดีและข้อเสียของงาน ประเมิน โดยการให้คะแนน และนัดหมายสรุปในรายละเอียดในการประชุมครั้งต่อไป

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 11

ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันศุกร์ที่ 6 พฤษภาคม 2554 เวลา 17.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 9 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 8 คน, และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นายพิษณุ ไท ยแท้ 2. นางจกกล พุ่มเรือง 3. นางสมจิต สกุนตศรี 4. นางสมจิต พุดใจบุญ 5. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 6. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 7. น.ส.อรณี เสี่ยงสมใจ 8. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 9. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม

วาระการประชุม

1. สรุปปัญหา/อุปสรรค การเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 3 ทีมงานสรุปปัญหา/อุปสรรค สิ่งที่ทำให้งานเปิดเวทีชุมชนไม่สำเร็จ

- จำนวนผู้มาร่วมกิจกรรมน้อยกว่าที่ตั้งเป้า สรุปว่าน่าจะเป็นเพราะฝนตกช่วงเปิดเวที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- กลุ่มผู้มาร่วมยังเป็นกลุ่มเดิมซ้ำ
 - การชี้แจงของทีมงานบางคนยังไม่ชัดเจน เพราะอายุ ไม่กล้าพูด กลัวพูดผิด ผู้พูดยังไม่เข้าใจโครงการดี
2. สรุปความสำเร็จ การเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 3
- ความสามัคคีของทีมงานดี
 - คนในชุมชนสนใจการทำงานของทีมมากขึ้น
 - ทีมงานบางคนมีความกล้าพูดชี้แจงมากขึ้น
 - อาหารอร่อย
3. สรุปกรอบการชี้แจงของทีมงานในการเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 3
- มีการเตรียมความพร้อมดีขึ้น มีประชุมซ้อมการพูดก่อนวันเปิดเวที มีการวางแผนแบ่งหน้าที่กัน ทบทวนหัวข้อที่จะพูด

มีการมาคุยสรุปบทเรียนในครั้งนี้อีกด้วย เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป

4. สรุปแนวทางแก้ไขภายในทีมวิจัย ที่ประชุมเห็นว่า การพูด ทีมงานแก้ไขด้วยการฝึกพูดบ่อย ๆ อย่าง ทีมงานบางคนที่มีโอกาสไปประชุม ไปแลกเปลี่ยน จากเดิมไม่กล้าพูดก็ต้องพูด จนมีความกล้าพูด พูดได้ดีขึ้น ความเข้าใจ ความมั่นใจในสิ่งที่จะพูด ทีมงานเห็นว่าต้องแก้ไขด่วน โดยทบทวนทำความเข้าใจในโครงการวิจัย ให้ ทีมงานทุกคนเข้าใจเหมือนกัน ก่อนเริ่มเก็บข้อมูลหรือดำเนินงานต่อ

5. กำหนดการประชุมครั้งต่อไป วันอาทิตย์ที่ 22 พฤษภาคม 2554 เวลา 13.30 น. โรงเรียนศึกษาพัฒนา

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 12

ที่ บ้าน อ.อำภา ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ 17 กรกฎาคม 2554 เวลา 10.00 – 15.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 9 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 7 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คนและผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอรอนงค์ แยมเกษร 2. นางสมจิต พุฒใจบุญ 3. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 4. นางอำภา นุชเขต 5. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์ 6. นายอาทิตย์ โชติศิริ ขวาณิชย์ 7. นายพิชญ ไทแห้ว 8. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 9. นางศิริวรรณ ช้อยเพ็ง

มีเอกสารแนบ ชุดที่ 7/1

รายชื่อกลุ่มเป้าหมายที่จัดเก็บข้อมูล 2 หน้า

วาระการประชุม

1. ความรู้สึกจากการเป็นผู้ถามและผู้ตอบ “ทำไมถึงมาทำงานวิจัย” เนื่องจากการประชุมของทีมงานทั้งช่วงมานาน คุณประพัฒน์เสนอให้มีการทบทวนความเข้าใจในการทำงานวิจัย โดยให้ทีมวิจัยจับคู่ ซึ่งแบ่งได้ 3 คู่ คือ อรอนงค์ + อำภา, อ่อนศรี + สุนีย์ และสมจิต (พุฒ) + พิชญ และผลัดกันตั้งคำถามว่า “ทำไมถึงมาทำงานวิจัยนี้?” และอีกคนตอบและจด โดยถามซ้ำๆ ภายในเวลา 10 นาที หมลเวลาให้ผลัดเปลี่ยนหน้าที่ในการถามและตอบ+ จด ทำแบบเดิมในเวลา 10 นาที ได้ข้อสรุปแรกให้ทีมงานทุกคนบอก “ความรู้สึกในการตอบคำถาม” คือ

- อึดอัด
- คิดไม่ออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- รู้สึกที่ได้ตอบคำถาม
- สบายใจที่ได้ตอบ
- คั่นคั่น ไม่รู้ตอบถูกหรือผิด
- ความคั่นขึ้น
- ไม่ได้ตั้งใจ ไม่มีสมาธิ

ความรู้สึกในการเป็นคนถามทีมงานได้สรุป คือ

- ไม่รู้จะตั้งคำถามอะไร
- ไม่มีความพร้อม
- กลัวคนตอบ ตอบไม่ได้
- กลัวถูกถามกลับ
- จดไม่ทัน

ซึ่งทีมงานได้เห็นแล้วว่าถ้าเริ่มทำงานวิจัยออกไปตาม และชาวชุมชนที่ต้องตอบ อาจจะเจอความรู้สึกแบบเดียวกับที่ทีมงานได้ข้อสรุปในวันนี้

2. คำตอบจาก “ทำไมถึงมาทำงานวิจัย?” จากคำถามเพียง 1 คำถาม แต่ได้คำตอบมากมายจากทีมงานทั้ง 8 คน ซึ่งเหตุผล ความต้องการ หรือที่มาที่มาทำงานวิจัย ซึ่งมีทั้งที่เป็นประโยชน์ต่อตัวชุมชนและตัวชาวบ้าน จึงสรุปแบ่งเป็น 2 ส่วน

(1) ในส่วนที่เป็นประโยชน์ชุมชน มีดังนี้

- 1.1 ใ้พื้นที่ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของชุมชน
- 1.2 ใ้หน่วยงานรอบชุมชนมาสนับสนุน และร่วมมือกับชุมชน
- 1.3 มีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ในชุมชน มีรายได้เสริม มีอาชีพเสริม กลุ่มแม่บ้าน หรือกลุ่มอาชีพ
- 1.4 มีนักท่องเที่ยว มีคนหน้าใหม่ๆ เข้ามาในชุมชน
- 1.5 อยากรเป็นชุมชนต้นแบบ ชุมชนตัวอย่าง
- 1.6 เป็นแหล่งท่องเที่ยว (คล้ายตลาดคลองสวน)
- 1.7 ปลอดภัยสะอาด
- 1.8 เก๋ เป็นงานแปลกใหม่ในชุมชน

(2) ในส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง มีดังนี้

- 2.1 ใ้ความรู้ ข้อมูล ประวัติของชุมชน
- 2.2 ใ้รู้จักประวัติศาสตร์
- 2.3 แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 2.4 การทำงานอย่างมีระบบ มีการวางแผน
- 2.5 มีความสามัคคี
- 2.6 ใ้ความรู้ด้านงานวิจัย
- 2.7 ใ้ข้อมูลเพิ่มเพื่อเขียนหนังสือเผยแพร่
- 2.8 ใ้เรียนรู้
- 2.9 ใ้รู้จักสมาชิกในชุมชนมากขึ้นและเข้าใจการสัมภาษณ์
- 2.10 ใ้รัก ใ้อยากทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แจ้งข่าวประชุมเครือข่าย ครั้งที่ 2 ปี 2554 ผู้ประสานงาน-คุณประพัฒน์ แจ้งข่าวการประชุมเครือข่าย ครั้งที่ 2 ปี 2554 ให้ทีมงานรับทราบและเตรียมตัว ระหว่างวันที่ 26-28 สิงหาคม 2554 ที่ชุมชนตำบลบุพราหมณ์ ปรารจันบุรี ที่มีทั้งการประชุมและชมการทดลองจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของชุมชนแห่งนี้ด้วย

4. ทบทวนและทำความเข้าใจชื่อ โครงการวิจัยทีมงานทบทวนและทำความเข้าใจกับชื่อโครงการ โดยช่วยกันให้คำอธิบายชื่อ โครงการเพิ่มเติม คือ

- ท่องเที่ยวโดยชุมชน = คนในชุมชนมีบทบาทเป็นผู้จัดให้เกิดการท่องเที่ยว, ชุมชนกำหนด, ผลประโยชน์ตกอยู่ในชุมชน
- รูปแบบการจัดการ = มีการวางแผน กำหนดการที่ชัดเจน กำหนดเวลา
- ที่เหมาะสมกับชุมชน = คนในชุมชนเห็นด้วย, สอดคล้องกับสภาพชุมชน, เสนอจุดเด่นในชุมชน

สรุปคือ คนในชุมชนเป็นคนจัดการท่องเที่ยว โดยมีกรวางแผน มีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ในชุมชน โดยสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของชุมชน และคนในชุมชนเห็นด้วย

5. กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่สอบถามข้อมูล ทีมงานช่วยกันกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูลแรก โดยกำหนดกลุ่มมีอายุ 60 ปีขึ้นไป ได้ประมาณ 67 คน

5.1 กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล แบ่งทีมวิจัยเป็น 3 ทีม ได้แก่

ทีม 1 สุณีย์ (พุด), ยุพา, พิษณุ

ทีม 2 สมจิต (พุด), อรอนงค์, สมจิต (สกุณต), อรณี

ทีม 3 อ่อนศรี, อำภา, สมศักดิ์

5.2 ถามคำถามเดียว คือ “เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร?”

5.3 ไปเป็นทีม ห้ามไปคนเดียว

5.4 จดบันทึก ชื่อผู้ที่ถูกถาม อายุ วันเวลาที่ไปถาม

5.5 แต่ละทีมถาม 5 คน (การเลือกกลุ่มตัวอย่าง)

6. กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2554 เวลา 17.30 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม่ริมคลอง

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 13

ที่ ตลาดไม่ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ 24 กรกฎาคม 2554 เวลา 18.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 11 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานวิจัย 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญยกฤต 2. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช 3. นางสุณีย์ พุดใจบุญ 4. นางอ่อนศรี นิมิตรธรรม 5. นางยุพา ทิพยาน 6. นางฐิฑารีย์ จุมพุกพันธ์ 7. นางสมจิต พุดใจบุญ 8. นางสมจิต สกุณตศรี 9. นางอรอนงค์ แยมเกษร 10. น.ส.อรณี เสียงสนใจ 11. นายประพัฒน์ อธิปัญญาพงษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วาระการประชุม

1. สรุปภาพรวมจากข้อมูลที่สัมภาษณ์ ทีมวิจัยนำข้อมูลที่สอบถามในหัวข้อ “เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร” มาสรุป แยกเป็นหัวข้อ จากข้อมูลทั้งหมด ได้ประเด็นดังนี้

1.1 การตั้งถิ่นฐาน เดิมย่านนี้เรียกว่า.....จุดเด่นคือ คลองขุดใหม่ และมีตลาดริมน้ำหัวตะเข้ ยังไม่ทราบว่าเป็นบ้านหลักแรกเป็นบ้านใครแต่มีบ้านพักหลวงพรต-ท่านเลี่ยมมีบ้านครูเหลิม

1.2 การก่อตั้งชุมชน เป็นชุมชนที่ก่อตั้งจากคนที่เป็นนายกองของหลวงพรต-ท่านเลี่ยม คาดว่ามีอายุ 95 ปี เด้าแก่คูน จีน ไหหล่า เป็นคนรับเหมาก่อสร้างตลาดไม้ริมน้ำ ราคาขายห้องละ 700-800 บาท ค่าเช่าห้องปีละ 31.25 บาท คิดเป็นราคาเช่าตารางวาละ 1 บาท โดยหลวงพรต-ท่านเลี่ยม มีคำสั่งห้ามขึ้นราคา และห้ามโอนกรรมสิทธิ์ การก่อสร้างตลาดไม่ใช่สลักแทนตะปู พ.ศ. 2534 มีครูสิน กังสวัสดิ์ ครูใหญ่ รร.วัดสุทธาโภชน์ เริ่มก่อตั้งชุมชน เป็นประธานคนแรก และมีคณะกรรมการ 7 คน (ข้อมูลจากแปะร้านข้าวมันไก่) ปีนี้มีการสร้างถนนไฟฟ้า น้ำประปา ก่อนหน้านี้ใช้ไฟฟ้าเอกชน เจ้าของคือตาหลี และใช้ตะเกียงกันอยู่

1.3 การทำมาหากิน (อาชีพ) อาชีพทำนา ทำนาประมาณ 80 ปี มีนาตาเพชร นาตาเปีย นาตาทั้ง โดยการจับจอง เซ้าที่ทำ ด้านหลังไม่มีห้องนา อาชีพค้าขาย เช่น แกง, ขนมหวาน, ข้าวเหนียวมะม่วง ขายหนิทพืชผลทางการเกษตร หาลา รือแทงปลา ใช้ตะเกียงเจ้าพายุส่อง ราคารปลาสมัยนั้นกก.ละ 4 บาท

1.4 การเดินทางสัญจร เดินเท้าตัดทุ่งนา ข้ามทุ่ง ลัดทุ่ง ทางน้ำโดยเรือ ตรงแยกหัวตะเข้ มีคลองประเวศบุรีรมย์, คลองหัวตะเข้, คลองลำปลาทิว, คลองทับยาว ทางบก ทางรถ พ.ศ. 2501 ยังไม่มีถนน มาเริ่มสร้างประมาณ 2508 เริ่มสร้างถนนอ่อนนุช เป็นดินลูกรัง มีรถเมล์ จักรยาน

1.5 ภูมิปัญญาชาวบ้าน พบว่า มีการทำเคียว ชุบเคียว ตีลมวก แป๊ะเว้งกลุ่มงานไม้ ทำระหัดวิดน้ำ ต่อเรือมาด สีสักข้าว (ผัดข้าวเปลือก) เคมีมีโรงงานแปรรูปไม้ทำบายศรี โดยป้าอึ้ง ช่างตัดผม มีด้ายศ ตาเซอะ ตาเจิม

ทีม 1 ประกอบด้วย สุณีย์ (พุม), ยูพา, วิชญ และเพิ่มฐิฑริย์ ที่เขียนได้เร็ว ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลให้ทีม ทีมนี้เก็บข้อมูลได้ครบ 5 คน ข้อมูลดี

- จุดเด่นของชุมชนและ โกล่เคียง ของดี ของเด่น เช่น องค์เขียนแป๊ะ โส้ว, ร.4, หลวงพรตฯ และท่านเลี่ยม

- การคมนาคม การสัญจรในอดีต
- อาชีพทำนา
- สาธารณูปโภค น้ำ ใช้น้ำคลอง ไฟฟ้าใช้ตะเขย ไฟบ้านเอกชน
- ค่าครองชีพถูก
- ความบันเทิงในอดีต เช่น หนังชายยา

ทีม 2 ประกอบด้วย สมจิต (พุม), อรอนงค์, สมจิต (สกุณต), อรฉิ ซึ่งคนหลังช่วยจดบันทึกข้อมูล ได้ข้อมูลคล้ายทีมที่ 1 ได้รับความร่วมมือดีมากผู้ที่ถูกถามให้ข้อมูลมากมาย อยากเล่า อยากบอก อยากรบาย จนจดไม่ทันและเกินจากคำถาม จนทีมวิจัยต้องขอตัวกลับ

ทีมงานผลัดกันรายงานข้อมูลที่จดบันทึกมา มี

- สภาพความเป็นอยู่ในอดีต บ้าน การคมนาคม
- การเปลี่ยนแปลงของชุมชน
- ความเป็นอยู่ในปัจจุบัน อาชีพปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อยากได้ตลาดอนุรักษ์แบบใดก็ได้ ตลาดบก ชนรมชาติ
- ลักษณะและขนาดของครัวเรือน
- สาเหตุที่ตลาดเจียบเหงา
- สุขภาพของผู้ถูกถาม
- อยากให้ตลาดฟื้นฟู

ทีม 3 อ่อนศรี, อ่ำภา, สมศักดิ์ ทีมนี้เวลาว่างไม่ค่อยตรงกัน การเก็บข้อมูลแต่ละครั้งจึงไม่ครบ ทีมนี้ อ่อนศรีจดบันทึกการสอบถาม ข้อมูลที่ได้รับก็คล้ายกัน ไม่แตกต่างจาก 2 ทีมแรก อ่อนศรีรายงานข้อมูลที่ได้ ดังนี้

- ไม่มีปัญหาสุขภาพติด และปัญหาอาชญากรรม
- การทำนาในชุมชน เจ้าของนารายใหญ่ ตาเพชร, ตาเป็ย
- การค้าขายในอดีต
- การสื่อสารด้วยแสงสะท้อนจากกระจกเงา
- การบันเทิงด้วยวิกติกเก โรงฉายหนัง
- ทีมก่อสร้างตลาดน้ำเป็นทีมช่างไม้ นายคุ่น

ประเด็นที่ได้จากการสอบถามทั้ง 3 ทีม 1. ความต้องการ 2. อาชีพ 3. สภาพความเป็นอยู่ในอดีต 4. สุขภาพ โรคประจำตัว 5. สิ่งสักการบูชา 6. ประเพณี วัฒนธรรม 7. มหรสพ 8. การสื่อสาร

2. สิ่งที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลครั้งแรก ทีมงานทั้งหมดช่วยสรุปว่าเพียงคำถามเดียว แต่ได้รับคำตอบมากมาย และน่าสนใจ

- บางเรื่องทีมงานเองก็ไม่เคยรู้มาก่อน
- ได้ข้อมูล
- ได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตลาด
- ได้รับความเข้าใจในการทำงานเป็นทีม
- ผู้ให้ข้อมูลอยากเล่า อยากตอบ

3. กำหนดวิธีการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ผู้ประสานงานกำหนดเงื่อนไข

- คำถามเดิม “เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร?”
- ต้องไปมากกว่า 1 คน
- ต้องจดบันทึก
- จดข้อมูลคนที่ถูกถาม มีชื่อ-นามสกุล, อายุ, วันเวลาที่ถาม
- เนื้อหาของคำตอบให้พยายามถามปี พ.ศ. เพิ่มเติม มีจุดเวลาให้ชัด

ส่วนทีมวิจัยคงเดิมยังไม่เปลี่ยน แต่ละทีมเลือกกลุ่มเป้าหมายจากรายชื่อที่เหลืออีกทีละ 5 คน ทีม 1 นำ หยด, อัจฉราวรรณ กิตติอุดม, แสง พรหมมณีรัตน์, น้ำซุ้ย, น้ำสารวย ทีม 2 ยายเอือน, นายแกละ, ป้ายิ่ง, มาลี สีม่วง, นายสร้อย ทีม 3 ไพเราะ ดิภิด, เจ็คัม พจนาน, เขียวหนู เกரியศักดิ์, พี่อ้วน ลัดดา, เขียวเหลียง

4. การเตรียมตัวก่อนลงเก็บข้อมูล

- 4.1 ถามคำถามเดียว คือ “เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร?”
- 4.2 ไปเป็นทีม ห้ามไปคนเดียว
- 4.3 จดบันทึก ชื่อผู้ที่ถูกถาม อายุ วันเวลาที่ไปถาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 แต่ละทีมตาม 5 คน

5. กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันพฤหัสบดีที่ 4 สิงหาคม 2554 เวลา 18.00 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาด
ไมริ่ม

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 14
ที่ ตลาดไมริ่มคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 4 สิงหาคม 2554 เวลา 18.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 10 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 8 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานวิจัย 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญยกฤต 2. นางยุพา ทิพ
ยาน 3. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 4. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 5.นางสมจิต สกุนตศรี 6. นางอรอนงค์ เข้มเกสร 7.น.ส.
อรณี เสียงสมใจ 8. นางสมจิต พุฒใจบุญ 9. นายอาทิตย์ โชติวิริยวณิชย์ 10. นางอำภา บุญยกฤต

วาระการประชุม

1. สรุปการจัดเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 ทีมงานนำข้อมูลสัมภาษณ์มาสรุป ดังนี้

ทีมที่ 1 สัมภาษณ์ได้ 2 คน ขาด 3 คน มีประเด็นสรุปดังนี้

อาชีพการทำงานในอดีตและปัจจุบัน เดิมหากินง่าย

ชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ปัญหาอาชญากรรมในชุมชนอดีตมีความปลอดภัย

สุขภาพ ปัญหาด้านสาธารณสุข

ปัญหาสุนัขจรจัด

การพัฒนาการคมนาคม ทางเดิน การก่อสร้าง

ทีมที่ 2 สัมภาษณ์ได้ 5 คน ครบ

ข้อเสนอแนะ ความต้องการในการพัฒนาตลาด เช่น อนุรักษ์สภาพเดิม

ขนาดครอบครัว ครอบครัวขยาย

ทีมที่ 3 สัมภาษณ์ได้ 2 คน ขาด 3 คน

อาชีพเสริม เช่น หาปลา ตีหนู รับจ้างเย็บลูกฟุตบอลและอุปกรณ์กีฬาโรงงานเอฟพีที

มีโรงคั่วกาแฟ

การย้ายถิ่นฐานมาจากชุมชนอื่น ใกล้เคียง

การค้าขาย

จากข้อมูลทั้งหมดคล้ายคลึงกับข้อมูลครั้งแรก ทีมวิจัยช่วยกันสรุปประเด็นใหญ่ๆ ที่ได้จากข้อมูล ดังนี้

1. การตั้งถิ่นฐาน
2. การทำมาหากิน
3. การเดินทาง / สัญจร
4. ภูมิปัญญาชาวบ้าน
5. สถานที่สำคัญ / สถานที่เคารพบูชา / ตำนานเรื่องเล่าสืบทอดกันมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ประเพณีวัฒนธรรม / มหรสพ/ เทศกาล

7. การเปลี่ยนแปลงจากการชุดคอลลง, ไฟไหม้

2. วางแผนการเก็บข้อมูล ครั้งที่ 3 ให้สัมภาษณ์คำถามเดิม ให้ข้อมูลอยู่ในกรอบ 7 ประเด็นข้างต้น แต่เน้นการเพิ่มจุดเวลา มีปีพ.ศ.ในเหตุการณ์ที่เล่า แต่ละทีมกำหนดเป้าหมายที่จะไปสัมภาษณ์เพิ่มทีละ 5 คน กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันจันทร์ 15 สิงหาคม 2554 เวลา 18.00 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม้ริมคลอง

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 15
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ 15 สิงหาคม 2554 เวลา 18.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 11 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงานวิจัย 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นายสมศักดิ์ ทองทิว 3. นายสุชาติ นำเจริญสมบัติ 4. นายวิรัช เขียวสีม่วง 5. นางสมจิต พุดใจบุญ 6. นางสมจิต สกุนตศรี 7. นางอรอนงค์ แยมเกสร 8. นางอำภา นุชยกฤต 9. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 10. นางยุพา ทิพยาน 11. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วาระการประชุม

1. สรุปข้อมูลครั้งที่ 3

2. เตรียมร่วมสัมมนาเครือข่ายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น บ้านบุพราหมณ์ อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี ผู้ประสานงานให้ข้อมูล กำหนดวันร่วมสัมมนา 1-3 สิงหาคม 2554 มีโปรแกรมท่องเที่ยว ชมกิจกรรมของชุมชนต้นแบบ-บ้านบุพราหมณ์ ในครั้งแรก และที่เหลือเป็นการประชุมเครือข่ายทีมงานวิจัยแจ้งรายชื่อคนที่จะไปได้ 7 คน มี 1. นางอำภา นุชยกฤต 2. นางยุพา ทิพยาน 3. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 4. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 5. นางสมจิต พุดใจบุญ 6. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์ 7. นายวิรัช เขียวสีม่วง

3. เตรียมจัดทำรูปเล่มโครงการงานวิจัย ผู้ประสานงานได้แจ้งให้ทีมงานวิจัยรับทราบว่าได้เวลาเสนองานแก่สกว. โดยจัดทำเอกสารโครงการงานวิจัยที่ทีมได้เริ่มทำตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นระยะที่ 1 กำหนดร่างดังนี้

3.1 บทสรุป – ระยะที่ 1 และระยะต่อไป

3.2 บทนำ – ความเป็นมาของโครงการ

3.3 ข้อมูล – สถานการณ์ชุมชน, ประชากร, ครัวเรือน, ขอบเขต ฯลฯ

3.4 ขั้นตอนการทำงาน – ตารางกิจกรรม ตั้งแต่เริ่มสัญญา – สิงหาคม มีวันเดือนปี งานที่ทำ ผล

ที่เกิดขึ้น สถานที่ บันทึกการประชุม งานทุกงาน งานเครือข่าย

3.5 แผนการทำงานระยะต่อไป

3.6 ภาคผนวก รูปกิจกรรม

ทีมวิจัยสรุปว่าต้องทบทวนเรื่องครั้งที่ของกิจกรรมกัน เพราะมีตลาดเคลื่อนบ้าง ส่วนรูปภาพที่เคยถ่ายไว้ อ.อำภาแจ้งว่ามีปัญหาไฟล์ภาพเสียหาย กู้คืนไม่ได้ อาจต้องถ่ายเพิ่มเติมเท่าที่ทำได้ จะนัดทบทวนอีกครั้ง

4. กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันเสาร์ที่ 20 สิงหาคม 2554 เวลา 18.00 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม้ริมคลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 16
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันเสาร์ที่ 20 สิงหาคม 2554 เวลา 18.30 - 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 10 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศิริ นิ่มทรงธรรม 2. นางอรอนงค์ เข้มเกสร 3. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 4. นางสาวจิต พุฒใจบุญ 5. นางสาวนีย์ พุฒใจบุญ 6. นางพิกุล ฤทธิเดช 7. นายวิรัช เขียวสีม่วง 8. นายโชติสกุณตศรี 9. นางอำภา บุญเขต 10. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์

วาระการประชุม

1. สรุปการตารางกิจกรรมตั้งแต่เริ่มโครงการ ทีมวิจัยช่วยกันทบทวนและสรุปตารางกิจกรรมของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ข้อมูลตรงกันและครบถ้วนมากที่สุด

ครั้งที่	การดำเนินงาน	ผล / กิจกรรมที่เกิด	สถานที่
(1) 1 ธ.ค.2554 10.00 น.	- สรุปการสัมมนาเครือข่าย สกว. ที่ ระยอง - รายละเอียดโครงการ - แบ่งหน้าที่ในทีมวิจัย	- ทีมงานรู้ผลการเสนอโครงการ - รู้ว่าโครงการได้รับเงินทุน - รู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ	เลขที่ 3/2 บ้านเม็ย
(2) 7 ธ.ค.2554 17.00 น.	- ทบทวนบทบาทหน้าที่ในทีมวิจัย - เลือกผู้ช่วยในการทำงาน - เตรียมเปิดเวทีชี้แจงโครงการ ครั้งที่ 1	- ได้ผู้ช่วย - กำหนดเป้าหมาย, วิธีการ และเนื้อหาที่ จะพูด - แบ่งคนที่จะพูดชี้แจงโครงการ	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(3) 6 ม.ค.2554 17.00 น.	- กำหนดเงื่อนไขการทำงานของทีม - แบ่งหน้าที่การเปิดเวทีและคน รับผิดชอบ - กำหนดจำนวนคนที่คิดว่าทีมวิจัยแต่ ละคนจะชวนร่วมงาน	- รู้เงื่อนไขการทำงานของทีม - รู้หน้าที่ว่าใครทำอะไรในวันเปิดเวที ชุมชน - รู้จำนวนเป้าหมายคร่าวๆ	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(4) 11 ม.ค.2554 18.00 น.	- ทบทวนเตรียมรายละเอียดของงาน เปิดเวที	- ได้หน้าที่แต่ละคน - ได้หัวข้อการพูด (ที่มาที่ไป, ทำเพื่ออะไร, ทำอย่างไร, ชุมชนได้อะไร)	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(5) 16 ม.ค.2554 18.00 น.	- เปิดเวทีครั้งที่ 1 ชี้แจงโครงการแก่ ชาวบ้าน	- ทีมงานร่วมงาน 8 คน - ชาวบ้านร่วมงาน 43คน - มีการซักถามเล็กน้อย - ร่วมรับประทานอาหาร (มีปัญหาหน้าเวลาเข้าใจคิดทำให้เปิดงาน ช้า)	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งที่	การดำเนินงาน	ผล / กิจกรรมที่เกิด	สถานที่
(6) 2 ก.พ.2554 18.00 น.	-เตรียมงานเปิดเวทีชี้แจง ครั้งที่ 2 - ทบทวนการเปิดเวทีครั้งที่ 1	- กำหนดชวณกลุ่มเป้าหมายใหม่มาร่วมฟัง - เปลี่ยนคนพูดชี้แจง โครงการ - จำนวนคนและวิธีการเหมือนครั้งที่ 1	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(7) 12-13 ก.พ. 2554	- ร่วมงานสัมมนาเครือข่าย สกว.ที่ - ดูงานชุมชนอัลฟาละห์	- ได้แลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น - เรียนรู้งานของชุมชนที่ทำไปแล้ว และ ปัญหา	ส.เทศ โน โลอีพระ จอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง, ชุมชนอัลฟาละห์
(8) 29 มี.ค. 2554 18.00 น.	- เปิดเวทีชี้แจงโครงการ ครั้งที่ 2 - สรุปงานหลังปิดเวที - เตรียมเปิดเวทีครั้งที่ 3	- ทีมงานร่วมงาน 7 คน - ชาวบ้านมาฟัง 43 คน มีชุมชนใกล้เคียง (มาเรียลัย) มาสังเกต-การณด้วย - ชาวบ้านรับทราบรายละเอียดโครงการ - ทีมงานประเมินผลการเปิดเวทีวันนี้ด้วย การให้คะแนน 70/100 - ทีมงานที่พูดชี้แจงบางคนประหม่า เพราะ ตัวเองยังไม่ค่อยเข้าใจโครงการ	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(9) 17 เม.ย. 2554 18.00 น.	- เตรียมเปิดเวทีครั้งที่ 3	- ซ้อมเตรียมพูดชี้แจงโครงการ	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(10) 24 เม.ย. 2554 18.00 น.	- เปิดเวทีครั้งที่ 3	- ทีมงานร่วมงาน 7 คน - ชาวบ้านร่วมฟัง 37คน - ชาวชุมชนรับทราบโครงการ	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(11) 6 พ.ค. 2554 18.00 น.	- สรุปปัญหา/อุปสรรค การเปิดเวที ครั้งที่ 3	- อุปสรรค จำนวนคนน้อยกว่าที่ตั้ง เป้าหมาย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดิม ทีมงาน บางคนไม่ค่อยกล้าพูด - ความสำเร็จ ทีมงานมีความสามัคคี, ทำ คล่องขึ้น, คนในชุมชนสนใจโครงการมาก ขึ้น, บางคนที่พูดก็พัฒนาพูดดีขึ้น	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(12) 17 ก.ค. 2554 10.00 น.	- เล่นเกมตั้งคำถาม “ทำไมถึงมาทำงาน วิจัย” - ทบทวนทำความเข้าใจชื่อ โครงการ และตัวโครงการ - กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะถามข้อมูล - กำหนดวิธีการเก็บข้อมูล	- ได้ความรู้ลึกในการเป็นผู้ถามและผู้ถูก ถาม จากคำตอบได้รู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจาก งานวิจัยทั้งตัวเองและชุมชน - ได้คำอธิบายชื่อโครงการ “คนในชุมชน เป็นคนจัดการท่องเที่ยว โดยการวางแผน มีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้ เรียนรู้วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ใน ชุมชน โดยสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ ของชุมชน และคนในชุมชนเห็นด้วย” - การเก็บข้อมูลแบ่ง 3 ทีม ถามทีมละ 5 คน ถามคำถามเดียว และจดบันทึก	เลขที่ 74 บ้าน อ.อําภา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้งที่	การดำเนินงาน	ผล / กิจกรรมที่เกิด	สถานที่
(13) 4 ก.ค. 2554 18.00 น.	- ทิมนำเสนอข้อมูลที่เก็บมาได้ - สรุปข้อมูลที่เก็บมา - สรุปสิ่งที่ได้รับจากข้อมูล - กำหนดการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2	- 3 ทีมเก็บข้อมูล 5 คน รวม 15 คน - ได้ความต้องการ, อาชีพ, ความเป็นอยู่, สุขภาพ, สิ่งสัการบูชา, วัฒนธรรม ประเพณี, การสื่อสาร - บางเรื่องทีมงานไม่เคยรู้มาก่อน ได้เข้าใจมากขึ้น ได้ความร่วมมือในชุมชน - วางแผนการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 เพิ่มจุด เวลา	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(14) 4 ส.ค. 2554 18.30 น.	- สรุปการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2	- ทีม 1 ได้ 2 คน ทีม 2 ได้ 5 คน และทีม 3 ได้ 2 คน รวม 9 คน - ข้อมูลคล้ายครั้งที่ 1 - มีข้อมูลอาชญากรรมในอดีต, การพัฒนาชุมชน, การสาธารณสุข, การก่อสร้าง และข้อเสนอแนะสำหรับตลาด	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(15) 15 ส.ค. 2554 18.00 น.	- สรุปการเก็บข้อมูลครั้งที่ 3	- สรุปข้อมูลที่เก็บมาได้ทั้งหมด แยกได้ 7 ประเด็น เรียงจาก อาชีพ, การตั้งถิ่นฐาน, การคมนาคม, ภูมิปัญญา, ประเพณี วัฒนธรรม, สถานที่สำคัญ และการก่อตั้งชุมชน	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่
(16) 28 ส.ค. 2554 19.00 น.	- ทำตารางสรุปกิจกรรม	- ทำให้เห็นภาพรวมงานที่ทำ - ทำให้ข้อมูลที่ต่างคนต่างบันทึกชัดเจนขึ้น ตรงกัน	เลขที่ 260 ร้านข้าวมันไก่

2. กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันอาทิตย์ที่ 28 สิงหาคม 2554 เวลา 18.00 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม้ริมคลอง

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเดิม ครั้งที่ 17 และงานสัมมนาเครือข่าย ดูงาน
ที่ ชุมชนบุพราหมณ์ ไร่ศิริล้อม อ.นาดี จ.ปราจีนบุรี
วันอาทิตย์ที่ 11 กันยายน 2554 เวลา 18.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 6 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 5 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 2. นางยุพา ทิพยาน 3. นางพิกุล ฤทธิเดช 4. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 5. นายวิรัช เขียวสีม่วง 6. นายอาทิตย์ โชติวิริยวานิชย์

วาระการประชุม

1. กำหนดแผนงานที่จะทำต่อไป หลังจากทีมงานที่ไปร่วมสัมมนาเครือข่ายได้ถ่ายทอดประสบการณ์ให้สมาชิกเครือข่ายรับฟัง ได้แยกกลุ่มเพื่อประชุมและกำหนดแผนงานกิจกรรมที่จะทำต่อไป ดังนี้

- กันยายน 2554
- เขียนรายงานความก้าวหน้าโครงการ
 - เก็บข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตุลาคม 2554	- เรียบเรียงข้อมูล - วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้
พฤศจิกายน 2554	- ไปศึกษาดูงาน - วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ไปศึกษาดูงาน นำมาปรับใช้กับชุมชน
ธันวาคม 2554	- ประชุมทีมงานวิจัย - วางแผนเพื่อจัดการท่องเที่ยว - จัดโปรแกรมการท่องเที่ยว
มกราคม 2554	- ทดลองจัดการท่องเที่ยว ครั้งที่ 1 - ประเมินผล - ประชุมทีมวิจัย - วิเคราะห์และปรับปรุงโปรแกรม - เขียนรายงานความก้าวหน้า
กุมภาพันธ์ 2554	- วางแผน ทดลองจัดครั้งที่ 2 และ 3 - ประเมินผล
มีนาคม 2554	- ประชุมทีมวิจัย วิเคราะห์และปรับปรุงโปรแกรม
เมษายน 2554	- สรุปโครงการที่ทำ เขียนรายงานฉบับสมบูรณ์ ส่ง สกว.

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 18
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอาทิตย์ที่ 11 กันยายน 2554 เวลา 18.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 10 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 9 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิมทรงธรรม 2. นางอรอนงค์ แยมเกสร 3. นางสมจิต สกุนตศรี 4. นางยุพา ทิพยาน 5. นางพิกุล กุทธิเดช 6. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 7. นายสุชาติ เจริญสมบัติ 8. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 9. นางสมจิต พุฒใจบุญ 10. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วาระการประชุม

1. เล่าประสบการณ์ร่วมสัมมนาเครือข่ายที่บ้านบุพราหมณ์ ปราชินบุรี ทีมงานที่ไปร่วมสัมมนาเครือข่ายช่วยกันเล่าประสบการณ์ให้เพื่อน ๆ ที่ไม่ได้ไป โดยสรุปความประทับใจ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวป่าเขา ธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำ
2. อาหาร คุณมังกร ทำเกษตรพอเพียง เกษตรอินทรีย์ วิถีท้องถิ่น สมุนไพร
3. ที่พัก ไร่ศิริล้อม 200 ไร่ เป็นธรรมชาติ ใช้พลังงานแสงอาทิตย์
4. ระบบการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านบุพราหมณ์
5. มีพิธีบายศรีสู่ขวัญให้นักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้าน โอท็อป ไบลาน
6. การแสดงของเด็กในชุมชน
7. งานสร้างสรรค์ของเครือข่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การนำเสนองานของเครือข่ายสุวรรณภูมิ ทีมงานได้เล่าถึงการเสนอโครงการวิจัยของชุมชนหลวงพรต ที่เป็น 1 ในเครือข่ายสุวรรณภูมิ ให้เพื่อนสมาชิกเครือข่ายโยงานสัมมนาฟัง

3. สถานการณ์ชุมชนวันนี้ ทีมงานได้ร่วมพูดคุยสรุปปัญหาของชุมชนปัจจุบัน ได้ข้อสรุปร่วมกัน ดังนี้

1. เกิดวิกฤติน้ำท่วมครั้งใหญ่ทำให้ชาวชุมชนต้องเฝ้าระวัง
2. โรคภัยไข้เจ็บ เช่น ตาแดง, น้ำกัดเท้า
3. สัตว์มีพิษ เช่น งู, ตะกวด

4. เก็บข้อมูลเชิงลึก หลังจากผ่านการเก็บข้อมูลมา 3 ครั้ง ทีมวิจัยได้ข้อมูลมาระดับหนึ่งได้ร่วมกันสรุป 7 ประเด็นใหญ่ๆ ต่อไปนี้จะเก็บข้อมูลเชิงลึก คือ ภูมิปัญญาชาวบ้าน อาชีพ ประเพณีและวัฒนธรรมโดยแบ่งให้ 3 ทีมเดิม เก็บทีมละ 3 หัวข้อ

ทีมที่ 1 ร้านเฟรม, ทำท่อ, ฝ่อจู้

ทีมที่ 2 ทำไอติม, ทำเคียว, ทำปิ่น

ทีมที่ 3 ทำบายศรี, น้ำหมักชีวภาพ, ขนมน้ำผึ้ง

5. กำหนดประชุมครั้งต่อไป วันอาทิตย์ที่ 18 กันยายน 2554 เวลา 18.00 น. หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม้ริมคลอง หลังจากนั้นร่วมรับประทานอาหารแบบข้าวหม้อ แกงหม้อ ที่ต่างคนต่างนำมาจากบ้าน ตามที่นัดหมายกันครั้งที่แล้ว ทุกคนชื่นชอบบรรยากาศใหม่มาก และนัดนำอาหารมารับประทานกันในครั้งหน้าอีก

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 19
ร่วมกิจกรรม ประกวดวาดภาพพรมน้ำ ของวิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ที่ 16 กันยายน 2554 เวลา 08.30 – 18.30 น.

สรุปการร่วมกิจกรรม

1. รูปแบบกิจกรรม-นันทนาการศิลปะ วิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง จัดประกวดวาดภาพพรมน้ำ ไม่จำกัดเทคนิค ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา โดยข้อจำกัดมีงบประมาณ ไม่มากนัก ประชาสัมพันธ์น้อยไป แต่มีผู้สนใจเข้าร่วมมากพอสมควร

2. ผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมมีความพึงพอใจ กับบรรยากาศธรรมชาติริมคลอง และการสร้างสรรค์งานศิลปะ ทั้งเด็ก, ผู้ปกครอง, คนจัด ตลอดจนชาวชุมชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของบ้าน ขายอาหาร เครื่องดื่ม เป็นนางแบบนายแบบให้วาดภาพ เล่าประวัติศาสตร์ชุมชนให้ผู้มาเยือน เรียกว่างานมีมีแต่รอยยิ้ม เดินไปมารอบตลาด รอบชุมชนทั้งวัน

3. ทีมวิจัยมีความมั่นใจการทดลองจัดตลาดน้ำ รูปแบบ “ตลาดน้ำศิลปะ”มากขึ้น ที่มีจุดแตกต่างจากที่อื่น สอดคล้องกับบริบทชุมชน ต้นทุนที่ดีของชุมชน และตอบ โจทย์ที่ชาวชุมชนต้องการตลาดน้ำกลับคืนมาในรูปแบบเรียบง่าย สอดคล้องกับวิถีชุมชน

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 20 ประชุมเตรียมงานลอยกระทง
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 20 กันยายน 2554 เวลา 18.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวน 11 คน มีทีมวิจัย 7 คน และชาวชุมชน 4 คน

สรุปการเตรียมงานลอยกระทง

1. จัดทำไม ทิมงานซึ่งมีทีมวิจัยเป็นส่วนใหญ่ต้องการทดลองกิจกรรมในชุมชน เพื่อดูศักยภาพต้นทุนของชุมชน กำหนดจัดประเพณีในชุมชนโดยชุมชนเอง
2. จัดอย่างไร กำหนดจัดงานแบบเรียบง่าย แต่ดึงความสนใจเข้าร่วมโดยประกวดหนูน้อยนพมาศ เพื่อให้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่เข้าร่วม โดยเชิญชวนสถานศึกษาในและใกล้เคียงชุมชน เน้นการแต่งกายแบบไทยพื้นบ้านแบบเรียบง่าย ประหยัด สร้างสรรค์ เชิญชวนให้ผู้เข้าร่วมงานแต่งแบบเดียวกัน และให้ผู้อาวุโสวางใจกระเบณ ที่ประชุมเห็นด้วย นัดกำหนดรายละเอียดกันต่อไป

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 21 ประชุมเตรียมงานลอยกระทง
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันอังคารที่ 27 กันยายน 2554 เวลา 18.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวน 12 คน มีทีมวิจัย 7 คน และชาวชุมชน 5 คน

สรุปการเตรียมงานลอยกระทง

1. เชิญใครบ้าง ในส่วนเด็กที่ร่วมประกวด มี โรงเรียนเซนต์เจมส์คิลปี, โรงเรียนศึกษาพัฒนา, โรงเรียนวัดปลุกศรัทธา, โรงเรียนมาเรียลัย, โรงเรียนพรตพิทยพยัต และวิทยาลัยช่างศิลป์
2. ประชาสัมพันธ์อย่างไร เสี่ยงตามสายของชุมชน, โบปลิ้ว, จดหมายถึงโรงเรียน, วิทยุชุมชน
3. รูปแบบงาน มีประกวด, การแสดงไทยๆ ของ รร. ในชุมชน, ขายอาหารและเครื่องดื่มแบบงานวัด, การละเล่นไทย

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 22 ประชุมเตรียมงานลอยกระทง
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ 10 ตุลาคม 2554 เวลา 18.00 – 19.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวน 8 คน มีทีมวิจัย 5 คน และชาวชุมชน 3 คน

สรุปการเตรียมงานลอยกระทง

1. งานประชาสัมพันธ์ คุณอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม รับผิดชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การแสดง และการละเล่น คุณบี คุณแจ้ รับผิดชอบ
3. การประกวด คุณอาทิตย์ โชติวิริยวาณิช คุณศิริวรรณ ช้อยเพ็ง รับผิดชอบ
4. ประสานงานร้านค้า คุณสมจิต สกุลตศรี รับผิดชอบ
5. สถานที่และดูแลทั่วไป คุณเกษม พุ่มเรือง คุณสมศักดิ์ ทองทิว รับผิดชอบ

**ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 23 ประชุมเตรียมงานลอยกระทง
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ 17 ตุลาคม 2554 เวลา 18.00 – 19.30 น.**

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวน 11 คน มีทีมวิจัย 7 คน และชาวชุมชน 4 คน

สรุปการเตรียมงานลอยกระทง

1. สรุปยกเลิกการจัดงาน ตลาดน้ำมหานครที่อยู่ฝั่งคลองตรงข้าม เชื่อมกับตลาด ได้จัดงานลอยกระทง และการประชาสัมพันธ์อีกมาก หวังให้ตลาดติด ทำให้ทีมวิจัยประเมินช่วงเวลาการจัดตรงกัน มีวงดนตรีตั้งมาร่วม และเงินรางวัลจำนวนมาก น่าจะทำให้การประกวดของชุมชนไม่จืดจาง เนื่องจากเป็นงานที่ทดลองทำด้วยชุมชนครั้งแรก ทีมงานไม่อยากให้ไม่สำเร็จ จะทำให้เสียกำลังใจ ประกอบกับน้ำเริ่มท่วมในชุมชนบางส่วน จึงสรุปยกเลิก และลอยกระทงปีหน้ามาประเมินกันใหม่

ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 24

ร่วมจัดกิจกรรม งานวันเด็ก

ที่ ตลาดไม้ริมคลอง ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม

แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ที่ 15 มกราคม 2555 เวลา 08.00 – 16.00 น.

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จำนวน โดยประมาณ 80 คน มีทีมวิจัย 8 คน

สรุปการจัดกิจกรรมงานวันเด็ก

ทีมวิจัยลงทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ที่จัดงานวันเด็กให้เด็กในชุมชนทุกปีต่อเนื่อง มีกิจกรรมการเล่น และของขวัญให้เด็ก ๆ

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 25
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ที่ 16 มกราคม 2555 เวลา 10.00 – 12.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 5 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 4 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นางอำภา บุญยกฤต 3. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 4. นางสมจิต สกุนตศรี 5. นายอาทิตย์ โชติวิริยาณิชย์

วาระการประชุม

1. แจ้งเปลี่ยนโหนดใหม่แทนคุณประพัฒน์ คุณอาทิตย์ประสานงานชั่วคราว แจ้งทีมวิจัยว่าคุณประพัฒน์ได้ลาออกแล้ว และเปลี่ยนเป็นคุณณรงค์แทน ซึ่งได้ลงประสานงาน 2 ครั้งแล้ว แต่ยังไม่ได้นัดประชุมทีม จะนัดหมายต่อไป แต่วันนี้เพื่อติดตามไม่ให้ขาดช่วงจึงประชุม
2. ติดตามรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 ทีมวิจัยได้จัดเก็บข้อมูลไว้นานแล้ว แต่รอดตัวอย่างรายงานความก้าวหน้าของชุมชนอื่น เพื่อดูเป็นแนวทางว่าต้องแก้ไข/เพิ่มเติมอะไรบ้าง ขณะนี้คุณณรงค์ได้ให้ตัวอย่างมาแล้ว และแก้ไข/เพิ่มเติม คุณอำภา และคุณอาทิตย์ได้ช่วยกันจัดทำเกือบเสร็จ เตรียมส่งให้ตรวจเบื้องต้น ส่วนรายงานการเงินคุณอาทิตย์ได้จัดทำเรียบร้อยแล้ว
3. เตรียมงานวิจัยต่อ ที่ประชุมเห็นว่างานวิจัยได้หยุดนิ่งมาพักใหญ่ ตั้งแต่หน้าท่วม จนถึงการเปลี่ยนโหนดอยากให้เร่งทำงานต่อโดยไม่ต้องรอ กำหนดการเก็บข้อมูลต่อ และทดลองจัด “ตลาดน้ำสีลปะ” ก่อนน้ำแล้ง คลองจะไม่สวย คุณอาทิตย์รับไปประสานงานกับโหนด และจะนัดหมายต่อไป

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 26
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าร้านข้าวมันไก่ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 16 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 10.00 – 12.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 6 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 4 คน, ผู้ประสานงานเครือข่ายสุวรรณภูมิ จากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญยกฤต 2. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 3.นางสมจิต สกุนตศรี 4. นายเกษม พุ่มเรือง 5. ผศ.พีรชัย กุลชัย 6. น.สมณีนุช ทิพย์ชิต

วาระการประชุม

1. ทบทวนการทำงานของทีมนักวิจัยกับ สกว.ผศ.พีรชัย แจ้งทีมวิจัยให้ทราบว่าโหนดใหม่ คุณณรงค์ป่วยและต้องรักษาตัว ได้เปลี่ยนเป็นคุณมนีนุช (อาร์) มาประสานงานแทน
2. ทบทวนเป้าหมายการทำวิจัย
3. ติดตามการทำงานของทีมนักวิจัย
 - ทีมวิจัยเสนออยากเก็บข้อมูลชุมชนต่อ ในกลุ่มเป้าหมายอายุต่ำกว่า 50 ปี เพื่อรู้จักต้นทุนในส่วนของ “คนรุ่นใหม่” ให้มากขึ้น และเชื่อมต่อกับรูปแบบ “ตลาดน้ำสีลปะ” ที่จะทดลองจัดต่อไป ผศ.พีรชัยให้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำแนะนำว่าทีมวิจัยควรบันทึกข้อมูล ที่หายไปของเหตุผลที่ทำให้ไม่ถึงเป็น “ตลาดน้ำศิลปะ” ให้ชัดเจน และเพิ่มเติมในรายงานการวิจัย

- ทีมวิจัยจะเตรียมไปดูงานเน้นตลาดน้ำวิถีชุมชนที่น่าจะใกล้เคียงและนำมาปรับใช้ได้ ผศ.พีรชัย แนะนำตลาดบางน้ำผึ้ง ให้ประสานงานกับผู้ใหญ่

- และ 24-26 เดือนมีนาคม สกว.จะจัดสัมมนาและไปดูงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่หมู่บ้านไทยพวน นครนายก

4. แก้ไข/เพิ่มเติมรายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 โหนดได้ช่วยดูและแนะนำให้เพิ่มเติมในส่วนของคุณสมบัติที่ยังไม่สมบูรณ์บางแห่ง คุณอำนวยการทราบ โดยกำหนดส่งไม่เกิน 26 มีนาคมนี้

5. ขยายเวลาการทำวิจัย ทีมวิจัยเห็นพ้องกันว่าควรขยายเวลาการทำวิจัยออกไป เนื่องจากช่วงน้ำท่วมและการเปลี่ยนโหนด ทำให้งานชะงักไปตั้งแต่ตุลาคม 2554 จนถึงปัจจุบัน โดยจะทำจดหมายขอขยายเวลาดึง สกว.

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 27
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าบ้านคุณอรอนงค์ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 10.00 – 12.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 10 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 8 คน, นักศึกษาปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน และผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญเขต 2. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 3. นางอรอนงค์ แอ้มเกสร 4. นางสาวจิต พุดใจบุญ 5. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 6. นายเกษม พุ่มเรือง 7. น.ส. มณีนุช ทิพย์จิต 8. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 9. นายอาทิตย์ โชติวิริยวณิชย์ 10. นางยุพา ทิพยาน

วาระการประชุม

1. กำหนดกรอบการเก็บข้อมูล และทบทวนการดำเนินงานเพื่อประสานการทำงานต่อไป

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 28
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าบ้านคุณอรอนงค์ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 11 มีนาคม 2555 เวลา 17.00 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 7 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 6 คน, ผู้ประสานงาน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอำภา บุญเขต 2. นางสุนีย์ พุดใจบุญ 3. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 4. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 5. นางอรอนงค์ แอ้มเกสร 6. นางสาวจิต พุดใจบุญ 7. น.ส.มณีนุช ทิพย์จิต

วาระการประชุม

1. ทบทวนงานวิจัยที่ทำทีมงานร่วมทบทวนสรุปงานวิจัยที่ผ่านมาการศึกษาหาข้อมูลต่าง ๆ โดยสรุปประวัติศาสตร์ชุมชน ต้นทุนชุมชน ในด้านกายภาพและชีวภาพ, เศรษฐกิจ สังคม สถานการณ์ และเงื่อนไขชุมชน วันนี้ บทเรียนจากการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. งานวิจัยที่จะดำเนินการต่อไป

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 29
ที่ ตลาดไม้ริมคลอง หน้าบ้านคุณอรอนงค์ ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 10 เมษายน 2555 เวลา 17.00 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 8 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 5 คน, นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน, อาจารย์วิทยาลัยช่างศิลป์ 1 คน และผู้มาเยือนชุมชน 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นายอนันต์รณามงคลศิริ 2. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 3. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 4. นางสมจิต พุฒใจบุญ 5. นายเกษม พุ่มเรือง 6. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ 7. นายสุเมธ พาทาฤทธิ์ 8. นางอำภา บุญเขต
วาระการประชุม – ประสานการทำงานร่วมกับตัวแทนวิทยาลัยช่างศิลป์

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 30
ที่ ศูนย์สุขภาพชุมชน ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันศุกร์ที่ 18 พฤษภาคม 2555 เวลา 17.00 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 12 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 10 คน, นักศึกษาปริญญาโทสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 1 คน, และผู้ประสานงานวิจัย 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นายอาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ 3. น.ส.มณีนุช ทิพย์จิต 4. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 5. นางอรอนงค์ เข้มเกษร 6. นางสมจิต พุฒใจบุญ 7. นายเกษม พุ่มเรือง 8. นางพิกุล ฤทธิเดช 9. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 10. นางยุพา ทิพยาน 11. นางสมจิต สกุนตศิริ 12. นางอำภา บุญเขต

วาระการประชุม

1. เตรียมงานเปิดเวทีครั้งที่ 4 ที่ประชุมทบทวนการเตรียมจัดงาน “ตลาดน้ำศิลปะ” พบว่าที่ผ่านมาเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนไป 3 ครั้ง และพัฒนาโจทย์จนมาเป็น “ตลาดน้ำศิลปะ” แต่ยังไม่ได้แจ้งชุมชนและเปิดรับฟังความคิดเห็นให้กว้างขวาง จึงกำหนดเปิดเวทีอีกครั้งก่อนการจัดงาน ประเด็นย่อย ดังนี้

- กำหนดเวลา ในวันพฤหัสบดีที่ 24 พฤษภาคม 2555 เวลา 17.30 น.
- กลุ่มเป้าหมาย เน้น 3 กลุ่มหลัก จำนวนโดยประมาณ 50 คน คือ
 - กลุ่มชาวชุมชนที่อยู่อาศัยที่ตลาดไม้ริมคลอง เพราะเป็นเจ้าของสถานที่จัดงาน ต้องอาศัยความเข้าใจ ความร่วมมือ
 - กลุ่มชาวชุมชนที่มีภูมิปัญญา, งานประดิษฐ์, งานทำมือ หรือที่น่าจะมีส่วนร่วมในตลาดน้ำศิลปะได้
 - บุคคล, หน่วยงาน, องค์กร หรือ โรงเรียน สถาบันการศึกษา ในและใกล้เคียงชุมชน
- รูปแบบ
 - นำเสนอที่มาและรูปแบบการทดลองจัด “ตลาดน้ำศิลปะ” ที่ทีมวิจัยวางแผนไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เปิดรับฟังข้อเสนอและความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมการเปิดเวที และนำมาปรับในแผนงานต่อไป
- รับประทานอาหารร่วมกัน
- **หน้าที่ของทีมนักวิจัย**
 - **เชิญชวน** ทุกคนในทีมนักวิจัยต้องเชิญชวนกลุ่มเป้าหมายมาร่วมการเปิดเวทีครั้งที่ 4 ที่ประชุมได้แบ่ง และให้แจ้งจำนวนคนที่คุณสุณีย์ พุฒใจบุญในส่วนที่ระบุชื่อว่าจะเชิญชวน มี
 - คุณอรอนงค์ (ตาสม งานไม้, โจ โจ้ซัง เฟ้นท์รองเท้า, หยก ทำปิ่น, ลุงเล็ก โรงกลิ้ง)
 - คุณมณีบุษ (คณะเกษตร สจล.)
 - คุณอ่อนศรี (รร.พรตพิทยพยัต, รร.ศึกษาพัฒนา, พัฒนาชุมชน, โรงขนมเป็ยยะ, แก้วโรงสี)
 - คุณอำภา (รร.เชิดเจิมศิลป์, น้ำสำรวย ขนมครก, รร.มาเรียลัย, วัฒน เฟรม)
 - **ต้อนรับ** คุณสมจิต สกุนตศรี , คุณสมจิต พุฒใจบุญ
 - **ลงทะเบียน** คุณอรอนงค์ และคุณอรณี
 - **สถานที่-ไฟฟ้า-เครื่องเสียง** คุณเปี้ยก
 - **อาหาร+เครื่องดื่ม** คุณเกษม
 - **ชี้แจง** คุณอ่อนศรี

1. ความคืบหน้างาน “ตลาดน้ำศิลปะ ครั้งที่ 1”

- **งบประมาณ** ที่ประชุมสรุปทุนวิจัยงวดที่ 1 มียอดคงเหลือประมาณ 20,000 บาท ต้องใช้ในการเปิดเวทีครั้งที่ 4 และเหลือใช้ในงาน “ตลาดน้ำศิลปะ” คาดว่าจะได้ทุนงวดที่ 2 ประมาณปลายเดือนนี้ น่าจะทันการจัดงาน
- **กิจกรรมที่ยืนยันแล้ว** ในส่วนของวิทยาลัยช่างศิลป์ อ.สุเมธ ได้แจ้งจำนวนอาจารย์และนักศึกษาประมาณ 16 คน และมีคำวิสต์อุปรกรณ์ในการสอนโดยประมาณ ดังนี้

สอนวาดลายรดน้ำ

คำวิสต์อุชลละ 50 บาท 30 ชุด รวมเงิน 1,500 บาท

สอนปั้นเซรามิค (นกหวีด)

คำวิสต์อุชลละ 20 บาท 50 ชุด รวมเงิน 1,000 บาท

สอนภาพพิมพ์

ค่ากระดาษ แผ่นละ 16 บาท 10 แผ่น รวมเงิน 160 บาท

สอนวาดภาพ (ภาพเหมือน, ภาพล้อ และภาพทิวทัศน์)

ค่ากระดาษ 100 แกรม เอ 3 5 5 บาท 8 แผ่น รวมเงิน 40 บาท

ค่าดินสอ EE 1 กล่อง รวมเงิน 240 บาท

ค่ากระดาษ 80 แกรม ริมละ 100 บาท 2 ริม รวมเงิน 200 บาท

ซึ่งที่ประชุมเสนอให้จำหน่ายอุปรกรณ์ ในราคาต้นทุนแก่ผู้สนใจเรียน เพราะถ้าให้ฟรีมากเท่าไรก็ไม่น่าจะพอ โดยควรมีจุดจำหน่ายเพื่อให้สะดวกแก่ผู้มาเรียนบริเวณตลาดริมน้ำ เช่น ร้านไทยสามัคคี, ร้านเอเฟรม หรือเพิ่มอีก 1-2 จุด

ในส่วนของสำนักงานเขตลาดกระบัง คุณอ่อนศรีได้ประสานงาน มีกิจกรรม ตัดผมฟรี (30 คน) นวดแผนไทยฟรี และจำหน่ายสินค้า OTOP เขตลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนของชุมชนและอื่นๆ ที่มิวิจัยได้ช่วยกันติดตาม แต่ยังไม่ยืนยันแน่นอน

- สอนทำบายศรี, ดอกกุหลาบใบเตย คุณไก่ (วิวัฒน์) + อ. โรงเรียนศึกษาพัฒนา
- สอนปลูกไม้กระถาง คณะเทคโนโลยีการเกษตร สจล.
- สอนถ่ายภาพ
- สอนทำว่าวไทย คุณวีระ แจ่มใส
- ศูนย์เยาวชนลาดกระบัง

- กำหนดวัน เวลา เสาร์อาทิตย์ 9-10 มิถุนายน เวลา 8.00 น.-17.00 น.

2. มหกรรมวิชาการ สกว. คุณเมธีนุช โหนดแจ้งที่ประชุมว่า 20 – 24 มิ.ย.นี้ ที่เมืองทองธานี จะมีงาน “มหกรรมวิชาการ สกว.” เพื่อเทิดพระเกียรติในหลวง ซึ่งทีมงานวิจัยควรไปร่วมทั้ง 4 วัน เพราะทดแทนการไปดูงานได้ส่วนหนึ่ง เพราะมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยที่ทำงานด้านการท่องเที่ยว
3. กำหนดเปิดเวทีชุมชนครั้งที่ 4 วันพฤหัสบดีที่ 24 พฤษภาคม 2555 เวลา 17.00 น. ที่หน้าร้านข้าวมันไก่ ตลาดไม้ริมคลอง

งานเปิดเวทีชุมชน ครั้งที่ 4 และการประชุมทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 31
ณ ตลาดไม้ริมน้ำ (หน้าบ้านคุณสมจิต สกุนตศรี) ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
วันพฤหัสบดีที่ 24 พฤษภาคม เวลา 17.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมงานเปิดเวที

ผู้เข้าร่วมงานเปิดเวที แบ่งเป็นชาวชุมชน 13 คน ชาวชุมชนใกล้เคียง 5 คน และทีมวิจัย 16 คน รวม 35 คน

วาระการเปิดเวทีชุมชน

1. ลงทะเบียน
2. ทีมวิจัยชี้แจง
3. ความเป็นมาโครงการวิจัย มาสู่การจัด “ตลาดนัดศิลปะ”
4. รูปแบบของการจัด
5. ชุมชนจะได้ประโยชน์อะไร
6. แนะนำทีมงานวิจัย
7. เปิดให้ซักถามข้อสงสัย
8. รับประทานอาหารร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชุม ทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 32
 ที่ ศูนย์สุขภาพชุมชน ชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 วันจันทร์ที่ 4 มิถุนายน 2555 เวลา 17.00 – 20.00 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 12 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 10 คน, นักศึกษาปริญญาโทสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
 คุณทหารลาดกระบัง 1 คน, และผู้ประสานงานวิจัย 1 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้ 1. นางอ่อนศรี นิ่มทรงธรรม 2. นาย
 อาทิตย์ โชติวิริยวาณิช 3. น.ส.มณีนุช ทิพย์จิต 4. น.ส.อรณี เสียงสมใจ 5. นางอรอนงค์ แยมเกษร 6. นางสมจิต
 พุฒใจบุญ 7. นายเกษม พุ่มเรือง 8. นางพิกุล ฤทธิเดช 9. นางสุนีย์ พุฒใจบุญ 10. นางยุพา ทิพยาน 11. นางสมจิต
 สกุนตศรี 12. นางอำภา บุญเขต

วาระการประชุม

1. เตรียมงานเปิดเวทีครั้งที่ 4

ประชุมสรุปงาน “ตลาดนัดศิลปะ ครั้งที่ 1”
 และประชุมทีมงานวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม ครั้งที่ 33
 ที่ ร้านเอเฟรม ตลาดไม้หัวตะเข้
 แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
 วันอาทิตย์ที่ 10 มิถุนายน 2555 เวลา 17.30 – 20.30 น.

ผู้เข้าร่วมประชุม

จำนวนรวม 18 คน เป็นผู้อยู่ในชุมชน 14 คน, อาจารย์ วิทยาลัยช่างศิลป์ 2 คน, และผู้ประสานงานวิจัย 2
 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

1. นางอ่อนศรี	นิ่มทรงธรรม	ทีมวิจัยชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
2. นางอำภา	บุญเขต	”
3. นางอรอนงค์	แยมเกษร	”
4. น.ส.อรณี	เสียงสมใจ	”
5. นางสมจิต	พุฒใจบุญ	”
6. นางสมจิต	สกุนตศรี	”
7. นางพิกุล	ฤทธิเดช	”
8. นางสุนีย์	พุฒใจบุญ	”
9. นายเกษม	พุ่มเรือง	”
10. นายอาทิตย์	โชติวิริยวาณิช	”
11. นายสมศักดิ์	พุ่มเรือง	”
12. นายสุกัญญา	ศิริจันทน์นัท	ชาวชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม
13. นางสุภาวดี	มิชัยศรี	”
14. นายอนันต์ธนา	มงคลศิริ	”
15. น.ส.วรรณวิสัย	สิทธิบุรี	Node สุวรรณภูมิ
16. นายธีรพงษ์	อินพรม	”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

17. นายสุเมธ นายจันทร์ วิทยาลัยช่างศิลป์
18. อ.คันสนีย์ รุ่งเรืองเสาร์ ”

วาระการประชุม สรุปการจัดงาน “ตลาดนัดศิลปะ ครั้งที่ 1” คณะทำงานร่วมสรุปการจัดงานทั้ง 2 วันในรอบการทำงานที่วางไว้ ดังนี้

1. วันและเวลา วันเสาร์อาทิตย์มีความเหมาะสม จำนวนผู้มาเที่ยวในวันเสาร์มีมากกว่าวันอาทิตย์ กิจกรรมเริ่มช้าและเลิกเร็วกว่ากำหนด 8.00น.-17.00 น. ทำให้ผู้มาเที่ยวช่วงเช้า เย็น มาแล้วยังเจียบ ขาดกิจกรรม การจำหน่ายสินค้า อาหารยังไม่ดึงดูด ทีมงานเห็นว่ายังจำเป็นต้องใช้กิจกรรมศิลปะเป็นตัวนำต่อไป แต่ปรับเวลาให้สายขึ้น 1 ชั่วโมง กำหนดเริ่ม 10.00 น. และฝากอ.สุเมธ ประสานงานทีมกิจกรรมของวิทยาลัยช่างศิลป์ จัดเวลาสอนหรือสาธิตให้เหมาะสม

2. สถานที่ และเจ้าของสถานที่ (ตลาดไม้) ชาวบ้านให้ความร่วมมือดีมาก ตั้งแต่ช่วยเก็บกวาดดูแลหน้าบ้าน, ร่วมมือในการให้ใช้หน้าบ้าน, การอำนวยความสะดวกให้ถ่ายภาพบ้าน. การช่วยดูแลภาพ ผลงานศิลปะของวิทยาลัยช่างศิลป์ ทีมงานรายงานว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นเพียง 2 ราย แต่เป็นเรื่องส่วนตัว คงเห็นด้วยกับการจัดงาน การติดต่อขอใช้สถานที่มีมาก แต่เปลี่ยนแปลงบ่อย ไม่แน่นอน ซึ่งอาจเกิดจากเป็นการจัดครั้งแรก ทำให้หลายคนมองภาพไม่ออก

โต๊ะและเก้าอี้ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในกิจกรรม ตลอดจนการขนย้าย ชุมชนมีไม่เพียงพอทั้งคนและของ ทีมงานเสนอให้กลุ่มสถาบันการศึกษาช่วยรับผิดชอบ ชุมชนจะดูแลในส่วนของคุณคณ/หน่วยงานภายนอกที่ไม่สะดวก

ห้องน้ำกำหนดไว้ 2 จุด คือ ร.ร. ศึกษาพัฒนา และร้านข้าวมันไก่ แต่เหลือเพียงจุดเดียวเพราะระบบระบายน้ำที่ร้านข้าวมันไก่ไม่ดี ทีมงานเสนอให้แต่ละบ้านที่พร้อมช่วยเปิดบริการห้องน้ำ โดยเก็บ 2 บาท หรือตั้งกล่องช่วยค่าน้ำ

แผนที่การเดินทางมาชุมชน ยังดูยากไปบ้าง ทีมงานเห็นตรงกันว่าปรับปรุงให้ชัดเจนขาดแผนผังในชุมชน ยังกระจุกตัวและไม่กระจายเข้าไปในชุมชน และสถาบันการ

ศึกษาในชุมชน คนที่มาแบบวิถีชุมชนยังขาดการเชื่อมโยงไปกิจกรรมส่วนอื่น ๆ

มอเตอร์ไซด์ทำให้การสัญจรไม่สะดวก ทีมงานสรุปขอความร่วมมือให้เปลี่ยนเส้นทางแต่คาดว่ายาก

1. สื่อประชาสัมพันธ์

- การออกสื่อประชาสัมพันธ์ซ้ำทุกจุด ทำให้ไม่สามารถกระจายสื่อได้ตามแผน ทีมงานพยายามแก้ไข
- สื่อที่ทำงาน ได้เร็ว มีค่าใช้จ่ายน้อยมาก และได้ผลดี ยังคงเป็นเฟซบุ๊กส์ ทำให้มีการตอบรับ ตอบโต้ ทำให้ทีมงานได้รับทราบ แต่อาจมีข้อจำกัดสำหรับคนบางกลุ่มที่ไม่ได้ใช้เฟซบุ๊กส์

- ป้ายบอกทางออกซ้ำ มีผลต่อนักท่องเที่ยว

- มัคคุเทศก์น้อย 4 คน เป็นเด็กในชุมชน ทำหน้าที่ได้ดี ผู้มาเที่ยวพอใจ (บางรายให้ทิป) แต่ทีมงานเห็นว่าต้องเพิ่มมัคคุเทศก์ด้านภาษาอังกฤษ เพราะมีฝรั่งเข้ามาหลายรายแต่ไม่สื่อสารกัน ทีมงานจะประสาน ร.ร.พรตฯ ต่อไป

- ขาดการสื่อสารความเป็นมาของชุมชน อดีตและปัจจุบัน นักท่องเที่ยวซักถามมาก ทีมงานจะจัดทำสื่อเพิ่ม และในครั้งต่อไปจะจัดอบรมทำหนังสือเล่มเล็ก สำหรับ 4 โรงเรียนในชุมชน เพื่อนำเสนอประเด็นนี้ และอาจพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ไฟฟ้า แสง เสียง

- ดนตรี (กีตาร์โปร่ง) ที่นัดหมายไว้มาไม่ได้ เปิดเพลงเป็นหลัก แต่ยังสะดุดบ้างเพราะขาดการเตรียมที่ดี เช่น การเลือกเพลง ผู้ควบคุม(ชาวชุมชน) เคยชินกับเสียงเพลงดัง ระวัง ในขณะที่ทีมกิจกรรมต้องการสมาธิ
- การพูดแนะนำเชิญชวนในงานมีน้อยมาก สาเหตุเพราะทีมงานไม่พอทำให้ขาดการสื่อ แนะนำคนมาเที่ยว

2.1 กิจกรรมศิลปะ/ทำมือ

- กระจุกตัว หนาแน่นช่วงร้านเอเฟรม เพราะบรรยากาศดี ทำให้จุคหัว. ห้ายตลาด บ่นว่าคนน้อย ทีมงานแก้ปัญหาในวันอาทิตย์ให้กิจกรรมปั้นเซรามิกมาทำตรงกลาง หน้าร้านไทยสามัคคี ทำให้โซนนี้คึกคักขึ้นมาก
- การทำกิจกรรมศิลปะ ทำมือ แต่ละจุดขาดการสื่อสารเชิญชวนผู้มาเที่ยวให้เข้าร่วม ทีมงานเห็นว่าต้องปรับแก้ไข โดยให้ประชาชนสัมพันธ์ตรงกลางช่วยพูดตลอด และปรับปรุงทีมให้มีการสื่อสารมากขึ้น เช่นนำเครื่องมือประเภทบอร์ด ป้าย มาช่วยเพิ่มขึ้น
- ขาดกิจกรรมเสริมด้านวิถีชุมชนและวัฒนธรรม เช่น ล่องเรือชมวัด คลอง ทีมงานพยายามประสานงานกับส่วนต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งในขั้นต้นคนในชุมชนที่มีเรือ (คุณแจ้) จะวางแผนงานสำหรับตลาดนัดครั้งต่อไป
- สอนว่าชาวไทยได้รับความสนใจดี และวิทยากรเองพอใจ รับจะมาต่อเนื่อง ทีมงานจะช่วยปรับปรุงการนำเสนอให้ดีขึ้น
- ปั่นนกวัดเซรามิก เป่าได้ เป็นกิจกรรมที่เด็กชอบมาก ทำให้มีกิจกรรมสำหรับเด็กที่มาเที่ยวกับพ่อแม่

2.2 การจำหน่ายสินค้า/อาหาร

- การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาเที่ยว พบว่าบ่นงานศิลปะเพื่อจำหน่ายยังมีน้อย ผู้มาเที่ยวสนใจซื้องานศิลปะ แต่มีจำหน่ายน้อย ไม่แสดงราคาชัดเจน นักศึกษายังตอบหรือพูดคุยกับผู้จะซื้อน้อย ทีมวิทยาลัยช่างศิลปะจะนำปัญหานี้ไปปรับปรุง
- สินค้าไอทีอุปชุมชนหลวงพรตฯ ยังไม่มาก หลากหลาย จัดร้านไม่น่าสนใจ ต้องพัฒนาต่อ

2.3 กิจกรรมอื่น ๆ ทีมงานสรุปว่า

- บริการฟรี นวดฝ่าเท้า ตัดผม ได้รับความสนใจใช้บริการกันมาก
- กิจกรรมที่ไม่มีความสะดวกสื่อนไหว จะไม่ค่อยได้รับความสนใจมาก

3. งบประมาณการจัดงาน

- คุณอภา การเงินของทีมวิจัยชี้แจงว่าได้กำหนดงบประมาณในการทดลองจัด “ตลาดนัดศิลปะ” 3 ครั้งๆ ละ 20,000 บาท สำหรับครั้งแรกประมาณการคร่าว ๆ คาดว่าเกินไปหลายพันบาท ส่วนใหญ่เป็นค่าอาหารทีมงานทั้ง 2 วัน (ทีมวิจัย, เขตตลาดกระบ้ง, วิทยาลัยช่างศิลป์, วิทยากรภายนอก) ที่ประชุมเสนอให้ทำข้าวหม้อแกงหม้อ เพื่อประหยัด แต่ทีมวิจัยเห็นว่าประหยัดแต่ควบคุมยาก และเวลาไม่ตรงกันแต่ละกลุ่ม ที่สำคัญทีมงานมีภาระหลายอย่างต้องแบ่งกำลังคนมาดูแลความสะดวกในส่วนนี้อีกจะไม่เพียงพอ และอาจขอให้หน่วยงานที่มีงบช่วยรับภาระเฉพาะทีมงานของหน่วยงานนั้น

4. กลุ่ม/หน่วยงานภายนอกที่สนใจงาน

- โครงการ “ท่า-มะ” สสส. เข้ามาและประสานกับทีมวิจัย มาจัดกิจกรรมในชุมชน ที่ ร.ร. เชิดเฉลิมศิลป์ และ ร.ร. ศึกษาพัฒนา หลังจากงานนี้
- เครือข่ายการท่องเที่ยวภาคประชาสังคม จะนัดหมายการมากลุ่มใหญ่ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เครือข่ายการ์ตูนไทย เช่น กลุ่มใจสนุก, เก่งคิดเก่งวาด จะมาจัดอบรมเด็ก ๆ ทำ“หนังสือเล่มเล็กครั้งต่อไป

- ผู้ผลิตสารคดี รายการโทรทัศน์ ไม่ระบุสังกัด 2 ราย

- กลุ่ม News Horizon กลุ่มดูดาวที่มีสมาชิกกว่า 500 คน จะมาทำกิจกรรมตั้งกล้องดูดวงอาทิตย์ในครั้งต่อไป

- นักศิลปะบำบัด โรงพยาบาลสมิติเวช อาสาสมัครช่วยงาน ฯลฯ

5. การพัฒนาโจทย์ต่อจากทีมวิจัย ทีมงานได้รับคำถามจากชาวบ้านที่รู้ว่าทีมวิจัยจะทดลองจัด 3 ครั้ง และสรุปข้อมูลส่งให้ชุมชน ว่าใครจะทำต่อ ซึ่งชี้แจงไปว่าต้องร่วมกันคิดและหาทีมใหม่เข้ามาต่อ ซึ่งต้องเริ่มคิดกันได้แล้ว ทีมงานได้เสนอข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวาง พอสรุปได้ว่าในความคิดเห็นของทีมงานร่วมกัน นอกจากหาชุมชนแล้วควรมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเพิ่ม เช่น

- สถาบันการศึกษา ทั้งระดับ โรงเรียน, วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เพราะสอดคล้องกับ “ตลาดนัดศิลปะ” ให้การเรียนรู้แก่คนที่มา และเผยแพร่ชื่อเสียงของหน่วยงานได้

- หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน ที่มีความเข้าใจ ในวิถีชุมชน ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นธุรกิจเต็มรูปแบบ เหมือนชุมชนหลายแห่งที่มุ่งการท่องเที่ยวเป็นหัวใจสำคัญมากเกินไป

- ส่วนธุรกิจเอกชน หรือการเมือง ทีมงานควรพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะแม้มีเจตนาดี แต่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งเดิมเคยมีอยู่และทำให้ขาดความเข้มแข็ง ความร่วมมือในชุมชนมานาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผู้ถูกสอบถาม** 1. นางเจริญศรี ลิมอุทัยรัตน์ อายุ 75 ปี
- วันที่สอบถาม** 20 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 3 – อ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, อัมภา บุญเขต, สมศักดิ์ ทองทิว
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างใด ?
- คำตอบ**
- ไม่มีทางเท้า ต้องใช้เรือสัญจร
 - คนในชุมชนยากจน
 - บ้านที่อยู่อาศัยบางบ้านมุงหลังคาจาก
 - ไม่มีไฟ ไม่มีน้ำประปา บางบ้านต้องหบน้ำมาใช้ ไม่มีโทรศัพท์ ไม่มีโทรทัศน์ ไม่มียาเสพติด
- ผู้ถูกสอบถาม** 2. นางพิกุล อุทธิเดช อายุ 65 ปี
- วันที่สอบถาม** 21 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 3 – อ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, อัมภา บุญเขต, สมศักดิ์ ทองทิว
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างใด ?
- คำตอบ**
- เมื่อก่อนยาเสพติดไม่มี
 - การสัญจรปลอดภัยและสะดวก
 - มีโรงไม้ 6 โรง ต่อเรือ ระหัดวิดน้ำ เจ้าของชื่อ แจ็กลิ้ม, แจ็กสุน, แจ็กกิ่ง, ลุงต๋น, ลุงเที่ยง, ขายลั้ง มีร้านขายของชำ ผัก กับข้าว เจ้าของร้านชื่อ แจ็กเอี้ยว แจ็กจง ขายโง
 - ร้านทำขนมเป็ยะ ชื่อแจ็กลัก
 - มีร้านตัดผม 2 ร้าน เจ้าของชื่อ ตายศ, ตาเซอะ
 - มีร้านตัดเสื้อผ้าชื่อป่าใจ
 - ในคลองประเวศจะมีเรือแจวขายของส่ง จำพวกเผือก มัน กล้วย กะปิ น้ำปลา ในอดีตบรรยากาศดีมาก น้ำในคลองใช้อาบได้
- ผู้ถูกสอบถาม** 3. นางศุภยา โชนุพันธ์ อายุ 76 ปี
- วันที่สอบถาม** 22 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 3 – อ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, อัมภา บุญเขต, สมศักดิ์ ทองทิว
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างใด ?
- คำตอบ**
- มีบ้านที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง
 - การคมนาคมสะดวก แต่ไม่มาก
 - การลักทรัพย์ไม่มี ยาเสพติดไม่มี
 - ปัจจุบันจะดีกว่าในอดีต
- ผู้ถูกสอบถาม** 4. นางมาลี ชาญวิเศษ อายุ 70 ปี
- วันที่สอบถาม** 23 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 3 – อ่อนศรี นิ่มทรงธรรม, อัมภา บุญเขต, สมศักดิ์ ทองทิว
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างใด ?

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- คำตอบ
- มีทำนาเป็นบางส่วน เจ้าของนาชื่อตาเพชร, ตาเป็ย,-ยายแฉล้ม
 - คนลาวจะนำควายมาขายในชุมชน มีแม่ค้าข้าวแกงมาขายด้วย
 - ตรงวิทยาลัยช่างศิลป์ จะเป็นที่น่าทั้งหมด
 - ถนนทางเดินปูนไม่มี เป็นสะพานไม้ทั้งหมด
 - คนที่อยู่อาศัยเป็นคนดั้งเดิม เป็นคนพื้นที่
 - การติดต่อลำบาก ไม่มีโทรศัพท์ จะใช้กระจกส่งสื่อสารกัน

ผู้ถูกสอบถาม 5. นายโชติ สกุนตศรี อายุ 69 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 1 – สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิชญ ไทยแท้, ยูพา ทิพยาน, จูฑารีย์ จุมพุกพันธ์

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ
- ตอนเด็ก ๆ พ่อแม่เลี้ยงห่าน เอาไข่ไปขายที่กรุงเทพ ต่อมาเลิกเลี้ยง เปลี่ยนไปทำนา สมัยก่อนเรียนหนังสือเทอมละ 99 บาท
 - ไฟฟ้า น้ำประปาไม่มี ใช้ตะเกียงกระป๋องน้ำมันก๊าด ความเป็นอยู่ง่าย ๆ ค่าครองชีพถูก หมู 2 บาทก็ซื้อได้ ปลาไม่ต้องซื้อเพราะหาง่าย คนไม่แย่งกัน ออกไปทางไหนก็เป็นแต่ต้องนานาน ๆ มีหนังสือขมายามาฉายหน้าว่าการอำเภอให้ดู

ผู้ถูกสอบถาม 6. น.ส.อุไรวรรณ ลักษณะสมยา อายุ 76 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 1 – สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิชญ ไทยแท้, ยูพา ทิพยาน, จูฑารีย์ จุมพุกพันธ์

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ
- ครอบครัวมี 3 คน สมัยก่อนพ่อเป็นช่างไม้ทำอาชีพนี้จนกระทั่งเสียชีวิต หลังจากนั้นที่บ้านเป็นช่างตัดผม ช่างตัดเสื้อ ทำมาประมาณสิบกว่าปี ไม่มีโรคประจำตัว
 - ทางสัญจรเป็นพื้นดิน เดินทางโดยรถไฟ
 - ความเป็นอยู่เรียบง่าย สมัยก่อนใช้ใบบาบนำคลองมาใช้ ผู้คนเรียนโรงเรียนวัด ใช้กระดานดำ ดินสอชนวน
 - ตลาดคล้ายตลาดสด พระมีฉาบตาทางเรือ ค้าขายกันเอง อยากเห็นตลาดในรูปแบบใดก็ได้

ผู้ถูกสอบถาม 7. นางยูพา ทิพยาน อายุ 68 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 1 – สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิชญ ไทยแท้, ยูพา ทิพยาน, จูฑารีย์ จุมพุกพันธ์

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ
- ครอบครัวมี 6 คน สมัยก่อนทำอาชีพรับจ้างทำใบระหัด ประมาณสิบปี หลังจากเลิกทำก็มาเป็นแม่บ้านเลี้ยงหลาน ลูกๆ ส่งเงินมาให้ ลูกทำงานโรงงาน เป็นโรคเช่าเลื่อม ภูมิแพ้
 - สมัยก่อนสัญจรทางเรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เมื่อก่อนการค้าขายส่วนใหญ่เป็นสินค้าทั่วไป ค่าขายกันเอง คนในท้องถิ่นท้องถิ่นก็ออกมาค้าขายด้วย
- สิ่งที่ตั้งใจดูคนภายนอก คือ องค์กรเขียน, พระพิฆเนศ, อนุสาวรีย์ ร.4, อนุสาวรีย์หลวงพรต-ท่านเลี่ยม
- อยากให้ตลาดเป็นธรรมชาติ เป็นไม้เหมือนเดิม ลักษณะคล้ายตลาดคลองสวน ความคิดเห็นว่าถ้าคนในชุมชนร่วมมือ ตลาดต้องเกิดแน่นอน

ผู้ถูกสอบถาม	8. นางบุบผา คำประสิทธิ์ อายุ 75 ปี
วันที่สอบถาม	24 กรกฎาคม 2554
ทีมที่สอบถาม	ทีม 1 – สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิษณุ ไทยแท้, ยุพา ทิพยาน, จุฑารีย์ จุมพุกพันธ์
คำถาม	เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวมี 10 คน ในอดีตรับจ้างทั่วไป ตอนนี้เป็นเบาหวาน ความดัน อยู่ที่นี้มา 30 ปี ลูก ๆ ทำงานนอกบ้าน - สัญจร โดยรถไฟ ทางเดินเป็นคันทนา ค่าขายกันเองในชุมชน สมัยก่อนจากโรงเรียนศึกษาพัฒนาไปถึงทางรถไฟเป็นคลองตลอด ขายของทั่วไปซ้ำ ๆ กัน พระเดินบิณฑบาต - เอกลักษณะของตลาดเมืองศรีเขียน - อยากให้อนุรักษ์รูปแบบตลาดไม้ไว้เหมือนเดิม
ผู้ถูกสอบถาม	9. นางแฉล้ม แซ่ไคว่ อายุ 88 ปี
วันที่สอบถาม	24 กรกฎาคม 2554
ทีมที่สอบถาม	ทีม 1 – สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิษณุ ไทยแท้, ยุพา ทิพยาน, จุฑารีย์ จุมพุกพันธ์
คำถาม	เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวมี 5 คน ในอดีตทำนาเป็นสิบปี หลังจากเลิกทำอยู่บ้าน เพราะมีปัญหาด้านสายตา โรคประจำตัวปวดขา - บริเวณบ้านเป็นนา มีโรงลิก โรงฝืน บริเวณร้านไทยสามัคคี - สัญจรทางเรือและเดิน ใช้น้ำคลอง ตะเกียง ต่อมาใช้ไฟปั่นจากตาหลี่ - อยากให้ตลาดเกิดแต่อนุรักษ์แบบเดิมไว้แต่ควรมีการซ่อมแซมบ้าง
ผู้ถูกสอบถาม	10. นางพะเยาว์ แซ่อิง อายุ 70 ปี
วันที่สอบถาม	24 กรกฎาคม 2554
ทีมที่สอบถาม	ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม	เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ	<ul style="list-style-type: none"> - สมัยก่อนมีอาชีพทำเส้นก๋วยเตี๋ยวและเลี้ยงหมู ปัจจุบันนี้มีอาชีพขายของชำ ครอบครัวมีสมาชิก 10 คน ลูก ๆ ส่วนใหญ่ค้าขาย ลูกคนที่ 7 เพียงคนเดียวที่ทำงานนอกบ้าน - ทางเดินเป็นดิน มาปรับเปลี่ยนเป็นพื้นปูนในภายหลัง ความเป็นอยู่เรียบง่าย ผู้คนไม่พลุกพล่าน ส่วนใหญ่จะสัญจรด้วยเรือ การคมนาคมสะดวกขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- มีข้อเสนอแนะอยากให้รูปแบบของตลาดน้ำเป็นตลาดเก่าและอยากให้พัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

ผู้ถูกสอบถาม 11. นายเต็ก พจนไพบูลย์ อายุ 70 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ**
- สมัยก่อนทำเหมือง ทำประมาณ 5 ปี ปัจจุบันทำโรงกลึงมีลูกช่วยทำ 1 คน และทำงานนอกบ้าน 1 คน
 - ตลาดในอดีตนั้นมีลักษณะเป็นตลาดโบราณ เป็นไม้ทั้งหมด
 - การสัญจรส่วนใหญ่จะเรือ มีพระพายเรือบิณฑบาต
 - มีงานประจำก็คือองค์เขียน
 - ข้อเสนอแนะอยากให้คงความเป็นตลาดโบราณไว้ อยากให้หน่วยงานเข้ามาพัฒนา

ผู้ถูกสอบถาม 12. นางกิม สังขาอิน อายุ 84 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ**
- สมัยก่อนทำขนมขาย ทำประมาณ 20 ปี มีลูกช่วยทำ อยู่ที่นี้มา 16 ปี
 - เริ่มมีการสัญจรทางบก โดยผู้คนที่อาศัยบริเวณข้างศิลาบั้งจะใช้ประตูด้านหลังวิทยาลัย เดินผ่านชุมชนเรา และคนในชุมชนเราก็จะใช้ประตูเพื่อเดินทางออกไปทำธุระต่างๆ แต่ในปัจจุบันประตูที่ใช้นี้ถูกปิด การค้าขายจึงเงียบเหงา
 - ตอนนี้ที่บ้านยังขายของชำอยู่ มีโรคประจำตัวคือเบาหวาน ความดัน โลหิตสูง และที่เป็นอยู่ตอนนี้คือขาบวม
 - ข้อเสนอแนะอยากให้เปิดประตูอีกครั้งเพื่อการค้าขายจะได้กลับมาคึกคัก และเพื่อความสะดวกของคนในชุมชน อยากเห็นตลาดเชิงอนุรักษ์

ผู้ถูกสอบถาม 13. นายเจี่ย นาคชูแก้ว อายุ 71 ปี

วันที่สอบถาม 24 กรกฎาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?

- คำตอบ**
- สมัยก่อนขายไก่ทอดอยู่ 25 ปี ลูก ๆ ช่วยขาย ปัจจุบันขายต่อหมก ปลาตุ๋น อย่าง ลูก ๆ ไปทำงานนอกบ้าน
 - ผู้คนยังเบาบาง ใช้น้ำคลอง ใช้ไฟตะเกียงบางบ้าน
 - การสัญจรยังเป็นทางเรือ ข้อเสนอแนะ อยากเห็นตลาดบนบก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผู้ถูกสอบถาม** 14. นางทองดี รุ่งแสงพรเจริญ อายุ 68 ปี
- วันที่สอบถาม** 24 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรดี เสียงสมใจ
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
- คำตอบ**
- ในสมัยก่อนขายกาแฟหลายสิบปี หลังจากนั้นทำงานโรงงานฟุตบอล
 - ในปัจจุบันเป็นแม่บ้าน ลูกๆ ทำงานนอกบ้าน มีโรคประจำตัวความดันและไขมันสูง
 - เดิมสัญจรทางเรือ การสัญจรสะดวกขึ้นทำให้ผู้คนขยับขยายออกไปอยู่ข้างนอก
 - การค้าขายระหว่างคนในชุมชนกันเองและคนในท้องไรท้องนา พายเรือออกมาซื้อของ ซึ่งมีการค้าขายแทบทุกบ้าน
 - มีโรงลิเก จุดดึงดูดคือองค์เชียน ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของผู้คนในบริเวณนี้และทั่วไป
 - ข้อเสนอแนะคิดว่าไม่มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดตลาด
- ผู้ถูกสอบถาม** 15. นายหยด พรหมมณีรัตน์ อายุ 76 ปี
- วันที่สอบถาม** 25 กรกฎาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 1 - สุณีย์ พุฒใจบุญ, พิชญ ไทยแท้, युพา ทิพยาน, สุทาร์ย์ จุมพุกพันธ์
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
- คำตอบ**
- สมัยก่อน ปี 2496 มีอาชีพรับจ้างเป็นช่างไม้ มีลูก 4 คน ปัจจุบันลูก ๆ ก็
 - มีอาชีพรับจ้างทำไม้เหมือนกัน ทำเฟรมให้กับเด็กช่างศิลป์
 - สมัยก่อนที่มีอาชีพทำนา ท้องที่เป็นทุ่งนาเสียส่วนมาก ชาวนาพอเก็บเกี่ยวข้าวได้ก็จะมี
 - ยี่สิบมารับซื้อถึงที่ คนในตลาดก็ค้าขาย
 - การสัญจรเป็นทางเรือส่วนใหญ่
 - ความเป็นอยู่ก็เรียบง่าย ไม่มีขโมย ไม่มียาเสพติด ไม่ต้องระวังภัยเช่นทุกวันนี้ เรียกว่า
 - ต่างกันฟ้ากับดิน จะมีแต่คนคุ้นเคยกันเป็นส่วนใหญ่เรียกว่า เป็นสังคมเครือญาติ
 - ผู้คนไม่แก่งแย่งแข่งขันกันเหมือนสมัยนี้
 - เคยเป็นกรรมการชุมชน ปี 2541 พัฒนาทางเท้าในชุมชน เป็นงบประมาณของเขต มีเสีย
 - ประสานรับเหมาทำในวงเงิน 840,000 บาท เริ่มทำตั้งแต่หน้าบ้าน โกทลีสไปจนถึงสถานี
 - รถไฟหัวตะเข้ ต่อมางานหยุดเพราะทางเสียประสานแจ้งว่าขาดทุนทำไม่เสร็จ เลยขอเขต
 - อีกครั้ง ได้งบมาเพิ่ม 390,000 บาท จึงเริ่มงานต่อจากหน้าบ้าน โกทลีสไปถึงมาเรียลัย
 - ส่วนตัวเองกับเฮียเหลียงเพิ่มเงินส่วนตัวอีก 20,000 บาทต่อข้ามไปช่างศิลป์ สมัยที่เป็น
 - กรรมการนั้นจะเสนอของบก่อสร้างค่อนข้างง่าย ทางการจะให้วัสดุ ส่วนค่าแรงจัดสรร
 - กันเอง ที่ขอได้ง่ายเพราะมีแต่ชุมชนหลวงพรตเท่านั้น เดียวนี้มีหลายชุมชน
 - โครงการตลาดน้ำจะทำได้จริงแค่ไหนไม่รู้ แต่ก็คิดว่าถ้าทำได้จะได้ความเจริญเข้ามา จะทำ
 - อะไรก็ต้องเริ่มที่พัฒนาคนก่อน ไม่มีใครเปลี่ยนความคิดคนได้ ทุกวันนี้คนเห็นแก่ตัวมาก
 - ขึ้น จึงดีจึงเด่น เห็นแก่พวกพ้องและวัตถุปรุงแต่งให้ดูโก้หรูมากกว่าจะมองที่คุณภาพ
 - ความดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ถูกสอบถาม 16. นางเล็ก ศรีเกษ อายุ 83 ปี
วันที่สอบถาม 25 กรกฎาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 1 - สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิษณุ ไทยแท้, ยุพา ทิพยาน, จุฑารีย์ จุ่มพุกพันธ์
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ - เป็นแม่บ้าน สามี่ทำงานการรถไฟเป็นนายตรวจสาย มีลูก 8 คน ปัจจุบัน
ลูกๆ ได้แยกไปประกอบอาชีพที่กรุงเทพฯ เสียมาก มีลูกทำงานการรถไฟ 2 คน
- เมื่อ 40-50 ปีที่แล้ว ผู้คนในชุมชนยังไม่แออัดเหมือนปัจจุบันนี้ สมัยก่อนอยู่อย่างเรียบง่าย

ผู้ถูกสอบถาม 17. นางบุญยิ่ง ผลงาม อายุ 82 ปี
วันที่สอบถาม 4 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ - มาอยู่ที่นี้ตั้งแต่ พ.ศ. 2494 สมัยก่อนขายกล้วยเดี่ยว พอเลิกขายก็ไปเรียน
ทำบายศรีขายจนถึงปัจจุบัน
- เมื่อก่อนใช้น้ำบาดาล ต่อไฟจากบ้านตาสหี
- สมัยก่อนมีการค้าขายโดยมีเรือพายมาจากท้องไร่ท้องนามาซื้อ มีคนภายนอกมาซื้อบ้าง
- อยากเห็นตลาดแบบตลาดคลองสวน

ผู้ถูกสอบถาม 18. นางเพ็ญศรี สมณะ อายุ 75 ปี
วันที่สอบถาม 4 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ - สมัยก่อนค้าขายของเบ็ดเตล็ดอยู่ประมาณยี่สิบปี พอเลิกขายก็อยู่กับบ้าน
เฉย ๆ มีโรคประจำตัวเป็นเบาหวาน
- เมื่อก่อนต่อไฟบ้านตาสหีใช้
- มีวิถีเกงานประจำปีองค์เขียน แม่ค้าจากปราจีนหาบของมาขาย
- เดินทางโดยรถไฟ
- อยากให้มีตลาดที่คงรูปแบบเดิมไว้ และให้หน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ

ผู้ถูกสอบถาม 19. นางมาลี สีม่วง อายุ 62 ปี
วันที่สอบถาม 4 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ - สมัยก่อนทำขนมขายจนถึงทุกวันนี้ มีโรคประจำตัวคือความดันต่ำ
สัญญาณทางรถไฟและเรือ
- เมื่อก่อนมีการค้าขายเบ็ดเตล็ดเยอะ มีงานจิว ไหว้องค์เวียน
- อยากเห็นปรับปรุงตลาดให้ดีขึ้น แต่คงรูปแบบเดิมไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ถูกสอบถาม 20. นางเยื้อน ม่วงรอด อายุ 79 ปี
วันที่สอบถาม 4 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ

- สมัยก่อนทำนาอยู่ประมาณสามสิบปี พอเลิกทำนาก็รับจ้างทั่วไป
- เดินทางโดยรถไฟ
- มีวิกติกเก ล้ำตัด
- อยากให้มีตลาดแต่ปรับปรุงให้ดีขึ้น รูปแบบเดิม

ผู้ถูกสอบถาม 21. นายอี เต็นสุนทร อายุ 73 ปี
วันที่สอบถาม 4 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ

- สมัยก่อนขายของตามท้องนาโดยพายเรือขาย ทำอยู่สี่สิบปี พอเลิกก็หันมาขายเป็ดพะโล้จนถึงปัจจุบัน
- เมื่อก่อนสัญจรทางเรือและรถไฟ
- มีขายของเบ็ดเตล็ด มีงานองค์เขียน มีวิกติกเก มีโรงฝึน
- ใช้ไฟฟ้าบ้านตาหลิ ใช้น้ำบาดาล
- อยากให้มีตลาดรูปแบบเดิม

ผู้ถูกสอบถาม 22. นายหลี่ แซ่จิ่ง อายุ 66 ปี
วันที่สอบถาม 7 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ

- เป็นคนที่นี่โดยกำเนิด มีลูก 5 คน เมื่อก่อนวิ่งเรือซื้อของเก่าเวลาว่างเย็บลูกฟุตบอล
- สัญจรทางเรือ หน้าแล้งเดินดัดนา
- มีศาลเจ้าแปะกงเป็นที่นับถือ มีหนังขายยาบริเวณโรงพักเก่า
- สมัยก่อนไม่มีเครื่องดับเพลิง ใช้น้ำคลองดับไฟ

ผู้ถูกสอบถาม 23. นายสุเทพ ภูมรินทร์ อายุ 61 ปี
วันที่สอบถาม 7 สิงหาคม 2554
ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
คำตอบ

- เป็นคนอยุธยาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่อายุ 12 สมัยก่อนทำอาชีพเย็บลูกฟุตบอล มีอึดเบาะยูโด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สัญจรทางเรือ หน้าแล้งเดินลัดนา สมัยก่อนคลองหัวตะเข้ยังแคบอยู่ ต่อมามีการขุดให้กว้างขึ้น
- มีศาลเจ้าแป๊ะกงเป็นที่นับถือ มีการเล่นผีอีจู้กลางทุ่งนา

ผู้ถูกสอบถาม 24. นางฉวี สกุนตศรี อายุ 62 ปี

วันที่สอบถาม 7 สิงหาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 2 - อรอนงค์ เข้มเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไรร ?

- คำตอบ**
- เป็นคนที่นี้โดยกำเนิด สมัยก่อนพายเรือ ขายหอม กระเทียม พริก แล้วไปขึ้นตรงบ้านครุสินเพื่อเป็นทางผ่าน แล้วเขี่ยลูกฟุตบอล
 - สัญจร โดยเรือเป็นจำนวนมาก
 - นับถือแป๊ะกง มีหนัง มีजूที่โรงเจ

ผู้ถูกสอบถาม 25. นางน้อย สุขโสก อายุ 69 ปี

วันที่สอบถาม 9 สิงหาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 1 - สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิชณุ ไทยแท้, ยุพา ทิพยาน, วิฑารีย์ จุมพุกพันธ์

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไรร ?

- คำตอบ**
- เกิดที่นี้ พ่อแม่ค้าขาย พายเรือขายของที่ตลาด สมัยก่อนมีแต่เรือ ไม่มีรถ ที่องที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา
 - การติดต่อสื่อสารใช้การเขียนจดหมาย ไม่มีโทรศัพท์ ความเป็นอยู่เรียบง่าย แต่ก่อนมีแต่คลองกับเรือ ตอนนี้มีรถมากกว่า การสัญจรจะใช้การเดินเท้าเสียส่วนมาก
 - ชื่อตลาดหัวตะเข้ ไม่ใช่ว่ามีกระเข้เฮะ แต่มีกระเข้ตามตำนานเล่าว่ามาขึ้นที่ศาลองค์เขียนแล้วถูกฆ่า ตอนนุดคลองก็เจอสิริษะกระเข้ใหญ่มาก เลยใช้ชื่อหัวตะเข้มาจนปัจจุบัน สมัยก่อนจะมีสถานีตำรวจตรงคลองแขก เรียกว่าแทบไม่ต้องดูนาฬิกาเลยทีเดียว เพราะตำรวจจะตีระฆังทุกชั่วโมง ตอนเด็กๆ มานั่งรอกินก๋วยเตี่ยวประจำกับชายงเรือกาแพ สมัยก่อนก๋วยเตี่ยวขามละห้าสิบบatang กาแพลุงละ 25 สตางค์ ผิดกับเดี๋ยวนี้อะไร ๆ ก็แพง ขโมยก็เยอะ
 - ต่างคนพอโตก็แยกกันทำมาหากิน เดี๋ยวนี้อะไรคนจอยู่มากกว่าคนพื้นที่ จนแทบไม่รู้จักกันก็ว่าได้
 - แต่ก่อนโรงเรียนพระดจะมีหลังเดียว ไม่ได้ปั้นตึกเช่นทุกวันนี้
 - ชาวบ้านหวังกันแต่เรื่องหวย เวลาไปวัดจะลืมเสียไม่ได้คือขอหวย องค์เขียนจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว จิตใจของผู้คน ใครผ่านหัวตะเข้ต้องแวะลงจากรถไฟเพื่อมาสักการะ

ผู้ถูกสอบถาม 26. นางเตี้ย ไม่ทราบนามสกุล อายุ 60 ปี

วันที่สอบถาม 13 สิงหาคม 2554

ทีมที่สอบถาม ทีม 1 - สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิชณุ ไทยแท้, ยุพา ทิพยาน, วิฑารีย์ จุมพุกพันธ์

คำถาม เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไรร ?

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- คำตอบ
- ค้าขายตั้งแต่อายุ 10-12 ปี พ่อแม่ขายอาหารในโรงเรียนพรต พ่อแม่เป็น
ภารโรง แล้วเช่าที่หลวงพรต ก็เลยยึดอาชีพค้าขายมาตลอด
 - สมัยก่อนมีประกวดนางนพมาศ เขตจัดขึ้นต่อมาหายไปเพราะขาดความสามัคคี ต่างคน
ต่างโตไปทำงานที่อื่น ไม่ค่อยนึกถึงท้องถิ่น ประเพณีต่างๆ ก็เลือนหายไป ชุมชนเรา
ค่อนข้างเงียบ ขาดคนมาสืบสานประเพณีต่างๆ สมัยนี้คนพลุกพล่าน มีสนามบินเข้ามา
 - การติดต่อสื่อสารสมัยก่อนล่าช้าใช้จดหมาย เดี่ยวนี้รวดเร็วมีโทรศัพท์
 - ในชุมชนเดี่ยวนี้นิยมโยเยอะ อยากให้ทางการเข้ามาดูแลบ้าง ไม่ใช่พอเกิดเหตุแล้วหายไป
 - อยากให้แนะนำนักท่องเที่ยวเข้ามาสักการะองค์เขียน มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีหอ
ศิลป์ มีอนุสรณ์สถานหลวงพรต-ท่านเลี่ยม จะได้มีคนมาราบไหว้และคนในชุมชน
ค้าขายได้ด้วย

- ผู้ถูกสอบถาม** 27. นายสิน ช่วงกรุด
- วันที่สอบถาม** 13 สิงหาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 1 - สุนีย์ พุฒใจบุญ, พิษณุ ไทยแท้, ชูพา ทิพยาน, จูฑารีย์ จุมพลกพันธ์
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
- คำตอบ**
- สมัยก่อนรับจ้างทั่วไป มีลูก ๒ คน โตกันก็ย้ายออกไปมีครอบครัว ไม่ได้
พักด้วยกัน ก่อนนี้ไม่ค่อยมีคนเดินทาง เดี่ยวนี้เดินทางสะดวก ได้ความรู้
ข่าวสารจากเสียงชุมชน เดี่ยวนี้ไม่มีอาชีพแล้ว
 - อยากให้มีการเข้ามาเที่ยว มาสักการะองค์เขียน จะได้มีอาชีพในชุมชน
- ผู้ถูกสอบถาม** 28. นางเพ็ญศรี หาญรักษ์ อายุ 60 ปี
- วันที่สอบถาม** 15 สิงหาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
- คำตอบ**
- เป็นคนที่นี่โดยกำเนิด สมัยก่อนเข็บลูกฟุตบอล
 - สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่กราบไหว้คือแป๊ะกง
 - มีเที่ยวงานวัด มีมหรสพ มีลิเก การละเล่นผีอีจู้
 - สมัยก่อนลูกหลงยังไม่พัฒนา

- ผู้ถูกสอบถาม** 29. นายกวงสุข ตั้งประสิทธิ์ภาพ อายุ 87 ปี
- วันที่สอบถาม** 15 สิงหาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 2 - อรอนงค์ แยมเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไร ?
- คำตอบ**
- สมัยก่อนขายของ หน้าบ้านทางเดินเป็นดิน เวลาคนมาซื้อของทางทางเรือทางบก
 - มีมหรสพ มีลิเก จั้ว ล้อมวิกข้างตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผู้ถูกสอบถาม** 30. นางอรุณ และหมัด อายุ 70 ปี
- วันที่สอบถาม** 15 สิงหาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 2 - อรอนงค์ เข้มเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไรร ?
- คำตอบ**
- อยู่ด้านหลังโรงอาหารวิทยาลัยช่างศิลป์ ติดคลองลำปลาทิว สภาพแต่ก่อนมีกอไม้ และบริเวณอยู่จอดเรือตวงข้าวเปลือก ปัจจุบันนี้โครงสร้างเก่า ๆ เริ่มหมดไป
 - สมัยก่อนทำงานบ้าน มีงานเย็บฟุตบอลเป็นหลัก ประกอบอาหารขายตามสั่ง ตอนนี้นำปลาตากฟูขาย
 - การเดินทางสมัยก่อนใช้เรือเป็นหลัก พายไปตลาดขายของและไปวัดทำบุญ จะเข้ากรุงเทพฯก็อาศัยเรือไปขึ้นรถไฟหัวตะเข้ ไปแปดริ้ว หรือทางรถยนต์ที่ขรุขระ ถนนลูกรังฝุ่นเยอะ สองฟากฝั่งมีแต่บ่อปลา สวนกล้วย เทียบกับสมัยนี้เจริญมากไปตามเวลา แต่ละครบครัวจะมีอาชีพที่แตกต่างกัน ไป บ้างก็ต่อเรือ ต่อระหวัดวิดน้ำ จักสาน ทำอบดักปลา พัด ทำบ่อปลา ทำสวน
 - สถานที่สำคัญมีศาลเจ้าประจำคลองขุดใหญ่ อยู่ใกล้เคียงในชุมชน ยังมีศาลระเข้อยู่ท้ายตลาด มีต้นไทรแผ่ปกคลุม สมัยก่อนเล่ากันว่าระเข้เมื่อหมดอายุขัยแล้วจะมากันที่ศาลเจ้าแห่งนี้ และมีองค์เขียนเป็ะไค้ว ประเพณีที่สืบทอดกันทุกปีมีกินเจ ทั่วทุกปี
 - สมัยก่อนค้าขายส่วนใหญ่จะทางเรือ ตลาดหัวตะเข้เป็นจุดศูนย์รวมของคนในชุมชน เรียกกันติดปากว่าไปสี่แยก มีคลอง 4 สายผ่านกลางเป็นทางสี่แพร่ง มีคลองประเวศบุรีรมย์, คลองทับยาว, คลองเจ้า, คลองลำปลาทิว เดียวนี้ความเจริญเข้ามาคนย้ายไปอยู่ข้างนอกกันหมด

- ผู้ถูกสอบถาม** 31. นางนิตย์ แก้วจรัส อายุ 63 ปี
- วันที่สอบถาม** 15 สิงหาคม 2554
- ทีมที่สอบถาม** ทีม 2 - อรอนงค์ เข้มเกษร, สมจิต สกุนตศรี, สมจิต พุฒใจบุญ, อรณี เสียงสมใจ
- คำถาม** เมื่อก่อนอยู่กันอย่างไรร ?
- คำตอบ**
- ก่อนนั้นอยู่แถวคลองลำกอไม้ แล้วย้ายมาอยู่คลองลำปลาทิว สมัยก่อนเป็นทุ่งนา มีคันดิน อยู่ริมคลองชลประทาน บริเวณด้านหลังวิทยาลัยช่างศิลป์
 - อาชีพรับจ้างทั่วไป สามีทำงานเลี้ยงครอบครัว มีฝีมือในการจักสานใบลาน ดอกเสี้ยน(ไม้ไผ่) หรือพลาสติกที่คาดกลอง นำมาวัสดุพวกนี้มาทำเป็นพัด ใช้พัดแก้ร้อน พัดเตาไฟ ทำกับข้าว ทำปลั้วตักดิน หากไม้ไผ่ที่พอเหมาะทำด้าม และตัวดักใช้ปืบมาดัดเป็นร่องวาง ใช้ดักขี้เลน นำมาขายตามร้านค้าบริเวณตลาดไม้เป็นอาชีพเสริม
 - การเดินทางเมื่อก่อนเดินเลาะไปตามคันนา หรือพายเรือ ไปตลาด เก็บผัก หาปลา จะไปข้างนอกก็ไปรถไฟส่วนใหญ่ รถยนต์ก็มีแต่ไม่สะดวกนักเพราะถนนลูกรัง เป็นหลุมเป็นบ่อติดกับสมัยนี้มาก
 - สถานที่สำคัญ เนื่องจากสามีเป็นไทยเชื้อสายมอญ จะมีวัดที่ไปทำบุญประจำคือวัดทิพพาวาส ในสมัยก่อนจะมีกลุ่มรามัญอาศัยอยู่ทั้งญาติ พ่อแม่ พี่น้อง จะไปทำบุญกันที่นั่น มีโบสถ์ไม้สักทองสวยงาม เป็นสง่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การเปลี่ยนแปลง สมัยก่อนตลาดไม้ฝ่งนี้เจริญมาก ตอนหลังความเจริญเข้ามา มีถนนรถยนต์วิ่งสะดวก ผู้คนจึงย้ายไปข้างนอกกันหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

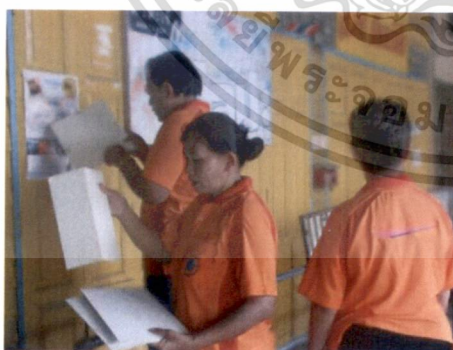
ภาพกิจกรรม

ภาพทีมวิจัยชุมชนจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ภาพทีมวิจัยชุมชนร่วมกับสมาชิกชุมชนกำลังวางแผนจัดการท่องเที่ยว

ภาพสมาชิกชุมชนกำลังจัดเตรียมสถานที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพกิจกรรม

ร้านค้าของสมาชิกในชุมชน

นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมในวันตลาดนัดศิลปะ

เยาวชนชุมชนทำหนังสือเล่มเล็กเพื่อบอกเล่าเรื่องราวของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพกิจกรรม

นักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าในวันตลาดนัดศิลปะ

เยาวชนจัดแสดงผลงานสัญลักษณ์ตลาดไม้หัวตะเข้

บรรยากาศกิจกรรมตลาดนัดศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพกิจกรรม

นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมและเลือกซื้อสินค้าในตลาดนัดศิลปะ

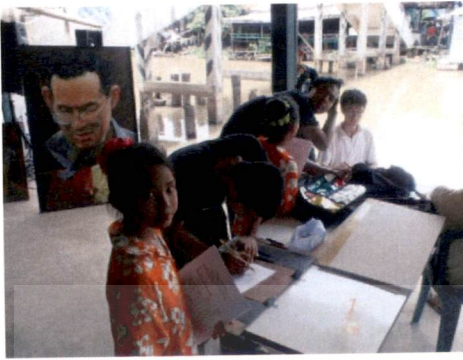
เยาวชนใช้พื้นที่ชุมชนในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

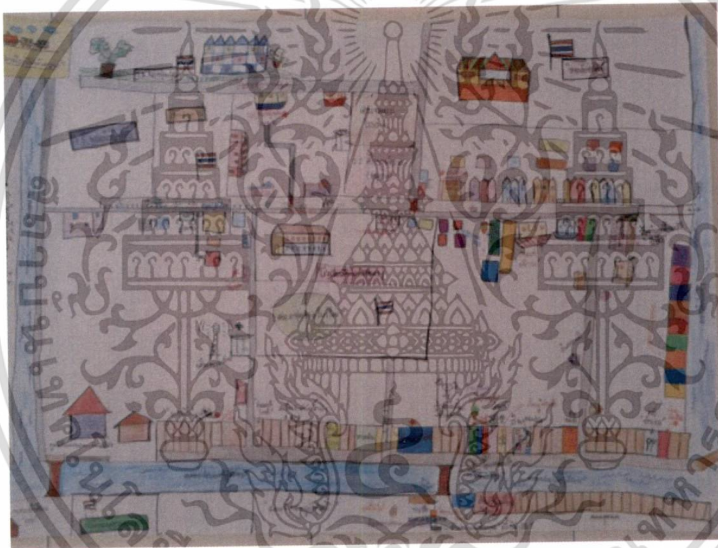
ร้านในชุมชนจัดแสดงผลงานศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพกิจกรรม

มัลฑุเทศก่น้อยปฏิบัติหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวและเก็บแบบสอบถาม

แผนที่ทรัพยากรชุมชนที่ทีมวิจัยชุมชนร่วมกันจัดทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล นายอาทิตย์ โชติวิริยวานิชย์
วัน เดือน ปีเกิด 3 พฤศจิกายน 2528
สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 82/76 ถนนสระโบราณ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000

ประวัติการศึกษา

- 2546 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์) โรงเรียนสุรวิทยาคาร สุรินทร์
- 2550 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร (เกียรตินิยมอันดับ 2) คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร
- 2556 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาการเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ประสบการณ์ทำงานและผลงานวิจัย

- 2545 - อนุกรรมการจัดสอบแข่งขันทางวิชาการ ครั้งที่ 7 (2545) โรงเรียนสุรวิทยาคาร
- คณะกรรมการดำเนินงานอบรมคุณธรรมจริยธรรม 5 ธันวาคม 2545
- 2546 - คณะกรรมการนักเรียน ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง รองประธานนักเรียน กำกับดูแลงานฝ่ายศาสนาและพิธีการ ประจำปีการศึกษา 2546 โรงเรียนสุรวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์
- คณะกรรมการดำเนินงานจัดการแข่งขันกีฬาในโรงเรียน
- 2548-2549 - เป็นคณะกรรมการของสถานศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ตำแหน่งกรรมการ
- นักสำรวจภาคสนามเก็บแบบสอบถาม โครงการวิจัย “เรื่องการวิเคราะห์ความต้องการ และศักยภาพการ เข้าถึงแหล่งทุนในระบบตามแนวทางการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ของประชากรกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและภาคกลางบางจังหวัด” : สถาบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ สำนักงาน
บริหารการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน (องค์การมหาชน)
- 2549 - ประธานจัดงานสัมมนาวิชาการเรื่อง โลกร้อนมหันตภัยใกล้ตัวคุณ
ณ คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง
- 2550 - เป็นคณะกรรมการของสถานศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ตำแหน่งรองประธานฝ่ายพิทักษ์สิทธิ์
และผลประโยชน์
- 2550 - ฝึกงานการนักข่าวกองบรรณาธิการนิตยสารเทคโนโลยีชาวบ้าน
ในเครือของบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน)
- คณะกรรมการฝ่ายสื่อมวลชนติดตามประเมินผลการเพาะปลูกข้าว
ขาวเพื่อการส่งออกระหว่าง 2-6 เมษายน 2550 ภายใต้โครงการ
พัฒนาการผลิตข้าวขาวเพื่อการส่งออกปี กรมการข้าว กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์การเกษตร 2550
- 2551 - ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการวิจัย “พฤติกรรมกรบรี โภคเนื้อโคและ
ผลิตภัณฑ์จากเนื้อโคในเขตกรุงเทพมหานคร” ภาควิชาเทคนิคเกษตร
คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง.
- 2551 - นักวิจัย เรื่อง ความสำเร็จของของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง :
กรณีศึกษา บ้านหัวลำพู ตำบลคลองเขื่อน อำเภอคลองเขื่อน จังหวัด
ฉะเชิงเทรา
- 2551 - ผู้ช่วยนักวิจัย โครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนา
ฝีมือแรงงาน ปีงบประมาณ 2551 กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวง
แรงงาน ดำเนินการโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง.
- 2552-2555 - นักวิจัย โครงการรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่
เหมาะสมกับชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม แขวงลาดกระบัง เขต
ลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายท้องถิ่น
- 2552-2556 - นักวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนหลวงพรต-ท่านเลี่ยม เขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สง 2552 สำหรับการ - ที่ปรึกษาโครงการประกันชีวิต บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2554 - เจ้าหน้าที่บัญชีสินค้า บริษัท โชคชัยพิบูล จำกัด
- 2554-2555 - ผู้จัดการสาขา ร้านมินิบิ๊กซี สาขาเอื้ออาทรลาดกระบัง 2 บริษัท บิ๊กซีซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำกัด (มหาชน)
- ปัจจุบัน 2556 อุปสมบทเป็นพระอาทิตย์ อภิปัญญา วัดบูรพาราม พระอารามหลวง จังหวัดสุรินทร์ สังกัดคณะธรรมยุติกนิกาย ในวันที่ 23 สิงหาคม 2555 โดยมีพระราชวรคุณ (สมศักดิ์ ปณฺฑิต) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูสมุห์ประวิทย์ ปวโร เป็นพระกรรมวาจารย์ พระครูสังฆรักษ์ สุขอำนาจ ธีรธมฺโมเป็นพระอนุสาวนาจารย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้